

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Čeština jako cizí jazyk

Úroveň
A1

Univerzita Palackého v Olomouci
Katedra bohemistiky Filozofické fakulty

M. Hádková
J. Línek
K. Vlasáková

ČEŠTINA JAKO CIZÍ JAZYK

Úroveň A1

podle

„Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme“

**Univerzita Palackého v Olomouci
Katedra bohemistiky Filozofické fakulty**

J. Línek, K. Vlasáková

Vedení projektu: M. Hádková

Poskytovatel účelové podpory projektu:

**MŠ
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OBSAH

Kapitola 1	Charakteristika úrovně A1 pro češtinu
Kapitola 2	Formulace komunikativních cílů a komponentů
Kapitola 3	Doporučená strategie učení se (a vyučování) pro úroveň A1
Kapitola 4	Sociokulturní kompetence na úrovni A1
Kapitola 5	Prezentace zvukové stránky češtiny absolutním začátečníkům
Kapitola 6	Seznam frází prezentovaných bez gramatiky
Kapitola 7	Kompenzační strategie
Kapitola 8	Interakční modely
Kapitola 9	Jazykové a noční funkce (Jazykové funkce, Obecné pojmy, Specifické pojmy)
Kapitola 10	Poslech textů
Kapitola 11	Čtení textů
Kapitola 12	Psaní textů
Kapitola 13	Gramatické minimum
Kapitola 14	Vokabulář
Kapitola 15	Index komunikačních situací
Kapitola 16	Charakteristika kolektivu řešitelů
Seznam zkratk	

CHARAKTERISTIKA ÚROVNĚ A1 PRO ČEŠTINU (KAPITOLA 1)

OBSAH:

- 1 **A1 podle *Společného evropského referenčního rámce***
- 2 **Místo gramatického minima na úrovni A1 v češtině**
- 3 **Čeština spisovná a nespisovná na úrovni A1**
- 4 **Uchazeč o úroveň A1**
- 5 **A1 jako prvotní a konečná úroveň ovládnutí jazyka**
- 6 **Základní komunikační situace pro úroveň A1**

1 A1 PODLE SPOLEČNÉHO EVROPSKÉHO REFERENČNÍHO RÁMCE

Úroveň A1 (Breakthrough) je podle *Společného evropského referenčního rámce* (česky, Olomouc 2002) charakterizována jako nejnižší úroveň generativního užívání jazyka. Studenti, kteří dosáhnou této úrovně, se dokážou jednoduchým způsobem zapojit do interakce, umí klást otázky týkající se jich samotných, toho, kde bydlí, lidí, které znají, věcí, které mají. Na takové otázky mají umět též odpovídat. Měli by být jazykově vybaveni tak, aby dokázali iniciovat jednoduché výroky v oblastech svých nejnaléhavějších komunikačních potřeb. Předpokládá se, že budou schopni účastnit se komunikace o velmi známých tématech a reagovat na ně. Srov. i Formulaci komunikativních cílů a komponentů (kapitola 2).

2 MÍSTO GRAMATICKÉHO MINIMA NA ÚROVNI A1 V ČEŠTINĚ

Vzhledem ke komunikačním cílům, kterých má být student na úrovni A1 podle *Společného evropského referenčního rámce* schopen dosáhnout, nelze v případě vysoce flexivní češtiny předpokládat, že jich bude moci dosáhnout zcela bez poučení o gramatice. Do předkládaného popisu je tedy vtělen minimální soubor gramatických pravidel, která jsou nutná k dosažení předepsaných cílů. Rezignace na flexi představuje v oblasti percepce významné komunikační bariéry – lze předpokládat, že ani ten nejvstřícnější rodilý uživatel češtiny nerezignuje při komunikaci s cizincem na flexi, tedy že se bude vyjadřovat jen v nominativech a infinitivech. I obrácená situace je komunikačně zrádná – rodilý uživatel češtiny může porozumět sdělení realizovanému jen v nominativech a infinitivech jen do určité míry. Reagovat bude ovšem flexí proměněnými jazykovými prostředky, které budou pro jeho komunikačního partnera realizujícího promluvu jen ve slovníkových tvarech zcela neuchopitelné. Cílem úrovně A1 však není znalost gramatických pravidel, ale dovednost dorozumět se v žádané situaci a roli. Jako cizince na úrovni A1 tedy neoznačíme studenta, který ví, jak se tvoří akuzativ feminin, ale studenta, který např. umí požádat o vodu, kávu, radu, pomoc, který je schopen říct, co potřebuje, poslouchá atd.

3 ČEŠTINA SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ NA ÚROVNI A1

Pro úroveň A1 nepředpokládáme ovládnutí prvků obecné češtiny či jiného substandardního útvaru. Důvodem je to, že jde o prvotní kontakt, který zdaleka nemůže pokrýt všechny situace, v nichž se cizinec, který této úrovni dosáhl, může neplánovaně ocitnout. Použil-li by (byť ojedinele) prvku obecné češtiny (příp. lokálního dialektu), mohlo by to mít nežádoucí dopad na průběh komunikace, zejména s rodilým uživatelem češtiny. Ten totiž zpravidla automaticky pokládá obecnou češtinu za nadstavbu češtiny spisovné. Domnívá se, že cizinec ovládá bezpečně spisovný jazyk, a proto si může dovolit využívat i nespisovného. Takto se ztrácí komunikační vstřícnost ostatních mluvčích užívajících v hovoru s cizincem na úrovni A1 češtinu. Obvykle to konkrétně znamená zvýšení mluvního tempa a celkový přechod do nespisovné češtiny, např. i využití slangismů, což je pro úroveň A1 již nepřijatelné. Zejména úspěšnost poslechu s porozuměním zásadně ovlivňuje právě interaktivní citlivost produktora (rodilého uživatele češtiny) – jeho ochota minimalizovat v promluvě orientované k cizinci podíl nespisovných prvků. Mísení spisovných a nespisovných prvků, resp. celá promluva realizovaná v obecné češtině, tvarově podstatně odlišné od češtiny spisovné, má především

pro cizince, jejichž mateřština je tzv. velmi vzdálená, fatálně nežádoucí důsledky. Na úrovni A1 totiž nedokáží ovládat obojí tvary (spisovné i nespisovné) a není to ani žádoucí vzhledem k jejich produkci. Nemohou ale většinou vůbec identifikovat vztahy (najít vazbu) mezi ovládnutými prvky spisovného jazyka a jejich nespisovnými protějšky, jinými slovy, nedokáží si převést sdělení ze substandardu do spisovného jazyka, a proto ani nemohou dekodovat komunikát. Nerozumí tedy např. sdělením typu.: *Za támhletěma domama si vodbočte. Vod tý školy furt dál. Bejt tu dycky ten malej stůl, je to tu dobrý. Ten starej je vod vedle. Čéče, dyk vo nic nejde. Od té šaliny deset metrů. Co s tym dělaš? Pod'me do sklípka na sklénku červeného.* atd. Srov. i Kompenzační strategie (kapitola 7).

4 UCHAZEČ O ÚROVEŇ A1

Studenti, kteří hodlají dosáhnout této úrovně, se chtějí jednoduchým způsobem zapojit do interakce, umět klást otázky týkající se jich samotných, toho, kde bydlí, lidí, které znají, věci, které mají. Na takové otázky chtějí umět též odpovídat. Přejí si být jazykově vybaveni tak, aby dokázali iniciovat jednoduché výroky v oblastech svých nejnaléhavějších komunikačních potřeb. Předpokládají, že budou schopni účastnit se komunikace o velmi známých tématech a reagovat na ně.

Ony nejnaléhavější potřeby jsou tedy u úrovně A1 velmi rozmanité, protože se odvíjejí od toho, proč se student vůbec začíná učit česky, jaké konkrétní komunikační situace u něj můžeme předpokládat a pro jaké si přeje on sám být připraven. Např. zcela jiné komunikační cíle bude mít cizinec, který chce na historickém území češtiny pracovat, např. na pozici manuálně pracujícího dělníka, resp. na pozici manažera zahraniční firmy. Jiné cíle bude mít také cizinec, který přijede do České republiky na výměnný studentský pobyt, přičemž studium bude realizováno v jeho mateřštině, případně mediačním jazyce, nejčastěji v angličtině. Jiné cíle bude mít i student, který se chce např. během letní školy jen pro zajímavost seznámit s flexivním jazykem, případně s dalším flexivním jazykem.

Uchazeči o úroveň A1 se kromě těchto svých komunikačních cílů, které chtějí v češtině naplnit, budou lišit ještě v mnoha dalších aspektech: v sociálním zázemí, věku, pohlaví atd. Základním rozdílem je ale z hlediska definované úrovně vzdálenost mezi mateřštinou cizince (příp. mediačním jazykem) a cílovou češtinou. Např. rozdíl mezi Slovanem a Neslovanem, Neslovanem se znalostí středoevropské reality, mezi Američanem ovládajícím ruštinu a jiným Američanem, pro něhož je čeština vůbec prvním cizím jazykem. Studenti se tedy budou při svém prvotním kontaktu lišit rozsahem poučení o okolnostech fungování češtiny, které jim musí být předáno, aby dosáhli úrovně A1. Při tvorbě tohoto přehledu jsme vycházeli z předpokladu, že se všichni cizinci (přístupující k češtině jako absolutní začátečníci), tedy ucházející se o dosažení úrovně A1, budou vyrovnávat s požadavky této úrovně s různou rychlostí a v různých okolnostech. Odlišná bude jistě rychlost získávání komunikační kompetence u Slovana, který se bude učit česky v České republice, a např. u Japonce, který absolvuje stejný počet výukových jednotek češtiny pro cizince ve své vlasti.

5 A1 JAKO PRVOTNÍ A KONEČNÁ ÚROVEŇ OVLÁDNUTÍ JAZYKA

Při vytváření úrovně A1 pro češtinu jsme měli na paměti, že pro mnoho studentů to bude úroveň konečná. Z nejrůznějších důvodů nechtějí nebo nepotřebují svou znalost dále rozvíjet. Tomu faktu jsme také do určité míry přizpůsobili výběr komunikačních situací, se kterými by

se měl každý student na úrovni A1 umět vypořádat. Vzhledem k tomu, jak pestré složení studentů lze očekávat (co do národnosti, zkušeností s jinými cizími jazyky, zkušeností s flexivními jazyky, ale také co do věku, délky pobytu na historickém území, důvodů pro studium češtiny atd.), nepředpokládáme, že zcela každý student zvládne veškerý navržený jazykový materiál, ale předpokládáme naopak, že se student (s pomocí učitele) zaměří na situace, v nichž bude potřebovat být komunikačně úspěšný. Podle svých možností tak bude činit jen s minimálním repertoárem komunikačních prostředků, které mohl během předepsané doby ovládnout (např. Neslovan bez zkušenosti se středoevropskou realitou), případně s rozsáhlejším souborem (např. Polák).

Z hlediska kompetencí na historickém území se úroveň A1 zaměřuje na osoby s dočasným pobytem v zemi, kde je daný jazyk obecně rozšířeným prostředkem komunikace, tedy v našem případě na území České republiky. Předpokládáme tedy užití jazyka především v komunikaci s rodilými mluvčími, jejichž vstřícnost a pomoc při komunikaci student A1 očekává. Přesto by měl student být schopen dorozumět se i s nerodilými mluvčími, zejména s těmi, kteří dosáhli stejné úrovně.

6 ZÁKLADNÍ KOMUNIKAČNÍ SITUACE PRO ÚROVEŇ A1

Uživatel A1 by se měl umět pomocí češtiny vypořádat s požadavky, které na něj kladou situace, v nichž se s největší pravděpodobností ocitne, a to:

- situace každodenního praktického života, např. nákup, objednávka v restauraci, služby, pošta, ale také návštěva veřejných zařízení (muzea, kina, divadla, kluby, diskotéky apod.)
- styk s úřední osobou, např. policistou, dopravním policistou, cizineckým policistou, celníkem, úředníkem v bance
- návštěva zdravotního zařízení
- společenský styk – především ústní interakce, ale také krátký text na pohlednici; student umí někoho pozvat a přijmout pozvání, být dobrým hostitelem i hostem (důležitá sociokulturní kompetence – student se musí seznámit se základními jazykovými i nejazykovými společenskými konvencemi, např. podání rukou, líbání, gestikulace, způsoby oslovování)
- situace spojené s ubytováním
- situace spojené s veřejnou dopravou, mj. i porozumění základním informacím v hlášení, dále porozumění jízdním řádům, nákup jízdenek atd.
- hledání cesty – požádat o potřebné informace, řídit se podle pokynů, jak se někam dostat
- telefon – navázání a ukončení hovoru, vyžádat si určitou osobu k telefonu, požádat a předat základní informace, nechat nebo přijmout vzkaz

Podrobně viz Formulace komunikativních cílů a komponentů (kapitola 2).

Na závěr můžeme shrnout, že cílem úrovně je získat komunikativní jazykovou kompetenci (tedy lingvistickou, sociolingvistickou a pragmatickou) na určité úrovni charakterizované jako A1. Tuto úroveň, stejně jako jiné úrovně, je třeba chápat jako komplex dovedností, v němž nelze žádnou složku pominout.

FORMULACE KOMUNIKATIVNÍCH CÍLŮ A KOMPONENTŮ (KAPITOLA 2)

OBSAH:

- 1 **A1 – cílová (příp. i konečná) úroveň znalosti češtiny pro cizince**
- 2 **Nejčastější komunikativní cíle uživatelů A1**
 - 2.1 **Situace každodenního praktického života**
 - 2.2 **Styk s úřední osobou**
 - 2.3 **Návštěva zdravotního zařízení**
 - 2.4 **Společenský styk**
 - 2.5 **Situace spojené s ubytováním**
 - 2.6 **Situace spojené s veřejnou dopravou**
 - 2.7 **Pohyb po historickém území cílového jazyka**
 - 2.8 **Telefonování**
- 3 **Stupně řečových dovedností budovaných na úrovni A1**
 - 3.1 **Porozumění**
 - 3.1.1 Poslech
 - 3.1.2 Čtení
 - 3.2 **Mluvení**
 - 3.2.1 Ústní interakce
 - 3.2.2 Samostatný ústní projev
 - 3.3 **Psaní**

1 A1 – CÍLOVÁ (PŘÍP. I KONEČNÁ) ÚROVEŇ ZNALOSTI ČEŠTINY PRO CIZINCE

Úroveň A1 (Breakthrough) je podle *Společného evropského referenčního rámce* (česky, Olomouc 2002) charakterizována jako nejnižší úroveň generativního užívání jazyka. Je formulována jako první, ale i jako potenciálně konečná. Studenti, kteří dosáhnou této úrovně, se dokážou jednoduchým způsobem zapojit do interakce, umí klást otázky týkající se jich samotných, toho, kde bydlí, lidí, které znají, věcí, které mají. Na takové otázky mají umět též odpovídat. Jsou jazykově vybaveni tak, aby dokázali iniciovat jednoduché výroky v oblastech svých nejnaléhavějších komunikačních potřeb. Předpokládá se, že budou schopni účastnit se komunikace o velmi známých tématech a reagovat na ně. Pokrývá-li úroveň A1 většinu komunikativních situací, na něž se hodlá student v cizím jazyce připravit během výuky, je to logicky i konečná úroveň, již chce rozvíjet jen neřízeně (mimo výuku, resp. bez učebnice), a to formou osvojování si funkčních řečí pro další komunikační situace.

K takovému přístupu se může rozhodnout především student, který se bude pohybovat v relativně omezeném a velmi přesně definovatelném souboru komunikačních situací a rolí, a to i student s mateřštinou češtině velmi vzdálenou (např. manuálně pracující v tzv. bezkontaktní profesi). Podobně i student s mateřštinou češtině blízkou může být na úrovni A1 jazykově vybaven tak, že další soustavné poučení o fungování cílového jazyka již nevyžaduje, protože předpokládá, že komunikaci zvládne – že bude podle svých představ komunikačně úspěšný.

To jistě nemusí vždy znamenat absolutní gramatickou správnost a stylisticky adekvátně zvolené lexikum, což následně vyžaduje toleranci a vstřícnost od příjemce (rodilého uživatele češtiny), která je v A1 ale přímo zakotvena. Cílem úrovně však není primární znalost gramatických pravidel, ale dovednost dorozumět se v žádané situaci a roli. Jako cizince na úrovni A1 tedy neoznačíme studenta, který ví, jak se tvoří akuzativ feminin, ale studenta, který např. umí požádat o vodu, kávu, radu, pomoc, který je schopen říct, co potřebuje, poslouchá atd.

2 NEJČASTĚJŠÍ KOMUNIKATIVNÍ CÍLE UŽIVATELŮ A1

2.1 Situace každodenního praktického života

Např. nákup, objednávka v restauraci, služby, pošta, návštěva veřejných zařízení – muzeí, kin, divadel, klubů, diskoték apod.

2.2 Styk s úřední osobou

Např. komunikace s policistou, dopravním policistou, cizineckým policistou, celníkem apod.

2.3 Návštěva zdravotního zařízení

2.4 Společenský styk

Především ústní interakce, ale také krátký text na pohlednici; student umí někoho pozvat a přijmout pozvání, být dobrým hostitelem i hostem. Důležitá je i sociokulturní kompetence –

student se musí seznámit s základními jazykovými i neязыkovými společenskými konvencemi, např. podání rukou, líbání, gestikulací, způsoby oslovování, s etiketou.

2.5 Situace spojené s ubytováním

2.6 Situace spojené s veřejnou dopravou

Patří sem i porozumění základním informacím v hlášení nádražního a staničního rozhlasu, dále porozumění jízdním řádům, nákup jízdenek atd.

2.7 Pohyb po historickém území cílového jazyka

Patří sem dotaz na směr, žádost o potřebné informace při hledání cesty, dovednost řídit se podle pokynů poskytnutých v cílovém jazyce.

2.8 Telefonování

Patří sem navázání a ukončení hovoru, žádost o telefonický kontakt s třetí osobou, žádost o předání vzkazu třetí osobě, porozumění žádosti o zprostředkování telefonického kontaktu s třetí osobou, přijetí vzkazu pro třetí osobu. Do této části zařazujeme i porozumění pokynům hlasové pošty, záznamníkům, které však nepovažujeme za povinné na úrovni A1 zvládnout (dle individuálních potřeb studenta).

3 STUPNĚ ŘEČOVÝCH DOVEDNOSTÍ BUDOVANÝCH NA ÚROVNI A1, KTERÉ UMOŽNÍ CIZINCI ÚSPĚŠNĚ PROJÍT VÝŠE UVEDENÝMI KOMUNIKAČNÍMI SITUACEMI A ROLEMI

3.1 Porozumění

3.1.1 Poslech

Student rozumí známým slovům, základním frázím, které se týkají jeho osoby, rodinného společenství a úzkého okolí, např. pracovního kolektivu. Předpokladem je vstřícnost komunikačního partnera – v češtině nejen pomalý a zřetelný projev, ale i realizace projevu ve spisovné češtině. Srov. i Poslech textů (kapitola 10).

3.1.2 Čtení

Student rozumí známým označením, jménům, pojmenováním jevů a také elementárně formulovaným větám s opakujícími se prefabrikáty, např. formuláře, vývěsky, plakáty, jízdní řády. Dovede přečíst elementární sdělení ve formě krátké textové zprávy či elektronické pošty, je-li formulováno jednoduše (vstřícnost komunikačního partnera), např. subjekt–predikát–objekt, ale nikoli objekt–subjekt–predikát. Srov. i Čtení textů (kapitola 11).

3.2 Mluvení

Srov. i Interakční modely (kapitola 8).

3.2.1 Ústní interakce

Logicky jako poslech s porozuměním je i tato řečová dovednost v češtině pro cizince svázána s interaktivní citlivostí (zejména rodilého) uživatele češtiny – promluvy ve spisovném jazyce. Potřebná je též jeho ochota opakovat a reformulovat sdělení. Za těchto předpokladů se umí cizinec na úrovni A1 jednoduchými cestami (gramaticky nekomplikovanými vyjádřeními) domluvit. Dovede klást jednoduché otázky, které mu umožňují kontakt s rodilými (částečně i nerodilými) uživateli jazyka na jeho historickém území, a to při společné činnosti. Jde např. o otázky týkající se základních životních potřeb dočasného rezidenta.

3.2.2 Samostatný ústní projev

Jednoduchými formami student dokáže vyjádřit podstatné informace o sobě, svém rodinném, pracovním aj. společenství.

3.3 Psaní

Student umí bezpečně vyplnit formuláře týkající se jeho osoby, osobních údajů, jména, bydliště, národnosti, zdravotního stavu. Umí také jednoduchým způsobem napsat stručný text – vzkazy o místě svého pobytu, o pobytu a pohybu třetí osoby. Dovede formulovat tzv. texty na pohlednice (svátky, životní události, pozdravy z dovolené apod.). Vzhledem k frekvenci používání elektronické pošty a mobilních telefonů (krátké textové zprávy) předpokládáme tuto dovednost i s využitím těchto nových komunikačních kanálů. Srov. i Psaní (kapitola 12).

DOPORUČENÁ STRATEGIE UČENÍ SE (A VYUČOVÁNÍ) PRO ÚROVEŇ A1 (KAPITOLA 3)

Člověk se rozhodne získat komunikační kompetenci v cizím jazyce, protože potřebuje pomocí tohoto jazyka komunikovat v určitých situacích a přeje si být na ně připraven tak, aby je dokázal bez problémů absolvovat a mohl v nich být komunikačně úspěšný. Ve většině případů je uchazeč schopen vymezit, o jaké konkrétní komunikační situace a role má zájem. K nim pak navíc přistupují automaticky komunikační situace, které logicky vyplývají z plánovaného nebo již započatého pobytu cizince na historickém území cílového jazyka. Z hlediska doporučení strategií učení je pak rozhodující osobnostní charakteristika uchazeče o získání komunikační kompetence, nejlépe vymezené repertoárem komunikačních situací a rolí.

Při stanovování konkrétních výukových úkolů pro uchazeče o získání cílové komunikační úrovně A1 se jako užitečné jeví uvažovat o funkčním průniku vstupní a cílové komunikační kompetence konkrétního uchazeče. Vyjdeme-li z předpokladu, že zájemce o tuto úroveň přichází do kontaktu s češtinou zcela poprvé, že u něho nelze předpokládat zkušenost s fungováním flexivního jazyka a ani zkušenost se středoevropskou realitou, stávají se rozhodujícími tzv. vstupní předpoklady studenta – soubor veškerých znalostí o světě, o fungování jazykových systémů, veškeré ovládnuté jazyky, zkušenosti s učením se cizím jazykům, osobnostní charakteristika zahrnující věková specifika, vzdělanostní rozdíly, rozdíly v temperamentu, typu paměti atd. Efektivní výuka by pak měla být zaměřena na „odlišné“ momenty získané srovnáním v oblasti všech součástí komunikační kompetence. Cizince, kteří se chtějí nebo potřebují naučit česky, je pak možné diferencovat podle nejrůznějších kritérií, např. na dospělé či nedospělé, na ty, kteří se potřebují naučit česky, aby mohli v České republice pracovat, případně po určitou dobu žít (srov. vymezení komunikačních situací) apod.

Z hlediska strategií učení je vhodné rozdělit studenty se stejným cílovým požadavkem, v našem případě úroveň A1, podle vstupních předpokladů, např. s využitím tzv. vzdálenosti studentovy mateřštiny a češtiny. Na základě tohoto rozdělení je možné lépe specifikovat strategie učení pro jednotlivé skupiny:

- Neslovany s neindoevropskou mateřštinou, bez zkušenosti se středoevropskou realitou
- Neslovany s indoevropskou mateřštinou, bez zkušenosti s flexivním jazykem, ale se znalostí středoevropské reality
- Neslovany s indoevropskou i neindoevropskou mateřštinou a s komunikační kompetencí dosaženou na úrovni A1 v některém ze slovanských jazyků (se zkušeností se středoevropskou realitou)
- Slovany (s mateřštinou češtině velmi blízkou a se znalostí středoevropské reality)

Uvedené skupiny se vydělují na základě vztahu k mluvnickému učivu, jehož místo ve výuce cizinců musí být posuzováno ve vztahu k typologické charakteristice češtiny. Jakožto jazyk s velmi silnou flexí (tvarovou rozmanitostí) kumuluje čeština významy na koncovekách slov, např. *ženě, ženy, ženám* atd., a to navíc s významným dopadem na formu slova, srov. slovníkové tvary a kontextově vázané tvary, např.: *pracovat – nepracujeme, babička – babičce, pes – psem, dobrý – dobří* atd. V češtině není navíc ani pevný pořádek slov ve větě, např. *Kávu babičce dáš ty. Autem nepojedou s Petrem*. Porozumění tedy není zajištěno ovládnutím lexika (slovníkových tvarů), jako je tomu např. u převážně analytické angličtiny, ale ovládnutím lexika spolu s minimem gramatických pravidel. Právě tato skutečnost je

významná pro úroveň A1 v češtině. Osvětlení těchto specifik lze považovat za klíč k postupnému získávání dovednosti komunikovat v typologicky odlišném jazyce. Předpokládáme-li, že bude cizinec nejen produktorem, ale i recipientem komunikátů, musí ovládnout elementární poučení o gramatice – samozřejmě ve vztahu k jeho skutečným komunikačním potřebám. Bez ovládnutí gramatického minima by nebyl schopen dekódovat žádný komunikát a i jeho úspěšnost v roli produktora by byla vázána na vstřícné okolnosti komunikování, např. přítomnost předmětu, o který jde, možnost doplňovat sdělení gesty atd. Prezentace gramatiky na úrovni A1 se ale zásadním způsobem liší od způsobu, jakým jsou s popisem českého jazyka seznamováni jeho rodilí uživatelé a také cizinci, kteří mají zájem o ovládnutí vyšší úrovně (např. A2 atd.). Učitel musí respektovat prvotní kontakt s češtinou, a nemůže tedy např. předpokládat tvoření forem podle analogií – využití vzorů. Gramatické poučení je prezentováno na úrovni A1 tak, aby vycházelo ze slovníkového tvaru jako odrazového můstku pro tvorbu tvaru vázaného situačním či větným kontextem. Tato metoda práce totiž umožňuje i tzv. zpětnovazební postupy, kdy cizinec potřebuje dohledat ve slovníku význam lexikální jednotky z komunikátu, ale má k dispozici jen kontextově vázanou formu a musí nejdříve od ní vytvořit tvar slovníkový, např. z tvaru *na podlaze*, tedy ze spojení předložky *na (+L)* s koncovkou *-ě*, dospějeme ke slovníkovému tvaru *podlaha* F (-a) naučeným pravidlem, že zakončení *-ze* je výslednicí změny v důsledku potenciální kombinace *h+ě*, která ale v češtině neexistuje atd.

K těmto úkonům potřebuje i cizinec na úrovni A1 zvládnout základní terminologii ke jmenné a slovesné flexi a k syntaxi, a to podle individuálních předpokladů studenta (rozdíl mezi Slovy a Neslovy), student by měl být s terminologií seznamován postupně, vždy v souvislosti s rozvojem komunikačních dovedností – nikoli předem, srov. i Gramatické minimum (kapitola 13), např. *rod (m. – m. anim./m. inanim., f., nt.), substantivum, adjektivum, verbum, pronomem, personále, posesivum, demonstrativum, interogativum, singulár, plurál, nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokál, instrumentál, numerále, prézens, subjekt, predikát, préteritum, futurum* atd.

Cílem výuky na úrovni A1 ale není ovládnutí tvarů, nejde např. o akuzativ, genitiv plurálu atd. Cizinec je připravován ke zvládnutí určitých situací a rolí (viz Jazykové funkce v kapitole 9) a poučení gramatické je pouze instrumentální. Výuka by tedy měla být založena na okamžitém užití tvaru v reálné komunikaci, což předpokládá vždy ovládnutí příslušných forem tzv. tázacích slov:

A: *Co si dáte?* – B: *Kávu, prosím.*

A: *Co si přejete, prosím?* – B: *Máte nějaký česko-anglický slovník?*

A: *Kde je kolega?* – B: *V kanceláři.*

A: *Jakou chceš kávu?* – B: *Černou s mlékem.*

Výše uvedené rozdělení studentů na skupiny podle tzv. vzdálenosti výchozího jazyka a češtiny se projevuje také v rychlosti a okolnostech postupného získávání příslušných dovedností z oblasti mluvené i psané komunikace, zejména produkčních.

Ovládnutí zvukového plánu češtiny je tak spojeno s překonáním produkčních i percepčních rozdílů mezi mateřštinou a češtinou. Úspěšnost ovládnutí produkce je v těchto souvislostech u studenta na úrovni A1 poměřována přijatelností sdělení pro rodilého mluvčího – za chybu považujeme jen to, co vede k nedorozumění.

Zvládnutí čtení a psaní je přímo závislé na vztahu grafického systému studentovy mateřštiny a češtiny. Obecně lze konstatovat, že studenti, jejichž mateřský jazyk neuvádá k zápisu latinky, mají mnohem větší tendenci preferovat ovládnutí mluvené formy češtiny. Mnohdy chtějí pro své záznamy používat fonetické transkripce na bázi své mateřštiny nebo mediačního jazyka. Tento postup je ale kontraproduktivní – studenti si mnohem pomaleji

osvojují jazykovou složku komunikačních norem. Jsou komunikativně úspěšní jen jakožto produktoři v ojedinelé komunikační situaci, pro niž jsou díky „znalosti“ příslušné funkční řeči kompetentní. Tito studenti však nemohou dosáhnout úrovně A1.

Je nutné upozornit cizince na všechny okolnosti užívání a fungování češtiny, především na to, co je podstatné pro porozumění komunikátu. Velmi často se totiž studenti setkávají s flexivním jazykem poprvé a zjišťují, že postupy, kterých při samostatné přípravě využívali při získávání jiných (neflexivních) jazyků, nejsou účinné. Student by měl dostat od učitele doporučení, jak má při postupném získávání kompetence na úrovni A1 postupovat:

- Na počátku výuky potřebuje ovládnout třídění českých souhlásek (tzv. tvrdé, měkké, obojetné) jako vodítko pro flexi substantiv.
- Nová slovíčka musí fixovat s gramatickou charakteristikou (rod substantiv, tvar 1. sg. indikativu přezenta), musí upevňovat současně zvukový i grafický obraz slova.
- Je vhodné upozornit studenta na to, že koncovky slov mohou kumulovat i několik významů.
- Při dekódování komunikátu by měl být student veden k tomu, aby vycházel od verba finita. Nemůže spoléhat na ustálený pořádek slov.
- Je vhodné zařazovat sledování filmů (nahrávek) a trénovat vyhledávání informací, a to bez porozumění celému komunikátu.
- Je vhodné trénovat kompenzační postupy, které cizinci, operujícímu s omezeným repertoárem slovní zásoby a gramatiky, umožní ověřit správnost porozumění. Např.:

Cizinec:	<i>Kolik máte let?</i>
Rodilý uživatel češtiny:	<i>Třiačtyřicet.</i>
Cizinec:	<i>Kolik, prosím? Třicet...?</i>
Rodilý uživatel češtiny:	<i>Ne, čtyřicet tři.</i>

- Není vhodné číst na počátku výuky autentické texty – obsahují celou flexi, což brání v porozumění především Neslovanům.
- Není vhodné číst texty určené dětem – obsahují speciální slovní zásobu, pro dospělé nepoužitelnou a vzbuzující komický účín.

SOCIOKULTURNÍ KOMPETENCE NA ÚROVNI A1 (KAPITOLA 4)

OBSAH:

- 1 Sociální normy a výuka cizího jazyka**
 - 1.1 Sociální normy a uživatelé jazyka**
 - 1.2 Místo komunikace**
 - 1.2.1 Poučení o právních normách na historickém území češtiny
 - 1.2.1.1 Komunikace s cizineckou policií, s policií
- 2 Komunikace v České republice (obecné poučení)**
 - 2.1 Tabuová témata**
 - 2.2 Neverbální komunikace**
 - 2.2.1 Postoje těla
 - 2.2.2 Vzdálenost a zaujímání prostorových pozic
 - 2.2.3 Tělesný kontakt
 - 2.2.4 Gesta, pohyby hlavou, tzv. jazyk těla
 - 2.2.5 Výrazy tváře (mimika)
 - 2.2.6 Pohledy očí
 - 2.3 Verbální projev (obecné poučení)**
 - 2.3.1 Hlasitost projevu
 - 2.3.2 Funkční stratifikace češtiny a komunikační kompetence cizince v češtině
- 3 Komunikace v krizové situaci (slovní obraty)**
- 4 Každodenní sociální kontakt – mluvená komunikace**
 - 4.1 Pozdravy a zdvořilostní fráze**
 - 4.2 Představování**
 - 4.3 Tykání/vykání a oslovování**
 - 4.4 Telefonování**
- 5 Psaná komunikace**
 - 5.1 Technika psaní**
 - 5.2 Zápis podle hláskování**

- 5.3 **Korespondence**
 - 5.3.1 Adresa
 - 5.3.2 Úprava dopisů
 - 5.3.2.1 Oslovení a závěrečné formule v dopisech
 - 5.3.3 Blahopřání k narozeninám, svátku, promoci (úspěchu), výročí, k narození dítěte
 - 5.3.4 Vánoční přání, přání k novému roku, velikonoční přání, kondolence
 - 5.3.5 Pozdrav z výletu, dovolené prázdnin
- 5.4 **Vzkazy**
 - 5.4.1 Písemný vzkaz informující o autorovi
 - 5.4.2 Písemný vzkaz pro třetí osobu
- 5.5 **Krátké textové zprávy (SMS), elektronická pošta**
- 6 **Život v České republice**
 - 6.1 **Rasová tolerance**
 - 6.2 **Oblékání**
 - 6.3 **Návštěva v české rodině**
 - 6.4 **Oslavy narozenin, svátků, výročí svatby**
 - 6.5 **Jídla**
 - 6.5.1 Stolování
 - 6.6 **Pozvání do restaurace, na oběd apod.**
 - 6.7 **Spropitné**
 - 6.8 **Ubytování v hotelích, ubytovnách a bydlení**
 - 6.9 **Návštěva ordinace, zdravotnická zařízení, nemocnice, zdravotní pojištění**
 - 6.10 **Zdravotní rizika**
 - 6.11 **Míry, váhy, velikosti**
 - 6.11.1 Udávání teploty
 - 6.12 **Čas a jeho rozdělení**
 - 6.13 **Sporty a aktivity ve volném čase**

6.14	Zvyky
6.15	Náboženství
6.16	Česká republika
6.16.1	Mapa České republiky, státní symboly, státní uspořádání
6.16.2	Počasí a podnebí v České republice
7	Závěrečná metodická doporučení

1 SOCIÁLNÍ NORMY A VÝUKA CIZÍHO JAZYKA

Vzájemný styk příslušníků určité sociální skupiny (národního společenství, pracovního kolektivu, zájmové skupiny atd.) se řídí sociálními normami, které tvoří soubor vymezených, všeobecně v daném prostředí přijímaných a též i vyžadovaných pravidel, jejichž porušení může být i sankcionováno. V tomto souboru nacházíme tzv. komunikační normy, organizující komunikační kontakty uvnitř příslušného společenství. Řídí chování a užívání komunikačních prostředků v rovině obecné a podrobněji bývají rozdělovány na normy chování v širokém smyslu a na normy užívání jazyka.

Z hlediska potřeb výuky cizích jazyků je výhodné definovat komunikační normy jako významné principy řídící výběr komunikačních prostředků cílového jazyka a komunikačních strategií rodilého i nerodilého uživatele se zřetelem ke konkrétním komunikačním činitelům. Těmito činiteli jsou okolnosti, v nichž ke komunikaci dochází.

Úroveň A1 je vymezena jako prvotní kontakt s češtinou, a proto je vliv sociokulturní kompetence na celkovou úspěšnost komunikace právě na této úrovni zásadní, protože rodilý uživatel jazyka (v našem případě Čech, Češka) projevuje větší míru tolerance k prohřeškům proti jazykové normě než proti normě chování. Chceme-li tedy zajistit cizinci bezpečný pohyb po historickém území již od samého počátku jeho studia češtiny, kdy samozřejmě není jeho jazyková komunikace bezchybná, je třeba, aby byl předem poučen o nejvýznamnějších sociálních normách platných v České republice. Učitel češtiny, který je současně rodilým uživatelem jazyka a zná jeho historické území, je bez větších obtíží schopen čerpat ze své zkušenosti. Výhodné je, pokud využívá všech dostupných informačních prostředků, aby představil českou realitu, např. filmu, literatury, internetu atd. Díky vizuální opoře a možnosti charakterizovat předkládané komunikační události a situace jazykově dostupným komentářem (např. v mediačním jazyce výuky), může student získávat potřebnou kompetenci již od samotného začátku výuky, resp. dokonce před výukou jako takovou.

1.1 Sociální normy a uživatelé jazyka

Stejnojazyčnost mluvčích (oba jsou nositeli téže mateřštiny) není předmětem tohoto sylabu. Zaměřuje se na tzv. nestejnójazyčné mluvčí (komunikační partneři nejsou nositeli téže mateřštiny), konkrétně lze jejich vztah pro úroveň A1 vymežit takto:

- rodilý uživatel cílového jazyka a nerodilý uživatel téhož jazyka,
- jazyk v komunikačním kontaktu není mateřštinou ani jednoho z komunikačních partnerů.

1.2 Místo komunikace

Komunikační normy souvisejí s určitým společenstvím mluvčích, proto je dále významné i místo komunikace. V souvislosti s výukou cizího jazyka tak rozlišujeme mezi:

- komunikací na území cílového jazyka,
- komunikací v cílovém jazyce, ale mimo jeho historické území.

V tomto sylabu jsou vymezeny sociální normy, které provázejí komunikační kontakty na historickém území češtiny, tedy v České republice, a to v širším střeoevropském kontextu. Toto vymezení vychází z předpokladu, že se uchazeč o získání komunikační kompetence na úrovni A1 nesetkává poprvé jen s češtinou, ale i se střeoevropskou

sociálněkulturní skutečností. V celé šíři je přehled určen klientům bez zkušenosti s euroamerickou kulturou.

1.2.1 Poučení o právních normách na historickém území češtiny

Tyto informace jsou jistě nejvýznamnější pro bezpečnost a bezproblémový pohyb studenta po České republice, resp. po EU, a to podle potřeb a požadavků konkrétního cizince. Patří sem takové informace, jako jsou okolnosti pohybu cizince (vízum, pas), věková a jiná omezení pro nákup a prodej určitých entit, řízení motorových vozidel, požívání alkoholu, navazování intimních kontaktů atd. Součástí je i poučení o okolnostech výchovy dětí (povinné zaškolení – povinná školní docházka, očkování), o okolnostech podnikání a práce v zemi cílového jazyka, jakož i např. vymezení trestní odpovědnosti (např. otázky domácího násilí) atd. Tato poučení je třeba nahlížet vzhledem k tomu, že nedodržení norem zákonem stanovených a platných na teritoriu komunikace je sankcionováno – tedy zakládá střet cizince se zákony České republiky, resp. např. s policií apod. Poučení by mělo být cizinci prezentováno ve srozumitelném kódu (nejlépe v jeho mateřštině, v mediačním jazyce užívaném při výuce – pokud ho cizinec dobře ovládá), aby byl odstraněn případný informační šum.

1.2.1.1 Komunikace s cizineckou policií, s policií

Cizinec by měl být vybaven nejnütnější potřebnou slovní zásobou: *pas, vízum, doklady, řidičský průkaz, pojištění*. Měl by být informován, při jakých situacích a kým může být kontrolován.

2 KOMUNIKACE V ČESKÉ REPUBLICĚ (OBECNÉ POUČENÍ)

2.1 Tabuová témata

Není vhodné ptát se Čecha na jeho finanční příjem, majetek a v případě žen na věk. Pro Čechy je typické, že se vyhýbají konfliktním tématům (častá neochota vyjádřit vlastní názor).

2.2 Neverbální komunikace

Cizinec, který se učí česky, by měl být poučen o neverbálních prvcích ovlivňujících průběh komunikačních aktů na historickém území češtiny již na počátku výuky, protože tyto prvky mnohdy rozhodujícím způsobem ovlivňují jeho komunikační úspěšnost, a to především v těch každodenních situacích, pro něž není (zatím) dostatečně jazykově vybaven. Rodilí uživatelé češtiny projevují větší toleranci k jazykové nedokonalosti než k porušení sociálních norem v oblasti neverbálních projevů.

2.2.1 Postoje těla

Mělo by jít o seznámení s obecnými pravidly zdvořilostního kontaktu, především kontaktu mezi mužem a ženou, mezi dospělým a dítětem, mezi podřízeným a nadřízeným apod. K nejvýznamnějším a také nejvíce sledovaným zvyklostem na našem teritoriu patří tzv. přednost ve dveřích, uvolňování místa ženám a starším ve veřejných dopravních prostředcích, což se obejde zcela bez verbálního komentáře. Poučení by mělo respektovat typ

komunikačních kontaktů, které má cizinec absolvovat. Např. rozdíl mezi komunikačními kontakty na úrovni diplomatického styku a v běžné, každodenní situaci.

2.2.2 Vzdálenost a zaujímání prostorových pozic

Proxemika (vzdálenost či blízkost jednotlivých účastníků komunikačního kontaktu) je dána kulturními tradicemi, etnickými zvyklostmi i osobnostní charakteristikou komunikanta. Např. příslušníci severoevropských kultur a mnozí Američané při konverzaci udržují poměrně značnou distanci. V českém prostředí není žádné omezení pro pobyt muže a ženy v uzavřeném prostoru, např. ve výtahu, v kupé vlaku atd., což může být pro příslušníky některých náboženství novinkou. Obecně lze konstatovat, že v České republice lidé stejného společenského postavení udržují menší vzájemný odstup. Nesouhlas s postojem či sdělením bývá druhému komunikačnímu partnerovi naznačen zvětšením odstupů. V poučení pro cizince je výhodné popsat jednotlivé kontaktní zóny:

- Intimní zóna je tvořena prostorem našeho těla a jeho nejbližším okolím. V českém prostředí do cca 45 cm. Je to prostor, kam mohou vstoupit jen ti, kterým nejvíce důvěřujeme (rodiče, děti, milenci).
- Osobní zóna (45–120 cm) je odstup, který udržujeme při běžné komunikaci mezi kolegy, sousedy atd. Poruší-li tuto ochrannou zónu osoba, s níž nejsme v intimním kontaktu, obvykle opětovně odstup upravujeme na původní vzdálenost.
- Společenská zóna (120–370 cm) je vyhrazena obchodní a společenské komunikaci. Čím větší je odstup, tím nabývá komunikace na formálnosti. Nejčastěji je udržována mezi podřízenými a nadřízenými, např. v kanceláři atd.
- Veřejná zóna (nad 370 cm) je základní z hlediska osobní ochrany, protože umožňuje kontrolovat situaci a podniknout obrannou reakci, zpravidla ukončení komunikačního kontaktu. Je obvykle udržována nejen při veřejných vystoupeních (mluvčí – obecnostvo), ale i od potenciálně problematického jedince (např. opilá osoba ve veřejném dopravním prostředku, osoba potácející se na ulici apod.).

2.2.3 Tělesný kontakt

Haptiky (dotyková komunikace) se vzájemně liší podle kultur, a to poměrně významně, např. Euroameričané se navzájem dotýkají mnohem méně než Afričané. Obyvatelé jižní a východní Evropy a některých dalších částí světa se dotýkají mnohem více než Češi, jinde je naopak výrazně méně kontaktů při každodenní komunikaci než u nás.

Korejci např. mohou považovat i některé funkční dotyky (např. dotyk ruky při vracení peněz v obchodě) za příliš intimní. Podobně k tzv. bezkontaktním kulturám patří i Japonci a obyvatelé severní Evropy, kteří mají tendenci udržovat větší odstup než Středoevropané. Jihoevropané patří naopak k tzv. kontaktním kulturám – dotýkají se navzájem více než Češi. Liší se i hodnocení dotyků mezi mužem a ženou; v některých kulturách se v této souvislosti udržuje větší odstup, a to v důsledku obavy z nařčení ze sexuálního obtěžování. Významný je v oblasti těchto kontaktů i vliv náboženství – např. zakazující jakýkoli kontakt mezi mužem a ženou na veřejnosti.

V České republice se předpokládají tzv. rituální dotyky: podání ruky a objetí. Češi se ale v přátelském kontaktu objímají mnohem méně než např. Američané. Líbání na tvář je rezervováno pro blízký přátelský styk.

Naopak podání ruky je očekávaný rituál. Lidé svou ochotou podat nebo nepodat někomu ruku vyjadřují svůj názor na danou osobu. Nepodání ruky je silně degradující. „Podávání ruky“ je řízeno konvencemi:

- Ruku nepodáváme vsedě, přes stůl a do kříže.
- Obvykle nepodáváme ruku v rukavici. Tu si smí ponechat jen dáma.
- Při podávání ruky mezi mužem a ženou muž vždy stojí.
- První podává ruku společensky nejvýznamnější osoba druhé společensky nejvýznamnější osobě atd. Např. nejdříve podá ruku nejstarší žena atd.
- Ruku podáváme s úsměvem a lehkou úklonou hlavy, přitom se díváme komunikačnímu partnerovi do očí. Stisk ruky by neměl trvat déle než jednu vteřinu.

2.2.4 Gesta, pohyby hlavou, tzv. jazyk těla

Gesta mívají často větší sílu než projev verbální – gesta bezradnosti, agrese, zoufalství, lásky atd. Repertoár gest užívaných Čechy je např. ve srovnání s Italy chudší – gesta jsou navíc méně výrazná. S obdobnou situací jako v České republice se setkáváme v Německu, Rakousku a Polsku.

K nejvýznamnějším a nejčastějším gestům patří: výhružně zvednutý ukazovák, ukazovák kolmo k ústům v žádosti o mlčení, nezáměr vyjádřený mávnutím rukou, nedostatek informací spojený s pokrčením rameny, souhlasné pokývnutí hlavou ↓, vyjádření nesouhlasu zavrtěním hlavy ↔ Cizinec by měl být poučen i o vulgárních gestech, s nimiž se může setkat, např. výhružně vztyčené předloktí s rukou zaťatou v pěst atd.

2.2.5 Výrazy tváře (mimika)

V českém prostředí jsou tyto projevy v nepříznakových situacích doprovodné (výjimečně zástupné). V emočně vypjatých situacích (ohrožení, radost, údiv) jsou pak spíše umírněné. Do mimických výrazů patří i instrumentální pohyby spjaté s kašlem a zíváním a tzv. zdvořilostní úsměv.

2.2.6 Pohledy očí

Aktuálně komunikující partneři udržují oční kontakt. Je příznakové, pokud se očnímu kontaktu některý z partnerů vyhýbá. Pro průběh komunikačního spojení má tato skutečnost velký význam, a to z hlediska posuzování pravdivosti sdělovaného: nedívá se mi do očí, a proto právě lže; dívá se na mě po očku, a proto nemá čisté svědomí atd.

2.3 Verbální projev (obecné poučení)

2.3.1 Hlasitost projevu

Češi nejsou na veřejnosti příliš hluční. Hlučná konverzace spojená s výraznou gestikulací je na veřejnosti považována za příznakovou a přitahuje zájem okolí.

2.3.2 Funkční stratifikace češtiny a komunikační kompetence cizince v češtině

Studenti úrovně A1 by měli být schopni porozumět řeči, která je zřetelná, pečlivě vyslovovaná a proložená dlouhými pomlčkami. V češtině jakožto cizím azyle se v této souvislosti objevuje otázka, jaký útvar národního jazyka má být cizinec schopen přijímat (spisovnou češtinu, běžně mluvenou nebo obecnou, resp. lokální dialekt). Tento stav cizinci ztěžuje situaci vždy, ale na úrovni A1 zcela fatálním způsobem. Nelze na jedné straně předpokládat, že budou rodilí mluvčí v kontaktu s cizincem vždy užívat vytríbené spisovné

češtiny, ale nelze také uvažovat o obecné češtině jakožto běžně užívaném útvaru např. na Moravě, především v jejích severních a jihovýchodních oblastech. Z těchto důvodů je třeba posuzovat prezentaci jednotlivých útvarů češtiny uvážlivě a komplexně, a to zejména v souvislosti s pozicí cizince v roli produktora – mluvčího. V této roli má být schopen navázat základní společenskou komunikaci tak, že použije nejjednodušších způsobů vyjádření: umí pozdravit, rozloučit se, představit se, poprosit o informaci či službu, poděkovat a omluvit se (viz Jazykové funkce, kapitola 9). Vycházíme-li ze zkušenosti, že rodilý uživatel češtiny usuzuje na rozsah cizincovy komunikační kompetence v češtině právě podle míry zastoupení substandardních prvků, je jednoznačně výhodnější, je-li cizinec na úrovni A1 orientován v oblasti produkce jen k češtině spisovné, a to v její hovorové formě. Důvodem je to, že jako produktor realizuje cizinec svůj komunikační záměr mnohem „bezpečněji“, užívá-li i v neoficiálním styku spisovného jazyka. Tímto způsobem totiž vysílá k rodilému mluvčímu signál informující o stavu jeho znalosti jazyka. Užije-li cizinec nespisovného prvku, vede to rodilého uživatele češtiny k přechodu do substandardu a ke zrychlení, což ale může pro cizince představovat nepřekonatelnou jazykovou bariéru. Tyto potíže jsou typické především pro Neslovany, jejichž mateřština není flexivní a kteří jsou nuceni vyrovnat se na počátku studia češtiny s její tvarovou rozmanitostí, která jim např. výrazně ztěžuje možnost vyhledat neznámé výrazy ve slovníku. Slované naopak tyto problémy nezažívají a velmi rychle se vyrovnávají s českou diglosií.

Je vhodné upozornit cizince na výše uvedené skutečnosti tak, aby nebyl překvapen neznámými tvary a podobami slov (*mlíko, maj, nevěděj, dobrý lidi, s problémama, půjdem* atd.). Není ale žádoucí, aby je vzhledem k výše uvedenému ovládal na počátku studia češtiny aktivně. Takový požadavek je kontraproduktivní, protože u některých studentů (Neslované s neflexivní mateřštinou) může vyvolat mylný dojem o nejednoznačnosti české flexe, a v důsledku toho i pocit, že není nutná. Cizinec by měl být vybaven již v úvodních hodinách frází vymezující kód komunikace: *Jsem cizinec/cizinka – mluvíte prosím pomalu a spisovně, neumím dobře česky*. Nápomocnou může být i žádost o zapsání informace, protože v psané podobě (ne v SMS a v elektronické poště) naprostá většina Čechů preferuje spisovný jazyk: *Nerozumím ti/vám – můžeš/můžete mi to prosím napsat?*

3 KOMUNIKACE V KRIZOVÉ SITUACE (SLOVNÍ OBRATY)

Cizinec, který pobývá (nebo se k tomu chystá) na historickém území češtiny, by měl být vybaven slovními spojeními, kterými upozorňuje na ohrožení své osoby, resp. na ohrožení okolí. Patří sem: *Pomoc, Pozor, Stůj/Stůjte, Oheň, Nebezpečí, Policie* atd.

4 KAŽDODENNÍ SOCIÁLNÍ KONTAKT – MLUVENÁ KOMUNIKACE

4.1 Pozdravy a zdvořilostní fráze

Nejfrekventovanějším oficiálním pozdravem je *dobrý den* (při navazování kontaktu, vstupu do místnosti, kupé ve vlaku, veřejných prostor, jako jsou čekárny, malé obchody a restaurace apod.) a *na shledanou* (při ukončování kontaktu, opouštění místnosti apod.). Těchto pozdravů lze užít kdykoli během dne. Večer (po setmění) se místo *dobrý den* užívá *dobrý večer* a místo *na shledanou* pak *dobrou noc*. Lze ale slyšet i jiné oficiální pozdravy:

Ráno (od rozednění asi do deseti hodin dopoledne) lze jako úvodního pozdravu užít *dobré ráno* nebo poněkud knižního *dobré jitro*.

Od deseti hodin dopoledne do dvanácti hodin (poledne) se také, ale poměrně zřídka, užívá pozdravu *dobré dopoledne*, což je kolem dvanácté hodiny možné nahradit spojením *dobré poledne*. Pro úroveň A1 není tento pozdrav nutné zvládnout.

Od asi jedné hodiny odpoledne až do setmění se často užívá pozdravu *dobré odpoledne*. Ani aktivní znalost tohoto pozdravu nepovažujeme pro A1 za nutnou.

K nejméně frekventovanějším neformálním pozdravům (mezi přáteli, kolegy, členy rodiny – podmínkou je tykání) patří *ahoj*. Tohoto pozdravu se užívá při navazování i ukončování kontaktu, a to podobně jako dalších neformálních pozdravů, k nimž patří v závislosti na generaci: *čau*, *nazdar*.

Je obvyklé, že muž zdraví ženu, mladší osoba osobu starší a osoba společensky níže postavená osobu společensky výše postavenou.

K základním zdvořilostním obrátům řadíme *prosím* a *děkuji/děkuju*. Patří sem také *pardon*, *promiň/promiňte*.

Je třeba, aby učitel vysvětlil uchazečům o úroveň A1 již během prvních hodin okolnosti používání těchto obrátů a jejich správnou zvukovou realizaci.

4.2 Představování

Představuje-li se osoba sama, činí tak zpravidla ihned po vstupním pozdravu slovy *Pardon/Promiňte, chtěla bych se vám představit/představila – jmenuji/jmenuju se ..* a uvádí své křestní jméno (to, kterým je oslovoována), příjmení a též i titul, pokud si přeje, aby byl v oslovení užíván. Cizinec by měl připojit informativní větu o stavu své komunikační kompetenci v češtině, např. *Jsem cizinec/cizinka a neumím česky/mluvím jen trochu česky* atd. Nikdy se nepředstavujeme v chůzi. Není běžné při představování jméno hláskovat. Představujeme-li někoho třetí osobě, představujeme osobu společensky méně významnou osobě společensky významnější atd. Jednoduše to lze učinit např. slovy: *To je můj kamarád Petr* (směrem k významnější osobě) a *to je paní profesorka Nováková* (směrem k osobě méně významné). Nově představení si vymění frázi, z níž lze identifikovat druh kontaktu. Uvede-li představovaný příjmení (a příp. titul), přeje si oficiální kontakt, uvede-li křestní jméno, navazuje kontakt méně formální, nejčastěji kombinaci vykání a oslovení křestním jménem. Tato osobní identifikace je pak doprovázena v případě formálního kontaktu frází *těší mě* a v případě kontaktu neformálního obvykle slovem *ahoj*. Oba případy bývají provázeny podáním ruky.

Při představování muž zásadně stojí, žena může sedět i stát. Pokud se však představuje výrazně staršímu člověku nebo jiné ženě, raději by měla povstat.

4.3 Tykání/Vykání a oslovení

V češtině se pomocí gramatických forem rozlišuje formální oslovení (vykání, užití 2. os. pl.: *vy máte, vy jste měl/měla*) a neformální oslovení (tykání, užití 2. os. sg.: *ty máš, ty jsi měl/měla*). Neznámým dospělým osobám (asi od věku patnácti let) je v České republice nutno vykat. Tykání je projevem bližšího vztahu mezi dvěma osobami a jeho užívání je řízeno konvencemi. Tykání nabízí společensky významnější osoba osobě společensky níže postavené (žena muži, nadřízený podřízenému). Je vhodné si pamatovat, s kým si tykáme, resp. s kým si netykáme.

Tykání je spojeno s užíváním křestního jména, které může mít nejrůznější domácí podoby. Ty však může druhá osoba v neintimním kontaktu použít pouze, je-li k tomu vyzvána nositelem jména. V České republice se užívá jednoho křestního jména. Při prvním kontaktu

nelze oslovit osobu křestním jménem, které má např. uvedeno na jmenovce. Kombinace vykání a oslovování křestním jménem je již projevem bližšího vztahu obou osob. Používá se např. mezi zákazníkem a kadeřnicí, lékař takto oslovuje svoji zdravotní sestru, učitel středoškolského a vysokoškolského studenta. Někdy se tento typ spojení objevuje u nepokrevních příbuzných (nevlastní dospělý syn – rodič, tchán – snacha) apod. Podřízený zpravidla nikdy netyká nadřízenému, žáci a studenti nikdy netykají svým učitelům. Musejí je oslovovat na základní škole *pane učiteli/paní učitelko*, na střední škole *pane profesore/paní profesorko*, na vysoké škole nejčastěji akademickými tituly a vědeckými hodnostmi *pane doktore/paní doktorko*, *pane docente/paní docentko*, *pane profesore/paní profesorko*.

Členové rodiny si navzájem tykají. Výjimku někdy tvoří vykání mezi nepokrevně příbuznými (tchýně – snacha).

V oficiálním styku oslovujeme dospělé osoby *pane, paní*. Oslovení *slečno* si lze dovolit jen k velmi mladé dívce, případně pokud o toto oslovování žena sama požádá. Všechna uvedená oslovení jsou spojena s vykáním. Pokud má osoba akademický titul, oslovujeme ji vždy akademickým titulem v kombinaci s oslovením *pane, paní*. Oslovení *slečno* se v takové kombinaci neužívá. Tituly přechylujeme: *pane doktore – paní doktorko*, *pane inženýre – paní inženýrko*, *pane magistře – paní magistro*, *pane profesore – paní profesorko* atd.

4.4 Telefonování

Většina českých domácností je vybavena pevnou telefonní linkou, navíc více než polovina Čechů (včetně dětí) vlastní mobilní telefon. Téměř polovina domácností je připojena k internetu. Mladší generace běžně užívají elektronickou poštu a využívají další možnosti nových komunikačních kanálů.

V souvislosti s telefonováním je vhodné informovat cizince–studenta úrovně A1 o nejfrekventovanějším výrazivu:

Ohlášení v telefonu (neuvádí se telefonní číslo): *Prosím; jméno (firma), prosím* atd.

Uvedení volajícího: *Tady je ... (jméno a další potřebné informace)*

Žádost o předání vzkazu: *Mohu/můžu nechat vzkaz pro + A?*

Nabídka přijetí vzkazu: *Nechcete nechat vzkaz?*

Telefonní záznamník, hlasové schránky apod.: Soukromé osoby, firmy, instituce využívají nejrůznějších typů záznamníků – nahrané vzkazy se velmi liší a nelze je typizovat. Po úvodní zprávě, která obvykle vyzývá k zanechání vzkazu, je zhruba minutový prostor pro jeho nahrávku.

Cizinec by měl umět (nejen v telefonickém kontaktu) nadiktovat svoje jméno, adresu, e-mailovou adresu, adresu internetových stránek, k čemuž potřebuje jazykovou výbavu. Je třeba, aby uměl hláskovat:

Á, bé, cé, čé, dé, d'é, é, ef, gé, há, chá, í, já, ká, el, em, en, eň, ó, pé, qé, er, eř, es, eš, té, t'é, ú, vé, dvojitě vé, iks, ypsilon, zet, žet.

Je vhodné, aby uměl označení diakritických znamének: *dlouhé á – á s čárkou, ř je er s háčkem, ů s kroužkem*, slovní označení důležitých značek *@ – zavináč* atd.

Cizinec na úrovni A1 by měl umět vyhledat požadované telefonní číslo v telefonním seznamu. K tomu potřebuje ovládnout české abecední řazení.

5 PSANÁ KOMUNIKACE

V psané komunikaci lze jen velmi omezeně využívat neverbálních prvků, a proto je velmi těsně spjata s pravidly užívání jazyka – s dodržováním gramatických a stylistických norem. Funkčnost psané komunikace je ovlivňována nejen vhodným výběrem jazykových prostředků, ale i jejich uspořádáním. Z tohoto pohledu jsou komunikační normy blízké stylovým (příp. žánrovým) normám, srov. i Psaní (kapitola 12).

Vymezení zákonitostí z oblasti psaného jazyka je pro úroveň A1 určeno rozsahem produkčních dovedností spjatých s tímto modelem. Pro zmíněnou úroveň předpokládáme dovednost napsat stručný a jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z dovolené. K ovládnutým dovednostem má dále patřit vyplnění formuláře obsahujícího osobní údaje, například jméno, národnost, adresu, a to např. při přihlašování v hotelu apod. Z hlediska správnosti užití jazykových prostředků lze předpokládat omezený repertoár základních gramatických struktur (nejčastěji spojených s paměťovým ovládnutím). Je třeba věnovat dostatečnou pozornost nejen ovládnutí potřebných struktur prefabrikátů, ale i nácviku správných tvarů písmen, a to především u cizinců, jejichž mateřština neuvžívá latinky a kteří mají tendenci preferovat pouze mluvenou podobu jazyka. Je totiž naprosto nežádoucí, pokud cizinci zaznamenávají češtinu skrze fonetickou bázi své mateřštiny (jistý typ fonetické transkripce), protože nemohou využívat výhod z oblasti psané komunikace: možnost uchovat sdělení k dalšímu zpracování, např. vyhledání neznámého výraziva; jednodušší percepci psaného textu (neobsahuje možná výslovnostní specifika rodilých uživatelů češtiny či jinojazyčných cizinců komunikujících česky).

5.1 Technika psaní

Studenti A1 potřebují bezpečně ovládnout podobu písmen tiskacích a psacích (velkých a malých).

5.2 Zápis podle hláskování

Cizinec by měl být schopen zaznamenat výraz podle hláskování a měl by ovládat českou abecedu (abecední uspořádání slov v česko-cizojazyčné části překladových slovníků). Konkrétně potřebuje ovládnout umístění jednotlivých hlásek (*h, ch, i...*). Měl by umět podle diktátu zapsat elektronickou adresu třetí osoby, internetovou adresu atd. Výběr by měl respektovat potřeby konkrétního cizince.

5.3 Korespondence (viz i kapitolu 12 Psaní)

5.3.1 Adresa

Cizinec by měl výběrově ovládnout výrazy *adresát, odesílatel, podací lístek, poštovní poukázka, poštovní průvodka*. Výběr by měl být v souladu se skutečnou komunikační potřebou konkrétního jedince. Každý student by se ovšem měl seznámit se způsobem zápisu adresy; měl by vědět, jaké údaje a v jakém pořadí musí adresa obsahovat:

- 1) *(Vážený) pan, (Vážená) paní, Slečna* atd.
- 2) *Titul, křestní jméno, příjmení*
- 3) *Instituce*
- 4) *Ulice a číslo domu*

- 5) *Obec*
- 6) *Směrovací číslo/PSC*
- 7) *Stát*

Je vhodné upozornit studenta na to, že pořadí je závazné. Např. uvede-li na prvním místě instituci a na druhém adresáta, pak může dopis otevřít jiná osoba, než je adresát. Rozhodující je i čitelnost písma.

5.3.2 Úprava dopisů

Z hlediska dojmu z odesílatele jako osobnosti je důležité upozornit studenta na to, že v českém prostředí jsou dopisy psané rukou atd. vždy zaznamenávány na nelinkovaném papíře. Použití linkovaného papíru (stejně jako ubíhající řádky) degradují odesílatele v očích adresáta – rodilého uživatele češtiny.

Nepodaří-li se cizinci (např. Arabovi) dokonale zvládnout tvary tzv. psacího písma, měl by preferovat tiskací podoby písmen.

5.3.2.1 Oslovení a závěrečné formule v dopisech

1) Oficiální dopisy:

Vážená paní

Vážený pane

Vážení

S pozdravem + podpis

2) Soukromé dopisy:

Milá...

Milý...

Milí...

Tvůj/Tvoje + podpis; Váš/Vaše + podpis

5.3.3 Blahopřání k narozeninám, svátku, promoci (úspěchu), výročí, k narození dítěte

Cizinec by měl umět napsat jednoduchým způsobem krátký blahopřejný text na pohlednici nebo do dopisu, stejného textu lze užít i pro elektronickou poštu či krátkou textovou zprávu:

Narozeniny, popř. jmeniny:

Všechno nejlepší k Tvým/Vašim narozeninám/jmeninám přeje + podpis

Vše nejlepší k Tvému/Vašemu svátku přeje + podpis

Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje + podpis

Promoce (úspěch obecně):

Blahopřeji/Blahopřeju (k Tvému/Vašemu úspěchu) + podpis

Narození dítěte:

Blahopřeji/Blahopřeju k narození Tvé/Vaší dcery//Tvého/Vašeho syna + podpis

5.3.4 Vánoční přání, přání k novému roku, velikonoční přání, kondolence

Vánoční blahopřání spojené s přáním k novému roku:

Veselé Vánoce a šťastný nový rok... přeje + podpis

Přání k novému roku:

PF ... (rok) + podpis

Všechno nejlepší v novém roce přeje + podpis

Velikonoční přání:

Veselé Velikonoce přeje + podpis

Kondolence:

Upřímnou soustrast + podpis

5.3.5 Pozdrav z výletu, dovolené prázdnin

Posílám/Posíláme Ti/Vám pozdrav z + G (město/stát) + popis

Krásný pozdrav z výletu/ z dovolené/ z prázdnin posílá + podpis

Krásný pozdrav z (město/stát) posílá + podpis

5.4 Vzkazy

5.4.1 Písemný vzkaz informující o autorovi

Identifikace:

Jsem + jméno a příjmení / národnost / profese / adresa, bydliště / telefonní číslo / e-mail (viz i kapitolu 9)

Aktuální přítomnost a blízká budoucnost:

Přijdu hned.

Přijdu za chvíli.

Jsem kde. (Jsem na poště. Jsem u lékaře. Jsem ve třídě číslo 330.)

Návrh (plán) setkání nebo např. telefonického kontaktu:

Sejdeme se kdy/kde. (Sejdeme se v pět na náměstí.)

Zavolám Ti/Vám kdy. (Zavolám ti v sedm večer.)

5.4.2 Písemný vzkaz pro třetí osobu

Cizinec by měl být schopen zaznamenat elementárním způsobem vzkaz pro třetí osobu, např.

Máš/Máte volat číslo...

Volal/Volala pan/paní...

5.5 Krátké textové zprávy (SMS), elektronická pošta

V krátkých textových zprávách (SMS, esemeska), které jsou na pomezí mezi psaným a mluveným jazykem (viz zde i 2.3.2 a 5), se neužívá diakritických znamének, což může výrazně ztěžovat přijímání takového textu. Výjimkou nejsou ani kontextová nedorozumění. Častý je i zápis mluvených podob slova, zejména forem a tvarů běžných v obecné češtině. V souvislosti s těmito problémy je vhodné doporučit cizinci užití elementárního výraziva a případné ověření, zda bylo textu správně porozuměno. Tytéž okolnosti provázejí v některých případech i elektronickou poštu a chatování na internetu.

6 ŽIVOT V ČESKÉ REPUBLICE

6.1 Rasová tolerance

Češi patří k národům bez rasových předsudků. Nicméně příslušníci jiných ras nebo nositelé náboženských symbolů (muslimové, židé atd.) mohou poutat nežádoucí pozornost obyvatel, zejména v oblastech s malou zkušeností s takovými kontakty. V naprosté většině však v těchto případech nejde o projevy xenofobie či rasové nesnášenlivosti. Cizincům je ovšem vždy nutné sdělit informaci o reálném stavu společnosti – tedy případně je upozornit na to, kde a kdy se mohou setkat s projevy rasové nesnášenlivosti ze strany určitých skupin obyvatel České republiky (hnutí skin heads) a jak v takových případech postupovat. Do této problematiky patří také informace o vztazích mezi příslušníky majoritní společnosti a minoritami.

Podobně je třeba upozorňovat na nebezpečí pouliční kriminality.

6.2 Oblékání

Některé situace vyžadují společenský oděv. Bývají to např. slavnostní večeře, plesy, divadelní představení, významné oslavy firemní i rodinné, ale také např. vstupní pohovory, konkurzy a přijímací zkoušky na střední a vysoké školy, závěrečné zkoušky a dílčí zkoušky na univerzitách.

Společenským oděvem se většinou míní u mužů oblek s kravatou či motýlkem a u žen tzv. malé společenské šaty; může to být i kombinace s kalhotami. U cizinců bývá zpravidla akceptován i národní kroj.

K podobným speciálním situacím řadíme i pohřby. Smuteční hosté se obvykle oblékají do černého, příp. alespoň do tmavých barev.

Oblečení, které se vymyká středoevropskému standardu, může přitahovat někdy nežádoucí pozornost domácího obyvatelstva, především na vesnicích a v menších městech.

6.3 Návštěva v české rodině

Studenti úrovně A1 by měli být učitelem seznámeni s rituály, které zpravidla provázejí návštěvu v české rodině.

Nejčastěji jsou návštěvy předem ohlášeny. Nikdy nebereme na návštěvu domácí miláčky, pokud si je hostitel výslovně nevyžádá. Je vhodné domluvit se, zda brát na návštěvu děti. Na návštěvu do české rodiny přicházíme obvykle asi o deset minut později, než je smluvený čas. Typickou návštěvní dobou je nedělní odpoledne, pokud není návštěva pozvána na oběd, večeři, grilování nebo na víkend. Obvykle trvá návštěva kolem jedné až dvou hodin. Kratší jsou návštěvy v rodinách s malými dětmi, resp. rodin s malými dětmi. Návštěvu zahajuje hostitel (pozvání), ale ukončuje host s ohledem na hostitele.

Je obvyklé přinášet hostitelům drobné dárky, které jsou bezprostředně rozbaleny. Pro hostitele je to nejčastěji víno, likér apod. (předáváme zabalené v ozdobném papíru), pro hostitelku a příp. i další dospělou ženu v rodině květiny (lichý počet, kytice se předává bez papírového obalu) a pro menší děti sladkosti nebo ovoce.

Při vstupu do bytu se v mnohých českých rodinách vyžaduje, aby se příchozí přezul do domácí obuvi, kterou zpravidla hostitelé nabídnou (jde o speciální obuv užívanou jen hosty), ale je možné přinést si i domácí obuv vlastní. Česká návštěva někdy zůstává bosa. Některé české rodiny hodnotí dosti negativně neochotu hosta k přezutí.

Je zdvořilé ochutnat během návštěvy předkládané pokrmy a nápoje. Apriorní odmítnutí je považováno za projev nezdvořilosti.

6.4 Oslavy narozenin, svátků, výročí svatby

Češi oslavují kromě narozenin (zpravidla s dortem a rodinnou oslavou) také jmeniny – jména jsou uvedena u dnů v kalendáři. Jmeniny se oslavují méně významně. K nejvýznamnějším narozeninám patří tzv. kulatiny (20, 30, 40..) a půlkulatiny (25, 35 ...). Nejoslavovanějšími kulatinami jsou padesátiny.

V některých rodinách neoslavují také výročí svatby – 25. tzv. stříbrná svatba, 50. tzv. zlatá svatba atd.

Přání k Vánocům, blahopřání k svátku, narozeninám, svatbě, kondolence – viz tuto kapitolu 5.3.3 a 5.3.4.

6.5 Jídla

Student by měl získat informaci o obvyklých jídlech a též i o jejich skladbě (nejčastější druhy masa, příloh, ovoce a zeleniny atd.) a také o době jejich podávání, např. to, že česká snídaně je poměrně chudá a často se zcela vynechává, že klasický český oběd sestává z polévky, hlavního jídla a dezertu a že se podává kolem poledne, že večeře nemá zpravidla pevný čas podávání ani pevnou skladbu – může být teplá i studená, že si děti i dospělí berou do škol, úřadů, dílen atd. doma připravené svačiny (nebo si je kupují v kantýnách přímo na pracovišti nebo ve škole). Čas na svačinu je kolem desáté hodiny dopoledne.

K důležitým zvyklostem (jediná pevná tradice v oblasti pokrmů) patří tradiční vánoční jídla (podávaná v naprosté většině českých rodin na Štědrý večer, tj. 24.12.) – rybí polévka, kapr (obvykle smažený) s bramborovým salátem, vánočka a vánoční cukroví. Jídla v období Velikonoc jsou méně tradiční – jen mazanec a barvená vajíčka vařená natvrdo (na Velikonoční pondělí).

6.5.1 Stolování

Při formálním i neformálním stolování používají Češi příboru (v pravé ruce drží pravák lžící nebo nůž, vidličku drží v levé ruce). Když jíme salát, moučník apod., můžeme použít jen vidličku, jen lžící, lžičku, případně lžící v pravé ruce a vidličku v levé ruce. Za nespolečenské je považováno použít nože v pravé ruce a vidličky v levé ruce jen k rozporcování jídla, a pak nůž odložit a jíst vidličkou v pravé ruce. Je-li na stole rozložena sada více příborů, odebírají se při jednotlivých chodech vždy z vnějšku směrem k talíři.

Pečivo se nikdy neukusuje, ale láme se na malé kousky a ty se vkládají do úst.

Konzumace jídla a nápojů nemá být spojena se zvukovými efekty (srkání je dovoleno jen v případě ústřic). Pochvalné hodnocení předložených pokrmů je očekáváno a vyjadřujeme je jen verbálně. Není vhodné pokládat dotazy, z čeho bylo jídlo připraveno. Již před návštěvou je vhodné taktním způsobem naznačit hostitelům stravovací specifika, např. náboženská.

K nejtýpčtějším rituálům při stolování patří v České republice popřát *dobrou chuť* a umět odpovědět *tobě/vám taky* nebo *nápodobně*. Toto přání je běžné i mezi neznámými spolustolovníky, např. v restauraci nebo závodní stravovně.

Jíst začíná vždy žena nebo nejváženější osoba u stolu.

Není vhodné oddělovat od sebe pánskou a dámskou část osazenstva, např. k různým stolům.

6.6 Pozvání do restaurace, na oběd apod.

V českém prostředí bývá zpravidla považováno za automatické, že útratu platí osoba, která do restaurace zve. Číšník se obvykle zeptá, zda si hosté přejí platit dohromady, nebo zvlášť.

6.7 Spropitné

V restauracích, kadeřnictvích, lázeňských zařízeních a podobných službách je zvykem dávat spropitné, není to ovšem automatická povinnost hosta či zákazníka. V restauraci jde obvykle o zaokrouhlení na nejbližší vyšší desítku, tedy o cca 10 Kč, a to při placení útraty vrchnímu. V kadeřnictvích a podobných provozovnách je spropitné kolem 20–50 Kč, podle typu provozovny. Spropitné se předává osobě, s níž byl zákazník v kontaktu, nikoli pokladní.

6.8 Ubytování v hotelích, ubytovnách a bydlení

Cizinec by měl ovládnout potřebnou slovní zásobu v závislosti na svých cílech. Měl by být informován o druzích ubytování a cenách. V hotelích a ubytovnách ale předpokládáme, že bude komunikace probíhat v cizincově mateřštině, resp. v mediačním jazyce.

Učitel by měl studenta seznámit s charakteristikou bytů podle počtu pokojů – vysvětlení běžně užívaných zkratk a označení: *garsoniéra/garsonka, jednopokojový byt* (kuchyň a jeden pokoj) atd., *dvoupokojový byt a kuchyň (2+1)*.

Cizinec by měl být seznámen s označováním pater/poschodí: *přízemí, první patro/poschodí* atd.

6.9 Návštěva ordinace, zdravotnická zařízení, nemocnice, zdravotní pojištění

Cizinec by měl být seznámen s aktuální zdravotní politikou České republiky (zdravotní pojištění, možnost ošetření, pohotovostní služba, záchranná služba, okolnosti pobytu v nemocnici nebo na klinice).

6.10 Zdravotní rizika

Studenti by měli dostat základní informace o výskytu přenosných a infekčních chorob v běžné české populaci (TBC, hepatitidy, AIDS atd.). Měli by být informováni o povinném očkování (zejména očkování proti tetanu a povinném očkování dětí) a výskytu některých dalších onemocnění přenášených zvířaty (vzteklina, klíšťová encefalitida, lymfská borilióza atd.) Do této oblasti patří také např. informace o zdravotním ohrožení ve volné přírodě (zmije, klíšťata).

6.11 Míry, váhy, velikosti

Cizinci je třeba poskytnout základní přehled užívaných jednotek (viz kapitolu 9):

Délkové jednotky: vzdálenosti se udávají v *kilometrech, metrech a centimetrech* atd.

Plošné míry: *centimetr... čtvereční*

Objemové míry: *decilitr, litr*, popř. *metr krychlový*, objednávka rozlévaného vína, limonád atd. na *decilitry (deci)*, popř. *dvojka*, tj. 2 dl, substantivum *sedmička* v těchto souvislostech označuje 0,7 l (láhev)

Hmotnost (váha): *gram, dekagram, kilogram*

Komentuje-li se hmotnost člověka, užíváme výraziva *silný*, *plnoštíhlý*. Není vhodné užívat výrazu *tlustý*, protože je považován za pejorativní. *Štíhlý* je pozitivní, zatímco *hubený* může mít negativní konotace („příliš štíhlý“).

Velikosti: přehled nejčastěji užívaných velikostí oděvů a obuvi

6.11.1 Udávání teploty

V českém prostředí se užívá Celsiovy stupnice. Cizinec by měl získat informace o převodních postupech z jiných stupnic a také základní údaje z oblasti tělesné teploty: 36,4 °C = normální tělesná teplota; 37 °C = zvýšená teplota; více než 38 °C = horečka. Pro studenty ze zemí, kde se uvádí teplota v jiné stupnici (např. ve stupních Fahrenheita), je vhodné uvést orientační přepočty.

6.12 Čas a jeho rozdělení

Cizinec by měl být seznámen s tím, že týden v českém kalendáři začíná pondělím, že v oficiálních situacích (jízdni řády, programy kin, divadel atd.) se v České republice používá čtyřiašedesátihodinový systém. V neformálních situacích pak i dvanáctihodinový. Student by měl být také upozorněn na běžné užívání spojení *čtrnáct dní* (vedle *dva týdny*). Je třeba studenta seznámit s běžnou pracovní dobou u různých profesí podle konkrétních potřeb, s otevírací dobou obchodů, institucí, úřadů, provozoven, restaurací, s tím, kdy začínají divadelní a filmová představení koncerty apod., s běžnými začátky vyučování na jednotlivých stupních škol, s typem a délkou prázdnin s délkou dovolené podle profesí, s věkem odchodu do důchodu atd. – vždy podle zájmu a potřeb studenta.

Učitel by měl cizince informovat o dodržování jízdni řádů, termínů schůzek, toleranci ke zpoždění apod., s přechodech na letní/zimní čas apod.

Student by měl získat informace o hlavních svátcích (volných dnech v kalendáři): *Vánoce*, *Velikonoce* atd.

6.13 Sporty a aktivity ve volném čase

Nejoblíbenějším letním kolektivním sportem aktivně provozovaným zejména muži je fotbal, následuje tenis, oblíbený u mužů i žen. Mezi obecně populární a oblíbené sportovní aktivity patří: turistika, cyklistika, golf, jezdeckví, nejrůznější vodní sporty provozované na řekách a rybnících. V zimě je nejpobulárnější lyžování, a to sjezd i běžky. Fotbal, tenis a lední hokej patří k nejsledovanějším sportům na hřištích či v televizních přenosech.

Mladší generace Čechů pravidelně sportují, nejčastěji ale navštívují posilovny.

Velmi populární je v České republice víkendové chataření a chalupaření.

Návštěvy divadelních, filmových představení a koncertů klasické a vážné hudby jsou běžné spíše jen u vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Mezi obecně populární ale patří návštěvy koncertů tzv. populární hudby. Cizinci by mělo být vysvětleno, co je tzv. papučová kultura – extrémní obliba sledování televizních programů.

6.14 Zvyky

V České republice jsou (lidové) zvyky živé především na vesnici, a to zejména na jižní a jihovýchodní Moravě a na Valašsku. Je pouze několik tradic, které se stále dodržují na celém území:

Vánoční zvyky: Mikuláš (chodí vpředvečer svého svátku, tj. 5.12), štědrovečerní večere v úzkém rodinném kruhu, ozdobený vánoční stromeček a rozbalování dárků 24.12. večer,

rodinné a přátelské návštěvy v období Vánoc, oslavy posledního dne v roce (silvestrovské veselice s půlnočním přípitkem) bez speciálních půlnočních zvyků, novoroční oběd (nejčastěji vepřové maso pro štěstí).

Velikonoční zvyky (pohyblivý katolický svátek): barvení vajec a výroba kraslic, pomlázka. Je třeba věnovat velkou pozornost vysvětlení zvyků, které jsou stále živé na celém území (mrskut a oblévání vodou) a které provázejí tzv. pomlázku, a to vzhledem k otázkám vztahů mužů a žen, zejména cizinek.

Dušičky: Pietní vzpomínka (2.11.) na zemřelé, spojená obvykle s návštěvou hřbitova. Zvyky kolem svatebních obřadů jsou velmi různé; nejobvyklejší jsou jen bílé šaty pro nevěstu, ale ani to není předepsané. Svatby lze uzavírat na obecních úřadech nebo v katolických kostelech.

6.15 Náboženství

Většina Čechů se nehlásí k žádnému náboženství. Nejvíce věřících tvoří křesťané, a to především příslušníci římskokatolické církve, dále jsou to věřící církve československé husitské, pravoslavní. Ostatní církve jsou ve společnosti zastoupeny minimálně. V České republice neplatí žádná omezení v oblasti prezentace (nošení) náboženských symbolů. Některé symboly (např. muslimské šátky) mohou ale přitahovat pozornost obyvatel, a to zejména na vesnicích a v menších městech, kde jsou taková setkání řídká.

6.16 Česká republika

6.16.1 Mapa České republiky, státní symboly, státní uspořádání

Student úrovně A1 by měl být seznámen se základními částmi naší země: Čechy, Morava a Slezsko. Měl by samozřejmě znát jméno hlavního města. Podle možností je vhodné také prezentovat státní vlajku, hymnu a znak, případně podle zájmu i podrobnější informace o státním uspořádání atd.

6.16.2 Počasí a podnebí v České republice

Vzhledem k tomu, že studenti úrovně A1 mohou pocházet z velmi různých geografických i sociálních poměrů, může být též velmi různá jejich informovanost o podnebí, povětrnostních podmínkách na našem území. Je tedy třeba (podle potřeby) seznámit je se základními informacemi o mírném klimatickém pásu (střídání čtvera ročních období) a o průměrných měsíčních teplotách (nástup zimy, sněžení, letní teploty).

7 ZÁVĚREČNÁ METODICKÁ DOPORUČENÍ

Student na úrovni A1 by měl být seznamován s těmi okolnostmi života české společnosti, které jsou bezprostředně svázány s jeho pobytem na našem území. Kromě uvedených doporučení se mohou objevit podle konkrétních potřeb cizince i oblasti velmi specifické, které nelze beze zbytku anticipovat. Vyplývají přímo ze společenského, profesního a rodinného zařazení cizince.

Sociální normy, které určují okolnosti existence na historickém území češtiny, nejsou svázány s jazykem, ale se společenstvím jeho uživatelů. Nelze tedy předpokládat, že budou funkční v každé komunikaci realizované prostřednictvím češtiny, zejména vně jejího historického území.

PREZENTACE ZVUKOVÉ STRÁNKY ČEŠTINY ABSOLUTNÍM ZAČÁTEČNÍKŮM (KAPITOLA 5)

OBSAH:

- 1 **Úvod**
- 2 **České hlásky**
 - 2.1 **Vokály**
 - 2.1.1 Výslovnost slabik (v grafice označovaných) *di, ti, ni*
 - 2.1.2 Měkčíci (v grafice označované) *ě*
 - 2.1.3 Dva vokály uprostřed slova
 - 2.1.4 Diftongy
 - 2.1.5 Vokalizace prepozic
 - 2.2 **Konsonanty**
 - 2.2.1 Ráz
 - 2.2.2 Asimilace znělosti a neutralizace znělosti
 - 2.2.3 Zjednodušování konsonantických skupin
 - 2.2.4 Zdvojené konsonanty
 - 2.3 **Slovní přízvuk**
 - 2.4 **Kadence**
 - 2.5 **Typické fonetické chyby u nerodilých mluvčích**
- 3 **Český fonetický plán na pozadí anglického**
 - 3.1 **Výslovnost českých hlásek v porovnání s anglickými**
 - 3.1.1 **Vokály**
 - 3.1.1.1 Krátké vokály
 - 3.1.1.2 Dlouhé vokály
 - 3.1.2 Diftongy
 - 3.2 **Konsonanty**
 - 3.2.1 Znělé konsonanty
 - 3.2.2 Neznělé konsonanty
 - 3.2.3 Výslovnost liter *x* a *w*
 - 3.3 **Další specifika české výslovnosti ve srovnání s angličtinou**
 - 3.3.1 Poloha českého přízvuku
 - 3.3.2 Neexistence redukovaných vokálů a výskyt vokalické délky v češtině

- 3.3.3 Neutralizace znělostního protikladu
- 3.3.4 Znělostní asimilace v češtině
- 3.3.5 Nepřítomnost přídechu (aspirace) v češtině
- 3.3.6 Vztah zvukového plánu a grafické soustavy (pravopisu) v češtině
 - 3.3.6.1 Shodná výslovnost *i/y* a *í/ý*
 - 3.3.6.2 Výslovnost některých konsonantů před literami *i, í, ě*
 - 3.3.6.3 Výslovnost hlásky zapsané literami *ú/ů*

- 4 **Český fonetický plán na pozadí německého**
 - 4.1 **Vokální systém v češtině a němčině**
 - 4.2 **České diftongy ve srovnání s německými**
 - 4.3 **Ráz**
 - 4.4 **Konsonantický systém češtiny v porovnání s němčinou**
 - 4.5 **Asimilace znělosti a neutralizace znělostního protikladu**
 - 4.6 **Prozódie v češtině a v němčině**

- 5 **Český fonetický plán na pozadí francouzského**
 - 5.1 **Vokály**
 - 5.1.1 Kvalita českých vokálů ve srovnání s francouzskými
 - 5.1.2 Délka vokálů v češtině a ve francouzštině
 - 5.2 **Konsonanty v češtině a francouzštině**
 - 5.2.1 České [r]
 - 5.2.2 Konsonanty francouzskému uživateli neznámé
 - 5.2.3 Hlásky ve francouzštině odlišně graficky zaznamenávané
 - 5.2.4 Slabikotvorné konsonanty v češtině
 - 5.2.5 Odlišná napjatost konsonantů v češtině a francouzštině
 - 5.3 **Jiné elementy fonologických inventářů**
 - 5.4 **Neutralizace protikladu znělosti na konci slova**
 - 5.5 **Přízvuk v češtině a francouzštině**
 - 5.6 **Vazba pravopisu a výslovnosti**

- 6 **Český fonetický plán na pozadí španělského**
 - 6.1 **Vokály**
 - 6.1.1 Krátké vokály

- 6.1.2 Dlouhé vokály
- 6.1.3 Diftongy
- 6.2 **Konsonanty**
- 6.2.1 Znělé konsonanty
- 6.2.2 Neznělé konsonanty
- 6.2.3 Výslovnost liter *x* a *w*
- 6.3 **Další specifika české výslovnosti proti španělštině**
- 6.3.1 Poloha českého přízvuku
- 6.3.2 Neutralizace znělostního protikladu
- 6.3.3 Znělostní asimilace v češtině
- 6.3.4 Výslovnost konsonantů *b, f, v, m, d, t, n* před *i, í, ě*
- 7 **Český fonetický plán na pozadí portugalského**
- 7.1 **Vokály**
- 7.1.1 Krátké vokály
- 7.1.2 Dlouhé vokály
- 7.1.3 Diftongy
- 7.2 **Konsonanty**
- 7.2.1 Znělé konsonanty
- 7.2.2 Neznělé konsonanty
- 7.2.3 Výslovnost liter *x* a *w*
- 7.3 **Další specifika české výslovnosti**
- 7.3.1 Poloha českého přízvuku
- 7.3.2 Neutralizace znělostního protikladu
- 7.3.3 Znělostní asimilace v češtině
- 8 **Český fonetický plán na pozadí ruského**
- 8.1 **Vokály**
- 8.1.1 Krátké vokály
- 8.1.2 Dlouhé vokály
- 8.1.3 Diftongy
- 8.2 **Konsonanty**
- 8.2.1 Znělé konsonanty
- 8.2.2 Neznělé konsonanty
- 8.2.3 Výslovnost liter *x* a *w*

- 8.3 **Další specifika české výslovnosti**
- 8.3.1 Poloha českého přízvuku
- 8.3.2 Hláska *e*
- 8.4 **Vztah zvukového plánu a grafické soustavy (pravopisu) v češtině**
- 8.4.1 Shodná výslovnost *i/y* a *í/ý*
- 8.4.2 Výslovnost konsonantů před literami *i, í, ě*
- 9 **Český fonetický plán na pozadí polského**
- 9.1 **Vokály**
- 9.1.1 Kvantita polských a českých vokálů
- 9.1.2 Kvalita
 - 9.1.2.1 Výslovnost *i/i* a *y/ý*
- 9.1.3 Diftongy
- 9.2 **Konsonanty**
- 9.2.1 Hlázky [h] a [x]
- 9.2.2 Hláska [ř]
- 9.2.3 Hlázky [š], [č], [ž]
- 9.2.4 Výslovnost [tʰ], [dʰ]
- 9.2.5 Slabikotvorné [r], [l]
- 9.3 **Hláskové skupiny**
- 9.3.1 Skupiny [kv], [sv]
- 9.3.2 Skupiny *bě, pě, vě; dě, tě, ně; mě a mně*
- 9.3.3 Výslovnost zdvojených konsonantů
- 9.4 **Přízvuk**

1 ÚVOD

Fonologická kompetence zahrnuje podle *Společného evropského referenčního rámce* znalosti a dovednosti vnímat a produkovat zvukové jednotky (fonémy) jazyka a jejich realizaci v určitých kontextech (alofony), dále fonetické rysy, které odlišují fonémy, jako např. znělost, labializace. Zvládnutí prozódie v češtině na úrovni A1 uvažujeme jen ve velmi omezené míře. Student A1 si musí v cílovém jazyce osvojit přinejmenším takovou výslovnost, aby mu rodilí mluvčí rozuměli. Sám potom rozumí pečlivě, zřetelně artikulované a pomalu vyslovované řeči. Podle *Společného evropského referenčního rámce* „dokáže sledovat řeč, která je zřetelná, pečlivě vyslovovaná, s dlouhými pomlčkami, aby mohl(a) pochopit význam.“ Pro produkci na úrovni A1 pak platí, že „výslovnost velmi omezeného repertoáru osvojených slov a frází může být srozumitelná pro rodilé mluvčí, pokud vyvinou určité úsilí a pokud jsou zvyklí na styk s danou jazykovou skupinou.“

Pro mnohé uživatele A1 bude nezvyklé těsné sepětí českého fonetického plánu s grafickým systémem. Přesto je třeba vyvarovat se vydávání hlásek za litery a naopak, jak se děje v mnohých učebnicích češtiny pro cizince.

Uživatelé úrovně A1 budou znát některé české hlásky, možná dokonce jejich většinu, ze své mateřštiny, případně z mediačního jazyka (zde uvažujeme především o angličtině). Je tedy třeba soustředit se zejména na odlišnosti výchozího a cílového jazyka.

2 ČESKÉ HLÁSKY

Při popisu českého fonetického systému vycházíme z postupů, které u nás představila mj. Z. Palková.

2.1 Vokály

Čeština má 10 vokalických fonémů, a to 5 krátkých ([a], [e], [i], [o], [u]) a 5 dlouhých ([a:], [e:], [i:], [o:], [u:]). Jejich zvuk je ovlivněn rozdílným místem artikulace – podle polohy jazyka ve směru vertikálním rozlišujeme hlásky vysoké, středové a nízké, ve směru horizontálním přední, centrální (střední) a zadní – a dále postavením rtů (hlásky zaokrouhlené proti nezaokrouhleným). Těmto deseti fonémům odpovídá 14 grafémů: *a, á, e, é, ě, i, í, y, ý, o, ó, u, ú, ů* (viz níže).

Rozdíl krátkých a dlouhých vokálů je v délce jejich trvání, jedná se tedy o opozici kvantity (v některých jiných jazycích jde především o opozici kvality). Dlouhé vokály se vyslovují delší dobu, v češtině v průměru dvakrát delší než v případě vokálů krátkých.

Krátké i dlouhé vokály se v češtině mohou vyskytovat ve všech slabikách: na začátku slova, uprostřed i na jeho konci, dále ve slabikách přízvučných i nepřízvučných. Na dodržování délky je třeba dbát zejména u národů, kde délka není fonologická (např. ve francouzštině), nebo kde je ovlivněna přízvukem (např. v ruštině). Studenti si musejí uvědomit, že délka má v češtině významotvornou funkci:

děkuji [d'ekuji] proti *děkují* [d'ekují:]
byt [bit] proti *bít/být* [bi:t]
milá [mila:] proti *Míla* [mi:la] proti *myla* [mila]
mi/my [mi] proti *mí* [mi:]
spi [spi] a *spí* [spi:]

Poznámka: Přízvuk uvádíme pouze tehdy, není-li na první slabice, nebo pokud je předmětem našeho zájmu.

V češtině neexistuje neutrální hláska [ɔ]. Je proto třeba dbát, aby studenti vokály ve výslovnosti neredukovali. Další rozdíl proti některým jazykům (např. francouzštině) spočívá v tom, že všechny vokály jsou v češtině ústní, tedy nenazální.

Studenti, kteří ze své mateřštiny znají „tvrdé“ [y] ve výslovnosti, si musejí uvědomit, že v češtině je grafém *i/í* a *y/ý* vyslovován stejně jako [i], popř. [i:]. Setkají se tedy s homofony jako:

bít a *být* (shodná výslovnost [bi:t])
mít a *mýt* [mi:t]
my a *mí* [mi]
píj a *pyj* [pij]
výt a *vít/Vít* [vi:t]
sýra (G sg.) a *síra* [si:ra]

Často také ve výslovnosti dochází k setření některých gramatických významů:

malí a *malý* [mali:]
šli a *šly* [šli]
psi (N pl.) a *psy* (A, I pl.) [psi]

V pravopisu je také třeba upozornit na realizaci [u:] dvojitým grafémem *ú* a *ů*. První variantu píšeme na začátku slov (*únor, úkol, úředník*), po prefixu (*zúčastnit se, neúroda*), na začátku druhé části kompozita (*trojúhelník*), v citoslovcích (*bú, hú*) a v několika slovech přejatých (*túra, kúra, múza, ragú* a ve slově *ocún*). Na úrovni A1 očekáváme, že se studenti setkají především s psaním *ú* na začátku slov. Druhou variantu *ů* píšeme ve všech ostatních případech, tedy uprostřed slov (*sůl, stůl, dům, růže*), na konci slov (*dolů, domů*), i v koncovkách G a D pl. u substantiv: *pomerančů, banánů, psů*).

Hlásk [o:] se v současné češtině vyskytuje pouze ve slovech cizího původu (emocionální dloužení, např. [bo:že], nebereme na úrovni A1 v úvahu): *póza, próza, móda, citron* [citro:n]. V grafice často není délka označována, např. *milion* [mili:jo:n], setkáme se i s dubletním grafickým záznamem, např. *jod* i *jód*. V domácích slovech se [o:] vyskytuje v citoslovcích. I studenti na úrovni A1 patrně rychle zaznamenají úženi [e:] na [i:] v obecné češtině, např. [mli:ko], [poli:fka], ale také [mali:ho]. Doporučujeme však, aby při produkci sami zůstali u neúžené výslovnosti (viz Charakteristika úrovně A1 pro češtinu, tj. kapitola 2). Tradičně se systém českých vokálních fonémů zobrazuje ve formě trojúhelníku, který zachycuje polohu jazyka při artikulaci jednotlivých vokálů.

vysoké	[i], [i:]		[u], [u:]
středové		[e], [e:]	[o], [o:]
nízké		[a], [a:]	
	přední	střední (centrální)	zadní

Popis českých vokálů

Poznámka: U vokálů i konsonantů uvádíme danou hlásku v příkladech, kdy se vyskytuje v pozici na začátku slova, uprostřed slova i na jeho konci (pokud ji v češtině můžeme ve všech třech místech nalézt).

- [i] – vysoká přední nezaokrouhlená hláska, krátká; v písmu dva grafémy *i* a *y*
 př. *Itálie* [ita:lije] *angličtina* [angličt'ina] *šli* [šli]
 yzop [izop] *myčka* [mička] *ženy* [ženi]
- [i:] – vysoká přední nezaokrouhlená hláska, dlouhá; dva grafémy *í* a *ý*
 př. *víno* [vi:no] *spí* [spi:]
 mýt [mi:t] *malý* [mali:]
- [e] – středová přední nezaokrouhlená hláska, krátká; k záznamu slouží grafém *e* nebo *ě*
 př. *energie* [energije] *med* [met] *ne* [ne]
 město [mňesto] *zdravě* [zdravje]
- [e:] – středová přední nezaokrouhlená hláska, dlouhá
 př. *éra* [e:ra] *léto* [le:to] *hezke* [heske:]
- [a] – nízká centrální nezaokrouhlená hláska, krátká
 př. *ahoj* [ahoj] *maso* [maso] *studentka* [studentka]
- [a:] – nízká centrální nezaokrouhlená hláska, dlouhá
 př. *árie* [a:rije] *máslo* [ma:slo] *dělá* [d'ela:]
- [o] – středová zadní zaokrouhlená hláska, krátká
 př. *oko* [oko] *hospoda* [hospoda] *mléko* [mle:ko]
- [o:] – středová zadní zaokrouhlená hláska, dlouhá; v některých případech může být zaznamenána grafémem *o* (*citron* [citro:n])
 př. *óda* [o:da] *móda* [mo:da] *haló* [halo:]
- [u] – vysoká zadní zaokrouhlená hláska, krátká

př. <i>unie</i> [unije]	<i>hudba</i> [hudba]	<i>maminku</i> [maminku]
[u:] – vysoká zadní zaokrouhlená hláska, dlouhá; grafémy <i>ú</i> a <i>ů</i> (viz výše)		
př. <i>úkol</i> [u:kol]	<i>půl</i> [pu:l]	<i>dolů</i> [dolu:]

2.1.1 Výslovnost slabik (v grafice označovaných) *di, ti, ni*

Ve slovech původních vyslovujeme tyto slabiky měkce [d'i], [t'i], [n'i], např. *dítě* [d'i:ʔe], *tisíc* [ʔisi:c], *pisnička* [pi:snička]. Ve slovech přejatých zůstává výslovnost tvrdá: *disko* [disko], *tip* [tip], *Makedonie* [makedonije]. Odlišná výslovnost skupin *di, ti, ni/dí, tí, ní* proti *dy, ty, ny/dý, tý, ný* v původních slovech liší význam:

díky [d'i:ki] X *dýky* [di:ki]
Kanad'ani [kanad'aňi] – N pl. X *Kanad'any* [kanad'ani] – A pl.
sytí [si'í:] X *sytý* [siti:]
oni [oňi] X *ony* [oni]
ti [t'i] X *ty* [ti]
tíkat [t'íkat] X *tykat* [tikat]

2.1.2 Měkčící (v grafice označované) *ě*

Měkčící *ě* má výslovnost jako krátké [e], ovšem mění se výslovnost předchozího konsonantu, resp. se další konsonant vsouvá. Jedná se o skupiny *bě* [bje], *pě* [pje], *vě* [vje], *mě* [mňe], *mně* [mňe], *dě* [d'e], *tě* [t'e], *ně* [ňe]. Výslovnost skupin *bě, pě, vě, mě, mně, dě, tě, ně* proti *be, pe, ve, me, mne, de, te, ne* liší význam, např.

měch [mňex] X *mech* [mex]
měla [mňela] X *mela* [mela]
němá [ňema:] X *nemá* [nemá:]
běs [bjes] X *bez* [bes]

Výslovnost *mě* a *mně* je shodná: [mňe], např. *město* [mňesto], *měla* [mňela].

2.1.3 Dva vokály uprostřed slova

Následují-li v jednom slově (případně i na hranici slov) dva vokály, je vhodné při zvukové realizaci mezi nimi užít ráz, a to především tehdy, jde-li o stejné vokály, např. *samoobsluha* [samo^ʃobsluha]. (Pro ráz užíváme značky [ʃ], viz níže.) V češtině jde vždy o spojení heterosylabické. Pokud se setkají vokály, z nichž aspoň jeden je [i], popř. [i:], vkládá se mezi ně [j], např.:

Francie [francije], *fotografii* [fotografiji], *muzei* [muzeji]

2.1.4 Diftongy

V domácích slovech se vyskytuje pouze diftong [ou] psaný *ou* (např. *mouka* [moʊka], *učitelkou* [učitelkoʊ]), v přejatých slovech dále diftongy *au* [aʊ] (*auto* [auto]) a *eu* [eʊ] (*pneumatika* [pneʊmatika]). V domácích slovech se *au* a *eu* jako diftong nevyslovuje, pokud jde o spojení heterosylabické – srov. např. *neumět* [ne^ʃumňet], *naučit* [na^ʃučit]. *Ou* se jako diftong nevyslovuje na morfematickém švu, tedy je-li *o* součástí prefixu (např. *poučit* [po^ʃučit]). S tímto jevem se však pravděpodobně studenti A1 nesetkají.

lod'ka [loʔka]). Připomínáme, že ráz má vliv na asimilaci znělosti jako hláska neznělá (např. v *opravě* [f^h opravje]).

Progresivní asimilace (znělost skupiny se řídí prvním konsonantem) v češtině tak častá není, např. *na shledanou* [nasxledanou], *třít* [tř^oi:t] a *dřít* [dři:t]. Hláska [v] asimilaci nezpůsobuje, srov. *dva* [dva] a *tvá* [tva:].

2.2.3 Zjednodušování konsonantických skupin

V češtině není vypouštění konsonantů ve skupinách časté. Uživatelé A1 se setkají především s výslovností tvarů slovesa *být*: *jsem* [sem], *jsi* [si] apod. Dále např. *dcera* [cera], *srdce* [srce], *přijď* [přit]. Ostatní zjednodušování konsonantických skupin se u uživatelů A1 pravděpodobně nedotkne.

2.2.4 Zdvojené konsonanty

Ve spojení dvou foneticky stejných konsonantů vyslovujeme dva konsonanty uprostřed slova tam, kde hrozí záměna významu, např. *podat* [podat] proti *poddat (se)* [poddat], *racci* [racci] proti *raci* [raci].

Oba konsonanty vyslovujeme také v imperativních tvarech na *-me* (tj. 1. os. pl.), např. *uvědomme* [uvjedomme]. Uvnitř slov doporučuje norma výslovnost zjednodušenou, např. *panna* [pana], *Anna* [ana], *měkký* [mňeki:].

2.3 Slovní přízvuk

Umístění přízvuku ve slově se v různých jazycích liší. Čeština patří mezi tzv. jazyky s pevným (stálým) slovním přízvukem. V češtině se přízvuk ustálil konkrétně na první slabice slova (např. proti polštině, kde je vázán na předposlední slabiku, ve francouzštině zase na slabiku poslední). Na to je třeba u uživatelů A1 dbát a upozornit je na případné neshody s jejich mateřštinou. To platí zejména pro ty, jejichž mateřský jazyk disponuje tzv. volným (pohyblivým) přízvukem, tj. přízvuk se může vyskytnout na kterékoliv slabice. V těchto jazycích umístění přízvučné slabiky může rozlišovat význam, např. v ruštině *mu'ka* (mouka) proti *'muka* (muka, trápení), v angličtině *'black'bird* (černý pták) proti *'blackbird* (kos) nebo *'record* (zápis, záznam) proti *re'cord* (zapsat, zaznamenat). Jazyky s melodickým přízvukem jako vietnamština a čínština tvoří zcela zvláštní skupinu.

V češtině je třeba zdůraznit slovní přízvuk ve spojení prepozic se jménem, kdy se přízvuk klade na prepozici, např. *'na židli*, *'v testu*. (Neslabičná prepozice je přízvukována s následující slabikou.) Výjimku tvoří případy, kdy po předložce následuje nesklonné nebo příliš dlouhé slovo, např. *na významné pozici*, *na velmi významné pozici*, *na nejnepřehlednějším úseku cesty*.

Enklitika (příklonky) v češtině stálý přízvuk nemají, připojují se k předcházejícímu přízvučnému výrazu. V češtině se jedná o „krátké“ tvary zájmen (např. *mě*, *tě*, *se*...), neplnovýznamové složky slovesných tvarů jako tvary pomocného slovesa *být* a kondicionálové *bych*, *bys*... Stálé příklonky se v češtině připojují zásadně za první přízvučný celek věty (slovo, popř. sousloví, v učebnicích češtiny pro cizince od Lídy Holé tzv. „druhá gramatická pozice“), např. [ˈba:l sem se ho]. S proklitiky (předklonkami) se uživatelé A1 setkají zřídka, neboť je tvoří především navazovací částice, spojky atd., např. [řekl → že ˈprijde↓].

2.4 Kadence

Vyjadřuje ukončenost výpovědi. Má dvě základní varianty: kadenci klesavou a kadenci stoupavě klesavou.

Klesavou kadenci bude uživatel A1 využívat pro výpovědi oznamovací, kadenci stoupavě klesavou předpokládáme u studenta A1 pouze pro doplňovací otázky.

Antikadenci předpokládáme na úrovni A1 pro zjišťovací otázky. Je v podstatě jedno, zda si student osvojí její stoupavou či stoupavě klesavou variantu, neboť tyto obměny jsou regionálně podmíněné (stoupavě klesavá antikadence je obvyklejší v Čechách než na Moravě).

Zvládnutí polokadence na této úrovni nepovažujeme za nutné, i když jazykově nadaní studenti ji mohou snadno „odposlouchat“.

2.5 Typické fonetické chyby u nerodilých mluvčích

Většina výslovnostních potíží je vázána na konkrétní výchozí jazyk, student některé hlásky či jevy ze své mateřštiny nezná, popř. je zvyklý na odlišnou zvukovou realizaci a tu pak přenáší do češtiny.

U českých vokálů je třeba dbát na dodržování kvantity i kvality. Rozlišování krátkých a dlouhých vokálů představuje problém především pro ty studenty, v jejichž mateřštině není délka fonologická. Je třeba studenty také upozornit, že v češtině se délka neváže na slovní přízvuk, tj. i nepřízvučné slabiky mohou být dlouhé.

Čeština také vokály neredukuje, a to v žádných pozicích, zvýšenou pozornost je třeba v tomto směru věnovat především arabsky mluvícím studentům.

Z českých konsonantů činí problémy především ty, které studenti neznají ze své mateřštiny, popř. jiného jazyka. U Evropanů jde především o [ř] a [x] a jinou výslovnost [r]. Národům, které neznají [h] (např. Rusové, Francouzi), činí potíže i tato hláska.

U některých studentů (např. německých, ale také arabských) je třeba dát pozor na rozlišování znělosti a neznělosti, a to nejen při produkci, ale i perцепci, např. rozdíl [p] a [b]: *pít* [pi:t] a *bít/být* [bi:t], *pod/pot* [pot] a *bod/bot* [bot].

U studentů z Dálného Východu se musí nacvičit rozlišování [r] a [l], např. *lod'* [lot'] a *rod'* [rot'], *rak* [rak] a *lak* [lak].

U těchto studentů je také třeba věnovat zvýšenou pozornost rozlišování hlásek [b] a [v], dále [v] a [h]. Problémy činí také hláska [j], kterou často vyslovují s průvodním vokálem (např. *[jemenuju] nebo *[jumunuju] místo [jmenuju]).

U polských studentů je třeba nacvičit rozlišování [h] a [x], které často zaměňují i v písmu. Hlásky [p], [t], [k] jsou v některých jazycích aspirované (např. němčina, angličtina). Studenti přenášejí aspiraci do češtiny. Němci také často vyslovují počáteční v jako [f].

Bulharsky mluvící studenti mívají problémy se skupinami *di*, *ti*, *ni* a *dy*, *ty*, *ny*.

Studenti, kteří ze svého jazyka neznají neutralizaci znělosti (např. Francouzi, anglicky mluvící studenti), budou mít tendenci vyslovovat podle grafické podoby znělé hlásky i na konci slov, např. *muž* *[muž] místo [muš], *had* *[had] místo [hat] apod.

Upozorňujeme, že některé chyby ve výslovnosti se pak odrážejí i v písmu, např. u japonských studentů záměna *r* a *l*, u polských *h* a *ch* apod.

Podrobný rozbor obvyklých chyb probíráme v rámci následujících podkapitol věnovaných jednotlivých výchozím jazykům.

3 ČESKÝ FONETICKÝ PLÁN NA POZADÍ ANGLICKÉHO

Student s angličtinou jako rodným jazykem narazí při setkání s českou výslovností na několik skupin obtíží. Tyto obtíže vyplývají z odlišnosti české a anglické soustavy hlásek (nepřítomnost některých českých hlásek ve zvukovém plánu angličtiny), rozdílného typu slovního přízvuku v obou jazycích (v češtině pevný proti volnému anglickému) a řadou dalších jevů souvisejících s repertoárem fonologických distinktivních rysů a hláskovou kombinatorikou v obou jazycích.

S některými odlišnostmi se anglicky hovořící student vyrovná poměrně snadno, jiné bude zvládat postupně a bude třeba se k nim opakovaně a systematicky vracet. U studentů úrovně A1 lze počítat pouze s minimálním využitím jazykovědné teorie, proto je (zejména při počátečním kontaktu s cílovým jazykem) žádoucí seznamovat se s českou výslovností srovnáním se zvuky ve slovech z mateřského jazyka. Nezbytné je též upozornit studenty na vyšší míru spjatosti zvukového plánu a grafického systému v češtině (ve srovnání s angličtinou).

Níže uvádíme popis české hláskové soustavy a jevů charakteristických pro českou výslovnost. U hlásek je vždy uvedeno české slovo, v němž se daná hláska vyskytuje, a výraz anglický obsahující stejný nebo podobný zvuk, případně zápis českého slova, který umožní studentovi výslovnost české hlásky napodobit. (Předpokládáme standardní britskou výslovnost, tzv. RP pronunciation).

3.1 Výslovnost českých hlásek v porovnání s anglickými

3.1.1 Vokály

3.1.1.1 Krátké vokály

[a]	<i>banka</i>	<i>cut</i>
[e]	<i>nese</i>	<i>let</i>
[i]	<i>klid</i>	<i>hit</i>
[o]	<i>kolo</i>	<i>pot</i>
[u]	<i>budu</i>	<i>look</i>

3.1.1.2 Dlouhé vokály

[a:]	<i>mám</i>	<i>calm</i>
[e:]	<i>léto</i>	<i>fair</i> (pouze nápodoba, v angličtině jde o část diftongu)
[i:]	<i>vím</i>	<i>he, dream</i>
[o:]	<i>skóre</i>	<i>more</i>
[u:]	<i>úplně</i>	<i>true</i> (o užívání diakritiky viz výše i níže)

3.1.2 Diftongy

[ou̯]	<i>dlouho</i>	<i>hope</i> (pouze nápodoba, anglický diftong má jinou skladbu)
[au̯]	<i>auto</i>	<i>out</i> (pouze nápodoba, anglický diftong má jinou skladbu)
[e̯u]	<i>pneumatika</i>	<i>oh</i> (pouze nápodoba, anglický diftong má jinou skladbu)

3.2 Konsonanty

3.2.1 Znělé konsonanty

[b]	<i>babička</i>	<i>beach</i>
[d]	<i>doma</i>	<i>dear</i>
[dʲ]	<i>d'ábel</i>	jako v kombinaci <i>dy</i> před vokálem: <i>Berdyaeff</i>
[g]	<i>gól</i>	<i>goat</i> (<i>g</i> jako v <i>gin</i> jen v nezdомácnělých výpůjčkách)
[h]	<i>noha</i>	<i>hear</i>
[j]	<i>moje</i>	<i>yes</i> (jako <i>j</i> v <i>juice</i> jen v nezdомácnělých výpůjčkách)
[l]	<i>malý</i>	<i>holy</i>
[m]	<i>máma</i>	<i>mother</i>
[n]	<i>noc</i>	<i>nose</i>
[ň]	<i>daň</i>	jako kombinace <i>ny</i> před vokálem: <i>Zhenya</i>
[r]	<i>ruka</i>	<i>rose</i> (nikoli jako <i>r</i> zavřené slabice po vokálu – <i>car</i>)
[ř]	<i>vařím</i>	blízké tautosylabickému <i>rzh</i> – nutný nácvik
[v]	<i>voda</i>	<i>vase</i>
[z]	<i>zítra</i>	<i>zoom</i>
[ž]	<i>život</i>	jako <i>zh</i> či <i>ge</i> (neokluzivní výslovnost): <i>Zhitomir</i> , <i>garage</i> – nutný nácvik

3.2.2 Neznělé konsonanty

[c]	<i>cizinec</i>	jako <i>ts</i> : <i>tsetse</i> – pouze nápodoba, nutný nácvik jiná výslovnost pouze v nezdомácnělých výpůjčkách
[č]	<i>český</i>	<i>chip</i>
[f]	<i>film</i>	<i>film</i>
[x]	<i>chodím</i>	<i>kh</i> jako ve slově <i>khan</i> – nutný nácvik
[k]	<i>kolík</i>	<i>cool</i> (jiná výslovnost, například jako v <i>ceiling</i> , vyloučena), bez aspirace
[p]	<i>prosím</i>	<i>party</i> – v češtině bez aspirace
[ř]	<i>třicet</i>	jako tautosylabická kombinace <i>rsh</i> – pouze nápodoba, nutný nácvik
[s]	<i>maso</i>	<i>sad</i>
[š]	<i>děláš</i>	<i>shore</i>
[t]	<i>tady</i>	<i>talisman</i> – v češtině bez aspirace
[tʲ]	<i>šťáva</i>	jako kombinace <i>ty</i> před vokálem: <i>Katya</i>

3.2.3 Výslovnost liter *x* a *w*

<i>x</i>	<i>maximu, existence</i>	výslovnost [ks] jako v anglickém slově <i>taxi</i> i [gz] jako v <i>exist</i> [ig'zist]
<i>w</i>	<i>WC</i> [ve: ce:]	jen v přejatých slovech – výslovnost jako [v]

3.3 Další specifika české výslovnosti ve srovnání s angličtinou

3.3.1 Poloha slovního přízvuku

Slovní přízvuk je vždy na první slabice slova: *cizí* ['tsizi:], tedy ['cizi:], *udělá* ['udyela:], tedy ['uðela:]. Tomuto pravidlu se vymykají dvě výjimky:

a) Jednopísmenné předložky stojí před jménem a splývají s první slabikou jména (např. *v, s, z*), např. *v létě* ['vle:tye], tedy ['vle:t'e].

b) Jednoslabičné předložky stojí také před jménem a vyslovují zároveň se jménem a jako první slabika celku nesou slovní přízvuk (*ze, u* atd.): *na nádraží* ['nana:draži:], tedy ['nana:draži:].

c) V češtině existují slova, která v proudu řeči obvykle nenesou slovní přízvuk (proklitika, enklitika, viz výše). Vyslovují se společně se sousedním slovem jako jeden celek: *pan Horák* [pan'hora:k], *děkuju ti* ['dyekuyutyi], tedy ['d'ekujut'i].

3.3.2 Neexistence redukovaných vokálů a výskyt vokalické délky v češtině

Fonologická platnost vokalické délky v češtině anglicky mluvícím studentům potíže působit nebude, v angličtině existuje též (srov. např. *hit* a *heat*). Obtížně si ale budou zvykat na skutečnost, že vokály se v nepřízvučných slabikách nejen neredukují, ale ani nezkracují. Nepřízvučná slabika tedy může obsahovat dlouhý vokál – *malá* ['mala:]. Zde pomůže nácvik.

3.3.3 Neutralizace znělostního protikladu

Finální znělé konsonanty v českých slovech ztrácejí znělost (pokud mají neznělý protějšek a pokud nedochází vlivem počátečního konsonantu v následujícím slově k asimilaci). I zde je vhodný opakovaný nácvik.

mrkev [mrkef], *pořád* [porzha:t], tedy [pořa:t]
ALE *nájem* [na:yem] [na:jem], *teď bude* ['tedh 'bude] ['ted' 'bude]

3.3.4 Znělostní asimilace v češtině

V případě střetu dvou konsonantů uprostřed slova nebo na hranici slov dochází v češtině k (většinou regresivní) znělostní asimilaci (podrobněji viz výše). Zvládnout tento jev pomůže praktický nácvik, např. *obchod* [opkhot], resp. [opxot], *z Prahy* [sprahi].

3.3.5 Nepřítomnost přídechu (aspirace) v češtině

Konsonanty, které jsou v angličtině aspirované, se v češtině vyslovují bez přídechu: *pátek*, *týden*, *konec*.

3.3.6 Vztah zvukového plánu a grafické soustavy (pravopisu) v češtině

3.3.6.1 Shodná výslovnost *i/y*, *í/ý*

Litery *i/y* a *í/ý* označují v češtině krátkou a dlouhou variantu téže hlásky. Odlišnost mezi slovy je tak často patrná pouze v psaném projevu:

bil – *byl*: v obou případech výslovnost [bil]
malí – *malý*: v obou případech výslovnost [mali:]

3.3.6.2 Výslovnost některých konsonantů před literami *i*, *í*, *ě*

Konsonanty *t*, *d*, *n* se před *i*, *í*, *ě* vyslovují měkce, jako litery *t'*, *d'* a *ň*: *ticho* [tyikho], resp. [t'ixo], *paní* [panyi:], tedy [paňi:], *děkuji* [dyekuyi] [d'ekuji].

Před literou *ě* se mění též výslovnost konsonantů *b, p, v, f, m* takto:

pěkný [pyekni:] [pjekni:]
běh [byekh] [bjex]
věk [vyek] [vjek]
město [mnyesto] [mňesto]

Hlásky zapsané literami *i, í, ě* se však vyslovují jako [i], [i:], [e].

3.3.6.3 Výslovnost hlásky zapsané literami *ú/ů*

Litery *ú/ů* jsou zápisem téže hlásky. Ve výuce by měla být vysvětlena pravidla distribuce těchto liter (viz výše).

4 ČESKÝ FONETICKÝ PLÁN NA POZADÍ NĚMECKÉHO

Německý vokální systém je proti českému bohatší, neboť čítá 15 vokálů, některé v páru dlouhý a krátký vokál, celkem tedy 23 vokálů, dále 3 diftongy. Konsonantický systém je proti českému chudší, neboť čítá 11 konsonantů, z toho některé v páru znělá hláska proti neznělé, zvučná proti nezvučné, celkem 18 hlásek s distinktivní funkcí.

4.1 Vokální systém v češtině a němčině

[a], [a:] *Praha – káva*
Vyslovuje se jako v německém *Bann – Bahn*.

[e], [e:] *pes – léto*
V němčině se ve výslovnosti rozlišuje [e – e:] a [ä, ä:]; německé [e:] je napjatější, výslovnost českých slov se podobá spíše [ä:], tedy [pess] a [lä:to]. Po přízvučné slabice a na konci slov má německé *e* redukovanou výslovnost [ɐ] (např. *bitte, Jacke*), což má německý student tendenci přenášet i do češtiny.

[i], [i:] *pivo – pít*
Německé [i:] je napjatější, české [i:] se více podobá německému otevřenému [ɪ], např. *Biene, liegen*.

[o], [o:] *bota – próza*
Německé [o:] je zavřené (např. *Fohlen, Moos, Dom*), česká výslovnost se více blíží otevřenému [o:]. V nepřízvučných slabikách, zvláště následuje-li jen jeden konsonant, vyslovují Němci [o] uzavřeně (*Moral, Lokal*), v češtině je [o] otevřené (*morálka, lokálka*).

[u], [u:] *pusa – sůl*
Vyslovuje se jako v německém *Bulle – Buhle*, otevřené [u, u:] se v češtině nerealizuje (v němčině např. *muss – Mus*).

Německé [ü], [ü:], [ö], [ö:] čeština vůbec nezná.

4.2 České diftongy ve srovnání s německými

Němčina i čeština má tři diftongy, ovšem liší se kvalitou. Proti českému [ou] (*kousek*), [au] (*auto*) a [eu] stojí v němčině [ao], ovšem graficky zaznamenávané *au* (*Maus, Auto, laut*), *eu* [oø] (*Beule, heute*) a *ei* [ae] (*Eis, heiss*). Němečtí studenti proto mají potíže vyslovit diftongy, kde se obě hlásky ponechávají původní kvalitu (vyslovují např. [oikalipus], [aoto]).

4.3 Ráz

Ráz v němčině stojí na začátku slova nebo slabiky (*Seine Uhr, das Essen, beunruhigen, Tatort*), v češtině užíváme rázu především tehdy, setkají-li se dva vokály, především stejné kvality (např. *pookrají*), výjimky tvoří cizí slova (*vakuum*).

4.4 Konsonantický systém češtiny v porovnání s němčinou

- [h] Německé počáteční [h] je méně znělé (srov. německé *Haus*), proto je třeba u německých studentů dát pozor na výslovnost *holka* *[xolka], *houska* *[xouska]. Uprostřed slova odpovídá české [h] německé výslovnosti, např. *stuha* – *Uhu*; problematické jsou zejména skupiny konsonantů s [h] jako ve slovech *šplhat*, *trhat*.
- [x] V němčině je ve výslovnosti realizováno dvojím způsobem, jako přední měkké (ich-Laut) a zadní tvrdé (ach-Laut); čeština přední měkké [x] nemá, což působí německým studentům potíže při výslovnosti po *i* a *e* (např. *píh* [pix], *nehty* [nexti]).
- [l] Německé [l] je napjatější, často tedy zvyšuje následující vokál (srov. *liegen* – *klídek*, *Licht* – *list*) – nutno procvičit.
- [r] V němčině existuje dvojí [r, R]; čípkové [R] (Zäpfchen-R) bylo dlouho jediné spisovné, jinde se ovšem setkáme s jazykovým [r], používá se hlavně na jihu Německa, českému [r] odpovídá německé jazykové [r], často je nutno s německým studentem výslovnost v češtině nacvičit.
- [ř] Němčina tuto hlásku vůbec nezná.
- [m] Výslovnost je v češtině i němčině stejná, srov. *sama*, *maso* – *Amme*.
- [p, b] V němčině je aspirované [pʰ], přičemž pak studenti přenášejí do češtiny; [b] je v němčině méně zvukné než v češtině, srov. české *brambora*, *bar* – německé *Braten*, *Bar*.
- [f, v] Grafém *v* se v němčině na začátku slova vyslovuje vesměs jako [f], je tedy třeba dát pozor na výslovnost počátečního *v*: *venkov*, *víra* (proti německému *vereisen*, *Vieh*).
- [t, d] V němčině je aspirované, hlavně následuje-li vokál (*Tag*, *Topf*), což studenti přenášejí do češtiny.
- [š, ž] Němčina [ž] nemá, pouze v cizích slovech (*Jury*), Němci proto často vyslovují české počáteční [ž] jako [š]: *žampiony* *[šampijo:ni], *žába* *[ša:ba].
- [s, z] Německé [z] je méně znělé, např. *Sonne*, *Sammstag*; v němčině se grafém *z* na začátku slova vyslovuje jako [c], srov. české *zebra* [zebra] – něm. *Zebra* [cebra].
- [k, g] Na rozdíl od češtiny není německé [g] periferní, německý student však v češtině používá často opačnou spodobu znělosti a vyslovuje např. *kde* *[kte] místo [gde]; v němčině je aspirované [kʰ].
- [dʰ, tʰ, ň] Němčina tyto hlásky nezná, studenti tedy mají tendenci vyslovovat je tvrdě, někdy i s [j], např. *Sonja* *[sonja] místo [soňa], *dítě* *[di:tje] místo [d'i:ťe].

Němčina nemá skupiny tří a více konsonantů v jedné slabice (až na výjimky jako *spr-*, *str-*, *spl-*), proto působí potíže v češtině shluky konsonantů vyslovit.

4.5 Asimilace znělosti a neutralizace znělostního protikladu

Neutralizaci znělosti bude německý student znát ze své mateřštiny, např. *Hand* [hant]. V němčině se však mnohem častěji než v češtině vyskytuje progresivní asimilace znělosti, což studenti přenášejí do češtiny.

4.6 Prozódie v češtině a němčině

V češtině leží přízvuk na první slabice (výjimky viz výše), v němčině téměř vždy na slovním kmeni. Z toho plynou problémy Němců s přízvukováním v češtině, často mj. vyslovují předpony jako nepřízvučné. Významný rozdíl mezi češtinou a němčinou spočívá také v tom, že němčina nepřízvukuje předložky. Německá melodie věty je plastičtější než česká.

5 ČESKÝ FONETICKÝ PLÁN NA POZADÍ FRANCOUZSKÉHO

Studentovi češtiny s francouzštinou jako rodným jazykem bude činit potíže několik jevů, které však většinou neplynou z rozdílů v inventáři fonémů, nýbrž z rozdílů v oblasti dodržování znělosti souhlásek na konci slova, spojování úseků promluvy do větších celků, z rozdílů v oblasti suprasegmentálních jevů aj.

Vokální systém francouzštiny je komplikovanější než český (francouzský obsahuje podle počtu dodržovaných fonologických protikladů až 16 členů), systém konsonantický je naopak poněkud komplikovanější v češtině. Podrobnější výzkum na toto téma nemáme k dispozici. Vycházíme proto jednak z vlastních zkušeností, z poznatků fonetiky francouzštiny a češtiny, jak je představily M. Dohalská a O. Schulzová, a z učebnic češtiny pro francouzsky hovořící studenty.

5.1 Vokály

5.1.1 Kvalita českých vokálů ve srovnání s francouzskými

Pominout lze problematiku nosových vokálů. Francouzský student bude upozorněn, že v češtině nejsou a že slova jako *banka*, *mamka* je potřeba vyslovovat se zřetelným a plným konsonantickým prvkem. Stejně tak se v češtině nerozlišuje dvojí tón samohlásek [e], [o], [a]. Otevřenost českých vokálů je středního stupně. Francouzský student bude mít někdy tendenci, především pod vlivem pravopisu, tyto vokály rozlišovat jako otevřené nebo zavřené. České vokály jsou mnohem uvolněnější. Francouzský student by neměl do jejich výslovnosti vnášet své artikulační návyky. Čeština nemá sadu labializovaných vokálů a do české výslovnosti by tedy nemělo pronikat především labializované francouzské [ü].

5.1.2 Délka vokálů v češtině a ve francouzštině

Problém kvantity vokálů je v češtině odlišný od francouzštiny. V současné francouzštině již nemá délka funkční charakter (tzn. není sama schopna rozlišit význam slov), i když se zde z důvodů rytmických zcela neopomíjí. V češtině je naproti tomu třeba rozdíly v kvantitě samohlásek důsledně dodržovat. Studentovi k tomu napomáhá grafický záznam (*a – á*, *e – é*, *i/y – í/ý*, *o – ó*, *u – ú/ů*) a je možno volit velké množství objasňujících příkladů (*Liba – libá – libá*).

5.2 Konsonanty v češtině a francouzštině

Výslovnost většiny izolovaných francouzských konsonantů se blíží výslovnosti české a nebude činit větší potíže. Jde především o konsonanty [b], [d], [f], [k], [l], [m], [n], [p], [t], [v] a [z].

5.2.1 České [r]

Upozornit je potřeba na české [r], které je v češtině alveolární na rozdíl od francouzštiny, ve které se vyslovuje většinou jako dorzální. Alveolární [r] se však vyskytuje i v některých stylových nebo regionálních variantách francouzštiny (tzv. r-roulé), takže studentovi nebude zcela neznámé.

5.2.2 Konsonanty francouzskému uživateli neznámé

V češtině se oproti francouzštině vyskytují některé konsonanty navíc. Jde především o konsonanty polozávěrové, jako jsou české [c] a [č], které se ve francouzštině vyskytují pouze jako poziční varianty [ts] a [tš]. Konsonant [c] se vyslovuje [ts], jako ve francouzském *tsar*, [č] jako ve francouzském *match*. Ani jedna z těchto hlásek by neměla činit potíže. V češtině je navíc laryngální konsonant [h], který je ve francouzštině pouhým grafickým znakem. V souvislosti s výslovností [h] je možno francouzsky hovořícího studenta upozornit na výskyt této souhlásky také v některých francouzských nářečích nebo regionálních variantách francouzštiny.

Nacvičit je potřeba velární konsonant [x] a vibrantu [ř], kterou francouzský hláskový inventář vůbec nezná. Souhlásky [tʰ] a [dʰ] nacházíme ve francouzštině pouze jako poziční varianty hlásek [t] a [d] v kombinaci s následujícím [i] nebo [j], např. ve fr. *tiens*, *dieu*, studentovi by však neměly činit problémy.

5.2.3 Hlásky ve francouzštině odlišně graficky zaznamenávané

Některé české grafémy zastupují konsonanty, které se ve francouzštině zapisují jinak, avšak vyskytují se v ní a jejich výslovnost činit problémy nebude. Konsonant [g] se vyslovuje jako ve fr. *gâteau*. Konsonant [ň] jako ve fr. *digne*. Konsonant [ž] jako ve fr. *jeudi*. Konsonant [š] jako ve fr. *cheval*. U [g], [ž] však v češtině dochází k neutralizaci znělosti na konci slova (viz výše i níže).

5.2.4 Slabikotvorné konsonanty v češtině

Je potřeba upozornit na to, že na rozdíl od francouzštiny mohou být v češtině konsonanty slabikotvorné, jako je české [l] nebo [r]. Slovo *metr* musíme v češtině vyslovit dvojslabičně jako [metr̩], zatímco francouzské slovo *quatre* je jednoslabičné a navíc se v něm koncové [r] vyslovuje značně oslabeně, případně úplně mizí. Také fr. *quatre* je možno za určitých okolností (v poezii, při důraze) vyslovit dvojslabičně, avšak v takovém případě se na konci slova vyskytuje ještě tzv. *e caduc*.

5.2.5 Odlišná napjatost konsonantů v češtině a francouzštině

České konsonanty se vyslovují s menší napjatostí a přesností než konsonanty francouzské. Projevuje se to jednak v nerozlišování znělých a neznělých konsonantů na konci slova, ale i v realizaci méně pevného závěru u nazál (upozornit lze na rozdíl mezi fr. *l'homme* a č. *lom*, fr. *dame* a č. *dám*).

5.3 Jiné elementy fonologických inventářů

V češtině polosouhlásky (případně polosamohlásky) nejsou, nacházíme zde však naopak dvojhlásky. Francouz musí plně vyslovovat dvojhlásky ve slovech *louka*, *auto*, *neurolog* (viz výše). To by však mělo být vyřešeno upozorněním na fonetičtější pravopis češtiny.

5.4 Neutralizace protikladu znělosti na konci slova

V češtině i ve francouzštině se rozlišuje znělost konsonantů [t] – [d], [p] – [b], [s] – [z], [š] – [ž], [k] – [g] jako například ve slovech *rotný* a *rodný*. Ve francouzštině se tento protiklad uplatňuje i na konci slova na rozdíl od češtiny, kde se příznak znělosti ztrácí, pokud se na

konci slova ocitá konsonant znělý. Bez kontextu tedy nemůžeme ve výslovnosti rozlišit česká slova *plot* a *plod*. Francouzsky hovořící student by měl být na tento rozdíl upozorněn, protože bude mít tendenci rozlišování znělosti na konci slova přísně dodržovat.

5.5 Přízvuk v češtině a ve francouzštině

Samotné přízvukování by studentovi češtiny potíže činit nemělo, upozornit je však potřeba na odlišné postavení přízvuku ve francouzštině a v češtině. Přízvuk je ve francouzštině pravidelný a pevný a stojí na poslední slabice rytmické skupiny, jejíž délka je proměnlivá. V češtině je přízvuk rovněž pravidelný a stojí na slabice první. Stejně jako ve francouzštině přízvuk nenesou slova enklitická a proklitická.

5.6 Vazba pravopisu a výslovnosti

Situace je jednodušší v českém pravopise, který uplatňuje mnohem fonetičtější přístup než etymologizující a komplikovaný pravopis francouzský. V češtině jsou hlásky zaznamenávány většinou jediným grafickým znakem (s výjimkou např. znaků pro [i], [i:], které jsou v psaném jazyce zaznamenávány grafémy *i*, *í* nebo *y*, *ý*). Přestože v této oblasti není potřeba očekávat větší potíže, je nutno upozornit na výslovnost grafému *ě*, jako ve slovech *zpěv*, *oběd*, na spřežku *ch* a dvojí zápis [u:] jako *ú/ů* (vše viz výše).

6 ČESKÝ FONETICKÝ PLÁN NA POZADÍ ŠPANĚLSKÉHO

Studenti se španělštinou jako rodným jazykem se při studiu češtiny budou ve výslovnosti setkávat s obtížemi, které lze rozdělit do několika skupin.

V první řadě je třeba uvést odlišnosti v soustavě hlásek. V systému českých vokálů jde zejména o protiklad dlouhých a krátkých vokálů, jejichž rozlišení poslechem může studentům činit problémy, neboť španělština dlouhé vokály zcela postrádá.

V konsonantické soustavě češtiny se vyskytuje řada hlásek, které ve španělštině chybí a jejichž zvládnutí bude vyžadovat kratší či delší nácvik (hlásky [ř], [h], [z], [ž] aj. – viz níže). Potíže může dále působit slovní přízvuk, který je v češtině na první slabice slova, zatímco ve španělštině bývá nejčastěji na slabice předposlední. Studenti mohou zpočátku zaměňovat délku vokálu s přízvukem.

Problémy může vyvolávat také znělostní asimilace, neutralizace znělostního protikladu a pochopitelně také jevy související se vztahem zvukového a grafického plánu češtiny (psaní *i/y*, *e/ě* apod.).

Následuje srovnání vokalického a konsonantického systému v obou jazycích, přičemž u každé české hlásky se pokoušíme nalézt jí odpovídající hlásku ve španělštině. V některých případech jde o pouhou přibližnost, student si musí správnou výslovnost osvojit nácvikem.

U hlásek, které jsou španělským mluvčím zcela cizí ([ř], [h]), je stručně popsán způsob jejich artikulace. Pozornost je poté věnována dalším specifikům české výslovnosti, která mohou při studiu působit obtíže.

6.1 Vokály

6.1.1 Krátké vokály

[a]	<i>maminka</i>	<i>sal</i>
[e]	<i>letět</i>	<i>leche</i>
[i]	<i>pily</i>	<i>frito</i>
[o]	<i>kolo</i>	<i>pollo</i>
[u]	<i>budu</i>	<i>futuro</i>

České krátké vokály se vyslovují přibližně stejně jako španělské, jsou jen trochu otevřenější – španělské vokály mají zejména v přízvučných slabikách tendenci k zavřenosti (*maminka* – *camá*).

6.1.2 Dlouhé vokály

[a:]	<i>mám</i> [ma:m]
[e:]	<i>léto</i> [le:to]
[i:]	<i>bílý</i> [bi:li:]
[o:]	<i>skóre</i> [sko:re]
[u:]	<i>úkolů</i> [u:kolu:]

Španělským mluvčím může činit problémy fonologická platnost vokalické délky, která ve španělštině neexistuje: *byt* [bit] x *být* [bi:t]. Výslovnost dlouhých vokálů bude třeba nacvičit, zejména v nepřízvučných slabikách: *malá* ['mala:].

6.1.3 Diftongy

[ou]	<i>douho</i>	[dlo <u>u</u> ho]
[au]	<i>auto</i>	<i>Aurelio</i>
[eu]	<i>pneumatika</i>	<i>Ceuta</i>

6.2 Konsonanty

6.2.1 Znělé konsonanty

[b]	<i>babička</i>	jako <i>b</i> na počátku slova po pauze: <i>bast</i>
[d]	<i>doma</i>	jako <i>d</i> na počátku slova po pauze: <i>deseo</i>
[dʲ]	<i>d'ábel</i>	měkké, palatální <i>d</i> ; přibližuje se výslovnosti <i>ll</i> : <i>llamar</i> – nutný nácvik
[g]	<i>gól</i>	jako <i>g</i> před <i>a</i> , <i>o</i> , <i>u</i> nebo před souhláskou: <i>gato</i> , <i>grande</i>
[h]	<i>noha</i>	laryngální hláska, znělý protějšek <i>ch</i> – nutný nácvik
[j]	<i>moje</i>	jako <i>y</i> : <i>yo</i>
[l]	<i>malý</i>	<i>luna</i>
[m]	<i>máma</i>	<i>madre</i>
[n]	<i>noc</i>	<i>noche</i>
[ɲ]	<i>daň</i>	jako <i>ñ</i> : <i>niño</i>
[r]	<i>ruka</i>	jako hláska mezi jednokmitovým <i>r</i> a vícekmitovým <i>rr</i>
[r̄]	<i>vařit</i>	jako měkké, šumové <i>r</i> ; přibližuje se výslovnosti <i>rr</i> v Argentině: <i>tierra</i> – nutný nácvik
[v]	<i>voda</i>	labiodentální hláska, přibližuje se výslovnosti <i>v</i> nebo <i>b</i> uprostřed slova: <i>cueva</i> , <i>libro</i> – nutný nácvik
[z]	<i>zítra</i>	znělý protějšek <i>s</i> – nutný nácvik
[ʒ]	<i>život</i>	„měkké <i>z</i> “, podobné výslovnosti <i>ll</i> a <i>y</i> v Argentině: <i>calle</i> [kaže], <i>yo</i> [žo] – nutný nácvik

6.2.2 Neznělé konsonanty

[c]	<i>cizinec</i>	přibližně jako <i>ts</i> : <i>tsé-tsé</i> – nutný nácvik
[č]	<i>člověk</i>	jako <i>ch</i> : <i>muchacho</i>
[f]	<i>film</i>	<i>café</i>
[x]	<i>chodím</i>	jako <i>j</i> : <i>jueves</i>
[k]	<i>kolik</i>	<i>kilo</i> (v češtině se vždy píše jako <i>k</i>)
[p]	<i>prosím</i>	<i>poco</i>
[s]	<i>maso</i>	jako <i>s</i> v Latinské Americe: <i>Asunción</i>
[š]	<i>děláš</i>	měkké <i>s</i> , přibližně jako <i>s</i> v Kastilii, ale ještě měkčeji – nutný nácvik
[t]	<i>tady</i>	přibližně jako české <i>t</i> : <i>tío</i>
[tʲ]	<i>šťáva</i>	měkké, palatální <i>t</i> , podobně jako v kombinaci <i>ti</i> před vokálem, ale ještě měkčeji: <i>katiuska</i> – nutný nácvik

6.2.3 Výslovnost liter *x* a *w*

<i>x</i>	<i>maximum</i>	výslovnost neznělá [ks] i znělá [gz]
<i>w</i>	<i>WC</i> [ve: ce:]	jen v přejatých slovech – výslovnost jako [v]

6.3 Další specifika české výslovnosti proti španělštině

6.3.1 Poloha slovního přízvuku

Slovní přízvuk je v češtině vždy na první slabice slova bez ohledu na její délku: *máma* ['ma:ma], *mává* ['ma:va:], *malá* ['mala:]. (O problematice jednoslabičných či jednoslabičných prepozic i proklitik a enklitik viz výše).

6.3.2 Neutralizace znělostního protikladu

Finální znělé konsonanty v češtině ztrácejí znělost, pokud mají neznělý protějšek a pokud nedochází vlivem počátečního konsonantu v následujícím slově k asimilaci, např.

obraz [obras], *kov* [kof], *ekolog* [ekolok]
ALE *nájem* [na:jem], *vor* [vor], *obraz Brna* ['obraz 'brna]

6.3.3 Znělostní asimilace v češtině

V případě střetu dvou konsonantů uprostřed slova nebo na hranici slov dochází v češtině k znělostní asimilaci, která je zpravidla regresivní (tj. následující konsonant ovlivňuje předchozí): *otázka* [ota:ska], *kdo* [gdo].

6.3.4 Výslovnost konsonantů *b, p, v, f, m, d, t, n* před literami *i, í, ě*

Konsonanty *d, t, n* se před literami *i, í, ě* vyslovují měkce jako [d', t', ň]: *divadlo* [d'ivadlo], *platí* [plati:], *někdo* [ňegdo]. Tvrdě se tyto konsonanty vyslovují před literou *i* ve slovech cizího původu (např. *diplomat, Tizian, technika*) a v českých slovech, následují-li litery *y/ý* – *dým* [di:m], *tykat* [tikat], *ony* [oni], nebo litera *e*: *den* [den], *ten* [ten], *nemá* [nema:].

Při výslovnosti konsonantů *b, p, v, f* před literou *ě* se vkládá hláska [j]: *oběd* [objet], *zpěv* [spjef], *věk* [vjek], *o alfě* ['oalfje].

Při výslovnosti konsonantu *m* před literou *ě* se vkládá hláska [ň]: *město* [mňesto]. Stejnou výslovnost má i skupina v grafice zaznamenaná *mně*.

7 ČESKÝ FONETICKÝ PLÁN NA POZADÍ PORTUGALSKÉHO

Studenti s portugalským jazykem se při studiu češtiny budou ve výslovnosti setkávat s obtížemi, které lze rozdělit do několika skupin.

V první řadě je třeba uvést odlišnosti v soustavě hlásek. V systému českých vokálů jde zejména o protiklad dlouhých a krátkých samohlásek, jejichž rozlišení poslechem může studentům činit problémy. Portugalské otevřené vokály jsou sice delší než redukované, avšak fonologická platnost délky zde neexistuje. Problémem může být také tendence portugalských mluvčích redukovat po vzoru mateřského jazyka české vokály v nepřívzvučných pozicích.

V konsonantické soustavě češtiny se vyskytuje řada hlásek, které v portugalské chybí a jejichž zvládnutí bude vyžadovat kratší či delší nácvik (např. hlásky [ř], [h], [x]).

Potíže může dále působit slovní přízvuk, který je v češtině na první slabice slova, zatímco v portugalské bývá nejčastěji na slabice předposlední. Studenti mohou zpočátku zaměňovat délku vokálu s přízvukem.

Problémy může vyvolávat také znělostní asimilace, neutralizace znělostního protikladu a pochopitelně také jevy související se vztahem zvukového a grafického plánu češtiny (psaní *i/y*, *e/ě* apod.).

Následuje srovnání vokalického a konsonantického systému v obou jazycích, přičemž u každé české hlásky se pokoušíme nalézt odpovídající hlásku v portugalské. V některých případech jde o pouhou přibližnost, student si musí správnou výslovnost osvojit nácvikem. U hlásek, které jsou portugalským mluvčím zcela cizí ([ř], [h]), je stručně popsán způsob jejich artikulace. Pozornost je poté věnována dalším specifikům české výslovnosti, která mohou při studiu působit obtíže.

7.1 Vokály

7.1.1 Krátké vokály

[a]	<i>maminka</i>	zhruba jako <i>a</i> v přízvukných slabikách: <i>sal</i>
[e]	<i>letět</i>	podobá se otevřenému <i>e</i> , to je však otevřenější: <i>ela</i>
[i]	<i>pily</i>	<i>frito</i>
[o]	<i>kolo</i>	podobá se otevřenému <i>o</i> , to je však otevřenější: <i>obra</i>
[u]	<i>budu</i>	<i>futuro</i>

Portugalský mluvčí může mít problémy s otevřenou výslovností českých vokálů, neboť v portugalské dochází k jejich silné redukci v nepřívzvučné pozici (zejména u *a*, *e*, *o*).

7.1.2 Dlouhé vokály

[a:]	<i>mám</i> [ma:m]
[e:]	<i>léto</i> [le:to]
[i:]	<i>bílý</i> [bi:li:]
[o:]	<i>skóre</i> [sko:re]
[u:]	<i>úkolů</i> [u:kolu:]

Portugalským mluvčím může činit problémy fonologická platnost vokalické délky, která v portugalské neexistuje: *byt* [bit] x *být* [bi:t]. Výslovnost dlouhých vokálů bude třeba nacvičit, zejména v nepřívzvučných slabikách: *malá* ['mala:].

7.1.3 Diftongy

[ou]	<i>dlouho</i>	[dlo <u>u</u> ho]
[au]	<i>auto</i>	<i>Aurélio</i>
[eu]	<i>pneumatika</i>	zhruba jako v <i>céu</i> (<i>e</i> je zde však otevřenější)

Je nutné si uvědomit, že dvojhhláska *ou* v portugalštině sice existuje, ale vyslovuje se nejčastěji jako zavřené [].

7.2 Konsonanty

7.2.1 Znělé konsonanty

[b]	<i>babička</i>	<i>bem</i>
[d]	<i>doma</i>	<i>dar</i>
[dʲ]	<i>d'ábel</i>	měkké, palatální <i>d</i> ; podobné brazilské výslovnosti <i>d</i> před <i>i</i> : <i>dia</i> – nutný nácvik
[g]	<i>gól</i>	jako <i>g</i> před <i>a</i> , <i>o</i> , <i>u</i> nebo před konsonantem: <i>gato</i> , <i>grande</i>
[h]	<i>noha</i>	laryngální hláska, znělý protějšek [x] – nutný nácvik
[j]	<i>moje</i>	přibližně jako <i>i</i> před vokálem: <i>iogurte</i>
[l]	<i>malý</i>	jako <i>l</i> na počátku slova: <i>lua</i>
[m]	<i>máma</i>	<i>mãe</i>
[n]	<i>noc</i>	<i>noite</i>
[ɲ]	<i>daň</i>	jako <i>nh</i> : <i>sonho</i>
[r]	<i>ruka</i>	jako hláska mezi jednokmitovým <i>r</i> a vícekmitovým alveolárním <i>rr</i>
[ʀ]	<i>vařit</i>	jako měkké, šumové <i>r</i> – nutný nácvik
[v]	<i>voda</i>	<i>vida</i>
[z]	<i>zítra</i>	jako <i>z</i> na začátku a uprostřed slova: <i>zero</i> , <i>fazer</i>
[ʒ]	<i>život</i>	jako <i>j</i> : <i>janela</i>

7.2.2 Neznělé konsonanty

[ç]	<i>cizinec</i>	přibližně jako <i>ts</i> : <i>tsé-tsé</i> – nutný nácvik
[ç]	<i>člověk</i>	měkké, zadní <i>c</i> – nutný nácvik
[f]	<i>film</i>	<i>filme</i>
[x]	<i>chodím</i>	velární hláska, neznělý protějšek [h], podobné výslovnosti vícekmitového zadopatrového <i>rr</i> – nutný nácvik
[k]	<i>kolik</i>	<i>karaté</i> (v češtině se vždy píše jako <i>k</i>)
[p]	<i>prosím</i>	<i>pouco</i>
[s]	<i>maso</i>	jako <i>s</i> na začátku slova: <i>sal</i>
[ʃ]	<i>děláš</i>	jako <i>ch</i> : <i>chegar</i>
[t]	<i>tady</i>	<i>todo</i>
[tʲ]	<i>šťáva</i>	měkké, palatální <i>t</i> ; podobné brazilské výslovnosti <i>t</i> před <i>i</i> : <i>tia</i> – nutný nácvik

7.2.3 Výslovnost liter *x* a *w*

<i>x</i>	<i>maximum</i>	výslovnost neznělá [ks] (jako ve slově <i>táxi</i>) i znělá [gz]
<i>w</i>	<i>WC</i> [ve: ce:]	jen v přejatých slovech – výslovnost jako [v]

7.3 Další specifika české výslovnosti

7.3.1 Poloha slovního přízvuku

Slovní přízvuk je v češtině vždy na první slabice slova bez ohledu na její délku: *máma* ['ma:ma], *mává* ['ma:va:], *malá* ['mala:]. Výjimky (prepozice, proklitika, enklitika) viz výše.

7.3.2 Neutralizace znělostního protikladu

Finální znělé konsonanty v češtině ztrácejí znělost, pokud mají neznělý protějšek a pokud nedochází vlivem počátečního konsonantu v následujícím slově k asimilaci (podrobnosti a příklady viz výše).

7.3.3 Znělostní asimilace v češtině

V případě střetu dvou konsonantů uprostřed slova nebo na hranici slov dochází v češtině k znělostní asimilaci, která je zpravidla regresivní (tj. následující konsonant ovlivňuje předchozí): *otázka* [ota:ska], *kdo* [gdo].

8 ČESKÝ FONETICKÝ PLÁN NA POZADÍ RUSKÉHO

Student, jehož rodným jazykem je ruština, se musí vyvarovat chyb vzniklých rozdíly mezi hláskovými systémy ruštiny a češtiny. Ty se liší repertoárem českých hlásek (fonologická délka vokálů, neexistence korelace tvrdosti a měkkosti konsonantů) a rozdílným typem slovního přízvuku (v češtině pevný, v ruštině volný). Další odlišnosti se týkají především změn v proudu řeči. Zpočátku se budou studenti potýkat také s jiným grafickým systémem, než jaký znají ze své mateřštiny.

8.1 Vokály

8.1.1 Krátké vokály

[a]	strana	страна
[e]	pero	э́тог
[i]	list	жизнь
[o]	bolet	до́м
[u]	zub	зуб

Samohlásková kvalita by neměla kolísat vzhledem k délce, souhláskovému okolí, ani pozici ve slově. V žádném hláskovém okolí nevzniká u-glide nebo i-glide. Nevzniká samohlásková redukce.

8.1.2 Dlouhé vokály

Délka vokálů patří k vlastnostem segmentárních elementů, není žádným způsobem vázána na přízvuk a má fonologickou platnost. Poměr krátkých a dlouhých vokálů se pro češtinu uvádí 1:2. V ruštině existuje délka pouze jako doprovodný rys přízvuku. Ruské přízvučné vokály jsou delší než české krátké a současně kratší než dlouhé. Je nutné tomuto jevu věnovat náležitou pozornost.

8.1.3 Diftongy

[ou̯]	pouze	coyc (pouze nápodoba, v ruštině se skupina hlásek vyslovuje dvojslabičně)
[au̯]	kauza	пauк (pouze nápodoba, v ruštině se skupina hlásek vyslovuje dvojslabičně)
[eu̯]	eufonie	v ruštině se cizí diftong eu vůbec nevyskytuje (евфония, эвкалипт)

8.2 Konsonanty

8.2.1 Znělé konsonanty

[b]	banka	банк
[d]	deska	доктор
[dʲ]	děvče	дядя
[g]	guma	голубой
[h]	hora	putný nácvik, v ruštině se hláska podobná českému [h] nevyskytuje
[j]	jaro	район

[l]	loket	пол
[m]	doměk	малый
[n]	nemoc	ночь
[ň]	dlaň	ладонь
[r]	ryba	рыба
[ř]	zář	jako rž – pouze nápodoba, nutný nácvik
[v]	právo	вода
[z]	pozor	завтра
[ž]	žena	жена

8.2.2 Neznělé konsonanty

[c]	cena	цирк
[č]	černý	почти
[f]	flétna	флейта
[x]	východ	хитрий
[k]	komár	камень
[p]	pošta	почта
[ř]	výkřik	jako rž, rš – pouze nápodoba, nutný nácvik
[s]	čest	честь
[š]	škola	школа
[t]	metro	метро
[tʰ]	tʰapat	тетрадь

Poznámka: Čeština nerozeznává tvrdé a měkké konsonanty ani jako fonémy, ani jako poziční varianty.

8.3 Další specifika české výslovnosti

8.3.1 Slovní přízvuk

V češtině má přízvuk delimitativní funkci, je ustálený na první slabice, s pevně danými výjimkami (přechod přízvuku na slabičnou předložku, neslabičné předložky, proklitika, enklitika – viz výše). Přesun přízvuku na slabičnou předložku je v češtině závazný.

8.3.2 Hláška *e*

V češtině se za základní považuje výslovnost neměkčená. Protože v ruštině převažuje výslovnost měkčená, výslovnost *t, d, n + e* vyžaduje nácvik.

teplo	тепло
demokracie	демократия

8.4 Vztah zvukového plánu a grafické soustavy (pravopisu) v češtině

8.4.1 Shodná výslovnost *i/y, í/ý*

V češtině neexistuje poziční varianta *y/ý*. Psané *i/y, í/ý* se vyslovuje jako [i/i]. Rusky mluvícím studentům, zvyklým na dvojí [i/y], bude tato skutečnost činit velké potíže. V češtině se *i/y, í/ý* objevuje pouze v psaném projevu.

vil – vyl: v obou případech výslovnost [vil]

noví – nový: v obou případech výslovnost [novi:]

8.4.2 Výslovnost konsonantů před literami *i, í, ě*

Konsonanty *t, d, n* se před *i, í, ě* vyslovují měkce, jako litery *t', d'* a *ň*: *stín* [st'i:n], *divadlo* [d'ivadlo], *něco* [něco].

Před literou *ě* se, podobně jako v ruštině, mění výslovnost retnic, a sice takto:

pěna [pjena]

výběr [vi:bjer]

věřit [vjeřit]

měsíc [mňesi:c]

Kvalita vokálů se nemění.

9 ČESKÝ FONETICKÝ PLÁN NA POZADÍ POLSKÉHO

Student, jehož prvním jazykovým kódem je polština, zápasí v české výslovnosti i přes společně slovanský původ obou jazyků s problémy několikerého rázu. V tomto krátkém přehledu uvádíme několik základních výslovnostních rozdílů mezi polštinou a češtinou, s nimiž se musí polsky mluvící student češtiny vypořádat.

9.1 Vokály

9.1.1 Kvantita polských a českých vokálů

Jedním z nejpodstatnějších rozdílů mezi polským a českým vokalickým systémem je nepřítomnost dlouhých vokálů v polštině. Polský rodilý mluvčí, pro kterého jsou kvantitativní rozdíly ve výslovnosti stejných hlásek (co do kvality) záležitostí úplně cizí, zpravidla naráží na problémy s vnímáním dlouhých samohlásek, a následně s jejich správnou jejich produkcí. Vzhledem k označování délky v českém pravopisu se zde objevují dodatečně pravopisné problémy se správným označováním délky v psaném textu.

Proto je třeba při výuce výslovnosti češtiny studenta, jehož prvním jazykovým kódem je polština, věnovat zvýšenou pozornost v první řadě percepci, rozlišování a následně správné reprodukci českých dlouhých vokálů. Je nutno upozornit na skutečnost, že změna kvantity hlásky ve slově může podstatně změnit jeho význam lexikální, jako např.

váhá – váha
syrový – sýrový

nebo gramatický, např.

kosti (G, D, L, V sg; N, A, V pl.) – *kostí* (I sg., G pl.)

9.1.2 Kvalita

Kvalitativně je výslovnost českých vokálů je přibližně stejná jako polských:

[a]	<i>banka</i>	<i>bank</i>
[e]	<i>letí</i>	<i>leci</i>
[i]	<i>jich</i>	<i>ich</i>
[o]	<i>kolo</i>	<i>koło</i>
[u]	<i>vnuk</i>	<i>wnuk</i>

Nicméně je třeba upozornit studenty na několik rozdílů (viz níže).

9.1.2.1 Výslovnost *i/í* a *y/ý*

Pokud jde o kvalitu (nikoli kvantitu), *i/í* a *y/ý* se vyslovují v češtině stejně [i/i:], zatímco v polštině se jedná o dvě odlišně znějící hlásky (necháváme tady stranou spory v polské jazykovědě, zda se jedná o dva zvláštní fonémy nebo pouze o kombinatorické varianty téhož). V případě češtiny se zde jedná už pouze o rozdíl grafický, motivovaný historicky a morfologicky.

České *i/i* oproti polštině nezměkčuje (kromě *d, t, n*) předcházející konsonanty. Nutný je nácvik, například u slov *pivo* – pol. [p'ivo], č. [pivo], *být* (správně [bi:t], nikoli [b'i:t] nebo [by:t] s fonetickou realizací polského *y*).

Zvlášť zřetelně se tento výslovnostní rozdíl projevuje u slov cizího původu, kde čeština důsledně nezměkčuje přecházející konsonanty včetně *t, d, n*, kdežto v polštině u stejných slov se vyskytuje buď změkčená souhláska + [i] nebo nezměněný konsonant + [y], např.

č. [komunizmus] – pol. [komun'izm]

č. [matematika] – pol. [matematyka]

č. [filologije] – pol. [filolog'e]

Nehledíme zde na četné pravopisné odlišnosti mezi polštinou a češtinou u slov cizího původu jako například u zmíněného příkladu č. *matematika* – pol. *matematyka*, které je nutno také studentům ukázat.

9.1.3 Diftongy

České diftongy cizího původu *eu* a *au* mají své obdoby v polštině. Výslovnost českého diftongu *ou* nezpůsobuje polským rodilým mluvčím větší potíže. Je třeba si pouze u výuky všimnout, zda nedochází u studenta k nazalizaci *ou*. Může to být způsobeno tím, že český diftong *ou* se mnohdy vyskytuje na stejných místech co polská nazalizovaná hláska označovaná v textu písmenem *q*.

9.2 Konsonanty

Inventář a výslovnost většiny českých a polských souhlásek jsou přibližně stejné. Přesto se v češtině vyskytuje několik hlásek, které alespoň dnešní polština nezná. U jiných existují fonologické polské obdoby, ale jejich výslovnost se, občas jemně, liší. V krátkém přehledu níže uvádíme několik nápadných odlišností mezi polským a českým konsonantickým systémem.

9.2.1 Hlásky [h] a [x]

Dnešní polština nerozlišuje fonologický protiklad [h] a [x]. Pro polsky mluvícího studenta je zvlášť obtížné vyslovit znělé *h*. Měkké se podobá jedinému polskému [x]. Je nutný nácvik znělého *h* s poukazem na sémantické rozdíly výrazů v závislosti na použití [h] a [x] jako např.

snacha – *snaha*

chlad – *hlad*

chodit – *hodit*

ducha (G sg. slova *duch*) – *duha*

9.2.2 Hláska [ř]

V současné polštině neexistuje vůbec. Je nutný nácvik výslovnosti. V psaném textu české *ř* odpovídá většinou polské spřežce *rz*, která označuje foném, jež se v minulosti vyslovoval asi stejně jako dnešní české *ř*.

9.2.3 Hlásky [š], [č], [ž]

Funkčně odpovídají polským fonémům označovaným písmeny *sz, cz, ż*, např. č. *šiška* – pol. *szyszka*, č. *čas* – pol. *czas*, č. *žába* – pol. *żaba*. Avšak foneticky jsou české hlásky [š, č, ž] měkčí než polské *sz, cz, ż* a tvrdší než polské *ś, ć, ź*. V mnoha příručkách češtiny pro Poláky se doporučuje vyslovovat české *š, č, ž* jak polské *sz, cz, ż* (*rz*). Avšak podle nás je lepší při výuce začít od nápodobné výslovnosti pomocí polských měkkých *ś, ć, ź*, a následně klást důraz na jejich tvrdší vyslovování.

9.2.4 Výslovnost [tʲ], [dʲ]

Artikulace měkkých [tʲ], [dʲ] činí studentům, jejichž prvním jazykovým kódem je polština, problémy. Vyslovují je obvykle tvrději než rodilí čeští mluvčí. Výslovnost českého *tʲ* můžou studenti cvičit na příkladě výslovnosti polského slova *tik*. Jinak je dobře upozornit studenty, že místo artikulace [tʲ], [dʲ] je přibližně stejné jako u hlásky [ň], která se v polštině vyskytuje a má stejnou výslovnost jako v češtině.

9.2.5 Slabikotvorné r, l

Nemají v polštině obdoby, je nutný nácvik. U výuky je třeba si všítat toho, zda student nevyslovuje místo slabikotvorných r, l hlásky [r], [l] s průvodním polským [y]. Jak se zdá, kromě výše uvedeného, české souhlásky [r] a [j] se vyslovují s větší silou.

9.3 Hláskové skupiny

9.3.1 Skupiny [kv], [sv]

U skupin *kv, sv* se v češtině zachovává znělá výslovnost [v], např. *květ* [kvjet], *svět* [svjet], zatímco v polštině dochází k progresivní asimilaci a výslovnost celé skupiny je neznělá, např. *kwiat* [kʲat], *świat* [śʲat].

9.3.2 Skupiny *bě, pě, vě; dě, tě, ně, mě a mně*

Oproti polštině se v češtině ve skupinách *bě, pě, vě* hlásky *p, b, v* vyslovují tvrdě, tedy [bje, pje, vje], např. *pěna* [pjena], *běhat* [bjehat], *větrat* [vjetrat].

Ve skupinách *dě, tě, ně* se vyslovuje měkký konsonant + [e], např. *útěcha* [u:ʲecha], *dělo* [dʲelo], *koňe* [koňe].

Ve skupině *mě a mně* se ve výslovnosti mezi [m] a [e] vkládá [ň]. Celá skupina zní tehdy [mňe], např. *město* [mňesto].

9.3.3 Výslovnost zdvojených souhlásek

Ve srovnání s polštinou se zdvojené konsonanty v češtině vyslovují pouze jako jeden zvuk, zatímco v polštině se vyslovuje dvakrát tentýž konsonant, např.

<i>panna</i> : č. [pana]	pol. [panna]
č. <i>denní</i> [deni:]	pol. <i>dzienny</i> [dženny]
č. <i>měkký</i> [mňeki:]	pol. <i>miękki</i> [miękki]

9.4 Přízvuk

Čeština má přízvuk iniciální, zatímco polština na předposlední slabice. Je třeba ale dále upozornit studenty, že se v polštině odlišně než v češtině u předložkových spojení přízvuk vyskytuje na předložce, např. *do Prahy* ['doprahy] (nikoliv jako v polštině [do'prahy]), *na škole* ['naškole] atd.

SEZNAM FRÁZÍ PREZENTOVANÝCH BEZ GRAMATIKY (KAPITOLA 6)

OBSAH:

- 1 **Co říkáme při setkání**
- 1.1 **Pozdravy a fráze při setkání (zdvořilé)**
- 1.2 **Pozdravy a fráze při setkání (důvěrné)**
- 2 **Co říkáme při loučení**
- 2.1 **Zdvořilé rozloučení**
- 2.2 **Důvěrné rozloučení**
- 3 **Odpověď na úvodní dotaz (Jak se máš/máte?)**
- 4 **Reakce při představování**
- 5 **Děkujeme**
- 6 **Reagujeme na poděkování**
- 7 **Souhlasíme**
- 8 **Ujišťujeme**
- 9 **Vyjadřujeme nesouhlas**
- 10 **Zjišťujeme souhlas**
- 11 **Něco víme nebo nevíme, nejsme si jistí**
- 12 **Zjišťujeme, co se děje**
- 13 **Výstraha, varování, výtka, zákaz**
- 14 **Zjišťujeme přání**
- 15 **Máme radost, jsme spokojeni**
- 16 **Nejsme dostatečně nadšeni**
- 17 **Něco nás mrzí**
- 18 **Jsme překvapení**

19	Divíme se
20	Máme strach
21	Zjišťujeme obavy
22	Utěšujeme
23	Omlouváme se
24	Přijímáme omluvu
25	Přání
25.1	Přejeme k narozeninám, popř. jmeninám
25.2	Přejeme k celospolečenských svátkům
25.3	Přání obecně (k svatbě, narození dítěte, promoci...)
25.4	Přejeme brzké uzdravení
25.5	Kondolujeme
25.6	Přání při loučení
25.7	Přejeme dobrou chuť
25.8	Odpověď na některá přání
26	Vítáme návštěvu
27	Zjišťujeme názor
28	Žádáme o pomoc
29	Nabízíme pomoc
30	Upoutáváme pozornost
31	Nerozumíme
32	Nevíme, jak se něco řekne
33	Telefonní konverzace
34	Nápisy
35	Osobní otázky

36	Na policii, na hranicích
37	U lékaře
38	Čas
39	V obchodě, v restauraci

1 CO ŘÍKÁME PŘI SETKÁNÍ

1.1 Pozdravy a fráze při setkání (zdvořilé) – JF 4.2.1, JF 4.4.1

Dobré ráno.
Dobrý den.
Dobrý večer.
Jak se máte?

1.2 Pozdravy a fráze při setkání (důvěrné) – JF 4.3.1, JF 4.4.1

Ahoj.
Čau.
Nazdar.
Jak se máš?

2 CO ŘÍKÁME PŘI LOUČENÍ

2.1 Zdvořilé rozloučení – JF 4.2.2

Na shledanou.
Mějte se hezky.
Dobrou noc.
Hezký víkend.

2.2 Důvěrné rozloučení – JF 4.3.1, JF 4.3.2

Ahoj.
Čau.
Měj se (hezky).
Nazdar.
Hezký víkend.

3 ODPOVĚĎ NA ÚVODNÍ DOTAZ (JAK SE MÁŠ/MÁTE?) – JF 4.4.2–4.4.4

Dobře.
Dobře, děkuju. A ty/vy?
Prima.
Fajn.
Docela dobře.
Nic moc.
Ujde/Jde to.
Ani se neptej/neptejte.
Nestojí to za nic.
Špatně.

4 REAKCE PŘI PŘEDSTAVOVÁNÍ – JF 4.7

Těší mě.

Taky mě teší. (*odpověď*)

Mě taky. (*odpověď*)

5 DĚKUJEME – JF 2.13.5

Děkuju./Děkuji.

Děkuju mockrát.

Děkuju za tvůj/váš dopis/pohled/e-mail.

Díky. (*neformální*)

To je milé.

6 REAGUJEME NA PODĚKOVÁNÍ – JF 2.13.6

Není zač.

Prosím.

7 SOUHLASÍME – JF 1.5.1.1, JF 2.1, JF 2.10.3.1, JF 3.1.2.1, JF 3.3.1, JF 3.13.2.1, JF 3.15.2.1

Ano.

Jo. (*neformální*)

No. (*neformální*)

Budu rád/ráda.

Děkuju.

Dobře.

Fajn.

Hm.

Jasně.

Je to tak.

Jistě.

Máš/Máte pravdu.

Prima.

Samozřejmě.

Souhlasím.

Tak jo.

To je dobrý nápad.

To je fakt.

To je milé.

To je možné.
To je pravda.
Určitě.

8 UJIŠŤUJEME – JF 2.6.6

Fakt.
Je to tak.
Opravdu.
To je pravda.
Určitě.

9 VYJADŘUJEME NESOUHLAS – JF 1.5.1.2, JF 2.2, JF 2.10.3.2, JF 2.10.4, JF 3.1.2.2, JF 3.3.2, JF 3.13.2.2, JF 3.14.2.2, JF 3.15.2.2

Ne.
Ne, děkuju.
Asi ne.
Bohužel (ne).
Myslím, že ne.
Nech/Nechte toho!
Nemáš/Nemáte pravdu.
Nesouhlasím.
Promiň/Promiňte, ale ne.
Přestaň!/Přestaňte!
Raději ne.
Tak to není.
To nejde.
To není možné.
To není pravda.
To nesmíš/nesmíte!

10 ZJIŠŤUJEME SOUHLAS – JF 2.3, JF 3.16, JF 5.5

Ano, nebo ne?
Ano?
Co říkáš/říkáte?
Co ty/vy na to?
Je/Není to tak?
Jo?
Jsi/Jste pro?
Nesouhlasíš?/Nesouhlasíte?
Souhlasíš?/Souhlasíte?
Tak co?

11 NĚCO VÍME NEBO NEVÍME, NEJSME SI JISTÍ – JF 2.4, JF 2.5, JF 2.6, OP 1.2, OP 6.1.1

Asi ano.
Asi jo. (*neformální*)
Asi ne.
Asi.
Doufám.
Nezapomeň/Nezapomeňte (na to).
Pochybuju.
To doufám.
To si nemyslím.
To si pamatuju/nepamatuju.
To sotva.
To těžko.
To vím./To nevím.
Víš to?
Zapomněl/Zapomněla jsem (na to).

12 ZJIŠŤUJEME, CO SE DĚJE – JF 1.4.2, JF 2.12.11.2, OP 1.2

Co se stalo?
Nic se nestalo.
Co se děje?
Nic se neděje.

13 VÝSTRAHA, VAROVÁNÍ, VÝTKA, ZÁKAZ – JF 2.10.4, JF 2.13.3, JF 3.7

Hoří!
Mimo provoz.
Nech/Nechte toho!
Neklepat!
Nevstupovat!
Porucha.
Pozor!
Pozor, schod!
Pryč!
Přestaň!/Přestaňte!
To nejde!
To nesmíš!/To nesmíte!
To se nedělá!
Uteč/Utečte!
Ven!
Zákaz koupání./Koupání zakázáno.

Zákaz kouření./Kouření zakázáno.
Zákaz parkování./Parkování zakázáno.
Zákaz vjezdu./Vjezd zakázán.
Zákaz vstupu./Vstup zakázán.

14 ZJIŠŤUJEME PŘÁNÍ – JF 2.11.2.1, JF 3.5

Co si dáš/dáte? (*v restauraci*)
Co si přeješ/přejete?
Prosím?

15 MÁME RADOST, JSME SPOKOJENÍ – JF 2.12.1

Dobře.
Fajn.
Hurá!
Mám radost.
Prima.
Super.

16 NEJSME DOSTATEČNĚ NADŠENÍ – JF 2.12.2, JF 2.12.5

Hm.
Nic moc.
No jo. (*neformální*)
To je jedno.
Ujde to.

17 NĚCO NÁS MRZÍ – JF 2.12.6, JF 2.12.9, JF 4.9

Ach jo!
Mrzí mě to.
Škoda.
To je mi líto.

18 JSME PŘEKVAPENÍ – JF 2.12.7

Jé!
To je ale překvapení!

19 DIVÍME SE – JF 2.12.8

Ale!
Ano?
Fakt?
Jo? (*neformální*)
Opravdu?

20 MÁME STRACH – JF 2.12.11.1

Bojím se.
Mám strach.

21 ZJIŠŤUJEME OBAVY – JF 2.12.11.2

Co je ti/vám?
Co se děje?
Máš/Máte strach?
Bojíš/Bojíte se?

22 UTĚŠUJEME – JF 2.12.11.3

To bude v pořádku.
To nic není.
To nic.

23 OMLOUVÁME SE – JF 2.12.6, JF 2.13.1

Mrzí mě to.
Pardon.
Promiň./Promiňte.
To je mi líto.

24 PŘIJÍMÁME OMLUVU – JF 2.13.2

Nic se nestalo.
To nic.
V pořádku.

25 PŘÁNÍ – JF 2.11.1, JF 4.8, JF 4.10, JF 4.11, JF 5.11.4–5.11.7

25.1 Přejeme k narozeninám, popř. jmeninám – JF 4.8.1, JF 5.11.4

Hodně štěstí, zdraví a lásky.
Všechno nejlepší!
Všechno nejlepší k...

25.2 Přejeme k celospolečenským svátkům – JF 4.8.3, JF 5.11.5

Veselé Vánoce a šťastný nový rok!
Veselé Velikonoce!

25.3 Přání obecně (k svatbě, narození dítěte, promoci...) – JF 4.8.4, JF 5.11.5

Blahopřeju!
Blahopřeju (ti/vám) k...

25.4 Přejeme brzké uzdravení – JF 2.11.2, JF 4.8.2

Brzo se uzdrav/uzdravte.

25.5 Kondolujeme – JF 4.9, JF 5.11.7

Upřímnou soustrast.

25.6 Přání při loučení – JF 2.11.1, JF 4.2.2, JF 4.3.2

Hezký víkend.
Měj/Mějte se dobře.
Měj/Mějte se hezky.
Šťastnou cestu.

25.7 Přejeme dobrou chuť – JF 4.11.1, JF 4.11.2

Dobrou chuť!

25.8 Odpověď na některá přání (dle kontextu) – JF 4.11.2

Děkuju.
Nápodobně.
Tobě/Vám taky.

26 VÍTÁME NÁVŠTĚVU – JF 3.15.1, JF 4.12

Co budeš/budete pít?
Co si dáš/dáte?
Dál/Dále!

Odlož/Odložte si.
Pojď/Pojďte dál.
Posaď/Posaďte se.
Vítám/Vítáme tě/vás.

27 ZJIŠŤUJEME NÁZOR – JF 2.13.4, JF 5.5

Co myslíš/myslíte?
Co tomu říkáš/říkáte?
Co ty/vy na to?
Souhlasíš?/Souhlasíte?
Tak co?

28 ŽÁDÁME O POMOC – JF 3.12

Můžeš/Můžete nám pomoci?
Pomoc!
Pomoz/Pomozte mi/nám!

29 NABÍZÍME POMOC – JF 3.13

Chceš/Chcete pomoci?
Nechceš/Nechcete pomoci?
Pomůžu/Pomůžeme ti/vám, ano/jo?

30 UPOUTÁVÁME POZORNOST – JF 4.1, JF 4.5, JF 5.1

Haló. (*neformální*)
Hele. (*neformální*)
Pane!
Paní/Mladá paní!
Pardon.
Promiň./Promiňte.
Prosím tě/vás.
Slečno!

31 NEROZUMÍME – JF5.8, JF 6.1–6.4, JF 6.12–6.14

Co je to „...“?
Co tím myslíš/myslíte?
Co znamená „...“?

Co(že)? (*neformální*)
Jak se to píše?
Jak to myslíš/myslíte?
Ještě jednou, prosím.
Můžeš/Můžete (mi) to napsat?
Napiš/Napište (mi) to (prosím).
Nerozumím.
Opakuj/Opakujte to, prosím.
Pardon.
Pomalu, prosím.
Prosím?

32 NEVÍME, JAK SE NĚCO ŘEKNE – JF 6.10, JF 6.11

Jak je česky „...“?
Jak se řekne česky „...“?
Nevím, jak je „...“ česky.
Nevím, jak je to česky.
Nevím, jak se to řekne česky.

33 TELEFONNÍ KONVERZACE – JF 5.10

Prosím?
Haló?
Ano?
Slyšíš/Slyšíte mě?
Jsi/Jste tam?
Slyším tě/vás.
Jsem tady.
Slyším tě/vás špatně.
Nic neslyším!
Moment.
Přepojím/Spojím vás.
Předám.
Není tady.
Bohužel tady není.
Mám/Můžu něco vyřídit?
Chceš/Chcete nechat vzkaz?
Můžeš/Můžete zavolat později?
Můžu nechat vzkaz?
Zavolám později.
Po zaznění signálu zanechte prosím vzkaz.
Nezavěšujte prosím. (Jste v pořadí.)
Volané číslo neexistuje.
Volaný účastník není dostupný.
Děkujeme za zavolání.

34 NÁPISY – JF 2.10.1, OP 1.4

Neklepat!
Nevstupovat!
Otevřeno.
Pozor, schod!
Pozor!
Vyprodáno.
Zákaz koupání./Koupání zakázáno.
Zákaz kouření./Kouření zakázáno.
Zákaz parkování./Parkování zakázáno.
Zákaz vjezdu./Vjezd zakázán.
Zákaz vstupu./Vstup zakázán.
Zavřeno.

35 OSOBNÍ OTÁZKY – OP 2.5.10, OP 5.1.11.1, SP 1.10.1, SP 1.12

Jak se jmenuješ/jmenujete?
Odkud jsi/jste?
Jak jsi/jste starý/stará?
Jaká je tvoje/vaše adresa?
Kde bydlíš/bydlíte?
Kdy ses/jste se narodil/narodila?
Kde ses/jste se narodil/narodila?
Kde pracuješ/pracujete?
Co děláš/děláte?
Jakého jsi/jste náboženství?

36 NA POLICII, NA HRANICÍCH – SP 5.13

Máte doklady?
Máte něco k proclení?
Máte pojištění?
Máte vízum?
Váš pas, prosím.

37 U LÉKAŘE – SP 7.2, SP 7.4

Co je ti/vám?
Co tě/vás bolí?
Další, prosím.

Jak se cítíš/cítíte?
Jak ti/vám je?
Kdo je na radě?
Máš/Máte pojištění?

38 ČAS – OP 3.1, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.4

Máš/Máte čas?
Který je dnes den?
Co je dnes za den?
Kolikátého je dnes?
Jaké je dnes datum?
Kolik je hodin?
V kolik hodin?
Kdy?

39 V OBCHODĚ, V RESTAURACI – OP 5.1.2.1, SP 9.2

Otevřeno.
Zavřeno.
Vyprodáno.
Co si dáte? (*jen v restauraci*)
Prosím?
Co si přejte?
Jen se dívám, děkuju.
Dám/dáme si...
Vezmu si...
Chtěl/Chtěla bych...
Jaká je to velikost?
Jakou máte velikost?
Jakou potřebujete velikost?
Jídelní lístek, prosím.
Něco k pití?
Ještě něco?
Je to všechno?
Platit, prosím.
Dohromady nebo zvlášť?
Účet, prosím.
To je dobré, děkuju. (*spropitné*)
To je v pořádku, děkuju. (*spropitné*)

KOMPENZAČNÍ STRATEGIE (KAPITOLA 7)

OBSAH:

- 1 **Úroveň A1 v češtině a kompenzační strategie**
- 2 **Deficit komunikačních prostředků**
 - 2.1 **Ústní interakce**
 - 2.1.1 Cizinec A1 v roli produktora
 - 2.1.2 Cizinec v roli receptora – korekční signály k rodilému uživateli češtiny
 - 2.2 **Poslech hlášení a pokynů**
 - 2.3 **Čtení**
 - 2.4 **Psaní**
- 3 **Metodická doporučení**

1 ÚROVEŇ A1 V ČEŠTINĚ A KOMPENZAČNÍ STRATEGIE

Nelze absolutně předvídat všechny komunikační potřeby, všechny situace, v nichž se může uživatel, který dosáhl úrovně A1, ocitnout. Je tedy nutné předpokládat, že se bude jistě nacházet v situaci, na niž připravován nebyl, kdy se nedokáže vyjádřit (ústně nebo písemně) či nebude rozumět psanému nebo mluvenému komunikátu. Důležité je, aby byl takový stav dočasně neporozumění připraven, aby uměl situaci řešit a i přes vzniklé překážky mohl být komunikačně úspěšný.

Je pochopitelně nutné očekávat i to, že může komunikace selhat i v probraných komunikačních situacích se zvládnutými jazykovými prostředky. Student např. pod vlivem vypjaté situace, neznámého prostředí, šumu, nezvyklých okolností nedokáže rychle zareagovat, vybavit si příslušný výraz, nerozumí svému komunikačnímu partnerovi, který má např. vadu řeči, ledabylou výslovnost, mluví dialektem nebo obecnou češtinou či příliš rychle. Problémem může být i přijímání defektního textu, např. ne zcela čitelný rukopis, krátké textové zprávy bez diakritiky, nezvyklé jazykové prostředky v psané podobě (obecná čeština) atd.

Z těchto důvodů je třeba studenty na úrovni A1 připravit tak, aby situaci zvládli a dosáhli svého komunikačního záměru. S většinou těchto kompenzačních strategií se studenti pravděpodobně už setkali při studiu jiného cizího jazyka.

Pro úroveň A1 není ve *Společném evropském referenčním rámci* deskriptor k dispozici, nicméně předpokládáme, že student flexivního jazyka tuto kompetenci potřebuje.

2 DEFICIT KOMUNIKAČNÍCH PROSTŘEDKŮ

2.1 Ústní interakce

2.1.1 Cizinec A1 v roli produktora

V ústní interakci se uživatel na úrovni A1 bude patrně často potýkat s vlastním deficitem v oblasti slovní zásoby. Je-li předmět komunikace přítomen, může si pomoci předvedením věcného předmětu komunikace nebo gestem. („*Potřebuju opravit tohle.*“ = ucho u kabelky). Může se také zeptat svého komunikačního partnera v cizím jazyce („*Jak se řekne česky headache?*“ – viz kapitola 9 Jazykové funkce 5.2, 6.10, 6.11). Pokud pochybuje, že se mu celou myšlenku podaří vyjádřit česky, zeptá se pravděpodobně „*Mluvíte anglicky/německy...?*“ Bude také postupně vymezovat lexikální jednotku ze širšího spektra: „*Promiňte...*“, „*Ne, ...*“, dále „*Ne, chci říct...*“ a „*Ne, myslím...*“

Některé věci může cizinec i velmi jednoduše popsat, zejména pomocí fyzických vlastností („*Je to jídlo. Nevím, jak se to řekne česky. Je to velké a zelené, uvnitř červené.*“ – meloun) U uživatele jazyka na úrovni A1 jde tedy o to, aby se jednoduchým jazykem vyjádřil přibližně a obecně. Je však třeba upozornit cizince na nečekaná komunikační úskalí, která se mohou objevit v důsledku analogií s jeho mateřštinou – tzv. zrádná slova (*faux amis*).

2.1.2 CIZINEC V ROLI RECEPTORA

Korekční signály k rodilému uživateli češtiny (k mluvčímu s rozsáhlejší kompetencí v češtině) viz i Interakční modely (kapitola 8).

Student s dosaženou úrovní A1 je při interakci s rodilým i nerodilým uživatelem jazyka závislý na výrazně pomalejším mluvním tempu mluvčího a na opakování, zpřesňování, resp. reformulacích sdělovaného, a to ze strany produktora. V tomto smyslu by měl být jazykově méně zdatný účastník (cizinec) vybaven takovými jazykovými prostředky, které mu umožní chopit se řídicí role a zřetelněji vymezit rozsah své komunikační kompetence tak, aby mohl bezpečně projít celou situací a nebyla ohrožena základní funkce komunikace – přenos informací. Významným zjednodušením je přitom také např. přítomný předmět komunikace (vizuální opora, užití jiných kódů, matematických značek apod.). Pro studenta na úrovni A1 je nejdůležitějším předpokladem porozumění to, že jeho komunikační partner bude využívat jen prostředků spisovné češtiny, nikoli substandardu.

Student na úrovni A1 by proto měl umět vrátit komunikaci do modelu, na který je zvyklý – musí umět mluvčího zastavit, požádat o zopakování informace, o zvolnění tempa, vysvětlení neznámého výrazu, nahrazení synonymem, o spisovné vyjadřování. Pokud si není jistý, zda rozuměl správně, ujistí se a snaží se přiblížit komunikaci opět modelu, na který je zvyklý. Např. v restauraci očekává po pozdravu otázku „*Přejete si?*“ nebo „*Co si dáte?*“ Číšník se však může zeptat velmi různým způsobem, např.: „*Tak co to bude, vašnosti?*“ Student vzhledem k situaci správně odhadne význam, ale může se ujistit, že mu byla položena očekávaná otázka – může se zeptat: „*(Myslíte), co si dáme?*“ nebo „*(Myslíte), co si přejeme?*“ a dodat „*Jsem cizinec/cizinka a nerozumím dobře česky.*“

Korekčními signály, které by měl student A1 ovládat, jsou především:

Moment, prosím, (teď) nerozumím. – Můžete to zopakovat?

Můžete to hláskovat?

Mluvte prosím pomalu – (já) jsem cizinec/cizinka.

Můžete mi to, prosím, napsat (číslicí atd.) – (já) jsem cizinec/cizinka.

Co znamená „...“?

2.2 Poslech hlášení a pokynů

Student na úrovni A1 je schopen porozumět pouze pokynům, které dostává pomalu a s pečlivou výslovností. Je tedy zřejmé, že např. hlášení nádražního rozhlasu ve většině případů tyto podmínky nebudou splňovat. Student by měl být schopen navázat kontakt s jiným účastníkem téže situace a ověřit si získané údaje.

Promiňte, nerozuměl jsem hlášení. – Kdy pojede vlak?/Jaké je to nástupiště? atd.

2.3 Čtení

Jakožto čtenář rozpozná student známé výrazy, jména a fráze. Na úrovni A1 lze předpokládat jen částečné využití slovníků (viz jedenáctou kapitolu Čtení). Rozhodující je ovládnutí alespoň elementárního gramatického poučení. Pokud student není s to vytvořit tzv. slovníkový tvar (*noha* od *noze* apod.), je odkázán jen na pomoc jiného mluvčího, který je s ním v kontaktu, nejraději ústním. Problémem totiž může být identifikace jazykového prostředku vytrženého z kontextu. Student by měl být veden k tomu, aby v neznámé větě nejprve vyhledal verbum a určil predikát a subjekt. Doplnění slovesa by měl identifikovat s přihlédnutím k tomu, že v češtině není pevný pořádek: subjekt–predikát–objekt. Je-li cizinec A1 příjemcem defektního textu (krátké textové zprávy bez diakritiky, ne zcela čitelný rukopis atd.), měl by ověřit správnost svého porozumění dodatečným dotazem.

2.4 Psaní

Podobně jak u čtení předpokládáme, že student může pracovat se slovníkem, ale jen v omezené míře. Vhodný je slovník, který u substantiv uvádí rod, u verb 1. os. sg. Na úrovni A1 se jedná jen o užívání slovníku dvojjazyčného, nikoliv jednojazyčného. Vzhledem k minimálnímu rozsahu písemných textů, které se od studenta A1 očekávají (přání, vyjádření soustrasti, krátké a jednoduché vzkazy, vyplnění formulářů), předpokládáme, že bude pouze „kopírovat“ předem naučené fráze, případně je mírně obměňovat (*Blahopřeju k ukončení studia. → Blahopřeju k narození dítěte/úspěchu/svatbě...*).

Je nutné upozornit cizince na nebezpečí plynoucí z výhradního užívání slovníkových forem (bez flexe). Tato vyjádření mohou vyvolávat nejen komické situace, ale i zcela bránit porozumění.

3 METODICKÁ DOPORUČENÍ

Cílem kompenzačních strategií je vybavit cizince tak, aby prošel i situací, v níž bude vystaven neporozumění, kdy bude pociťovat deficit v oblasti své komunikační kompetence. Je třeba, aby byl se uměl chopit řídicí role a zastavit průběh komunikačního spojení, které přesahuje jeho jazykovou výbavu. Vzhledem k velmi omezenému repertoáru gramatických pravidel, jež u úrovně A1 předpokládáme, je žádoucí, aby uměl zaznamenat neznámý výraz pro další konzultaci s rodilým uživatelem.

INTERAKČNÍ MODELY (KAPITOLA 8)

OBSAH:

0	Úvod
1	Interakční modely a sociokulturní zakotvení mluvčích
2	Korekční signály k rodilému uživateli češtiny
3	Anticipované komunikační situace pro A1
3.1	Prvotní kontakt se známými i neznámými lidmi
3.2	Pozvání a přijetí/odmítnutí pozvání
3.3	Osvětlení komunikačních možností (dotaz na komunikační kód)
3.4	Dotaz na cestu (podobně otázky na určení času, data)
3.5	Udávání osobních údajů (na policii, v hotelu, na celnici)
3.6	Nakupování (základní potraviny, jízdenky, vstupenky, pošta, oděvy, služby)
3.7	Objednávání jídla a pití v restauraci, žádost o cizojazyčný jídelníček
3.8	Návštěva lékaře (základní fráze)
3.9	Telefonování (základní fráze)
4	Metodická doporučení

0 ÚVOD

Jazykové funkce se většinou nevyskytují izolovaně, ale v určitém sledu, a to často sledu pravidelném, který bývá označován jako model. Pokud dojde k interakci založené na uplatnění komunikačních modelů, vytvoří se tzv. interakční model, který má předvídatelnou podobu, neboť je založen na konvenčních pravidlech. Ta jsou samozřejmě v přímé vazbě na sociokulturní aspekty. Např. odmítnutí bude obvykle doprovázen omluva a/nebo komentář, vysvětlení. („*Pojďme večer do kina!*“ – „*Ne, je mi líto, ale mám práci.*“)

1 INTERAKČNÍ MODELY A SOCIOKULTURNÍ ZAKOTVENÍ MLUVČÍCH

Cizinci z podobného prostředí (Evropané) tedy mohou využívat znalosti průběhu jistých jim známých komunikačních situací, podoby rolí – např. nakupování v supermarketu ve srovnání se smlouváním na orientálních tržištích. Uchazeči o úroveň A1, kteří pocházejí z výrazně kulturně odlišného prostředí, jsou znevýhodněni neznalostí průběhu komunikační události, což jejich pozici značně komplikuje. Rozdíly ovšem nalezneme i mezi jednotlivými evropskými státy. Je například nemyslitelné, abyste v Británii na otázku „*Jak se máš?*“ odpověděli jinak než víceméně pozitivně („*Dobře.*“ nebo „*Fajn.*“), zatímco u nás odpověď „*Super!*“ nebo „*Fantasticky!*“ může působit dojmem vychloubačnosti, nadřazenosti, netaktnosti, afektu či nezájmu o druhého. V České republice navazujeme dotazem, jak se někomu daří, kontakt, zatímco v Británii a zejména v Americe jde pouze o jakési rozšíření pozdravu, tazatel často ani neprojevuje skutečný zájem o životní situaci komunikačního partnera – rozumí se jaksí samo sebou, že si nebude stěžovat, zejména nejsou-li oba účastníci komunikace blízkými přáteli.

Interakční modely jsou samozřejmě značně proměnné, což je logickým důsledkem pozic obou komunikačních partnerů. K rozmanitosti na historickém území češtiny navíc přispívá její teritoriální rozrůzněnost (obecná čeština, spisovná čeština, lokální dialekty atd.).

Studenti se tedy nemohou učit modely (prefabrikáty) nazpaměť, neboť jejich realizace podléhá proměnným faktorům. Přesto se v komunikačních situacích vyskytují určité zákonitosti, téměř ustálené přímé indikátory jednotlivých druhů komunikativních funkcí, které by měly být předmětem nácviku ve vyučovacích hodinách.

2 KOREKČNÍ SIGNÁLY K RODILÉMU UŽIVATELI ČEŠTINY (K MLUVČÍMU S ROZSÁHLEJŠÍ KOMPETENCÍ V ČEŠTINĚ)

Student s dosaženou úrovní A1 je při interakci s rodilým i nerodilým uživatelem jazyka závislý na výrazně pomalejším mluvním tempu mluvčího a na opakování, zpřesňování, resp. reformulacích sdělovaného, a to ze strany produktora. V tomto smyslu by měl být jazykově méně zdatný účastník (cizinec) vybaven takovými jazykovými prostředky, které mu umožní chopit se řídicí role a zřetelněji vymezit rozsah své komunikační kompetence tak, aby mohl bezpečně projít celou situací a nebyla ohrožena základní funkce komunikace – přenos informací. Významným zjednodušením je přitom také např. přítomný předmět komunikace (vizuální opora, užití jiných kódů, matematických značek apod.). Pro studenta na úrovni A1 je nejdůležitějším předpokladem porozumění to, že jeho komunikační partner bude využívat jen prostředků spisovné češtiny, nikoli substandardu.

Student na úrovni A1 by proto měl umět vrátit komunikaci do modelu, na který je zvyklý – musí umět mluvčího zastavit, požádat o zopakování informace, o zvolnění tempa, vysvětlení neznámého výrazu, nahrazení synonymem, o spisovné vyjadřování. Pokud si není jistý, zda rozuměl správně, ujistí se a snaží se přiblížit komunikaci opět modelu, na který je zvyklý. Např. v restauraci očekává po pozdravu otázku „*Přejete si?*“ nebo „*Co si dáte?*“ Číšník se však může zeptat velmi různým způsobem, např.: „*Tak co to bude, vašnosti?*“ Student vzhledem k situaci správně odhadne význam, ale může se ujistit, že mu byla položena očekávaná otázka – může se zeptat: „*(Myslíte), co si dáme?*“ nebo „*(Myslíte), co si přejeme?*“ a dodat „*Jsem cizinec/cizinka a nerozumím dobře česky.*“

Korekčními signály, které by měl student A1 ovládat, jsou především:

Moment, prosím, (teď) nerozumím. – Můžete to opakovat?

Můžete to hláskovat?

Mluvte, prosím, pomalu – (já) jsem cizinec/cizinka.

Můžete mi to, prosím, napsat (číslicí atd.) – (já) jsem cizinec/cizinka.

Co znamená „...“?

Viz i kapitolu 7 Kompenzační strategie.

3 ANTICIPOVANÉ KOMUNIKAČNÍ SITUACE PRO A1

V souvislosti se získáváním komunikační kompetence v češtině jakožto cizím jazyce je základním vodítkem anticipace nejfrekventovanějších komunikačních situací, do nichž se uchazeč na úrovni A1 dostane a kterými by měl umět projít – tedy být komunikačně úspěšný. Představení těchto komunikačních situací jakožto celku je závislé na sociokulturním zakotvení uchazeče. Detailněji (celý průběh komunikačního kontaktu včetně mimojazykových okolností) by měly být představovány studentovi, který nezná středoevropskou realitu.

3.1 Prvotní kontakt se známými i neznámými lidmi (pozdravy, představení)

Aktivně i pasivně, viz též Sociokulturní kompetenci (kapitola 4).

- *Dobrý den.*
- *Dobrý den. Já jsem Kateřina Krásná, těší mě. A vy? Jak se jmenujete?*
- *Těší mě./Taký mě těší./Mě taky. Já jsem Paul Dicks./Jmenuju se Paul Dicks.*
- *Odkud jste?*
- *Jsem z Anglie./Jsem Angličan.*

Očekávat lze dotaz na jméno, národnost, zaměstnání, důvod pobytu v republice, délku pobytu, zdvořilostní fráze typu „*Jak se máte?*“ či „*Jak se vám tady líbí?*“ atd., pořadí otázek je velmi variabilní. Totéž by měli studenti zvládnout i v neformální variantě.

3.2 Pozvání a přijetí/odmítnutí pozvání

- vlastní pozvání: *Můžu tě/vás pozvat na večeři?*
- přijetí pozvání: *Děkuju/Děkujeme za pozvání. Rád/Ráda/Rádi, děkuju/děkujeme. Těším/Těšíme se.*

- odmítnutí pozvání: *Je mi to moc líto, ale nemám čas/mám práci. Bohužel se mi to nehodí. Je mi líto, ale nemůžu přijít. Je mi líto, ale nejde to.*
- upřesnění detailů (při přijetí pozvání): *Hodí se ti/vám to v sedm večer? Čekám tě/vás v sedm večer, ano? Sejdeme se na náměstí v sedm, souhlasíš/souhlasíte?*

3.3 Osvětlení komunikačních možností (dotaz na komunikační kód)

- *Jsem cizinec/cizinka.*
- *Mluv/Mluvte prosím pomalu.*
- *Promiňte, nerozumím.*
- *Mluvíš/Mluvíte anglicky/rusky/německy...?*

3.4 Dotaz na cestu (podobně otázky na určení času, data)

- upoutání pozornosti: *Promiňte. Dobrý den. Prosím, mladá paní, ...*
- konkrétní dotaz: *Kde je banka? Kde je prosím nádraží?*
- popis cesty: *Půjdete rovně a zahnete doprava. Pojedete metrem na stanici Staroměstská.*
- dotaz na vzdálenost: *Je to daleko? Jak je to daleko?*
- poděkování a rozloučení: *Děkuju a na shledanou.*

3.5 Udávání osobních údajů (na policii, v hotelu, na celnici)

- navázání kontaktu (pozdravy)
- žádost o doklady: *Váš pas, prosím. Vaše doklady. Váš řidičský průkaz, prosím.*
- dotazy na osobní údaje: *Jak se jmenujete? Odkud jste? Jaké je číslo vašeho pasu? Kdy a kde jste se narodil/narodila? ...*
- přání šťastné cesty, rozloučení: *Šťastnou cestu. Hezký pobyt v naší republice. Mějte se u nás hezky a na shledanou.*

U zajišťování ubytování lze očekávat dotaz na cenu, počet míst a počet nocí apod. Na celnici předpokládáme „*Máte něco k proclení?*“ atd.

3.6 Nakupování (základní potraviny, jízdenky, vstupenky, pošta, oděvy, služby)

- navázání kontaktu (pozdravy)
- dotaz na přání zákazníka: *Co si přejete? Přejete si? Prosím?*
- výběr zboží/služeb: *Prosím jednu pohlednici číslo 5. Vezmu si dvě kila jablek a tři banány. Chtěl/Chtěla bych deset deka kuřecí šunky. Potřebuju opravit hodinky. Můžete mi opravit auto? Chtěla bych ostříhat a obarvit.*
- zpřesnění požadavku: *Jakou velikost potřebujete? Jakou chcete barvu? Jaký materiál si přejete? Prosím o číslo větší/menší. Nemáte jinou barvu? Chtěl/Chtěla bych červený, bez vzoru...*
- zjištění ceny: *Kolik to stojí? Můžete to napsat?*
- obdržení/předání platby: *Tři koruny prosím. Máte drobné? Můžu platit kartou?*
- obdržení/předání zboží: *Tady prosím. Děkuji. Je to všechno? Ještě něco?*
- rozloučení (pozdravy)

Při nákupu vstupenky očekáváme např. dotaz na řadu nebo slevu („*Student?*“), při koupi jízdenky zase dotaz „*Kam?*“, „*Zpáteční nebo jednoduchou?*“ atd., na poště „*Expres,*

doporučeně nebo obyčejně?“ apod. – viz příslušné kapitoly v kapitole 9 (Jazykové a nociónální funkce).

3.7 Objednávání jídla a pití v restauraci, žádost o cizojazyčný jídelníček (viz i nakupování)

- navázání kontaktu (pozdravy): *Dobry den/večer.*
- dotaz na přání: *Co si dáte? Prosím? Přejete si?*
- žádost o cizojazyčný lístek: *Máte anglický, německý, ruský... jídelní lístek?*
- objednávat: *Dám/Dáme si dvakrát zeleninovou polévku, jednou smažený sýr a jednou ovocné knedlíky.*
- *Něco k pití? Co si dáte k pití?*
- platba: *Platit prosím. Účet, prosím. Dohromady, nebo zvlášť?*
- dáváme spropitné: *To je dobré. To je v pořádku. Zaokrouhlená částka, např. Tři sta/Tři sta padesát.*
- rozloučení: *Děkuju./Děkujeme. Na shledanou.*

3.8 Návštěva lékaře (základní fráze)

- v čekárně: *Další, prosím! Kdo je na řadě?*
- dokumenty: *Máte pojištění/pas? Mám zdravotní pojištění (průkaz).*
- dotaz na potíže: *Co je vám? Co vás bolí? Jak se cítíte?*
- popsání potíží: *Mám horečku, kašel...*
- *Bolí mě tady* (vizuální opora). *Bolí mě břicho...*
- lékař navrhuje léčbu: *Potřebujete... Musíte... Dám vám... Napíšu vám...*

3.9 Telefonování (základní fráze)

- ohlášení volaného: *Prosím? Haló? Vodičkovi.*
- představení volajícího: *Dobry den. Tady Zdeněk Vodička.*
- žádáme někoho k telefonu: *Můžu mluvit s panem inženýrem? Prosím pana Hakla. To je Jakub Vlček?*
- volaný je přítomen: *Ano, to jsem já. Moment, zavolám ho. Přepojím vás. Předám.*
- volaný není přítomen: *Není tady. Bohužel. Chcete nechat vzkaz? Mám něco vyřídit?*
- pokud volaný není přítomen: *Můžu nechat vzkaz? Zavolám později.*
- omyl: *To je omyl, promiňte.*
- rozloučení: *Děkuju a na shledanou.*

Model může být rozšířen o dotaz, zda se slyšíme, volající může kontrolovat, zda se dovolal na správné číslo atd., dále pochopitelně o důvod, proč voláme – zveme volaného na večírek, ptáme se, jak se mu daří, organizujeme schůzi apod.

4 METODICKÁ DOPORUČENÍ

Vzhledem k velké rozmanitosti průběhu komunikačních situací je třeba orientovat studenta podle jistých pragmatických aspektů, a to v tomto sledu:

1) Obecné zákonitosti průběhu určité interakce v určitém prostředí – obecné znalosti sociokulturního charakteru jako nakupování, objednávání v restauraci atd. Zde je třeba zejména upozornit na rozdíly, a to i v rámci Evropy, kde lze očekávat větší či menší shodu. (Např. v českých barech a hospodách vyčkáme příchodu číšníka, zatímco v Anglii si musíme objednat u pultu a hned zaplatit.)

2) Obecné zákonitosti vyplývající ze vzájemného vztahu partnerů komunikace (interakce muž/žena, dítě/dospělý, starší/mladší atd.), které vyplývají z komunikačních norem platných na daném území – v případě češtiny pro cizince předpokládáme jen historické území tohoto jazyka (středoevropskou situaci), nikoli češtinu v pozici mediačního jazyka mimo toto území.

3) Konkrétní realizace komunikativního záměru mluvčího (viz v kapitole 9 Jazykové funkce) – např. potřeba nakoupit jídlo, omluvit se, představit se.

Chce-li být mluvčí komunikačně úspěšný, musí tyto pragmatické respekty v komunikaci respektovat. Jedině tak je adresát (zpravidla rodilý mluvčí) může správně interpretovat a přijmout.

Vzhledem k proměnným okolnostem není možné v popisu úrovně A1 vytvořit takový interakční model pro jednotlivé komunikační situace, aby vždy fungoval stoprocentně a/nebo beze změny pořadí jednotlivých etap. Proto jsme se ve výše uvedených modelech omezili na poměrně široké předvedení jednotlivých okruhů a kroků v daných komunikačních situacích.

JAZYKOVÉ A NOCIONÁLNÍ FUNKCE (KAPITOLA 9)

JAZYKOVÉ FUNKCE

OBSAH:

0	Úvod
1	Sdělování a hledání faktických informací
1.1	Identifikace
1.2	Referování, popis, vyprávění
1.2.1	Vlastní referování, popis, vyprávění
1.3	Rektifikace
1.3.1	Oprava výrazu
1.3.2	Oprava kladné věty
1.3.3	Oprava záporné věty
1.4	Otázky
1.4.1	Zjišťovací otázka
1.4.2	Doplňovací otázka
1.5	Odpovědi na otázky
1.5.1	Odpověď na zjišťovací otázku
1.5.1.1	Kladná odpověď
1.5.1.2	Záporná odpověď
1.5.2	Odpověď na doplňovací otázku
2	Vyjadřování postojů
2.1	Souhlas
2.1.1	Souhlas obecně
2.1.2	Souhlas s kladným tvrzením
2.1.3	Souhlas se záporným tvrzením
2.2	Nesouhlas
2.2.1	Nesouhlas obecně
2.2.2	Nesouhlas s kladným tvrzením
2.2.3	Nesouhlas se záporným tvrzením

- 2.3 **Zjišťování souhlasu nebo nesouhlasu**

- 2.4 **Znalost**
 - 2.4.1 Konstatování znalosti či neznalosti osoby, věci nebo faktu
 - 2.4.2 Dotaz na znalost osoby, věci, faktu

- 2.5 **Pamatování si a zapomínání**
 - 2.5.1 Konstatování, že si někdo něco pamatuje nebo nepamatuje
 - 2.5.2 Zjišťování, zda si někdo něco pamatuje nebo nepamatuje

- 2.6 **Jistotní modalita**
 - 2.6.1 Vysoký stupeň jistoty
 - 2.6.2 Vysoký stupeň pochybností
 - 2.6.3 Střední stupeň jistoty
 - 2.6.4 Nízký stupeň jistoty
 - 2.6.5 Zjišťování stupně jistoty
 - 2.6.6 Ujišťování o platnosti tvrzení
 - 2.6.7 Tvrzení bez záruky

- 2.7 **Možnostní modalita**
 - 2.7.1 Možnost/Nemožnost
 - 2.7.2 Schopnost
 - 2.7.3 Zjišťování možnosti a schopnosti

- 2.8 **Nutnostní modalita**
 - 2.8.1 Nutnost
 - 2.8.2 Zjišťování nutnosti

- 2.9 **Záměr**
 - 2.9.1 Vyjadřování záměru
 - 2.9.2 Zjišťování záměru

- 2.10 **Dovolení a zákaz**
 - 2.10.1 Vlastní dovolení nebo zákaz
 - 2.10.2 Zjišťování dovolení nebo zákazu
 - 2.10.3 Dovolení a zamítnutí jako reakce
 - 2.10.3.1 Dovolení
 - 2.10.3.2 Zákaz
 - 2.10.4 Protest, ohrazení

- 2.11 **Přání**
 - 2.11.1 Přání adresátovi

- 2.11.2 Vlastní přání mluvčího
- 2.11.2.1 Zjišťování přání adresáta

2.12 **Emocionální postoje**

- 2.12.1 Potěšení, radost, nadšení
- 2.12.2 Nedostatek nadšení
- 2.12.3 Obliba, chuť, sympatie
- 2.12.4 Spokojenost
- 2.12.5 Lhostejnost
- 2.12.6 Soucit, lítost
- 2.12.7 Překvapení
- 2.12.8 Údiv
- 2.12.9 Smutek
- 2.12.10 Naděje
- 2.12.11 Obavy
 - 2.12.11.1 Vyjadřování obavy
 - 2.12.11.2 Zjišťování obav
 - 2.12.11.3 Utěšení obav

2.13 **Morální postoje**

- 2.13.1 Omluva
- 2.13.2 Přijetí omluvy
- 2.13.3 Výtka
- 2.13.4 Zjišťování cizího názoru
- 2.13.5 Vděčnost
- 2.13.6 Reakce na poděkování

3 **Ovlivňování průběhu věcí a děje**

3.1 **Návrh, podnět**

- 3.1.1 Vlastní návrh/podnět
- 3.1.2 Reakce na návrh/podnět
 - 3.1.2.1 Souhlasné reakce
 - 3.1.2.2 Odmítavé reakce

3.2 **Prosba, žádost**

3.3 **Reakce na žádost či prosbu**

- 3.3.1 Souhlasné reakce
- 3.3.2 Odmítavé reakce

3.4 **Rozkaz, příkaz**

3.5 **Připomínka**

3.6 **Výhrůžka**

- 3.7 **Výstraha**
- 3.8 **Povzbuzení**
- 3.9 **Návod, pokyn, instrukce**
- 3.10 **Žádost o radu**
- 3.11 **Rada, doporučení**
- 3.12 **Žádost o pomoc**
- 3.13 **Nabídka pomoci**
 - 3.13.1 Vlastní nabídka pomoci
 - 3.13.2 Reakce na nabídku pomoci
 - 3.13.2.1 Souhlasné reakce
 - 3.13.2.2 Odmítavé reakce
- 3.14 **Nabídka, pozvání**
 - 3.14.1 Vlastní nabídka, pozvání
 - 3.14.2 Reakce na nabídku, pozvání
 - 3.14.2.1 Souhlasné reakce
 - 3.14.2.2 Odmítavé reakce
- 3.15 **Nabídka, pohoštění**
 - 3.15.1 Vlastní nabídka pohoštění
 - 3.15.2 Reakce na nabídku pohoštění
 - 3.15.2.1 Souhlasné reakce
 - 3.15.2.2 Odmítavé reakce
- 3.16 **Zjišťování, zda nabídka byla přijata**
- 3.17 **Žádost o pohoštění**
- 4 **Společenský styk**
 - 4.1 **Upoutání pozornosti**
 - 4.2 **Zdvořilé pozdravy**
 - 4.2.1 Při zahájení kontaktu
 - 4.2.2 Při ukončení kontaktu
 - 4.3 **Důvěrné pozdravy**
 - 4.3.1 Při zahájení i ukončení kontaktu

- 4.3.2 Pouze při ukončení kontaktu
- 4.4 **Navázání kontaktu při pozdravu**
 - 4.4.1 Úvodní dotaz
 - 4.4.2 Kladná odpověď
 - 4.4.3 Neutrální odpověď
 - 4.4.4 Záporná odpověď
- 4.5 **Oslovení**
 - 4.5.1 Důvěrné oslovení, spojeno s tykáním
 - 4.5.2 Zdvořilé oslovení, spojeno s vykáním
 - 4.5.3 Důvěrný písemný styk
- 4.6 **Představování**
 - 4.6.1 Důvěrné, neformální
 - 4.6.2 Zdvořilé, formální
- 4.7 **Reakce při představování – formální i neformální styk**
 - 4.7.1 Reakce na představení
 - 4.7.2 Odpověď
- 4.8 **Gratulace, blahopřání**
 - 4.8.1 Přání – narozeniny, svátek
 - 4.8.2 Přání brzkého uzdravení
 - 4.8.3 Přání k svátkům
 - 4.8.4 Gratulace
- 4.9 **Lítost, soustrast**
- 4.10 **Přípitek**
 - 4.11 Přání dobré chuti
 - 4.11.1 Přání dobré chuti
 - 4.11.2 Odpověď
- 4.12 **Uvítání**
- 5 **Strukturace projevu**
 - 5.1 **Začátek projevu**
 - 5.1.1 Oslovení jednotlivých účastníků konverzace
 - 5.1.2 Upoutání pozornosti, navázání kontaktu
 - 5.2 **Váhání, hledání výrazu**

- 5.3 **Oprava vlastního sdělení**
- 5.4 **Vyjádření názoru**
- 5.5 **Dotaz na názor jiné osoby**
- 5.6 **Přiřazování myšlenek, členů**
- 5.7 **Dáváme najevo, že něčí řeč sledujeme, že rozumíme**
- 5.8 **Dáváme najevo, že nerozumíme**
- 5.9 **Přerušení**
- 5.10 **Telefonní konverzace**
 - 5.10.1 Ohlášení druhé osoby v telefonu
 - 5.10.1.1 Oficiální ohlášení
 - 5.10.1.2 Soukromé ohlášení
 - 5.10.2 Ohlášení volajícího
 - 5.10.3 Kontrolní dotaz
 - 5.10.4 Kontrolujeme, zda se slyšíme
 - 5.10.4.1 Dotaz, zda se slyšíme
 - 5.10.4.2 Odpověď
 - 5.10.5 Žádáme osobu v telefonu
 - 5.10.6 Žádáme volajícího o strpení
 - 5.10.7 Volaný není přítomen
 - 5.10.8 Reakce na nepřítomnost volaného
 - 5.10.9 Rozloučení
 - 5.10.10 Komunikace se záznamníkem a mechanickým operátorem
 - 5.10.11 Omyl
- 5.11 **Soukromá korespondence**
 - 5.11.1 Úvodní formule
 - 5.11.2 Text pohlednice, krátký pozdrav
 - 5.11.3 Ukončení textu
 - 5.11.4 Přání – narozeniny, svátek
 - 5.11.5 Přání k svátkům
 - 5.11.6 Gratulace
 - 5.11.7 Soustrast
 - 5.11.8 Závěrečná formule
- 6 **Korekce při komunikaci**
 - 6.1 **Dáváme najevo, že nerozumíme**
 - 6.2 **Žádáme o zopakování věty**

- 6.3 **Žádáme o potvrzení informace**
- 6.4 **Ptáme se na význam výrazu**
- 6.5 **Ptáme se na smysl formulace**
- 6.6 **Ptáme se na způsob psaní určitého slova/slovního spojení**
- 6.7 **Žádáme o hláskování slova, slovního spojení**
- 6.8 **Odpověď na žádost o hláskování nebo o způsob psaní**
- 6.9 **Žádáme někoho, aby nám určité slovo napsal**
- 6.10 **Sdělujeme, že určité slovo neznáme v češtině**
- 6.11 **Žádáme o pomoc při hledání vhodného slova/slovního spojení**
- 6.12 **Žádáme někoho, aby mluvil pomaleji**
- 6.13 **Opakujeme to, co jsme už řekli**
- 6.14 **Ptáme se, zda nám bylo rozuměno**

0 Úvod

Náplní následující kapitoly je systematický popis jazykových funkcí pro úroveň A1, výčet jazykových prostředků, které student bude mít k dispozici k dosažení zamýšlených komunikačních cílů. Jazykové funkce tak či onak vždy souvisejí s **modalitou** v širším slova smyslu, tedy se zaujímáním postojů (ke druhému mluvčímu, obsahu sdělení, ke kontextu komunikace apod.). Nerodilý mluvčí v komunikační situaci zaujme určitý postoj a bude potřebovat odpovídající jazykový materiál, aby svůj postoj náležitě jazykově demonstroval.

Jazykové prostředky jsou utříděny do šesti oddílů, stejně jako v českém popisu prahové úrovně (*Prahová úroveň – čeština jako cizí jazyk*, 2001), a oddíly nesou stejné názvy jako v *Prahové úrovni*. Neznamena to však, že vznikly pouhou redukcí jazykového materiálu *Prahové úrovně*. Strukturace oddílů v obou popisech se liší a jazykové prostředky pro úroveň A1 byly vybrány zcela samostatně. Při jejich výběru bylo vždy přihlíženo k požadavkům limitovaného rozsahu slovní zásoby, omezeného množství tvarů a přirozeného vyjadřování. Následující popis jazykových funkcí respektuje požadavek minimální gramatičnosti úrovně A1 a zároveň umožňuje uživatelům (pedagogům, autorům učebních materiálů atd.) „individualizovat“ jazykové prostředky tak, aby co nejlépe vyhovovaly potřebám studentů.

Jazykové funkce mají univerzální charakter, jsou určeny všem studentům bez ohledu na to, jak jsou profesně, kulturně či jinak zaměřeni. Individualizace v této kapitole se týká především množství jazykového materiálu, počtu variant uplatnění každé jazykové funkce, které studenti zvládnou. Většinu jazykových funkcí lze totiž i při omezeném množství výraziva a gramatických znalostí realizovat několika způsoby.

Orientovat se v materiálu kapitoly Jazykové funkce uživateli pomůže jednak Obsah, jednak následujících několik poznámek a vysvětlivek:

1)

➤ To je pravda.	
-----------------	--

Každá jazyková funkce je opatřena nadpisem a číselným označením (např. 1.3.3 Oprava záporné věty).

Položky v levém sloupci označené (➤) představují **základní varianty** pro realizaci dané jazykové funkce. Často je jich u jedné funkce několik. Je třeba si uvědomit, že student na úrovni A1 se bude komunikace v českém jazyce účastnit aktivně i pasivně. Jako produktor si mnohdy může vystačit s jednou variantou pro jednu jazykovou funkci. Jeho komunikačními partnery však budou především jazykově neškolení rodilí mluvčí, a tak by měl alespoň rozumět jedné nebo několika variantám alternativním. Znalost jazykových prostředků označených (➤) pokládáme pro úroveň A1 za nezbytnou.

2)

To je fakt.	
-------------	--

Položky v levém sloupci bez označení považujeme za **doplňkové varianty**. Vždy půjde o běžné, často užívané jazykové prostředky, ale jejich znalost (aktivní či pasivní) nepokládáme pro úroveň A1 za zcela nezbytnou.

3)

<i>abeceda*</i>	
-----------------	--

Značka (*) u položek odkazuje ke kapitole 4 Sociokulturní kompetence, kde uživatel popisu najde vysvětlení daného pojmu či problému.

4)

Jak se to vyslovuje?	
----------------------	--

Položky psané běžným typem písma a bez doplnění vpravo jsou **fráze**. Užívají se jako prefabrikáty, které přímo (bez obměňování jazykového materiálu) slouží k uskutečnění dané jazykové funkce.

5)

Co je to + výraz (<i>otázka</i>)	Co je to „babičce“?
------------------------------------	---------------------

Je-li v položce gramatický popis, je uveden *kurzívou*. Položky obsahující gramatickou (metajazykovou) složku jsou doplněny konkrétní ukázkou, uvedenou vpravo.

6)

Myslím, že + <i>tvrzení</i>	Myslím, že nemáte pravdu. (<i>Kdy přijede Petr?</i>) ⇒ Myslím, že v pět.
-----------------------------	---

Konkrétní užití položky (vpravo) je někdy třeba zasadit do kontextu, aby bylo patrné, jaký má položka význam. Kontextové věty umístíme do závorek, píšeme je *kurzívou* a oddělujeme je od vlastní položky značkou (⇒).

JAZYKOVÉ FUNKCE

1 SDĚLOVÁNÍ A HLEDÁNÍ FAKTICKÝCH INFORMACÍ

1.1 Identifikace

s příslušnými gesty:

➤ To (ne).	
➤ Toto (ne)/Ne toto.	
Tohle (ne)/Ne tohle.	Tohle NE, TAMTO.
Tamto (ne)/Ne tamto.	Ne TOHLE, TAMTO.
➤ to + být + PRON pers.	To jsem já. To jsme my. To jsou oni.
➤ věta s PRON pers.	JÁ jsem tam byla. ONA to neviděla.
➤ To je + N	To je banka.
➤ (N ₁) + být + N ₂	Petr je student. Je student. Rodiče jsou lékaři. Jsou lékaři.

Srov. i OP 8.1

1.2 Referování, popis, vyprávění

1.2.1 Vlastní referování, popis, vyprávění

➤ <i>indikativ</i>	Knihy je hezká. Byli jsme v kině. Půjdeme do banky. Budeme tančit.
--------------------	---

1.3 Rektifikace

1.3.1 Oprava výrazu

➤ <i>důraz na opravující výraz</i>	To je BANKA Byli jsme V KINĚ. Ne, to je ŠKOLA.
➤ <i>ne + výraz₁, ale + výraz₂</i>	Ne CUKR, ale SŮL.

1.3.2 Oprava kladné věty

	(To je Olomouc. Petr odjel.)
➤ Ne.	
➤ <i>záporná věta</i>	(To je Olomouc.) ⇒ Není (to Olomouc). (Petr odjel.) ⇒ Neodjel.
➤ <i>ne + záporná věta</i>	(To je Olomouc.) ⇒ Ne, není. Ne, (to) není (Olomouc). (Petr odjel.) ⇒ Ne, (Petr) neodjel.

Srov. i JF 5.3

1.3.3 Oprava záporné věty	
	<i>(Eva není doma. Nepřijeli.)</i>
Ale ano./Ale jo.	
➤ <i>kladná věta</i>	<i>(Eva není doma.) ⇒ Je (doma).</i>
ale ano/ale jo + <i>kladná věta</i>	<i>(Eva není doma.) ⇒ Ale ano, je (doma).</i> <i>(Nepřijeli.) ⇒ Ale jo, přijeli.</i>
Srov. i JF 5.3	
1.4 Otázky	
1.4.1 Zjišťovací otázka	
➤ <i>tázací věta</i>	Máš hlad? Přišli všichni včas?
<i>tvrzení + že (otázka)</i>	Je Angličan, že? Není doma, že? Škoda, že?
1.4.2 Doplnňovací otázka	
➤ <i>Situace: Co se děje?</i>	
Co se stalo?	
➤ <i>Činnost: co + dělat (otázka)</i>	Co děláš? Co dělá Katka?
➤ <i>Osoba: Kdo je to?</i>	
➤ <i>Věc, zvíře, jev: Co je to?</i>	
➤ <i>Specifické určení z určité třídy entit: který</i>	Která banka je dobrá? Který je dnes den? <i>(Ta kniha je dobrá.) ⇒ Která kniha?</i>
➤ <i>Kvalita někoho nebo něčeho: jaký</i>	Jaký je ten učitel? Jaká je ta kniha?
➤ <i>Poseze: Čí je to?</i>	
Čí...?	Čí je ta učebnice? Čí bratr přijede? <i>(Přijede babička) ⇒ Čí babička?</i>
<i>Okolnosti:</i>	
➤ <i>(Místo): Kde ...?</i>	Kde je moje pero? <i>(Marie se učí.) ⇒ Kde?</i>
➤ <i>(Cíl): Kam...?</i>	Kam jde Petr? <i>(Petr odjel.) ⇒ Kam?</i>
<i>(Směr): Kudy...?</i>	Kudy se dostanu na náměstí? <i>(Pojedeš na náměstí.) ⇒ Kudy?</i>
➤ <i>(Výchozí bod nebo původ): Odkud...?</i>	Odkud jste? <i>(Přijelo auto.) ⇒ Odkud?</i>
➤ <i>(Čas): Kdy...?</i>	Kdy přijdeš? <i>(Přijde Tomáš.) ⇒ Kdy?</i>
V kolik hodin...?	V kolik hodin začíná koncert? <i>(Pojedu domů.) ⇒ V kolik hodin?</i>
➤ <i>(Délka trvání děje): Jak dlouho...?</i>	Jak dlouho spíš? <i>(Učím se slovíčka.) ⇒ Jak dlouho?</i>
➤ <i>(Frekvence děje): Jak často...?</i>	Jak často hraješ na piano? <i>(Hraju na piano.) ⇒ Jak často?</i>
➤ <i>(Způsob): Jak...?</i>	Jak jsi to udělal? <i>(Otevřel jsem to.) ⇒ Jak?</i>

(Míra): Jak moc...?	Jak moc to bolí? (<i>Bolí to.</i>) ⇒ Jak moc?
➤ (Kvantita): Kolik...?	Kolik to stojí? (<i>Stojí to moc.</i>) ⇒ Kolik?
➤ (Příčina, důvod): Proč...?	Proč jsi to řekl? (<i>Nejedu na výlet.</i>) ⇒ Proč?
<i>Další doplňující otázky srov. i OP 2 a 3.</i>	
1.5 Odpovědi na otázky	
1.5.1 Odpověď na zjišťovací otázku	
1.5.1.1 Kladná odpověď	
➤ Ano.	
➤ Jo. (<i>neformální</i>)	
No. (<i>neformální</i>)	
➤ kladná věta	(<i>Jsi studentka?</i>) ⇒ Jsem (studentka). (<i>Máš hlad?</i>) ⇒ Mám (hlad).
➤ ano/jo/no + kladná věta	(<i>Jsi studentka?</i>) ⇒ Jo, jsem (studentka). (<i>Máš hlad?</i>) ⇒ No, mám (hlad).
<i>Srov. i JF 2.1</i>	
1.5.1.2 Záporná odpověď	
➤ Ne.	
➤ záporná věta	(<i>Jsi studentka?</i>) ⇒ Nejsem (studentka) (<i>Máš hlad?</i>) ⇒ Nemám (hlad).
➤ ne + záporná věta	(<i>Jsi studentka?</i>) ⇒ Ne, nejsem (studentka). (<i>Máš hlad?</i>) ⇒ Ne, nemám (hlad).
<i>Srov. i JF 2.2</i>	
1.5.2 Odpověď na doplňovací otázku	
	(<i>Co se děje? Co děláte? Kdo je to? </i>)
➤ tvrzení	(<i>Co se děje?</i>) ⇒ Prší. (<i>Co děláš?</i>) ⇒ Jím. (<i>Kdo je to?</i>) ⇒ (To je) pan Novák. (<i>Co je to?</i>) ⇒ (To je) počítač. (<i>Kdo dnes chybí?</i>) ⇒ (Dnes chybí) Petr. (<i>Jaká je ta kniha?</i>) ⇒ (Ta kniha je) zajímavá. (<i>Čí je ta učebnice?</i>) ⇒ (To je) moje (učebnice). (Ta učebnice je) moje. (<i>Kde bydlíš?</i>) ⇒ (Bydlím) nahoře. (<i>Kudy pojedeme?</i>) ⇒ (Pojedeme) rovně. (<i>Odkud jsou?</i>) ⇒ (Jsou) z Olomouce. (<i>Kdy přijedeš?</i>) ⇒ (Přijedu) v pondělí. (<i>Jak dlouho jedeme?</i>) ⇒ (Jedeme) jednu

	hodinu. (<i>Jak často vaříš?</i>) ⇒ (Vařím) jednou za týden. (<i>Jak rychle půjdeme?</i>) ⇒ Ne(půjdeme) rychle. (<i>Kolik to stojí?</i>) ⇒ (Stojí to) 50 korun. (<i>Jak moc to bolí?</i>) ⇒ (Bolí to) hodně. (<i>Proč to říkáš?</i>) ⇒ Protože je to pravda.
--	---

2 VYJADŘOVÁNÍ POSTOJŮ

2.1 Souhlas

2.1.1 Souhlas obecně

➤ Ano.	
➤ Jo. (<i>neformální</i>)	
No. (<i>neformální</i>)	
➤ To je pravda.	
To je fakt.	
➤ Máš/Máte pravdu.	
➤ Souhlasím.	

2.1.2 Souhlas s kladným tvrzením

➤ ano + <i>kladné tvrzení</i>	(<i>To je Čech.</i>) ⇒ Ano, to je Čech.
➤ jo/no + <i>kladné tvrzení (neformální)</i>	(<i>Jsou doma.</i>) ⇒ Jo, jsou doma.
Jistě.	
Jasně. (<i>neformální</i>)	
➤ Souhlasím.	

2.1.3 Souhlas se záporným tvrzením

➤ ne + <i>záporné tvrzení</i>	(<i>Nejsou v kině.</i>) ⇒ Ne, nejsou v kině.
➤ ano + <i>záporné tvrzení</i>	(<i>Nemáme čas.</i>) ⇒ Ano, nemáme čas.
➤ jo + <i>záporné tvrzení (neformální)</i>	(<i>Nejsi Američan.</i>) ⇒ Jo, nejsem Američan.
Jasně, že ne. (<i>neformální</i>)	
➤ Souhlasím.	

2.2 Nesouhlas

2.2.1 Nesouhlas obecně

➤ Ne.	
➤ To není pravda.	
➤ Nesouhlasím.	
➤ Nemáš/Nemáte pravdu.	
Tak to není.	

2.2.2 Nesouhlas s kladným tvrzením

➤ <i>záporné tvrzení</i>	(<i>Petr má slovník.</i>) ⇒ Nemá (slovník).
➤ ne + <i>záporné tvrzení</i>	(<i>Koupím si kolo.</i>) ⇒ Ne, nekoupíš (si kolo).

2.2.3 Nesouhlas se záporným tvrzením	
➤ <i>kladné tvrzení</i>	(<i>Nejsem student.</i>) ⇒ Jsi student.
Ale ano + <i>kladné tvrzení</i>	(<i>Nemáte hlad.</i>) ⇒ Ale ano, máme hlad.
Ale jo + <i>kladné tvrzení (neformální)</i>	(<i>Nestuduje v Praze.</i>) ⇒ Ale jo, studuje v Praze.
2.3 Zjišťování souhlasu nebo nesouhlasu	
➤ Ano, nebo ne?	
Je/Není to tak?	
➤ Souhlasíš?/Souhlasíte?	
➤ Nesouhlasíš?/Nesouhlasíte?	
2.4 Znalost	
2.4.1 Konstatování znalosti či neznalosti osoby, věci nebo faktu	
➤ znát/neznat + <i>A</i>	Znám dobře Olomouc. Neznám ty studenty.
➤ vědět/nevědět + <i>obsahová věta</i>	Vím, že je to pravda. Věděl, kde máš byt. Nevíš, co to je. Nevěděli, že prší.
➤ To vím./To nevím.	(<i>V sobotu jedeme na výlet.</i>) ⇒ To vím. (<i>Petr má problémy.</i>) ⇒ To nevím.
2.4.2 Dotaz na znalost osoby, věci nebo faktu	
➤ Víš to?	
➤ znát + <i>A</i>	Znáš Brno? Znáš Janu?
➤ vědět + <i>obsahová věta (otázka)</i>	Víš, že umím česky? Víš, kde je Karel?
2.5 Pamatování si a zapomínání	
2.5.1 Konstatování, že si někdo něco pamatuje nebo nepamatuje	
To si pamatuju/nepamatuju.	
pamatovat/nepamatovat si + <i>A</i>	Petr si to nepamatuje. Martinu si pamatujeme.
pamatovat/nepamatovat si + <i>obsahová věta</i>	Pamatuju si, že máš sestru. Nepamatuje si, kde bydlíš. Nepamatoval si, kdy přijedeme.
Zapomněl/Zapomněla jsem (na to).	
Srov. i OP 6.1.1	
2.5.2 Zjišťování, zda si někdo něco pamatuje nebo nepamatuje	
<i>viz JF 2.5.1 (otázky)</i>	Pamatuješ si to? Pamatuješ si Petra? Pamatujete si, kde je to parkoviště? Pamatuješ si, že mám sestru?

2.6 Jistotní modalita	
2.6.1 Vysoký stupeň jistoty	
➤ <i>indikativ</i>	Dnes je středa. David přijel včera.
určitě + <i>tvrzení</i>	Určitě se vrátí.
jistě + <i>tvrzení</i>	Jistě jsi unavený.
<i>Srov. i JF 2.1</i>	
2.6.2 Vysoký stupeň pochybností	
➤ To si nemyslím.	(<i>Zítřka bude pršet.</i>) ⇒ To si nemyslím.
To těžko.	(<i>Bude to v pořádku.</i>) ⇒ To těžko.
To sotva.	(<i>Vrátí se.</i>) ⇒ To sotva.
<i>Srov. i JF 2.2</i>	
2.6.3 Střední stupeň jistoty	
➤ Asi.	(<i>Bude sněžit.</i>) ⇒ Asi.
➤ Asi ano./Asi jo. (<i>neformální</i>)	(<i>Bude sněžit.</i>) ⇒ Asi ano.
➤ Asi ne.	(<i>Paul není Angličan.</i>) ⇒ Asi ne.
➤ Myslím./Nemyslím.	(<i>Je Jana doma?</i>) ⇒ Myslím. (<i>Přijede Tomáš?</i>) ⇒ Nemyslím.
➤ asi + <i>tvrzení</i>	Asi přišla Anna. Petr asi nevyhraje.
➤ Myslím, že + <i>tvrzení</i>	Myslím, že není ve škole. (<i>Kde je Jana?</i>) ⇒ Myslím, že ve škole.
2.6.4 Nízký stupeň jistoty	
➤ možná + <i>tvrzení</i>	Možná ještě přijdeme. Jitku možná nezná.
➤ Doufám, že + <i>obsahová věta</i>	Doufám, že se vrátí.
➤ Doufám.	(<i>Uděláš tu zkoušku?</i>) ⇒ Doufám.
2.6.5 Zjišťování stupně jistoty	
➤ Myslíš/Myslíte, že + <i>obsahová věta (otázka)</i>	Myslíte, že je to Karel?
Jsi/Jste si jistý/jistá, že + <i>obsahová věta (otázka)</i>	Jste si jistý, že je to Karel?
opravdu + <i>tvrzení (otázka)</i>	Opravdu zavolá?
Víš/Víte určitě/jistě, že + <i>obsahová věta (otázka)</i>	Víš určitě, že přijdou? Víte jistě, že vyučování zítra nebude?
2.6.6 Ujišťování o platnosti tvrzení	
➤ Opravdu.	(<i>Určitě včera pršelo?</i>) ⇒ Opravdu.
➤ opravdu + <i>tvrzení</i>	Opravdu jsme tam byli včas.
Fakt. (<i>neformální</i>)	(<i>Petr měl problémy?</i>) ⇒ Fakt.
fakt + <i>tvrzení (neformální)</i>	Fakt tam byl i Karel.

2.6.7 Tvrzení bez záruky	
prý + <i>tvrzení</i>	Prý tam budou zítra. Bude tam prý i Karel.
2.7 Možnostní modalita	
2.7.1 Možnost/Nemožnost	
➤ <i>mocť/nemocť + inf.</i>	Můžeme jít domů. Nemůžu se vrátit.
➤ <i>nemuset + inf.</i>	Nemusíme o tom mluvit teď.
Je to možné.	
Není to možné.	
<i>je možné + inf.</i>	Je možné to ještě zkusit.
<i>není možné + inf.</i>	Není možné dál čekat.
<i>jde + inf.</i>	Jde s tím ještě něco udělat.
2.7.2 Schopnost	
➤ Umím česky (anglicky <i>atd.</i>).	
➤ <i>umět + inf.</i>	Petr už umí mluvit.
<i>umět + A</i>	Už umíme akuzativ.
➤ <i>mocť + inf.</i>	To můžu udělat já.
2.7.3 Zjišťování možnosti a schopnosti	
➤ Umíš/Umíte česky (anglicky <i>atd.</i>)?	
➤ <i>umět + inf. (otázka)</i>	Umíš už číst?
<i>umět + A (otázka)</i>	Umíš ty fráze?
➤ <i>mocť + inf. (otázka)</i>	Můžete nám to ukázat?
<i>je možné + inf. (otázka)</i>	Je možné to ještě zkusit?
2.8 Nutnostní modalita	
2.8.1 Nutnost	
➤ <i>muset + inf.</i>	Musíme tam jít dnes. Musíte brát ten lék.
<i>mít + inf.</i>	Měl jsem se vrátit v pět.
2.8.2 Zjišťování nutnosti	
➤ <i>viz JF 2.8.1 otázka</i>	Musíme tam jít dnes? Musím přijít taky zítra? Máme se vrátit?

2.9 Záměr	
2.9.1 Vyjadřování záměru	
➤ <i>tvrzení (Vf s futurálním nebo přítomným významem)</i>	Zítřejší pojedou do Plzně. Zítřejší jedou do Plzně. Budu cestovat.
➤ <i>chtít + inf.</i>	Chceme mu všechno říct. Chci udělat zkoušky. Chtěla jsem tam jít.
➤ <i>chtěl/chtěla bych + inf.</i>	Chtěla bych jít na procházku.
2.9.2 Zjišťování záměru	
➤ <i>co + chtít + dělat (otázka)</i>	Co chceš dělat? Co jste chtěli dělat?
➤ <i>Co budeš/budete dělat?</i>	
➤ <i>Jaký máš/máte plán?</i>	
Srov. i JF 3.1.1	
2.10 Dovolení a zákaz	
2.10.1 Vlastní dovolení nebo zákaz	
➤ <i>mocet + inf.</i>	Můžete čekat tady.
➤ <i>nemocet + inf.</i>	Zítřejší nemůžete přijít.
➤ <i>nesmět + inf.</i>	Tady nesmíte stát.
➤ <i>Kouření zakázáno./Zákaz kouření.</i>	
<i>Koupání zakázáno./Zákaz koupání.</i>	
➤ <i>Vstup zakázán./Zákaz vstupu.</i>	
<i>Vjezd zakázán./Zákaz vjezdu.</i>	
<i>Parkování zakázáno./Zákaz parkování.</i>	
➤ <i>záporný inf.</i>	Neklepat. Nevstupovat.
Srov. i JF 3.4, 3.7	
2.10.2 Zjišťování dovolení nebo zákazu	
➤ <i>otázky s V v JF 2.10.1</i>	Můžu tady kouřit? Můžu tady počkat? Smím si zapálit? Nesmíme mluvit nahlas? Mohli jste tam plavat? Budu tu mocet spát?
2.10.3 Dovolení a zamítnutí jako reakce	
2.10.3.1 Dovolení	
	<i>(Můžu otevřít okno?)</i>
➤ <i>Ano.</i>	
➤ <i>Jo. (neformální)</i>	
<i>No. (neformální)</i>	
➤ <i>(Ano/Jo/No,) můžeš/můžete (+ inf.)</i>	Ano, můžeš. Ano, můžete tady parkovat.
<i>Samozřejmě, (že ano).</i>	

Jistě.	
Určitě.	
Jasně. (<i>neformální</i>)	
2.10.3.2 Zákaz	
➤ Ne.	
➤ Ne, nemůžeš/nemůžete (+ <i>inf.</i>)	Ne, nemůžeš tady zůstat.
➤ Ne, nesmíš/nesmíte (+ <i>inf.</i>)	Ne, nesmíte tady telefonovat.
➤ Bohužel ne.	
2.10.4 Protest, ohrazení	
➤ To nesmíš!/To nesmíte!	
Přestaň!/Přestaňte!	
Nech toho!/Nechte toho!	
2.11 Přání	
2.11.1 Přání adresátovi	
➤ Měj/Mějte se hezky.	
Měj/Mějte se dobře.	
➤ Brzo se uzdrav/uzdravte.	
➤ (přát) + <i>A</i>	(Přeju) hodně štěstí. (Přeju) všechno nejlepší. (Přeju) hezký víkend.
2.11.2 Vlastní přání mluvčího	
➤ chci + <i>inf.</i> (<i>strohé</i>)	Chci jet s tebou.
➤ chci + <i>A</i> (<i>strohé</i>)	Chci pět pomerančů.
➤ chtěl bych/chtěla bych + <i>inf.</i>	Chtěl bych jet s tebou.
➤ chtěl bych/chtěla bych + <i>A</i>	Chtěla bych pět pomerančů, prosím.
➤ přeju si + <i>inf.</i>	Přeju si spát.
➤ dám si + <i>A</i> (<i>v restauraci</i>)	Dám si guláš.
➤ vezmu si + <i>A</i>	Vezmu si koláč.
➤ prosím + <i>A</i>	Pizzu, prosím. Prosím kávu.
2.11.2.1 Zjišťování přání adresáta	
➤ Co si přeješ/přejete?	
➤ Co si dáš/dáte? (<i>pohoštění, restaurace</i>)	
➤ Prosím?	
Srov. i JF 3.15	
2.12 Emocionální postoje	
Srov. i OP 6.1.2	

2.12.1 Potěšení, radost, nadšení	
➤ (To je) dobře.	(<i>Bude hezky.</i>) ⇒ Dobře.
➤ (To je) fajn. (<i>neformální</i>)	(<i>Zítří je volno.</i>) ⇒ Fajn.
(To je) prima. (<i>neformální</i>)	(<i>Dostal jsi dopis.</i>) ⇒ To je prima.
(To je) super. (<i>neformální</i>)	(<i>Dnes končíme.</i>) ⇒ Super.
Hurá!	(<i>Vyhráli jsme.</i>) ⇒ Hurá!
Mám radost.	(<i>Všechno je v pořádku.</i>) ⇒ Mám radost.
Mám radost, že + <i>obsahová věta</i>	Mám radost, že jsi tady.
Jsem rád/ráda, že + <i>obsahová věta</i>	Jsem ráda, že tě vidím.
2.12.2 Nedostatek nadšení	
➤ Hm.	(<i>Venku je teplo.</i>) ⇒ Hm.
➤ Ujde to.	(<i>Libí se ti to?</i>) ⇒ Ujde to.
➤ Nic moc.	(<i>Jaký byl ten film?</i>) ⇒ Nic moc.
➤ To je jedno.	(<i>Venku je hezky.</i>) ⇒ To je jedno.
No jo. (<i>neformální</i>)	(<i>Libí se ti to?</i>) ⇒ No jo.
2.12.3 Obliba, chuť, sympatie	
➤ mít/nemít rád/ráda + <i>A</i>	Mám rád velká města. Mám rád Markétu. Nemám rád maso.
➤ mít/nemít rád/ráda + <i>A (otázka)</i>	Máš rád kávu?
➤ líbit/nelíbit se + <i>mi + N</i>	Líbí se mi Praha. Nelíbí se mi opera.
➤ líbit/nelíbit se + <i>ti/vám + N (otázka)</i>	Líbí se ti opera?
➤ <i>N + být hezký</i>	Olomouc je hezká. Opera je hezká. Eva je hezká.
➤ <i>N + být hezký (otázka)</i>	Je Brno hezké?
➤ chutnat/nechutnat + <i>mi + N (jídlo a pití)</i>	Chutná mi sýr. Sýr mi chutná. Chutnají mi knedlíky. Nechutnal mi salát. Salát mi nechutnal.
➤ chutnat/nechutnat + <i>ti/vám + N (jídlo a pití) (otázka)</i>	Chutná ti zmrzlina? Ta polévka vám nechutná?
2.12.4 Spokojenost	
➤ (To je) fajn.	(<i>Karel už přijel.</i>) ⇒ Fajn.
➤ (To je) dobře.	(<i>K obědu bude kuře.</i>) ⇒ To je dobře.
být + spokojený/spokojená	(<i>Káva je dobrá?</i>) ⇒ Jsem spokojená.
Srov. i JF 2.12.1	
2.12.5 Lhostejnost	
➤ To je jedno.	(<i>Ten svetr je červený.</i>) ⇒ To je jedno. (<i>Který svetr chceš?</i>) ⇒ To je jedno.
Srov. i JF 2.12.2	

2.12.6 Soucit, lítost	
➤ (To je) škoda.	<i>(Jitka nepřijde.)</i> ⇒ Škoda.
➤ To je mi líto.	<i>(Muzeum je zavřené.)</i> ⇒ To je mi líto.
<i>Viz JF 5.11.7</i>	
2.12.7 Překvapení	
Jé!	<i>(To je pro tebe.)</i> ⇒ Jé!
To je (ale) překvapení!	<i>(Tady máte dárek.)</i> ⇒ To je ale překvapení!
2.12.8 Údiv	
➤ Opravdu?	<i>(Přijdu hned.)</i> ⇒ Opravdu?
➤ Ano?/Jo? (<i>neformální</i>)	<i>(Je otevřeno.)</i> ⇒ Jo?
➤ Ale!	<i>(Nikdo tu není.)</i> ⇒ Ale!
Fakt? (<i>neformální</i>)	<i>(Tomáš je doma.)</i> ⇒ Fakt?
2.12.9 Smutek	
➤ To je škoda.	<i>(Prohráli jsme.)</i> ⇒ To je škoda.
➤ Ach jo!	<i>(Dnes divadlo nehraje.)</i> ⇒ Ach jo!
(To je) škoda, že + <i>obsahová věta</i>	To je škoda, že nikam nejedeme
To mě mrzí.	<i>(Ten dopis jsem nedostal.)</i> ⇒ To mě mrzí.
Mrzí mě, že + <i>obsahová věta</i>	Mrzí mě, že nikdo nepřišel.
<i>Srov. i JF 2.13.1</i>	
2.12.10 Naděje	
➤ Doufám.	<i>(Věra přijde?)</i> ⇒ Doufám.
➤ Doufám, že + <i>obsahová věta</i>	Doufám, že přijdete.
2.12.11 Obavy	
2.12.11.1 Vyjadřování obavy	
➤ Bojím se.	
➤ bát se + <i>G</i>	Bojím se toho testu.
Mám strach.	
mít strach + z + <i>G</i>	Mám z té cesty strach.
Bojím se, že + <i>obsahová věta</i>	Bojím se, že bude pršet.
Mám strach, že + <i>obsahová věta</i>	Mám strach, že nikdo nepřijde.
2.12.11.2 Zjišťování obav	
➤ Bojíš/Bojíte se?	
➤ Máš/Máte strach?	
➤ Co se děje?	

➤ Co je ti/vám?	
<i>Srov. i JF 2.12.11.1</i>	
2.12.11.3 Utěšení obav	
➤ To nic (není).	
➤ To bude v pořádku.	
Neboj/Nebojte se.	
2.13 Morální postoje	
2.13.1 Omluva	
➤ Promiň./Promiňte.	
➤ Pardon.	
➤ To je mi líto.	
Mrzí mě to.	
Promiň/Promiňte, že + <i>obsahová věta</i>	Promiňte, že jsme nepřišli.
2.13.2 Přijetí omluvy	
➤ To nic.	
➤ (To je) v pořádku.	
➤ Nic se nestalo.	
2.13.3 Výtka	
To nejde!	
To se nedělá!	
(Je) škoda, že + <i>obsahová věta</i>	Je škoda, že jsi nepřišel.
<i>Srov. i JF 2.10.4</i>	
2.13.4 Zjišťování cizího názoru	
➤ Tak co?	
➤ Co myslíš/myslíte?	
Co ty/vy na to?	
Co tomu říkáš/říkáte?	
<i>Srov. i JF 3.16, 5.5</i>	
2.13.5 Vděčnost	
➤ Děkuju./Děkuji.	
➤ Díky. (<i>neformální</i>)	
Děkuju mockrát.	
2.13.6 Reakce na poděkování	
➤ Není zač.	
➤ Prosím.	

3 OVLIVŇOVÁNÍ PRŮBĚHU VĚCÍ A DĚJE

3.1 Návrh, podnět

3.1.1 Vlastní návrh/podnět

➤ Chceš/Nechceš, Chcete/Nechcete + <i>inf.</i> (<i>zjišťovací otázka</i>)	Chceš si dát víno? Nechcete jít domů?
➤ <i>zjišťovací otázka kladná/záporná (Vf s futurálním významem)</i>	Zahrajeme si šachy? Nedáme si pivo?
➤ <i>oznamovací věta (Vf s futurálním významem) + ano?/jo?</i>	Jdeme tam, jo? Koupíme ovoce, ano?
pojď/pojďme/pojďte + <i>inf.</i>	Pojď plavat. Pojďme hrát tenis.
pojď/pojďme/pojďte + na + <i>A</i>	Pojďme na kávu.
pojď/pojďme/pojďte + <i>kam</i>	Pojďte do kina.
Mám nápad. (+ <i>komentář</i>)	Mám nápad. Jdeme do kina.

3.1.2 Reakce na návrh/podnět

3.1.2.1 Souhlasné reakce

➤ Ano.	
➤ Dobře.	
➤ Jo. (<i>neformální</i>)	
No. (<i>neformální</i>)	
➤ Hm. (<i>neformální</i>)	
➤ Fajn. (<i>neformální</i>)	
Prima. (<i>neformální</i>)	
Tak jo. (<i>neformální</i>)	
To je dobrý nápad. (+ <i>komentář</i>)	

Srov. i JF 2.1

3.1.2.2 Odmítavé reakce

➤ Ne.	
➤ Ne, děkuju.	
➤ Bohužel (ne).	
➤ Promiň/Promiňte, ale ne.	
➤ Teď nemůžu/nemůžeme.	
To nejde. (+ <i>komentář</i>)	

3.2 Prosba, žádost

➤ <i>moc + inf. (otázka)</i>	Můžeš přijít ráno?
➤ <i>prosím (tě/vás) + imperativ</i>	Prosím tě, dej mi tu knihu. Prosím vás, zavřete to okno. Přijďte v šest, prosím.

3.3 Reakce na žádost či prosbu	
3.3.1 Souhlasné reakce	
➤ Prosím.	
➤ Dobře.	
➤ Ano.	
➤ Jo. (<i>neformální</i>)	
No. (<i>neformální</i>)	
Jasně. (<i>neformální</i>)	
Jistě.	
3.3.2 Odmítavé reakce	
➤ Ne. (<i>strohé odmítnutí</i>)	
➤ Je mi líto.	
➤ Promiň/Promiňte, ale nemůžu.	
Promiň/Promiňte, ale nejde to.	
➤ Bohužel...	Bohužel nemůžu. Bohužel to nejde.
3.4 Rozkaz, příkaz	
➤ musíš/musíte + <i>inf.</i>	Musíš se tam vrátit. Zítra musíš přijít včas.
➤ <i>inf.</i> (<i>strohý příkaz</i>)	Zhasnout světla!
2. os. <i>imperativu</i>	Zavři dveře. Zítra přijďte brzo.
2. os. <i>prézentu/futura, indikativ</i>	Dnes napíšeš ten dopis. Budete chodit včas.
3.5 Připomínka	
2. os. <i>imperativu</i>	Nebud' tam dlouho. Knihy vraťte včas.
nezapomeň/nezapomeňte + na <i>A/inf.</i>	Nezapomeň na boty. Nezapomeňte koupit máslo.
3.6 Výhrůžka	
2. os. <i>imperativu</i> + nebo + věta	Odejdi, nebo zavolám policii. Dejte mi to, nebo si budu stěžovat.
2. os. <i>imperativu</i> + nebo –	Prodej to, nebo –
3.7 Výstraha	
➤ Pozor!	
➤ pozor + <i>komentář</i>	Pozor, je tam tma.
➤ pozor + <i>N</i>	Pozor, schod.
opatrně + <i>komentář</i>	Opatrně, ta cesta je špatná.

3.8 Povzbuzení	
neboj se/nebojte se + <i>komentář</i>	Neboj se. Nic se nestane.
no tak + <i>komentář</i>	No tak. To není nebezpečné.
(no) tak + 2. os. <i>imperativu</i>	Tak tam běž. No tak už začněte.
Neboj se/Nebojte se a + 2. os. <i>imperativu</i>	Neboj se a vezmi si to.
3.9 Návod, pokyn, instrukce	
➤ 2. os. <i>indikativu</i> <i>prézentu</i>	Baterii dáš sem. Zahnete doleva a zastavíte.
➤ 2. os. <i>opisného futura</i>	Budete chodit na procházky.
➤ 1. os. <i>pl. indikativu</i> <i>prézentu</i>	Vaříme asi 7 minut.
2. os. <i>imperativu</i>	Lék berte dvakrát denně.
3.10 Žádost o radu	
➤ Myslíš/Myslíte, že + <i>věta obsahová (zjišťovací otázka)</i>	Myslíš, že mám počkat? Myslíte, že to je dobré auto?
➤ Prosím,... (<i>otázka</i>)	Prosím, kde je muzeum?
mám/máme + <i>inf. (zjišťovací otázka)</i>	Mám tam jít? Máme se vrátit?
<i>tázací slovo</i> + mám/máme + <i>inf. (doplňovací otázka)</i>	Kde mám koupit zeleninu? Kam máme jet?
3.11 Rada, doporučení	
Proč + <i>neg. tvar 2. os. Vř (otázka)</i>	Proč nejdeš k lékaři? Proč nejedete do Prahy?
Být sebou/vámi + <i>věta (Vř s futurálním významem)</i>	Být sebou, jdu k lékaři. Být vámi, jedu do Prahy.
3.12 Žádost o pomoc	
➤ Pomoc!	
➤ Můžeš/Můžete mi/nám pomoci?	
➤ Pomůžeš/Pomůžete mi/nám, prosím?	
Pomoz/Pomozte mi/nám, prosím.	
Pomoz/Pomozte mi/nám + <i>inf.</i>	Pomoz nám vybrat dárek. Pomozte mi zaparkovat.
3.13 Nabídka pomoci	
3.13.1 Vlastní nabídka pomoci	
➤ Chceš/Chcete pomoci?	
➤ Nechceš/Nechcete pomoci?	
Pomůžu/Pomůžeme ti/vám, ano/jo?	

3.13.2 Reakce na nabídku pomoci	
3.13.2.1 Souhlasné reakce	
➤ Ano.	
➤ Jo. (<i>neformální</i>)	
No. (<i>neformální</i>)	
➤ Fajn.	
➤ Dobře.	
➤ Děkuju.	
➤ Ano, děkuju.	
To je milé.	
Budu rád/ráda.	
Srov. i JF 3.1.2.1	
3.13.2.2 Odmítavé reakce	
➤ Ne, děkuju.	
➤ Myslím, že ne.	
3.14 Nabídka, pozvání	
3.14.1 Vlastní nabídka, pozvání	
➤ Chceš/Chcete + <i>inf.</i> (<i>otázka</i>)	Chceš jet se mnou? Chcete nás doprovodit?
➤ Nechceš/Nechcete + <i>inf.</i> (<i>otázka</i>)	Nechceš jít do kina? Nechcete zajít k nám?
➤ <i>zjišťovací otázka s 2. os. prez.</i>	Nepojedeš se mnou do Prahy? Jdete k nám na čaj?
Pojď/Pojďte se mnou/s námi + na <i>A</i>	Pojďte s námi na koncert.
Pojď/Pojďte se mnou/s námi + <i>kam</i>	Pojď se mnou do divadla.
Pojed'/Pojed'te se mnou/s námi + na <i>A</i>	Pojed'te s námi na večeři.
Pojed'/Pojed'te se mnou/s námi + <i>kam</i>	Pojed' s námi do Brna.
Zvu/Zveme tě/vás + na <i>A</i>	Zvu tě na pivo.
Zvu/Zveme tě/vás + <i>kam</i>	Zveme vás do Olomouce.
3.14.2 Reakce na nabídku, pozvání	
3.14.2.1 Souhlasné reakce – viz JF 3.13.2.1	
3.14.2.2 Odmítavé reakce	
➤ Ne. (<i>strohé odmítnutí</i>)	
➤ Asi ne.	
➤ Ne, děkuju.	
➤ Myslím, že ne.	
To nejde.	
Srov. i JF 3.13.2.2	

3.15 Nabídka, pohoštění	
3.15.1 Vlastní nabídka pohoštění	
➤ <i>A (otázka)</i>	Kávu?
➤ Dáš si/Dáte si + <i>A (otázka)</i>	Dáš si pivo?
➤ Nedáš si/Nedáte si + <i>A (otázka)</i>	Nedáte si dezert?
➤ Chceš/Chcete + <i>A (otázka)</i>	Chcete červené víno?
➤ Nechceš/Nechcete + <i>A (otázka)</i>	Nechceš večeři?
➤ Prosím + <i>N</i>	Prosím, černá káva.
➤ <i>A co + A (reakce po odmítnutí)</i>	<i>A co vođu?</i>
Srov. i JF 4.12	
3.15.2 Reakce na nabídku pohoštění	
3.15.2.1 Souhlasné reakce	
➤ Ano.	
➤ Děkuju.	
➤ Jo. (<i>neformální</i>)	
No. (<i>neformální</i>)	
Rád/Ráda, děkuju.	
Prima! (<i>neformální</i>)	
Srov. i JF 3.13.2.1	
3.15.2.2 Odmítavé reakce	
➤ Ne, děkuju.	
➤ Teď ne, děkuju.	
➤ Později.	
Srov. i JF 3.14.2.2	
3.16 Zjišťování, zda nabídka byla přijata	
➤ Ano?	
➤ Jo? (<i>neformální</i>)	
➤ Co myslíš/myslíte?	
➤ Souhlasíš?/Souhlasíte?	
Jsi/Jste pro? (<i>neformální</i>)	
Co ty/vy na to? (<i>neformální</i>)	
Co říkáš/říkáte?	
Tak co? (<i>neformální</i>)	
Srov. i JF 5.5	
3.17 Žádost o pohoštění	
➤ Můžu/Můžeme dostat + <i>A</i> , prosím?	Můžu dostat kávu, prosím?
➤ Chtěl/Chtěla bych + <i>A</i>	Chtěla bych bílé víno.

4 SPOLEČENSKÝ STYK

4.1 Upoutání pozornosti

➤ Promiň./Promiňte.

➤ Pardon.

➤ Haló. (*neformální*)

Hele. (*neformální*)

Srov. i JF 5.1

4.2 Zdvořilé pozdravy

4.2.1 Při zahájení kontaktu

➤ Dobré ráno.

Dobré dopoledne.

Dobré poledne.

➤ Dobrý den.

Dobré odpoledne.

➤ Dobrý večer.

4.2.2 Při ukončení kontaktu

➤ Na shledanou.

➤ Dobrou noc.

➤ Mějte se hezky.

➤ Hezký víkend.

4.3 Důvěrné pozdravy

4.3.1 Při zahájení i ukončení kontaktu

➤ Ahoj.

➤ Čau.

Nazdar.

4.3.2 Pouze při ukončení kontaktu

➤ Měj se (hezky).

➤ Hezký víkend.

➤ Ahoj + *kdy*

Ahoj zítra.

4.4 Navázání kontaktu při pozdravu	
4.4.1 Úvodní dotaz	
➤ <i>pozdrav + jak se máš/máte?</i>	Ahoj, Jano, jak se máš?
4.4.2 Kladná odpověď	
➤ Děkuju, (mám se) dobře. A ty/vy?	
➤ Dobře. (A ty/vy?)	
➤ Docela dobře.	
➤ Fajn.	
Prima.	
4.4.3 Neutrální odpověď	
➤ Nic moc.	
➤ Ujde/Jde to.	
4.4.4 Záporná odpověď	
➤ Špatně.	
4.5 Oslovení	
4.5.1 Důvěrné oslovení, spojeno s tykáním	
<i>jen u omezeného repertoáru jmen (podle studentovy potřeby)</i>	
<i>Voc křestního jména</i>	Karle! Evo!
4.5.2 Zdvorné oslovení, spojeno s vykáním	
<i>jen u omezeného repertoáru jmen (podle studentovy potřeby)</i>	
➤ paní!	
➤ slečno!	
➤ pane!	
<i>Voc křestního jména (nadržený vůči podřízenému, kolegové)</i>	Karle, prosím vás, pojd'te sem.
<i>paní/slečno/pane + Voc příjmení</i>	Pane Pokorný!
<i>paní/mladá paní/slečno/pane (kontakt s neznámou osobou)</i>	Haló, mladá paní, máte tu klíče!
<i>paní/pane + Voc titulu nebo funkce (neužití titulu považováno jako nezdvořilé)*</i>	Pane doktore! Paní ředitelko!
4.5.3 Důvěrný písemný styk	
➤ Ahoj + Voc	Ahoj Petře, ...
➤ Milý/Milá + Voc křestního jména	Milý Karle, ...
➤ Milý/Milá + Voc jiného oslovení	Milá maminko, ...

4.6 Představování	
4.6.1 Důvěrné, neformální	
➤ <i>(Voc křestního jména) + to(to) je + jméno</i>	Evo, to je David. Davide, to je Eva.
➤ <i>Znáte se? To je + jméno</i>	Znáte se? To je Marcela a to je Michal.
<i>Chtěl/Chtěla bych ti představit + jméno</i>	Petře, chtěla bych ti představit Martina.
4.6.2 Zdvořilé, formální	
➤ <i>Voc + můžu vám představit + A?</i>	Paní Novotná, můžu vám představit Jarmilu Vlasákovou?
<i>(Voc +) chtěl/chtěla bych vám představit + jméno</i>	Paní ředitelko, chtěla bych vám představit Pavla Krále.
4.7 Reakce při představování – formální i neformální styk	
4.7.1 Reakce na představení	
➤ Těší mě.	
4.7.2 Odpověď	
➤ Těší mě.	
Taky mě těší.	
Mě taky.	
4.8 Gratulace, blahopřání	
<i>písemné gratulace a přání srov. i JF 5.11</i>	
4.8.1 Přání – narozeniny, svátek	
➤ Všechno nejlepší!	
➤ <i>Přeju/Přejeme všechno nejlepší k + D</i>	Přejeme všechno nejlepší k narozeninám.
<i>Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje/přejí + jméno (písemné přání)</i>	Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje Kateřina
4.8.2 Přání brzkého uzdravení	
➤ Brzo se uzdrav/uzdravte!	
4.8.3 Přání k svátkům	
➤ Veselé Vánoce a šťastný nový rok!	
➤ Veselé Velikonoce!	

4.8.4 Gratulace	
➤ Blahopřeju!/Blahopřejeme!	
➤ Blahopřeju/Blahopřejeme (ti/vám) k + D	Blahopřejeme ti k ukončení studia. Blahopřejeme k narození dítěte.
4.9 Lítost, soustrast	
➤ Je mi/nám to líto.	
➤ Upřímnou soustrast. (<i>jen při úmrtí</i>)	
<i>Srov. i JF 2.12.6, 2.12.9</i>	
4.10 Připitek	
➤ Na zdraví!	
Na + A	Na náš úspěch!
4.11 Přání dobré chuti	
4.11.1 Přání dobré chuti	
➤ Dobrou chuť!	
4.11.2 Odpověď	
➤ Dobrou chuť!	
Nápodobně.	
Tobě/Vám taky.	
4.12 Uvítání	
➤ Vítám/Vítáme tě/vás.	
➤ Dál/Dále!	
Pojď/Pojďte dál.	
Odlož/Odložte si.	
Posaď/Posaďte se.	
➤ Co si dáš/dáte?	
➤ Co budeš/budete pít?	
➤ Něco k pití?	
<i>Srov. i JF 3.15.1</i>	

5 STRUKTURACE PROJEVU

5.1 Začátek projevu

5.1.1 Oslovení jednotlivých účastníků konverzace

jen u omezeného repertoáru jmen (podle studentovy potřeby)

paní/slečno/pane + <i>Voc titulu nebo příjmení (formální)*</i>	Pane profesore! Paní ředitelko! Slečno Krásná!
--	---

<i>Voc křestního jména (neformální)</i>	Elo! Františku! Romane!
---	-------------------------

Srov. i JF 4.5.2

5.1.2 Upoutání pozornosti, navázání kontaktu

➤ Promiň./Promiňte.

➤ Pardon.

➤ Prosím tě/vás.

Viz JF 4.1

5.2 Váhání, hledání výrazu

➤ ... ehm ...

➤ ... moment ...

➤ Jak se řekne + *výraz/fráze/věta*

	Jak se řekne „cash“?
--	----------------------

Viz JF 6.10, 6.11

5.3 Oprava vlastního sdělení

➤ Ne, ...

	Přijedu v pátek. Ne, v sobotu.
--	--------------------------------

➤ Promiň/Promiňte, ...

	Test píšeme ve středu. Promiňte, ve čtvrtek.
--	--

➤ Ne, chci říct ...

	Včera jsem hodně psal. Ne, chci říct: spal.
--	---

➤ Ne, myslím ...

	Včera jsem viděla Martinu. Ne, myslím Martu.
--	--

5.4 Vyjádření názoru

➤ Myslím, že + *tvrzení*

	Myslím, že nemáte pravdu. (<i>Kdy přijede Petr?</i>) ⇒ Myslím, že v pět.
--	---

5.5 Dotaz na názor jiné osoby

➤ Co myslíš/myslíte?

➤ Souhlasíš?/Souhlasíte?

Co (tomu) říkáš/říkáte?

Co ty/vy na to?

Srov. i JF 2.3

5.6 Přiřazování myšlenek, členů	
➤ ... a ...	Miloš studuje politologii a Filip (studuje) angličtinu.
➤ ...(a) potom/pak ...	Rodiče přišli v pět (hodin) a pak přijela babička.
➤ ..., ale ...	Ten čokoládový dort je dobrý, ale ten banánový je lepší.
➤ ..., (<i>pauza</i>) ...	Přišel v šest, chvíli četl, zase odešel.
5.7 Dáváme najevo, že něčí řeč sledujeme, že rozumíme	
➤ Ano.	
➤ Hm. (<i>souhlasná intonace, pokývání hlavou</i>)	
➤ Jo. (<i>neformální</i>)	
No. (<i>neformální</i>)	
➤ Rozumím.	
5.8 Dáváme najevo, že nerozumíme	
➤ Promiň/Promiňte, nerozumím.	
➤ Prosím?	
➤ Pomalu, prosím.	
➤ Můžeš/Můžete to opakovat?	
➤ Co(že)? (<i>neformální</i>)	
Ještě jednou, prosím.	
<i>Viz JF 6.1, 6.2, 6.12</i>	
5.9 Přerušení	
➤ Promiň/Promiňte, ...	
➤ Moment, ...	
➤ Můžu něco říct?	
➤ Chtěl/Chtěla bych něco říct.	
5.10 Telefonní konverzace	
5.10.1 Ohlášení druhé osoby v telefonu	
5.10.1.1 Oficiální ohlášení	
➤ <i>jméno firmy/instituce + pozdrav</i>	Hotel Golfi, dobrý den.
➤ <i>jméno firmy/instituce + prosím</i>	Univerzita Palackého, prosím.
5.10.1.2 Soukromé ohlášení	
➤ (<i>jméno +</i>) <i>příjmení + prosím</i>	Vacovská, prosím. Petr Žák, prosím.
➤ Prosím?	

➤ Haló?	
➤ Ano?	
5.10.2 Ohlášení volajícího	
➤ tady + <i>(jméno +) příjmení</i>	Tady David Livingstone.
➤ <i>(jméno +) příjmení</i>	Svoboda.
5.10.3 Kontrolní dotaz	
➤ Je to + <i>jméno/název firmy/instituce/číslo (otázka)</i>	Je to restaurace Na Kovárně? Je to číslo 325 614 121?
5.10.4 Kontrolujeme, zda se slyšíme	
5.10.4.1 Dotaz, zda se slyšíme	
➤ Haló, jsi/jste tam?	
➤ Haló, slyšíš/slyšíte mě?	
5.10.4.2 Odpověď	
➤ Ano, jsem tady.	
➤ Ano, slyším tě/vás.	
➤ Slyším tě/vás špatně.	
➤ Nic neslyším!	
5.10.5 Žádáme osobu v telefonu	
➤ prosím + <i>A</i>	Prosím pana Hrušku.
➤ Můžete mi dát/zavolat + <i>A (otázka)</i>	Můžete mi prosím dát paní Kovalčikovou?
Můžu mluvit s + <i>I (otázka)</i>	Můžu mluvit s panem ředitelem?
5.10.6 Žádáme volajícího o strpení	
➤ Moment (prosím).	
➤ zavolám (+ <i>A</i>)	Hned ji zavolám. Zavolám. Zavolám ho.
Přepojím vás./Spojím vás.	
Předám.	
5.10.7 Volaný není přítomen	
➤ Není tady.	
➤ Bohužel tady není.	
➤ Můžeš/Můžete zavolat později/ <i>časový údaj (otázka)</i>	Můžete zavolat zítra dopoledne?
➤ Chceš/Chcete nechat vzkaz?	
Mám/Můžu něco vyřídit?	

5.10.8 Reakce na nepřítomnost volaného	
➤ Zavolám později/ <i>časový údaj</i> .	Zavolám zítra, děkuju.
➤ Můžu nechat vzkaz?	
5.10.9 Rozloučení	
➤ (Děkuju,) na shledanou.	
➤ Měj se hezky. (<i>neformální</i>)	
➤ Ahoj. (<i>neformální</i>)	
5.10.10 Komunikace se záznamníkem a mechanickým operátorem	
Dovolali jste se <i>kam/na</i> číslo ...	Dovolali jste se na Univerzitu Palackého. Dovolali jste se na číslo 607642975.
Po zaznění signálu zanechte prosím vzkaz.	
Nezavěšujte prosím. (Jste v pořadí.)	
Volané číslo neexistuje.	
Volaný účastník není dostupný.	
Pro komunikaci v <i>L (jazyk)</i> stiskněte <i>A (číslo)</i> .	Pro komunikaci v češtině stiskněte jedničku.
Děkujeme za zavolání. (Na shledanou.)	
5.10.11 Omyl	
➤ Promiňte, to je omyl.	
➤ Máte špatné číslo.	
5.11 Soukromá korespondence	
5.11.1 Úvodní formule	
➤ Ahoj + <i>Voc křestního jména</i>	Ahoj Rudo, ...
➤ Milý/Milá + <i>Voc křestního jména</i>	Milý Petře, ... Milá Katko, ...
➤ Milý/Milá + <i>Voc jiného oslovení</i>	Milá teto, ... Milý tatínku, ...
➤ Milý pane/Milá paní/slečno + <i>Voc titulu/ příjmení*</i>	Milá paní učitelko, ... Milá slečno Karlová, ...
5.11.2 Text pohlednice, krátký pozdrav	
➤ Děkuju za Tvůj/Váš dopis/pohled/e-mail.	
➤ Posílám/Posíláme Ti/Vám pozdrav z + <i>G</i>	Posílám Ti pozdrav z Německa.
Doufám, že se máš/máte dobře.	
5.11.3 Ukončení textu	
➤ Těším se na Tebe/Vás.	
➤ Těším se/Čekám na Tvůj/Váš dopis.	
Pozdravuj + <i>A/kde</i>	Pozdravuj Ondřeje. Pozdravuj doma.

5.11.4 Přání – narozeniny, svátek	
➤ Přeju/Přejeme všechno nejlepší.	
➤ Přeju/Přejeme všechno nejlepší k + <i>D</i>	Přejeme všechno nejlepší k narozeninám.
Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje/přejí + <i>jméno</i>	Hodně štěstí, zdraví a lásky přejí Peterkovi.
5.11.5 Přání k svátkům	
➤ Veselé Vánoce a šťastný nový rok!	
➤ Veselé Velikonoce!	
➤ PF + <i>rok</i>	PF 2004
5.11.6 Gratulace	
➤ Blahopřeju/Blahopřejeme!	
➤ Blahopřeju/Blahopřejeme (Ti/Vám) k + <i>D</i>	Blahopřejeme Ti k ukončení studia. Blahopřejeme k narození dítěte.
5.11.7 Soustrast	
➤ Upřímnou soustrast.	
5.11.8 Závěrečná formule	
➤ Tvůj/Tvoje + <i>jméno</i>	Tvůj Honza / Tvoje Lenka
➤ Váš/Vaše + <i>jméno</i>	Váš Adam / Vaše Marie
➤ Ahoj, <i>jméno</i>	Ahoj, Petra
➤ Měj/Mějte se hezky, <i>jméno</i>	Měj se hezky, Pavel

6 KOREKCE PŘI KOMUNIKACI

6.1 Dáváme najevo, že nerozumíme

- Prosím?
- Co(že)?
- Co, prosím?
- Pardon?
- Nerozumím.

6.2 Žádáme o zopakování věty

- Můžeš(můžete to opakovat?)
Ještě jednou, prosím.

Srov. i JF 5.8

6.3 Žádáme o potvrzení informace

- Prosím?
- Můžeš/Můžete to opakovat?
- *opakujeme nejistou část výpovědi* (Michal přijede zíta.) ⇒ Zítra?

6.4 Ptáme se na význam výrazu

- Co znamená + výraz (otázka) Co znamená „stůl“?
- Co je to + výraz (otázka) Co je to „babičce“?

6.5 Ptáme se na smysl formulace

- Jak to myslíš/myslíte?
- Co tím myslíš/myslíte?

6.6 Ptáme se na způsob psaní určitého slova/slovního spojení

- Jak se píše + výraz (otázka) Jak se píše „babičce“?
- Jak se to píše?

6.7 Žádáme o hláskování slova, slovního spojení

- Jak se hláskuje + výraz (otázka) Jak se hláskuje „nejlepší“?
- Jak se to hláskuje?

6.8 Odpověď na žádost o hláskování nebo o způsob psaní

- Píše se to + výraz (pečlivě vyslovit) Píše se to *Praha*.
- Píše se to + hláskovat výraz Píše se to: pé – er – (krátké) a – há – (krátké) a.

➤ <i>abeceda*</i>	
6.9 Žádáme někoho, aby nám určité slovo napsal	
➤ Můžeš/Můžete (mi) to napsat?	
6.10 Sdělujeme, že určité slovo neznáme v češtině	
➤ Nevím, jak se to řekne česky.	
➤ Nevím, jak je to česky.	
➤ Nevím, jak je „table“ česky.	
6.11 Žádáme o pomoc při hledání vhodného slova/slovního spojení	
➤ Jak se řekne česky + <i>výraz</i>	Jak se řekne česky „table“?
➤ Jak je česky + <i>výraz</i>	Jak je česky „sexual harassment“?
<i>Srov. i JF 5.2</i>	
6.12 Žádáme někoho, aby mluvil pomaleji	
➤ Pomalu, prosím.	
6.13 Opakujeme to, co jsme už řekli	
Ještě jednou: (<i>opakujeme</i>)	
6.14 Ptáme se, zda nám bylo rozuměno	
➤ Rozumíš/Rozumíte?	

OBECNÉ POJMY

OBSAH:

0	Úvod
1	Existování
1.1	Existence
1.2	Výskyt
1.3	Přítomnost a nepřítomnost
1.3.1	Přítomnost
1.3.2	Nepřítomnost
1.4	Dosažitelnost
1.5	Procesy, změny
2	Prostor
2.1	Poloha
2.1.1	Místo
2.1.2	Stav
2.1.3	Světové strany
2.2	Relativní poloha
2.3	Vzdálenost
2.4	Pohyb
2.4.1	Druhy pohybu
2.4.2	Způsoby, prostředky
2.4.3	Substantiva spojená s pohybem
2.4.3.1	Pohyb obecně
2.4.3.2	Osoby
2.4.4	Adverbia
2.5	Směr
2.5.1	Obecně
2.5.2	Směr sem/tam
2.5.3	Směr zpět
2.5.4	Směr dovnitř/ven
2.5.5	Směr dopředu/dozadu

2.5.6	Směr nahoru/dolů
2.5.7	Směr doprava/doleva
2.5.8	Směr doprostřed
2.5.9	Východisko
2.5.10	Původ
2.5.11	Dráha
2.6	Pohyb předmětem
2.6.1	Obecně
2.6.2	Způsob pohybu předmětem
3	Čas
3.1	Obecně
3.2	Časové úseky
3.3	
3.2.1	Obecně
3.2.2	Roční období
3.2.3	Názvy měsíců
3.2.4	Názvy dnů
3.2.5	Denní doby
3.2.6	Doby podle činnosti
3.2.7	Svátky
3.3	Orientace v čase
3.3.1	Hodiny
3.3.2	Dny
3.3.3	Datum
3.4	Časové okolnosti: Kdy
3.5	Přesnost
3.6	Rychlost
3.7	Množství času
3.7.1	Jak dlouho
3.7.2	Odkdy
3.7.3	Dokdy
3.7.4	Za jak dlouho
3.8	Perspektiva
3.9	Předčasnost
3.10	Souběžnost

3.11	Následnost
3.12	Pořadí
3.12	Fáze
3.13.1	Začátek
3.13.2	Trvání
3.13.3	Konec
3.14	Frekvence
3.14.1	Otázka na frekvenci
3.14.2	Stálý výskyt
3.14.3	Pravidelnost
3.14.4	Vysoká frekvence
3.14.5	Obvyklost
3.14.6	Počítaný výskyt
3.14.7	Občasnost
3.14.8	Řídkost, ojedinělost
3.14.9	Nevýskyt
3.15	Časový horizont
3.15.1	Blízký
3.15.2	Daleký
3.16	Průběh a omezenost děje
3.16.1	Opakovanost, pravidelnost
3.16.2	Limitnost děje
4	Kvantita
4.1	Počet
4.1.1	Počitatelnost
4.1.2	Pořadí
4.1.3	Násobnost
4.1.4	Druhovost
4.1.5	Zlomky
4.1.6	Číslovka a počítaný předmět
4.1.7	Výrazy užívané při výpočtech
4.2	Množství
4.2.1	Nepočitatelnost
4.3	Stupeň

4.3.1	Komparativ
4.3.2	Stupeň vlastnosti u komparativu
4.3.3	Superlativ
4.3.4	Přesnost, přibližnost
4.3.5	Restriktivnost
4.3.6	Stupeň množství

5 Vlastnosti

5.1 Fyzické vlastnosti

5.1.1	Dotaz na vlastnosti
5.1.2	Rozměry a míry
5.1.2.1	Velikost
5.1.2.1.1	Délka
5.1.2.1.2	Šířka
5.1.2.1.3	Výška, hloubka
5.1.2.1.4	Tloušťka
5.1.2.1.5	Vzdálenost
5.1.2.2	Délkové míry
5.1.2.3	Váha, hmotnost
5.1.2.4	Objem
5.1.2.5	Přibližnost
5.1.2.6	Plocha, prostor
5.1.2.7	Teplota
5.1.3	Vlhkost
5.1.4	Viditelnost
5.1.5	Slyšitelnost, hluk
5.1.6	Chuť
5.1.7	Vůně
5.1.8	Povaha materiálu
5.1.9	Barva
5.1.10	Vzor
5.1.11	Věk, stáří
5.1.11.1	Věk/stáří lidí
5.1.11.1.1	Fáze lidského života
5.1.11.2	Stáří věcí
5.1.12	Fyzický stav
5.1.12.1	Fyzický stav člověka/zvířete
5.1.12.2	Fyzický stav věci
5.1.12.3	Přístupnost, dosažitelnost
5.1.12.4	Čistota
5.1.12.5	Materiál, látka
5.1.12.6	Pravost, ryzost
5.1.12.7	Naplňenost

5.2 Hodnocení

5.2.1	Hodnota, cena
-------	---------------

5.2.2	Vlastnosti
5.2.2.1	Obecně
5.2.2.2	Estetické vlastnosti
5.2.3	Správnost, pravdivost, vhodnost
5.2.4	Úspěšnost
5.2.5	Důležitost
5.2.6	Normálnost, obtížnost
5.2.7	Obtížnost
5.2.8	Stupeň vlastnosti

6 **Mentální procesy**

6.1 **Reflexe**

6.1.1	Myšlení, vědění
6.1.2	City, pocity

6.2 **Exprese**

7 **Relace**

7.1 **Prostorová relace**

7.2 **Časová relace**

7.3 **Vzájemnost participantů**

7.4 **Stejnost, odlišnost, podobnost**

7.5 **Posesivní relace**

7.6 **Zahrnutí, vyloučení**

7.7 **Logické relace**

7.7.1	Slučování
7.7.2	Vylučování
7.7.3	Odporování
7.7.4	Exemplifikace a výčty

7.8 **Příčinné relace**

7.8.1	Příčina, důvod
7.8.2	Účel
7.8.3	Podmínka

8 **Deixe**

8.1 **Zájmena**

- 8.1.1 Osobní zájmena pro osoby (bezrodá)
- 8.1.2 Osobní zájmena pro osoby, věci a stavy (rodová)
- 8.1.3 Reflexivní zájmeno
- 8.1.4 Demonstrativa
- 8.1.5 Tázací zájmena
- 8.1.6 Posesivní zájmena
- 8.1.7 Relativní zájmena
- 8.1.8 Neurčitá zájmena

- 8.2 **Zájmenné číslovky**

- 8.3 **Zájmenná adverbia**

- 8.4 **Totalizátory**

- 8.5 **Zobecňující substantiva**

- 8.6 **Zástupná slovesa**

- 8.7 **Prostorová deixe**

- 8.8 **Časová deixe**

0 ÚVOD

Následující kapitola uvádí výčet jazykových prostředků, jimiž se na úrovni A1 označují pojmy obecného rázu. Tyto pojmy, stejně jako jazykové funkce, mají univerzální charakter. Užije je každý nerodilý mluvčí, bez ohledu na ráz komunikační situace. Obecné pojmy jsou opět rozčleněny do stejného počtu oddílů jako v české *Prahové úrovni* a oddíly nesou tytéž názvy. Strukturace oddílů a jazykový materiál v nich obsažený jsou pak výsledkem zcela samostatného výběru a popisu.

Zatímco jazykové funkce jsou odpovědí na otázku „jak“ nebo „čím“ komunikovat v určitém kontextu, obecné pojmy reflektují, třebaže jen v obecné rovině, „o čem“ se komunikuje. Obecné pojmy lze v češtině vyjádřit množstvím jazykových prostředků, z nichž pro úroveň A1 přichází v úvahu jen omezené množství. Volili jsme ty prostředky, které jsou z gramatického hlediska co nejjednodušší a přitom často užívané a přirozené.

Uživatel popisu úrovně A1 se v kapitole snadno zorientuje prostřednictvím Obsahu (viz níže). Do textu kapitoly je rovněž včleněn srozumitelný odkazový aparát. Doporučujeme uživateli, aby si přečetl několik následujících poznámek, které mu napoví, jak s kapitolou pracovat.

1)

kde	Kde bydlíš?
-----	-------------

Každý obecný pojem je opatřen nadpisem a číselným označením (např. 8.3 Zájmenná adverbia). Jednotlivé položky (varianty realizace daného obecného pojmu) jsou uspořádány do dvou sloupců, přičemž vlevo je uvedena varianta pojmu a vpravo její kontextové začlenění (nejčastěji věta nebo několik vět). Kontext se uvádí tehdy, má-li daná varianta své jedinečné místo ve větěm slovosledu nebo je-li pravidelně užívána s nějakým gramatickým tvarem (například se záporným tvarem slovesa).

2)

někdy	
-------	--

Pokud položka (varianta obecného pojmu) nemá pevné místo ve slovosledu a/nebo plní více syntaktických funkcí, ukázkou kontextového začlenění neuvádíme.

3)

➤ a	Dám si kávu a zmrzlinu.
-----	-------------------------

Je-li před položkou vlevo uvedena značka (➤), jedná se o variantu obecného pojmu, kterou pokládáme za **základní**. Na úrovni A1 předpokládáme aktivní znalost nejméně jedné varianty a pasivní znalost všech variant označených (➤) u daného obecného pojmu. Stejný systém značení základních a nezásadních variant najdeme i v kapitolách JF a SP.

4)

třeba	Chci jet na výlet, třeba do Polska.
-------	-------------------------------------

Položky v levém sloupci bez označení považujeme za **doplňkové varianty**. Vždy půjde o běžné, často užívané jazykové prostředky, ale jejich znalost (aktivní či pasivní) nepokládáme pro úroveň A1 za zcela nezbytnou.

5)

čtvrt na + A	Je čtvrt na pět.
--------------	------------------

Gramatický popis a metajazykové komentáře u položky vlevo jsou uvedeny vždy *kurzívou*. V případě, že se varianta obecného pojmu užívá s nějakou gramatickou formou (například s konkrétním pádem jména), uvádíme vždy příklad.

6)

do + G	(<i>Dokdy tu budete?</i>) ⇒ Do pátku do šesti hodin.
--------	--

U některých variant obecných pojmů jsme pokládali za vhodné uvést vpravo minimální kontext, který napoví, jaké má daná varianta komunikační využití. Kontextová výpověď je psána *kurzívou* a vložena do závorek, od příkladové věty ji odděluje značka (⇒).

7)

Na jak dlouho jsi/jste tady?	
------------------------------	--

I v kapitole Obecné pojmy se objeví útvary (větné i nevětné výpovědi), které budou užívány samostatně (nikoli jako součást věty či souvětí) a budou prezentovány jako **fráze** k jednotlivým komunikačním situacím. U frází nebude vpravo uveden kontext.

8)

➤ S/M/L/XL/XXL*	(Jaká je to velikost?) ⇒ Je to XL.
-----------------	------------------------------------

Objeví-li se u položky vlevo značka (*), je to odkaz ke čtvrté kapitole Sociokulturní kompetence, kde uživatel najde vysvětlení daného pojmu či problému.

9)

➤ základní číslovky + S #	jedno auto/dva studenti/pět korun
---------------------------	-----------------------------------

Značka (#) u položky vlevo je odkaz ke třinácté kapitole Gramatické minimum. Značka se objevuje tam, kde je výklad varianty obecného pojmu spojen s poměrně obtížným gramatickým jevem.

OBECNÉ POJMY

1 EXISTENCE

1.1 Existování

➤ být	V České republice jsou lesy.
➤ mít + <i>A</i>	Máme problémy. Česká republika nemá moře.
existovat	Ten dům existuje.

1.2 Výskyt

➤ být	Zítřejší koncert.
➤ Co se stalo?	Co se stalo? ⇒ (<i>Přijela Jitka.</i>)
➤ Nic se nestalo.	
➤ Co se děje?	Co se děje? ⇒ (<i>Hoří.</i>)
➤ Nic se neděje.	

1.3 Přítomnost a nepřítomnost

1.3.1 Přítomnost

➤ být <i>kde</i>	Jste v Praze? Tatínek není doma.
➤ tady	Jste už tady? Petr je tady.

Srov. i OP 2.1.1, 2.5.2

1.3.2 Nepřítomnost

➤ nebýt <i>kde</i>	Včera nebyli doma.
➤ pryč	Všichni hosti jsou pryč.

Srov. i OP 2.1.1, 2.5.2

1.4 Dosažitelnost

➤ <i>N</i> + být	Není čas. Maso bude.
➤ mít + <i>A</i>	Rohlíky máme. Nemáme peníze.
<i>N</i> + už + nebýt	Knedlíky už nejsou.
už + nemít + <i>A</i>	Chleba už nemáme.
➤ hotový	Večeře je hotová.
➤ (Je) vyprodáno.	

Srov. i OP 5.1.12.2

1.5 Procesy, změny	
➤ být teď <i>ADJ/S v N</i>	Petr je teď hodný. Petra je teď učitelka.
➤ narodit se (<i>kde, kdy</i>)	Narodila jsem se 25. února 1980 v Praze.
➤ žít	Babička žije.
➤ zemřít (<i>kde, kdy</i>)	Strýc Ivan zemřel v listopadu.
➤ změna (+ <i>G</i>)	Pozor, změna programu. Bude změna.
➤ být jiný	Ostrava je dnes jiná. Pavel byl včera jiný.

2 PROSTOR

2.1 Poloha

2.1.1 Místo

➤ kde	
➤ někde	Musíš někde bydlet. Někde pivo nemají.
➤ nikde (+ záporný tvar <i>V</i>)	Tu knihu nikde nekoupíš.
všude	
➤ tady	
➤ tam	
➤ pryč	
➤ doma	
➤ v/ve + <i>L</i>	Studuju v Olomouci.
➤ na + <i>L</i>	Dana studuje na Univerzitě Palackého.
➤ u + <i>G</i>	Bydlím u rodičů. Byla jsem u Zdeňka.

Srov. i OP 2.2

2.1.2 Stav

➤ být <i>kde</i>	Jiří je teď v Moskvě.
➤ záporný tvar <i>V</i> pohybu	Tento spoj v sobotu nejezdí. Dneska večer nikam nejdu. (= Jsem doma.)
➤ stát <i>kde</i>	Moje auto stojí před školou.
➤ ležet <i>kde</i>	Andrea musí celý týden ležet v posteli.
➤ sedět <i>kde</i>	Paní Koutná sedí tady.
➤ zůstat <i>kde</i>	V pondělí zůstanu doma. Zůstaň (tady) ještě chvíli.

2.1.3 Světové strany

➤ sever	
➤ severní	
na severu (+ <i>G</i>)	Ostrava je na severu. Na severu Čech je chladno.
na sever od (+ <i>G</i>)	Pojedeme na sever od Prahy.
➤ jih	
➤ jižní	
na jihu (+ <i>G</i>)	Na jihu Evropy leží Itálie.
➤ východ	
➤ východní	
na východě (+ <i>G</i>)	Na východě má Česká republika hranici s Německem.
na východ od (+ <i>G</i>)	Bydlím na východ od Pardubic.
➤ západ	
➤ západní	

na západě (+ G)	Plzeň je na západě České republiky.
na západ od (+ G)	Plzeň je na západ od Prahy.
2.2 Relativní poloha	
➤ dole	
➤ nahoře	
➤ naproti	
➤ vedle	
➤ vpředu/vepředu	
➤ vzadu	
➤ vevnitř	
➤ venku	
➤ uprostřed	
➤ napravo/vpravo	
➤ nalevo/vlevo	
na rohu	
centrum	
v centru	
na začátku	
na konci	
před + I	Auto stojí před školou.
za + I	Zahrada je za domem.
nad + I	Nad městem svítí slunce.
pod + I	Pes spí pod stolem.
mezi + I	Poděbrady leží mezi Kolínem a Nymburkem.
➤ vedle + G	Bohdan si sedl vedle Katky.
➤ naproti + D	Knihovna je naproti univerzitě.
➤ uprostřed + G	Učitel stál uprostřed třídy.
➤ vpravo od + G	Bydlíme vpravo od tramvajové zastávky.
➤ vlevo od + G	Vlevo od Petra sedí dva Poláci.
na rohu + G	Na rohu naší ulice je obchod.
na začátku + G	Poštu najdeš na začátku naší ulice.
na konci + G	Na konci cesty stál malý dům.
Srov. i OP 2.1.1	
2.3 Vzdálenost	
➤ Jak daleko je N (otázka)	Jak daleko je Praha?
Jak daleko je (odkud) kam (otázka)	Jak daleko je (z Poděbrad) do Prahy?
➤ blízko	
➤ daleko	
➤ blízko + G	Lhota je blízko Poděbrad.
➤ daleko od + G	Vackovi bydlí daleko od nás.
➤ číslo + jednotka délky	Je to (odtud) asi dvacet kilometrů.
Srov. i OP 5.1.2.1.5	

2.4 Pohyb	
2.4.1 Druhy pohybu	
➤ jít/chodit #	
➤ přijít	
➤ odejít	
➤ jet/jezdit #	
➤ přijet	
➤ odjet	
➤ přestupovat	
➤ vystupovat	
➤ nastupovat	
➤ běžet/běhat	
➤ letět	
➤ přiletět	
➤ odletět	
➤ plavat	
➤ vstávat	
➤ zastavovat	
➤ cestovat	
➤ tancovat	
➤ lyžovat	
➤ bruslit	
padat	
spěchat	
2.4.2 Způsoby, prostředky	
➤ jít/chodit pěšky	Do školy chodíme pěšky.
➤ jet/jezdit autem	
➤ jet/jezdit vlakem	
➤ jet/jezdit rychlíkem	
➤ jet/jezdit autobusem	
➤ jet/jezdit metrem	
➤ jet/jezdit tramvají	
jet/jezdit trolejbusem	
➤ letět + <i>I</i>	Do Paříže letím letadlem.
➤ jet/jezdit na + <i>L</i>	Petr přijel na kole. Bojím se jezdit na motorce.
➤ cestovat + <i>I</i>	Rád cestuju autem.
Srov. i SP 5.1–5.6	
2.4.3 Substantiva spojená s pohybem	
2.4.3.1 Pohyb obecně	
➤ odjezd	

➤ příjezd	
➤ přilet	
➤ odlet	
➤ vchod	
➤ východ	
vjezd	
přechod	
podchod	
přejezd	
podjezd	
pohyb	
chůze	
jízda	
let	
běh	
plavba	
2.4.3.2 Osoby	
chodec/chodkyně	
řidič/řidička	
cyklista/cyklistka	
turista/turistka	
plavec/plavkyně	
2.4.4 Adverbia	
➤ pomalu	
➤ rychle	
2.5 Směr (s příslušnými V pohybu)	
Srov. i OP 2.4.1	
2.5.1 Obecně	
➤ Kam jdeš/jdete?	
➤ Kam jedeš/jedete?	
➤ kam	Kam jedete v létě?
➤ někam	Někam jsem to dal.
➤ nikam (+ záporný tvar V)	Nechci nikam jít.
2.5.2 Směr sem/tam	
➤ sem	Pojď sem.
➤ tam	Nejdeme tam.
➤ pryč	Jana jde pryč.
➤ přijít	Přišli přátelé.
➤ přijet	Vlak už přijel.

➤ odejít	Martin někam odešel.
➤ odjet	Martina odjela domů.
Pozor, uteč/utečte!	
➤ <i>V pohybu</i> + do + <i>G</i>	Musím jít do obchodu.
➤ <i>V pohybu</i> + od + <i>G</i>	Autobus odjíždí od školy.
➤ <i>V pohybu</i> + na + <i>A</i>	Jdeme na zmrzlinu.
➤ <i>V pohybu</i> + z + <i>G</i>	Vlak odjede z druhého nástupiště.
<i>V pohybu</i> + k + <i>D</i>	Potřebuju jít k lékaři.
2.5.3 Směr zpět	
➤ zpět/zpátky	Musíte jít zpátky. Už jsem zpátky.
➤ vrátit se/vracet se	Vrátím se za hodinu. Vracíme se v pátek.
2.5.4 Směr dovnitř/ven	
➤ vchod	Hledám vchod do metra.
➤ východ	Tady je východ.
➤ <i>V pohybu</i> + domů	Jdu domů
➤ <i>V pohybu</i> + dovnitř	Dáme věci dovnitř.
➤ <i>V pohybu</i> + ven	Nechci jít ven.
➤ <i>V pohybu</i> + na + <i>A</i>	Jedeme na výstaviště.
➤ <i>V pohybu</i> + do + <i>G</i>	Jedeme do Prahy.
➤ <i>V pohybu</i> + z + <i>G</i>	Jedeme z výstaviště. Jedeme z Prahy.
Srov. i SP 5.1	
2.5.5 Směr dopředu/dozadu	
➤ <i>V pohybu</i> + rovně	Jeďte pořád rovně.
➤ <i>V pohybu</i> + dopředu	Běž dopředu.
➤ <i>V pohybu</i> + dozadu	Jděte dozadu.
<i>V pohybu</i> + před + <i>A</i>	Pojedeme až před ten modrý dům.
➤ <i>V pohybu</i> + za + <i>A</i>	Musíte jet za město.
2.5.6 Směr nahoru/dolů	
➤ <i>V pohybu</i> + nahoru	Musíme jít nahoru.
➤ <i>V pohybu</i> + dolů	Bež dolů, Jirka na tebe čeká.
<i>N</i> + stoupat	Teplota rychle stoupá.
<i>N</i> + klesat	Voda v řece klesá.
2.5.7 Směr doprava/doleva	
➤ <i>V pohybu</i> + doprava	Půjdete doprava.
➤ <i>V pohybu</i> + doleva	Teď pojedeme doleva?
➤ <i>V pohybu</i> + vlevo	Pavel jel vlevo.
➤ <i>V pohybu</i> + vpravo	Chcete jít vpravo?
➤ zahrnout vlevo/vpravo/doleva/doprava	Půjdete rovně a zahrnete vlevo.

2.5.8 Směr doprostřed	
<i>V pohybu</i> + doprostřed	Tu láhev vína dáme doprostřed.
2.5.9 Východisko	
➤ odkud + <i>V pohybu</i>	Odkud jedete?
➤ <i>V pohybu</i> + z + <i>G</i>	Ten vlak jede z Ostravy.
➤ <i>V pohybu</i> + od + <i>G</i>	Přicházíte od divadla?
<i>V pohybu</i> + zleva	Auto přijede zleva.
<i>V pohybu</i> + zprava	Petr přichází zprava.
<i>V pohybu</i> + zepředu	Lidé vycházejí zepředu.
<i>V pohybu</i> + zezadu	Zezadu vyjelo kolo.
2.5.10 Původ	
➤ Odkud jsi/jste?	
➤ být z + <i>G</i>	Jsem z Prahy.
Srov. i SP 1.8, 1.9	
2.5.11 Dráha	
kudy + jít/jet (<i>otázka</i>)	Kudy musím jít? Kudy pojedeme?
➤ jít/jet + první/druhou ulicí doleva/doprava	Půjdete druhou ulicí doleva.
➤ <i>V pohybu</i> + kolem + <i>G</i>	Nechci jet kolem školy.
<i>V pohybu</i> + přes + <i>A</i>	Půjdeme přes most.
<i>V pohybu</i> + po + <i>L</i>	Pojedete po dálnici D1.
<i>V pohybu</i> + tudy	Jede tudy tramvaj číslo 5?
2.6 Pohyb předmětem	
2.6.1 Obecně	
hýbat/pohybovat + <i>I</i>	Můžete hýbat rukou?
2.6.2 Způsob pohybu předmětem	
➤ nést + <i>A</i>	Číšník nese kávu
přinést + <i>A</i>	Přineseme si jídlo.
odnést + <i>A</i>	Odneste to pryč!
➤ poslat + <i>A</i>	Chtěl bych poslat fax do Austrálie.
➤ vrátit + <i>A</i> + <i>kam</i>	Musím vrátit knihy do knihovny.
➤ dát + <i>kam</i>	Teď dáme na stůl jídlo.
vézt + <i>A</i>	Vezu pana ředitele na letiště.
vést + <i>A</i>	Vedu dítě do školy.
přivést + <i>A</i>	Přivedeš svou sestru?
přivést + <i>A</i>	Kamila přivezla knihy.
odvést + <i>A</i>	Jana odvedla toho psa.
odvézt + <i>A</i>	Odvezeme Jirku na nádraží.

3 ČAS

3.1 Obecně

➤ Máš/Máte čas?

➤ čas

➤ mít čas

Mám dnes čas. Kdy mají čas?

doba

3.2 Časové úseky

3.2.1 Obecně

➤ chvíle/chvilka

➤ moment

okamžik

➤ hodina

➤ minuta

➤ sekunda/vteřina

➤ čtvrt hodiny

➤ tři čtvrtě hodiny

➤ půl hodiny

➤ den

➤ noc

➤ týden

➤ víkend

čtrnáct dní*

➤ měsíc

➤ rok

3.2.2 Roční období

➤ jaro

➤ léto

➤ podzim

➤ zima

3.2.3 Názvy měsíců

➤ leden

➤ únor

➤ březen

➤ duben

➤ květen

➤ červen

➤ červenec

➤ srpen

➤ září	
➤ říjen	
➤ listopad	
➤ prosinec	
Srov. i OP 3.3.3, 3.4	
3.2.4 Názvy dnů	
➤ pondělí	
➤ úterý	
➤ středa	
➤ čtvrtek	
➤ pátek	
➤ sobota	
➤ neděle	
Viz OP 3.3.2, srov. i OP 3.4	
3.2.5 Denní doby	
➤ ráno	
➤ dopoledne	
➤ poledne	
➤ odpoledne	
➤ večer	
➤ noc	
➤ půlnoc	
Srov. i OP 3.4, 3.5	
3.2.6 Doby podle činnosti	
pracovní den	
pracovní doba	
➤ úřední hodiny	
➤ ordinační hodiny	
konzultační hodiny	
školní rok	
semestr	
➤ volno	
➤ dovolená	
➤ prázdniny	
➤ (státní) svátek	
Srov. i OP 3.2.7	
3.2.7 Svátky	
➤ Nový rok	
➤ Velikonoce	
➤ Vánoce	

Štědrý den	
➤ Silvestr	
3.3 Orientace v čase	
3.3.1 Hodiny	
➤ Kolik je hodin?	
➤ hodina	Je jedna hodina, jedna minuta. Jsou dvě (hodiny).
➤ minuta	
➤ sekunda/vteřina	
➤ čtvrt na + A	Je čtvrt na pět.
➤ tři čtvrtě na + A	Je tři čtvrtě na osm.
➤ půl + G	Bylo půl desáté.
➤ <i>udávání času digitálně</i>	23:55 (dvacet tři padesát pět)
3.3.2 Dny	
➤ den	
➤ Který je dnes den?	<i>(Který je dnes den?)</i> ⇒ Je sobota.
➤ Co je dnes za den?	<i>(Co je dnes za den?)</i> ⇒ Je pondělí.
Srov. i OP 3.2.4, 3.2.6 a 3.2.7	
3.3.3 Datum	
➤ datum	
Kolikátého je (dnes)?	<i>(Kolikátého je dnes?)</i> ⇒ Je sedmého (ledna).
➤ Jaké je (dnes) datum?	<i>(Jaké je dnes datum?)</i> ⇒ Dnes je třetího (ledna).
➤ Kdy... <i>(otázka)</i>	Kdy se to stalo? Kdy přijedete?
➤ být + N/G	Je první únor. Je prvního února.
➤ <i>písemně</i>	27.11.2003
3.4 Časové okolnosti: Kdy	
➤ kdy	
➤ V kolik hodin?	
➤ někdy	
➤ nikdy	
➤ teď	
➤ hned	
➤ dnes/dneska <i>(neformální)</i>	
➤ včera	
předevčirem	
➤ zítra	
pozítří	
letos	

loni	
předtím	
➤ potom/pak	
➤ dříve/dřív	
➤ později	
➤ za + A (3.2.1)	Vrátíme se za hodinu/týden/rok.
před + I (3.2.1)	Odjeli před hodinou/týdnem/rokem.
➤ v + L (časový údaj)	V lednu. V noci. V roce 1954.
➤ v + A (časový údaj)	V pondělí. V poledne.
➤ o dovolené	
➤ o prázdninách	
➤ o víkendu	
➤ o půlnoci	
➤ o Vánocích/na Vánoce	
➤ o Velikonocích/na Velikonoce	
➤ na Silvestra	
➤ na Nový rok	
➤ na jaře	
➤ na podzim	
➤ v létě	
➤ v zimě	
➤ G (konkrétní datum)	Osmnáctého června.
➤ minulý	Minulý rok. Minulou sobotu. Minulé pondělí.
➤ příští	Příští týden.
➤ tento/tuto/toto + A (3.2.1)	Tento víkend. Tuto sobotu. Toto pondělí.
Srov. i OP 3.5	
3.5 Přesnost	
➤ včas	Musíme přijít včas
přesně	Vlak nejede přesně. Odjíždím přesně ve čtyři (hodiny).
➤ asi	Přijedu asi ve čtyři (hodiny).
➤ brzo	Jsme tady moc brzo.
➤ pozdě	Jdu pozdě.
3.6 Rychlost	
➤ pomalu	Mluvte pomalu. Vlak jede pomalu.
➤ pomalý	Vlak je pomalý.
➤ rychle	Jíme rychle.
➤ rychlý	Petr je rychlý.
3.7 Množství času	
3.7.1 Jak dlouho	
➤ jak dlouho	Jak dlouho se učíš česky? Jak dlouho jede vlak z Prahy?

➤ <i>A</i> (časový údaj)	(<i>Jak dlouho tu jsi?</i>) ⇒ Dva roky./Chvilku.
➤ Dlouho./Ne dlouho.	(<i>Jak dlouho tu čekáš?</i>) ⇒ Dlouho.
➤ kolik + <i>G</i> (časový úsek)	Kolik roků jsi tu? Kolik hodin čekáte?
➤ Kolik máš času?	
➤ mít + <i>A</i> (slovní zásoba viz 3.2.1)	(<i>Kolik máš času?</i>) ⇒ Mám chvilku.
3.7.2 Odkdy	
➤ odkdy	Odkdy jste v České republice?
➤ od + <i>G</i>	(<i>Odkdy pracuješ?</i>) ⇒ Od pátku.
od kolika hodin	Od kolika hodin nespíte?
<i>Srov. i OP 3.2, 3.3</i>	
3.7.3 Dokdy	
➤ dokdy	Dokdy je otevřená lékárna?
➤ do + <i>G</i>	(<i>Dokdy tu budete?</i>) ⇒ Do pátku do šesti hodin.
do kolika hodin	Do kolika hodin pracuješ?
<i>Srov. i OP 3.2, 3.3</i>	
3.7.4 Za jak dlouho	
za jak dlouho	Za jak dlouho se vrátíte?
➤ za + <i>A</i> (3.2.1)	Za hodinu se vrátím. Za chvilku budeme ve škole.
➤ kdy	Kdy přijedete?
➤ brzo	
➤ pozdě	
<i>Srov. i OP 3.4</i>	
3.8 Perspektiva	
➤ Jak dlouho + <i>Vf</i> s futurálním významem (otázka)	Jak dlouho tady budeš?
➤ <i>V</i> s futurálním významem + <i>A</i> (3.2.1)	Budu studovat rok.
<i>V</i> s futurálním významem od <i>G</i> do <i>G</i>	Pojedeme tam od osmi do devíti (hodin).
Na jak dlouho jsi/jste tady?	
Jsem tady na + <i>A</i> (3.2.1)	Jsem tady na rok.
Jsem tady od + <i>G</i> do + <i>G</i>	Jsem tady od ledna do června.
3.9 Předčasnost	
už (kladné <i>V</i> ; <i>préteritum</i>)	Už jsme jedli. Ten film jsem už viděl.
3.10 Souběžnost	
když	Když studuju, neposlouchám rádio.

3.11 Následnost	
➤ pak	Teď nemám čas, ale pak ti zavolám.
➤ potom	Co budeš dělat potom?
➤ za + A (3.2.1)	Budu u vás za půl hodiny.
3.12 Pořadí	
nejdříve	Nejdříve musím na poštu.
➤ potom/pak	Potom chci do lékárny. Pak si dáme oběd.
nakonec	Nakonec koupím rohlíky.
3.13 Fáze	
3.13.1 Začátek	
➤ začátek (+G)	Kdy je začátek koncertu? Začátek je v 8 (hodin).
➤ začít + <i>inf./N</i>	Začal jsem hrát fotbal. Koncert začne brzo.
➤ začínat + <i>inf./N</i>	Kdy začíná kurs? Začínáme studovat češtinu.
3.13.2 Trvání	
➤ N + trvat (+ <i>jak dlouho</i>)	Film trvá (dvě hodiny).
N + pokračovat	Musíme pokračovat. Film pokračuje.
dále/dál	Jeďte dál. Budete číst dál?
pořád	Pořád spí. Pořád mě bolí hlava
ještě	Marcela ještě spí.
3.13.3 Konec	
➤ konec (+G)	Kdy je konec filmu?
➤ N + končit	Film končí v devět. Musíme končit.
přestat + <i>inf.</i>	Přestalo pršet. Přestaň kouřit!
3.14 Frekvence	
3.14.1 Otázka na frekvenci	
➤ jak často	Jak často chodíš do kina?
kolikrát	Kolikrát jsi tam byl?
3.14.2 Stálý výskyt	
vždycky	Jsem vždycky sama. Vždycky si dám kávu.
pořád	Je tam pořád otevřeno.

3.14.3 Pravidelnost	
➤ každý + <i>A</i> (<i>časový bod/časový úsek</i>) pravidelně	Každý den se učím. Každou středu tančíme. Chodím pravidelně plavat.
3.14.4 Vysoká frekvence	
➤ často	Často je mi zima.
3.14.5 Obvyklost	
➤ obvykle normálně	Obvykle pivo nepiju. Normálně jím v poledne.
3.14.6 Počítaný výskyt	
➤ násobná číslovka	Pojedu tam třikrát.
➤ násobná číslovka + za + <i>A</i> (3.2.1) několikrát	Domů jezdím dvakrát za rok. Viděl jsem Janu několikrát.
mockrát	V Praze jsem byl mockrát.
3.14.7 Občasnost	
➤ někdy	Někdy mám strach.
➤ občas sem tam (<i>neformální</i>)	Občas hraju tenis. Sem tam se potkáme.
3.14.8 Řídkost, ojedinělost	
skoro (nikdy) + <i>záporný tvar V</i>	Víno skoro nepiju. (<i>Jak často plaveš?</i>) ⇒ Skoro nikdy.
jednou za čas	Jednou za čas jdeme tančit.
3.14.9 Nevýskyt	
➤ nikdy (+ <i>záporný tvar V</i>)	Nikdy nejezdím vlakem. Nikdy jsem ho neviděl.
3.15 Časový horizont	
3.15.1 Blízký	
už + <i>časové určení</i>	Zkouška je už v pátek. Pojedeme tam už zítra.
3.15.2 Daleký	
až + <i>časové určení</i>	Sejdeme se až za týden. Budu to mít až ve čtvrtek.
teprve + <i>časové určení</i>	Bude to hotové teprve ve středu.

3.16 Průběh a omezenost děje	
<i>Viz výklad gramatiky v kapitole 13.</i>	
3.16.1 Opakovanost, pravidelnost	
➤ jezdit # (+ <i>ADV</i> frekvence)	Často jezdím domů. Jezdíme do práce.
➤ chodit # (+ <i>ADV</i> frekvence)	Občas chodím k Janě. Chodíme pěšky.
3.16.2 Limitnost děje	
➤ jet # (+ <i>ADV</i> času)	Zítra jedou do Ostravy.
➤ jít # (+ <i>ADV</i> času)	V pátek jdeme do divadla.

4 KVANTITA

4.1 Počet – Výklad shody v oddílu Morfologie

4.1.1 Počitatelnost

➤ gramatické číslo – singulár/plurál	nová kniha/nové knihy
➤ kolik + <i>G pl.</i>	Kolik máš kamarádů? Nevím, kolik je hodin.
➤ nic	V kuchyni není nic.
➤ základní číslovky + <i>S #</i>	jedno auto/dva studenti/pět korun
➤ sto	sto studentů
➤ tisíc	tisíc korun
➤ oba/obě (+ jméno ve stejném pádu)	Půjdeme tam oba. Bydlí tu oba bratři.
pár + <i>G pl.</i>	Koupila si pár bot. Znáš tu pár lidí.
➤ několik + <i>G pl.</i>	Několik studentů nepřišlo.
➤ moc + <i>G pl.</i>	Je tam moc chyb.
➤ mnoho + <i>G pl.</i>	Čekají mnoho dní.
➤ hodně + <i>G pl.</i>	Hodně lidí pracuje tady.
➤ dost + <i>G pl.</i>	Neznám dost lidí.
➤ každý (+ <i>S sg.</i>) – totalizátor, se jménem i bez něj	Každý to umí. Každý člověk umí mluvit.
všichni (+ <i>S sg.</i>) – totalizátor, se jménem i bez něj	Všichni přijdete zítra. Všichni studenti se učí.
➤ žádný (+ <i>S</i>) + záporný tvar <i>V</i>	Žádný dům tam nestojí. Žádný tu není.
➤ nikdo + záporný tvar <i>V</i>	Nikdo tu nebydlí.
➤ málo + <i>G pl.</i>	Mám málo židlí.
➤ přibližná jednotka objemu + <i>G pl.</i>	krabička zápalek, sáček bonbonů

4.1.2 Pořadí

➤ řadové číslovky (+ <i>S</i>)	Desátá řada, pane. Jste první.
kolikátý (+ <i>S</i>)	Kolikátý jste? Kolikátý je to den?
➤ další (+ <i>S</i>)	Další, prosím. Další den je sobota.
➤ být na řadě	Jste na řadě, pane.
ještě jeden/jedna/jedno (+ <i>S</i>)	Ještě jednu polévku, prosím.
➤ poslední (+ <i>S</i>)	To je můj poslední den tady. Jsi poslední.

4.1.3 Násobnost

➤ násobné číslovky typu dvakrát	Zkusil jsem volat třikrát.
➤ jednou	
ani jednou	Nečetl jsem to ani jednou.
kolikrát	Kolikrát jsi viděl ten film?
několikrát	Už jsem to psal několikrát.

4.1.4 Druhovost	
<i>základní číslovka + druh + G</i>	Kupte dva druhy sýra.
4.1.5 Zlomky	
➤ půl/půlka (+ G)	Dejte mi půlku (chleba).
➤ čtvrt/čtvrtka (+G)	Vezmu si čtvrtku (zelí).
➤ čtvrt/půl/tři čtvrtě + kila/litru (+ G)	Dejte mi půl kila jablek. Vezmu si čtvrt kila.
➤ kus/kousek (+ G)	Chci ten kousek. Vezmu si kousek šunky.
➤ celý (+ S)	Snědli celý dort. Chcete celý, pane?
<i>Srov. i OP 5.1.2.4 a 5.1.2.7</i>	
4.1.6 Číslovka a počítaný předmět	
➤ jeden/jedna/jedno + N sg.	jeden den, jedna žena, jedno auto
➤ dva/dvě, tři, čtyři + N pl.	dva domy, dvě školy, tři muži, čtyři auta
➤ pět + G pl. (+ Vf v 3. os. sg. n.)	pět studentů, pět cizinek (<i>stálo venku</i>)
➤ <i>uvádění ceny v celých a zlomkových jednotkách měny (3,50 Kč)</i>	Stojí to tři padesát. Stojí to tři koruny padesát. Stojí to tři koruny padesát haléřů.
➤ <i>totéž v eurech (3,50 €)</i>	Stojí to tři padesát. Stojí to tři eura padesát. Stojí to tři eura padesát centů.
<i>Srov. i OP 4.1.1</i>	
4.1.7 Výrazy užívané při výpočtech	
➤ číslo	Tisíc je velké číslo.
<i>čtení desetinných čísel, jednotky v G</i>	0,5 kg – nula celá pět (kilogramu) 1,2 m – jedna celá dva (metru) 2,88 – dvě celé osmdesát osm 5,13 – pět celých třináct
procento	třicet procent
počítat/spočítat	Můžeš spočítat sklenice?
➤ a	Tři a dvě je pět.
➤ plus	Sedm plus šest je třináct.
➤ minus	Deset minus dvě je osm.
krát	Tři krát dvě je šest.
děleno + I	Osm děleno osmi je jedna.
➤ je	Sedm plus nula je sedm.
to dělá (dohromady)	Tak, to dělá 100 korun, pane.
➤ za + A	Pronájem stojí 500 Kč za den. Vstupné za jednoho je 80 Kč. To je tričko za 100 korun.
4.2 Množství	
4.2.1 Nepočítatelnost	
➤ kolik + G sg.	Kolik máme benzínu?

➤ moc + <i>G sg.</i>	Nemáme moc času.
➤ mnoho + <i>G sg.</i>	V řece je mnoho vody.
➤ hodně + <i>G sg.</i>	Chceš hodně polévky?
➤ dost + <i>G sg.</i>	Není tu dost piva.
spousta + <i>G sg.</i>	Je tu spousta vína.
➤ kus/kousek + <i>G sg.</i>	Dám si kousek šunky.
➤ <i>přibližné jednotky objemu + G sg.</i>	Kupte balíček rýže.
➤ trocha + <i>G sg.</i>	Nalila nám trochu čaje.
➤ málo + <i>G sg.</i>	V kuchyni je málo chleba.
➤ nic	Ve sklenici není nic.
➤ žádný + <i>S</i>	V láhvi není žádné víno.
Srov. i OP 5.1.2.5	
4.3 Stupeň	
4.3.1 Komparativ (limitovaný počet ADJ a ADV) #	
<i>komparativ ADJ</i>	Koupil jsem si lepší auto.
<i>komparativ ADJ + než</i>	Praha je větší než Olomouc.
<i>komparativ ADV</i>	Je mi už lépe/líp.
<i>komparativ ADV + než</i>	Tady je draž než tam.
4.3.2 Stupeň vlastnosti u komparativu	
<i>trochu + komparativ ADJ/ADV</i>	To auto je trochu dražší. Mluv trochu pomaleji.
<i>o moc + komparativ ADJ/ADV</i>	Jste o moc starší než já. Můžete spát o moc déle.
4.3.3 Superlativ (limitovaný počet ADJ a ADV) #	
<i>superlativ ADJ/ADV</i>	Ten student je nejlepší. Učí se nejrychleji.
<i>superlativ ADJ/ADV + z + G</i>	Jana je nejmladší z nás. Čteš nejlépe z nich.
<i>superlativ ADJ/ADV + adverbiale místa</i>	To je nejrychlejší auto v Praze. Zpíváš tu nejlépe.
4.3.4 Přesnost, přibližnost	
přesně	Potřebuju přesně dvacet lidí.
právě	Je nás právě osm.
➤ méně/míň než	Mám méně knih než ty.
➤ více/víc než	Přišlo více než sto lidí.
➤ dost (+ <i>G</i>)	Mám tu dost židlí.
➤ asi	Známe tu asi deset studentů.
skoro	Je mi skoro třicet let.

4.3.5 Restriktivnost	
➤ jen/jenom	Potřebujeme jen deset korun.
už	Známe už moc lidí.
ještě	Mám ještě tři jablka.
maximálně	Budete čekat maximálně tři dny.
minimálně	Musíte znát minimálně tisíc slov.
4.3.6 Stupeň množství	
příliš + mnoho/málo (+ <i>G</i>)	příliš mnoho/málo práce
moc málo (+ <i>G</i>)	moc málo přátel
velmi + mnoho/málo (+ <i>G</i>)	velmi mnoho/málo času
docela + hodně/málo (+ <i>G</i>)	docela hodně/málo peněz

5 VLASTNOSTI

5.1 Fyzické vlastnosti

5.1.1 Dotaz na vlastnosti

➤ jaký Jaké je to pero? Jakou máš knihu?

5.1.2 Rozměry a míry

5.1.2.1 Velikost

➤ velikost

➤ velikost (+ číslovka)* Jakou velikost potřebujete?
Prosím velikost třicet šest.

➤ Jaká je to velikost?

➤ Jakou máš/máte velikost?

➤ S/M/L/XL/XXL* (Jaká je to velikost?) ⇒ Je to XL.

➤ číslo (+ číslovka) Chtěla bych tyhle boty, číslo pět.

čtyřka, pětka, ...* Tyhle sandály mi jsou malé, potřebuju sedmičku.
Chci tyhle boty. Máte pětku?

➤ velký, větší

➤ malý, menší

měřit *kolik* Kolik měříš? Měřím metr osmdesát.

5.1.2.1.1 Délka

➤ dlouhý

➤ krátký

5.1.2.1.2 Šířka

široký

úzký

5.1.2.1.3 Výška, hloubka

➤ vysoký

➤ nízký

➤ velký

➤ malý

hluboký

5.1.2.1.4 Tloušťka

➤ silný* Ta zeď je silná.

tlustý* (<i>pejorativní o člověku</i>)	Jsem teď trochu tlustá.
➤ plnoštíhlý* (<i>o člověku</i>)	Chtěla bych kabát pro plnoštíhlou ženu.
➤ štíhlý* (<i>o člověku</i>)	Moje kamarádka je štíhlá.
hubený* (<i>o člověku</i>)	Tomáš je moc hubený.
tenký	Máte nějakou tenkou knihu?
5.1.2.1.5 Vzdálenost	
➤ daleko (od + <i>G</i>)	Jak daleko je koupaliště? Jak daleko jsou Poděbrady od Prahy?
➤ blízko (+ <i>G</i>)	Pojď, už jsme blízko! Svatý Kopeček je blízko Olomouce.
➤ číslovka + <i>délková míra</i>	Nymburk je od Poděbrad osm kilometrů.
➤ kolik + <i>délková míra (otázka)</i>	Kolik kilometrů je to z Lysé do Nymburka?
Srov. i OP 2.3	
5.1.2.2 Délkové míry	
➤ milimetr (= mm)	
➤ centimetr (= cm)	
➤ metr (= m) (+ <i>G</i>)	Chtěla bych dva metry té zelené látky.
➤ kilometr (= km)	
5.1.2.3 Váha, hmotnost	
➤ těžký	
➤ lehký	
➤ gram (= g) (+ <i>G</i>)	Jezte gram vitamínu C každý den.
➤ deka(gram) (= dkg) (+ <i>G</i>)	Prosím deset deka šunky.
➤ kilo(gram) (= kg) (+ <i>G</i>)	Dvě kila brambor, prosím.
metrák (= q, 100 kg) (+ <i>G</i>) (<i>neformální</i>)	Potřebuju metrák brambor.
tuna (= t) (+ <i>G</i>)	Koupím si tunu uhlí.
vážít <i>kolik</i>	Kolik váží ten kufr? Kufr váží 5 kilo.
5.1.2.4 Objem	
➤ velký	
➤ malý	
➤ místo	Je tu dost míst
➤ litr (= l) (+ <i>G</i>)	Vezmu si litr červeného vína.
➤ půl litru (+ <i>G</i>)	
➤ deci(litr) (= dl)	Dvě deci bílého vína, prosím.
metr krychlový (= m ³) (+ <i>G</i>)	Každý rok platím 300 metrů krychlových vody.
dvojka (= 0,2 l) (<i>nápoje</i>)	Dvojku bílého vína, prosím.
sedmička (= 0,7 l) (<i>nápoje</i>)	Dáme si sedmičku červeného.
vejít se <i>někam</i>	Vejdou se do kufru ještě moje knihy?
Srov. i OP 4.2.1	

5.1.2.5 Přibližnost	
➤ asi	Poděbrady leží asi dvacet kilometrů od Prahy. Přišlo asi patnáct studentů.
➤ málo + <i>G</i>	Čokolády jím velmi málo.
➤ trochu + <i>G</i>	Můžu si dát ještě trochu omáčky?
➤ hodně + <i>G</i>	Jím hodně zeleniny.
➤ hrnek + <i>G</i>	Vypila jsem celý hrnek čaje.
➤ šálek + <i>G</i>	Šálek kávy, prosím!
➤ sklenice + <i>G</i>	Můžu dostat sklenici vody?
➤ láhev + <i>G</i>	Koupíme láhev mléka.
flaška (+ <i>G</i>) (<i>neformální</i>)	Mám doma flašku brandy.
➤ velké/malé pivo	
➤ kus/kousek + <i>G</i>	Dej mi prosím kus chleba. Jeden kousek dortu mi stačí.
➤ lžice + <i>G</i>	Lžice másla
špetka + <i>G</i>	špetka soli
balení + <i>G</i>	balení toaletního papíru
krabička + <i>G</i>	krabička zápalek
sáček + <i>G</i>	sáček bonbonů
5.1.2.6 Plocha, prostor	
➤ velký	
➤ malý	
➤ místo	V kuchyni je málo místa.
metr čtvereční (= m ²) + <i>G</i>	Ten byt má 50 metrů čtverečních.
Srov. i OP 4.2.1	
5.1.2.7 Teplota	
➤ teplota	
➤ mít teplotu*	Jakou máte teplotu?
teploměr	
měřit/změřit (si) teplotu	Měřil jste si teplotu?
➤ vysoká/nízká teplota	
➤ horečka*	
➤ mít horečku*	
➤ studený	
➤ teplý	
➤ horký	
➤ být (+ <i>D</i>) chladno	Je mi chladno.
➤ být (+ <i>D</i>) zima	Včera byla hrozná zima.
➤ být (+ <i>D</i>) teplo	Zítří asi bude teplo.
➤ být (+ <i>D</i>) horko	Není ti horko?
➤ mráz	
mrznout	
vařit se	
➤ stupeň (Celsia)*	Kolik je stupňů?

	Dnes je venku jen pět stupňů.
Je na nule.	
➤ pod nulou/minus	Je pět (stupňů) pod nulou. Je minus pět (stupňů). Je pod nulou.
➤ nad nulou/plus	Je šest (stupňů) nad nulou. Je plus šest (stupňů).
➤ <i>uvádění teploty ve zlomcích stupňů</i>	(36,7°C) třicet šest (celých) sedm
5.1.3 Vlhkost	
➤ mokrý	
➤ suchý	
vlhký (<i>prádlo apod.</i>)	
Je mokro.	
Je sucho.	
5.1.4 Viditelnost	
➤ vidět + <i>A/jak</i>	Vidíš Sněžku? Vidíte špatně?
➤ světlo	
➤ tma	
➤ mlha	
5.1.5 Slyšitelnost, hluk	
➤ slyšet + <i>A/jak</i>	Slyším telefon. Špatně tě slyším.
➤ nahlas	Mluvte nahlas, prosím.
➤ ticho	Ticho, prosím! Bylo tam ticho.
➤ tichý	
potichu	
➤ pst*	
hlučný	
hluk	
dát nahlas/potichu + <i>A</i>	Můžeš dát tu televizi nahlas?
ztišit + <i>A</i>	Můžeš tu hudbu ztišit?
křičet	Dítě křičí.
5.1.6 Chut'	
➤ <i>N</i> + mi/ti/vám + chutnat/nechutnat	Ten dort mi nechutná. Chutnal vám oběd? Chutná mi to.
➤ (být/nebýt) dobrý	Ta káva je dobrá.
➤ slaný	
➤ sladký	
hořký	
kyselý	

5.1.7 Vůně	
vonět (<i>jak</i>)	V kuchyni voní koláče. Ten dort hezky voní.
smrdět (<i>jak</i>)	To mléko už smrdí. Ta chodba strašně smrdí.
5.1.8 Povaha materiálu	
➤ tvrdý	
➤ měkký	
hrubý	
hladký	
pevný	
křehký	
5.1.9 Barva	
➤ barva	Jakou barvu kalhot si přejete?
➤ bílý	
➤ žlutý	
➤ růžový	
➤ oranžový	
➤ červený	
➤ fialový	
➤ modrý	
➤ zelený	
➤ hnědý	
➤ šedý/šedivý (<i>o vlasech</i>)	
➤ blond (<i>neskl., o vlasech</i>)	
zrzavý (<i>o vlasech</i>)	
➤ černý	
➤ zlatý	
➤ stříbrný	
➤ tmavý	
➤ světlý	
světle- + <i>barva</i>	Koupím si světlemodrý svetr.
tmavo- + <i>barva</i>	Máte tmavohnědý klobouk?
(<i>barva</i>) + metalíza	Auto má modrou metalízu.
5.1.10 Vzor	
vzor	Přejete si košili se vzorem?
bez vzoru	Chci ponožky bez vzoru.
vzorovaný	
barevný, jednobarevný, dvoubarevný...	
květovaný	
puntíkový	
pruhovaný	
kostkovaný	

5.1.11 Věk, stáří	
5.1.11.1 Věk/stáří lidí	
➤ věk	
➤ starý	
➤ mladý	
➤ starší (+ než <i>N</i>)	Petr je starší muž. Petr je starší než Ivan.
➤ mladší (+ než <i>N</i>)	Bydlí tu mladší žena. Ivana je mladší než Klára.
➤ Jak jsi/jste starý/stará?	
➤ Kolik je ti/vám let? Kolik ti/vám je?	
➤ být + mi + <i>kolik</i>	Bude mi dvacet. Bylo mi padesát. Je mi sedm.
mít + <i>kolik</i> (let) (<i>neformální</i>)	Mám osmnáct. Jitka má třicet.
➤ jeden rok, dva/tři/čtyři roky, pět... roků/let	Jeho synovi jsou dva (roky). Je mu dvacet šest (let).
➤ jeden měsíc, dva/tři/čtyři měsíce, pět měsíců	Naše Lenka už má šest měsíců.
➤ malý (<i>o dětech</i>)	František je malý kluk.
5.1.11.1.1 Fáze lidského života	
miminko	
➤ dítě – děti (<i>pl.</i>)	
➤ chlapec/kluk	
➤ dívka/holka	
mladistvý	Mladistvým alkohol neprodáváme.
dospělý/dospělá	
důchodce/důchodkyně	
5.1.11.2 Stáří věcí	
➤ nový	Vezmu si ten nový svetr.
➤ starý	Ta televize je moc stará.
➤ moderní/nemoderní	Máte moderní byt.
5.1.12 Fyzický stav	
5.1.12.1 Fyzický stav člověka/zvířete	
➤ (být) v pořádku	Jarmila je v pořádku.
➤ žít/nežít	Pan Novák ještě žije. Babička bohužel už nežije.
živý	
mrtvý	
➤ zdravý	
➤ nemocný	
➤ být + <i>D</i> + dobře	Je mi dobře.
➤ být + <i>D</i> + špatně	Není ti špatně?

➤ být + <i>D</i> + lépe/líp	Už je mi líp.
➤ být + <i>D</i> + hůře/hůř	Pavle je dnes hůř.
5.1.12.2 Fyzický stav věci	
➤ celý	
➤ v pořádku	Auto není v pořádku.
rozbít + <i>A</i>	Rozbil jsem sklenici.
rozbít se	Televize se rozbila.
➤ rozbitý	
➤ <i>N</i> + jít/nejít	Nejde video.
➤ <i>N</i> + fungovat/nefungovat	Pračka nefunguje.
➤ <i>N</i> + jet/nejet, jezdit/nejzdit	Tento expres v neděli nejedí. Výtah nejede.
➤ mimo provoz	
➤ porucha	
➤ opravit + <i>A</i>	Můžete mi opravit hodinky?
➤ čerstvý	
prošlý	
zkažený	
5.1.12.3 Přístupnost, dosažitelnost	
➤ (být/mít) otevřeno	Dnes máme otevřeno do pěti (hodin).
➤ (být/mít) zavřeno	V pondělí je v muzeu zavřeno.
<i>N</i> + otvírat	Kdy otvírá banka?
<i>N</i> + zavírat	Supermarket zavírá v deset večer.
➤ (být/mít) obsazeno	Promiňte, je obsazeno.
➤ (být/mít) volno	Máte tu volno?
➤ (být/mít) vyprodáno	Už je vyprodáno.
➤ být/nebýt tady	Ano, pan Holý je tady.
➤ být/nebýt pryč	Promiň, sestra je pryč.
Srov. i SP 9.2	
5.1.12.4 Čistota	
➤ mýt/umýt (si) + <i>A</i>	Kdo dnes myje nádobí? Musíš si umýt ruce.
➤ mýt/umýt se	Myju se každý den. Kde se můžu umýt?
sprchovat se	Budeš se sprchovat?
➤ čistit/vyčistit (si) + <i>A</i>	Zuby si čistím ráno a večer.
➤ uklidit/uklízet (+ <i>A</i>)	Musím uklidit pokoj. Dnes budeme uklízet.
prát + <i>A</i>	Musím dnes prát trička.
➤ čistý	
➤ špinavý	
uklizený	
➤ pořádek/nepořádek	
➤ pračka	
myčka	

čistírna	
prádelna	
➤ kúpeľna	
Srov. i SP 2.6	
5.1.12.5 Materiál, látka	
➤ materiál	Jaký je to materiál?
➤ Z čeho to je?	
➤ být z + G	Ta bunda je z kůže.
➤ To je + N	To je pravé stříbro.
➤ zlato	
➤ zlatý	
➤ stříbro	
➤ stříbrný	
➤ dřevo	
dřevěný	
➤ papír	
papírový	
kov	
kovový	
plech	
plechový	
sklo	
skleněný	
porcelán	
porcelánový	
keramika	
keramický	
beton	
betonový	
kůže	
kožený	
plast	
plastový	
látka (= <i>textil</i>)	Ten ubrus je z látky.
bavlna	
bavlněný	
vlna	
vlněný	
➤ voda	
➤ led	
➤ vzduch	
➤ plyn	
5.1.12.6 Pravost, ryzost	
pravý	pravé zlato

umělý	umělá kůže
přírodní	přírodní materiál
5.1.12.7 Naplněnost	
➤ prázdný	
poloprázdný	
➤ plný	
5.2 Hodnocení	
5.2.1 Hodnota, cena	
➤ drahý	
➤ levný	
➤ zadarmo/zdarma	
➤ Kolik to stojí?	
➤ stát <i>kolik</i>	Tento svetr stojí šest set třicet korun.
➤ koupit/kupovat + <i>A</i>	Petra si koupila šaty.
➤ prodat/prodávat + <i>A</i>	Karel prodává auto.
➤ cena	
➤ vstupné	
➤ sleva	
Srov. i SP 9.7	
5.2.2 Vlastnosti	
5.2.2.1 Obecně	
➤ dobrý, lepší, nejlepší	
prima (<i>neformální</i>)	
fajn (<i>neformální</i>)	
➤ výborný	
➤ dobře	
➤ špatný, horší, nejhorší	
➤ nic moc (<i>neformální</i>)	
➤ špatně	
➤ zajímavý	
5.2.2.2 Estetické vlastnosti	
➤ hezký	
➤ krásný	
➤ líbit/nelíbit se mi/ti/vám + <i>N</i>	Líbí se mi Praha. Ta kniha se mi nelíbí.
➤ ošklivý	

5.2.3 Správnost, pravdivost, vhodnost	
➤ dobrý	
➤ dobře	
➤ výborný	
➤ výborně	
➤ špatný	
➤ špatně	
správný	
správně	
vhodný/nevhodný (+ pro + A)	Ten dům není vhodný pro velkou rodinu.
➤ To je/není pravda.	
➤ To je/není chyba.	
➤ mít pravdu	Máš pravdu.
➤ chyba	
➤ N + hodí/nehodí se mi/ti/vám	To se mi nehodí. Hodí se vám pátek?
➤ Souhlasím./Nesouhlasím.	
dobry na + A	Mrkev je dobrá na oči.
špatný na + A	Káva je špatná na žaludek.
Srov. i JF 2.1 a 2.2	
5.2.4 Úspěšnost	
➤ Jak to jde?	
➤ Jde to.	
udělat/neudělat + A	Neudělala jsem zkoušku.
vyhrát/prohrát (+ A)	Jana včera vyhrála. Prohráli jsme zápas.
šťěstí	
smůla	
úspěch	
5.2.5 Důležitost	
důležitý	
hlavní	
zbytečný	
5.2.6 Normálnost, obvyklost	
normální	
obyčejný	
typický	
zvláštní	
speciální	
5.2.7 Obtížnost	
➤ těžký	

➤ lehký	
➤ problém	
5.2.8 Stupeň vlastnosti	
<i>Výrazy determinující kvalitativní adjektiva a adverbia</i>	
➤ moc	moc hezký film, moc rychle
➤ velmi	velmi starý muž, velmi krásně
➤ hodně	hodně vysoký strom, hodně pomalu
➤ docela	docela dobré jídlo, docela pěkně
➤ dost	dost drahá lednička, dost hloupě
➤ moc + záporný tvar V	Není moc dobrá. Nejede moc rychle.
➤ příliš	příliš vysoký stůl, příliš rychle
úplně	úplně nový koberec, úplně špatně

6 MENTÁLNÍ PROCESY

6.1 Reflexe	
6.1.1 Myšlení, vědění	
➤ vědět/nevědět to	Petr to neví.
➤ vědět/nevědět + <i>obsahová věta</i>	Vím, kde máš byt. Víme, že má pravdu.
➤ znát/neznat + <i>A</i>	Petr zná Alenu.
pamatovat/nepamatovat si + <i>A</i>	Nepamatuju si Kamilu.
Nezapomeň/Nezapomeňte (na to).	
Zapomněl/Zapomněla jsem (na to).	
➤ myslet/nemyslet na + <i>A</i>	Myslel na dobrou večeři. Na co myslíš?
➤ myslet + že + <i>obsahová věta</i>	Myslím, že bude zima.
nápad	To je dobrý nápad.
věřit/nevěřit + mi/ti/vám (+ že + <i>obsahová věta</i>)	Nevěříme vám. Věříš, že to bude dobré?
➤ Doufám, že + <i>obsahová věta</i>	Doufám, že přijdete.
➤ rozumět/nerozumět (tomu)	Rozumíš? Nerozumíme tomu.
➤ chytrý	
➤ hloupý	
inteligentní	
inteligence	
Srov. i JF 2.4, 2.5 a 2.6	
6.1.2 City, pocity	
láska	
➤ milovat + <i>A</i>	Petr miluje Alenu.
➤ mít/nemít rád/ráda + <i>A</i>	Nemám ráda pivo.
➤ líbit/nelíbit se mi/ti/vám + <i>N</i>	Líbí se mi ta kniha. To město se mi nelíbí.
➤ nesnášet + <i>A</i>	Černou kávu nesnáším.
mít radost z + <i>G</i>	Jitka má radost z dárku.
mít radost, že + <i>obsahová věta</i>	Máme radost, že jste tady.
být rád/ráda, že + <i>obsahová věta</i>	Jsme rádi, že neprší.
➤ šťastný	
nešťastný	
➤ smutný	
➤ veselý	
smát se	Zuzana se směje.
plakat	Proč malý Petr pláče?
➤ bát se + <i>G</i>	Bojím se zkoušky.
bát se, že + <i>obsahová věta</i>	Bojíme se, že přijdeme pozdě.
mít strach z + <i>G</i>	To dítě má strach z vody.
mít strach, že + <i>obsahová věta</i>	Mám strach, že se něco stane.
nervózní	Učitel je nervózní.

zlobit se (na + A)	David se zlobí. Zlobím se na tebe.
radost	
smutek	
smích	
pláč	
Srov. i JF 2.12	
6.2 Expres	
➤ jazyk	
➤ mluvit <i>jak</i>	Mluvíš česky? David mluví rychle.
mluvit (s + I) (o + L)	Alena mluví s Petrem o počasí.
➤ říct/říkat to + D	Řekla mu to.
říct/říkat (+ D) + <i>obsahová věta</i>	Říkali nám, že přijedou.
➤ ptát/zeptat se (+ G) (na + A) (<i>kde</i>)	Ptal se Jitky na cestu. Zeptám se ve škole.
➤ psát/napsat (+ D) (+ A) (<i>kam</i>)	Petr mi napsal dopis. Píšeš domů?
➤ Prosím tě/vás + <i>tázací věta</i>	Prosím vás, kde je kino? Prosím tě, jmenuješ se Tomáš?
➤ děkovat + D	Děkuju ti.
➤ telefonovat (+ D/ <i>kam</i>)	Musím telefonovat domů.
➤ zavolat/volat (+ D/ <i>kam</i>)	Zavolaš mi?
mailovat (+ D/ <i>kam</i>) (<i>neformální</i>)	Často mailuju do Prahy.
➤ otázka	
➤ odpověď	
➤ zpráva	
➤ dopis	
➤ e-mail	
➤ sms	
Srov. i SP 6.3	

7 RELACE

7.1 Prostorové relace

Viz OP 2

7.2 Časové relace

Viz OP 3

7.3 Vzájemnost participantů

referenční pronomeny se u V s A

Petr a Alena se často navštěvují.
Jana a Tomáš se hádali.

7.4 Stejnost, odlišnost, podobnost

➤ stejný

Ty kabáty jsou stejné.
To je stejný učitel jako včera.

➤ jiný

Jaroslav je jiný.
To je jiná žena.

➤ podobný

To auto je podobné.
Máme podobný dům.

komparace dějů vyjádřených V:

➤ stejně

Píšu stejně.

➤ jinak

Vypadá jinak.

➤ podobně

Mluví podobně.

➤ jako + N

Zpívá jako Jitka.

Srov. i JF 1.1

7.5 Posesivní relace

➤ *posesivní zájmena – Viz OP 8.1.6*

To je můj otec.

➤ *reflexivní posesivní zájmeno*

Znám své město.

➤ *čí*

Čí je ta kniha?

➤ *G*

To je kniha Jany.

➤ *mít + A*

Petr má nové auto.

7.6 Zahrnutí, vyloučení

➤ *dohromady**

Platíte dohromady?

➤ *zvlášť**

Budete platit zvlášť?

ještě

Půjde ještě Milena.

➤ *taky*

Přijel taky Petr.

➤ *sám*

Jedu tam sám.

spolu

Petr a Eva přišli spolu.

7.7 Logické relace	
7.7.1 Slučování	
➤ a #	Dám si kávu a zmrzlinu.
(ani) ani # (<i>záporný tvar V</i>)	Neumím (ani) česky ani anglicky.
➤ a taky #	Mám ráda film, divadlo a taky sport.
7.7.2 Vylučování	
➤ nebo #	Chceš pivo, nebo víno?
7.7.3 Odporování	
➤ ale #	Pivo je dobré, ale teplé. Jedu do Prahy, ale nebudu tam spát.
7.7.4 Exemplifikace a výčty	
ale ne	Přijel Petr a Jitka, ale ne Honza.
například	Mám rád hory, například Krkonoše.
třeba	Chci jet na výlet, třeba do Polska.
7.8 Příčinné relace	
7.8.1 Příčina, důvod	
➤ proč	Proč nemáš čas?
protože	Nemám čas, protože musím studovat.
7.8.2 Účel	
➤ proč	Proč tam jdeš?
<i>Vf + inf.</i>	Jdu tam koupit kazetu.
7.8.3 Podmínka	
když + <i>Vf s futurálním významem</i>	Když bude sníh, budeme lyžovat.

8 DEIXE

8.1 Zájmena

8.1.1 Osobní zájmena pro osoby (bezrodá)

➤ já, ty/vy, my, vy #	Já tady nebydlím. Jede s námi do Prahy. Já jsem jela do Prahy. (já = Eva) Já jsem jel do Prahy. (já = Adam)
-----------------------	---

8.1.2 Osobní zájmena pro osoby, věci a stavy (rodová)

➤ on, ona, ono, oni, ony, ona #	Ona je cizinka. Oni tam nepracují.
---------------------------------	------------------------------------

8.1.3 Reflexivní zájmeno

se	Mám tu knihu s sebou.
----	-----------------------

8.1.4 Demonstrativa

➤ ten, ta, to #	Nechci tu knihu.
➤ tento, tato, toto	Tento pátek jedu do Prahy.
tenhle, tahle, tohle	Tahle košile je drahá.
tamten, tamta, tamto	Tamto auto je hezké.

8.1.5 Tázací zájmena

➤ kdo #	Kdo je to?
➤ co #	Co je to?
➤ který #	Který svetr chceš?
➤ jaký #	Jakou polévku si dáš?
➤ čí #	Čí je to auto?

Srov. i JF 1.4.1

8.1.6 Posesivní zájmena

➤ můj, tvůj, svůj, jeho její, náš, váš, jejich #	Můj bratr je učitel. Moje sestra je prodavačka. Jejich rodiče bydlí v Brně.
--	--

8.1.7 Relativní zájmena

kdo	Nevím, čí je to pes.
co	Vím, co udělám.
který	Věděl jsem, která učitelka je dobrá.
jaký	Věděla jsem, jaký dárek koupím.
čí	Nevím, čí je to bratr.

8.1.8 Neurčitá zájmena	
➤ někdo #	Někdo tu byl.
➤ něco	Potřebuješ něco?
➤ nějaký	Hledám nějaký byt.
➤ některý	Některé dny nepracuju.
8.2 Zájmenné číslovky	
➤ kolik	Kolik máš bratrů.
➤ několik	Koupil několik časopisů.
8.3 Zájmenná adverbia	
➤ kde	Kde bydlíš?
➤ tady	
➤ někde	
➤ nikde (<i>záporný tvar V</i>)	Nikde nepracuju.
➤ kam	Kam jdeš?
➤ tam	
➤ sem	
➤ nikam (<i>záporný tvar V</i>)	Nejdeme nikam.
➤ odkud	Odkud jsi?
kudy	
➤ kdy	Kdy bude oběd?
➤ teď	
➤ někdy	
➤ nikdy (<i>záporný tvar V</i>)	Hana nikdy nespoutuje.
➤ potom/pak	
předtím	
➤ odkdy	Odkdy jste v České republice?
➤ dokdy	Dokdy jste v České republice?
Srov. i OP 2.11	
8.4 Totalizátory	
<i>Viz OP 4.1.1, 4.2</i>	
8.5 Zobecňující substantiva	
➤ člověk	Člověk tu musí pořád číst.
➤ lidé	Lidé to nemají rádi.
➤ „oni“, 3. os. pl.	Říkali to v televizi.
➤ věc	To je divná věc.
➤ problém	Máme velký problém.

8.6 Zástupná slovesa	
dělat/udělat + <i>A</i>	(Prodám televizi.) ⇒ To nesmíš udělat.
8.7 Prostorová deixe	
<i>Viz OP 2.1</i>	
8.8 Časová deixe	
<i>Viz OP 3.4</i>	

SPECIFICKÉ POJMY

OBSAH:

0	Úvod
1	Osobní údaje
1.1	Jméno
1.2	Adresa
1.3	Telefonní číslo
1.4	Datum a místo narození
1.5	Věk
1.6	Pohlaví
1.7	Stav
1.8	Národnost
1.9	Původ
1.10	Zaměstnání
1.10.1	Obecně
1.10.2	Názvy povolání
1.10.3	Názvy pracovišť
1.10.4	Pracovní činnosti
1.11	Rodinné vztahy
1.12	Náboženství
1.13	Záliby
1.14	Charakter a povaha
1.15	Tělesný vzhled
2	Dům, domácnost, okolí
2.1	Typy ubytování
2.2	Prostory

- 2.3 **Zařízení bytu**
- 2.4 **Náklady na byt**
- 2.5 **Služby**
- 2.6 **Úklid**
- 2.7 **Okolí**
- 2.8 **Fauna**
- 2.9 **Flóra**
- 3 **Každodenní život**
- 3.1 **Doma**
- 3.2 **V práci**
- 3.3 **Příjem**
- 3.4 **Vzdělání**
- 4 **Volný čas, zábava**
- 4.1 **Obecně**
- 4.2 **Zájmy a koníčky**
- 4.3 **Média**
- 4.3.1 Tisk
- 4.3.2 Rozhlas
- 4.3.3 Televize a video
- 4.3.4 Internet, počítač
- 4.4 **Reprodukce hudby**
- 4.5 **Kino, divadlo, koncert, představení**
- 4.6 **Výstavy, muzea**
- 4.7 **Četba**
- 4.8 **Sport**
- 5 **Cestování**
- 5.1 **Veřejná doprava obecně**

- 5.1.1 Pohyb
- 5.1.2 Dopravní prostředky
- 5.1.3 Na nádraží

- 5.2 **Letecká doprava**

- 5.3 **Železniční doprava**

- 5.4 **Lodní doprava**

- 5.5 **Taxislužba**

- 5.6 **Soukromá doprava**

- 5.7 **Silniční provoz**

- 5.8 **Účastníci silničního provozu**

- 5.9 **Silniční kontrola**

- 5.10 **Prázdniny, dovolená**

- 5.11 **Ubytování**

- 5.12 **Zavazadla**

- 5.13 **Vstup do země a její opuštění**

- 5.14 **Nedobrovolné opuštění země**

- 5.15 **Cestovní doklady**

- 6 **Vztahy s lidmi**

- 6.1 **Druhy vztahů**

- 6.2 **Pozvání, návštěva**

- 6.3 **Korespondence**

- 6.4 **Členství v organizacích**

- 6.5 **Vláda a politika**

- 6.6 **Zločin a právo**

- 6.7 **Válka a mír**

- 6.8 **Problémy a specifické rysy společnosti**

- 7 **Zdraví**
- 7.1 **Části těla**
- 7.2 **Fyzický stav**
- 7.3 **Osobní hygiena**
- 7.4 **Zdravotní potíže**
- 7.5 **Zdravotnické služby**
- 7.6 **Zdravotní pojištění**
- 8 **Vzdělání**
- 8.1 **Škola, vzdělání**
- 8.2 **Vyučovací předměty**
- 8.3 **Kvalifikace, zkoušky**
- 9 **Nákupy**
- 9.1 **Druhy obchodů**
- 9.2 **Nakupování**
- 9.3 **Potraviny**
- 9.4 **Oblečení, móda**
- 9.5 **Kuchyňské potřeby**
- 9.6 **Kouření**
- 9.7 **Placení**
- 10 **Jídlo a pití**
- 10.1 **Jídlo a pití**
- 10.1.1 Pojmy spojené obecně s jídlem a pitím
- 10.1.2 Ovoce a zelenina
- 10.1.3 Koření a přísady do jídel
- 10.1.4 Hlavní jídla a přílohy
- 10.1.4.1 Hlavní jídla
- 10.1.4.2 Přílohy
- 10.1.5 Pečivo a potraviny konzumované s pečivem

- 10.1.6 Sladká jídla
- 10.1.7 Maso a uzeniny
- 10.1.8 Teplé a studené nápoje
- 10.1.9 Základní způsoby přípravy jídla a pití

- 10.2 **Stravování mimo domov**

- 11 **Služby**
- 11.1 **Pošta**
- 11.2 **Telefon**
- 11.3 **Fax, e-mail, internet**
- 11.4 **Banka**
- 11.5 **Policie**
- 11.6 **Diplomatické služby**
- 11.7 **Zdravotnická zařízení**
- 11.8 **Autoservis**
- 11.9 **Benzinová stanice**
- 11.10 **Další služby**

- 12 **Hledání cesty a místa**
- 12.1 **Hledáme cestu a místo**

- 13 **Jazyk**
- 13.1 **Komunikace v jazyce**

- 14 **Počasí**
- 14.1 **Počasí a podnebí**

0 ÚVOD

Do této kapitoly jsou zařazeny pojmy, které jsou spojeny s nejběžnějšími typy konkrétních situací, v nichž člověk užívá jazyk jako komunikační nástroj. I v této kapitole odpovídá počet oddílů a jejich názvy *Prahové úrovně*, strukturace oddílů a vlastní jazykový materiál jsou opět výsledkem nezávislého popisu vycházejícího z charakteru úrovně A1 (minimální míra gramatičnosti, přirozenost, omezená slovní zásoba).

Specifické pojmy reflektují konkrétní „obsah“ komunikace, „témata“, o nichž se v konkrétních komunikačních situacích hovoří. Ve srovnání s jazykovými funkcemi a obecnými pojmy nejsou univerzální v tom smyslu, že by všechny sloužily stejnou měrou všem nerodilým mluvčím. Bude velmi záležet na věku, pohlaví, kulturním zázemí, zaměstnání a zájmech studenta, zda tu či onu variantu realizace specifického pojmu bude považovat za potřebnou, nebo nikoli. Míra „individualizace“ jazykových prostředků se u specifických pojmů projeví velice výrazně. Platí také, že velká část specifických pojmů bude realizována prostřednictvím jednoslovného výrazu, který ve větné syntaxi může plnit různé funkce a jeho užití tedy není možné demonstrovat na jediné kontextové ukázce. Mnohé varianty specifického pojmu budou proto ponechány bez příkladové věty v pravém sloupci.

Při orientaci v kapitole by měly uživateli popisu A1 napomoci opět Obsah, systém odkazů a následující poznámky:

1)

➤ přítel/přítelkyně	
---------------------	--

Každý ze specifických pojmů je opatřen nadpisem a číselným označením (např. 1.1 Jméno) Varianty vlevo označené značkou (➤) jsou pokládány za **základní** a předpokládá se alespoň jejich pasivní znalost.

2)

druh/družka	
-------------	--

Položky v levém sloupci bez označení považujeme za **doplňkové varianty**. Vždy půjde o běžné, často užívané jazykové prostředky, ale jejich znalost (aktivní či pasivní) nepokládáme pro úroveň A1 za zcela nezbytnou.

3)

být + <i>N</i>	Jsem sociální demokrat.
----------------	-------------------------

Gramatické popisy a metajazyk jsou psány *kurzívou*. Obsahuje-li položka obecně popsanou gramatickou část (zde například nominativ jména), je její užití vždy demonstrováno na příkladu.

4)

zout se*	Zuj se tady.
----------	--------------

Je-li vlevo u položky značka (*), jde o odkaz ke čtvrté kapitole Sociokulturní kompetence, v níž je o jevu takto označeném pojednáváno.

5)

Jak je venku?	
---------------	--

I specifické pojmy mohou být realizovány prostřednictvím **frází** (pojímaných stejně jako u JF a OP). V takovém případě je pouze vlevo uvedena daná fráze. Kontext vpravo se neuvádí.

SPECIFICKÉ POJMY

1 OSOBNÍ ÚDAJE

1.1 Jméno

➤ jméno	
➤ křestní jméno	
➤ příjmení	
rodné příjmení	
rozená	
➤ titul*	
➤ pan	
➤ paní	
➤ slečna	
➤ Jak se jmenuješ/jmenujete?	
➤ jmenovat se + <i>jak</i>	Jmenuju se Niall Smith. Moje matka se jmenuje Ivana.
➤ Jak se to píše?	
➤ Píše se to ...	Píše se to es – em – měkké i – té – há.
➤ <i>abeceda</i> *	
➤ podpis	
➤ podepiš/podepište se (<i>kde</i>)	Podepište se dole. Tady se podepiš.

1.2 Adresa

➤ bydlet <i>kde</i>	Kde bydlíte? Bydlím v Brně.
➤ adresa	
kontaktní adresa	
u <i>koho</i>	u pana Nováka
➤ trvalé bydliště	
➤ přechodné bydliště	
➤ náměstí	
➤ ulice	
třída	
➤ číslo (domu)	
číslo popisné (č.p.)	
➤ PSČ (poštovní směrovací číslo)	
poštovní příhrádka (P.O.Box)	
➤ město	
➤ vesnice	
➤ obec	
➤ stát/země	
➤ být z + <i>G</i>	Jsem z Prahy, ale moje maminka je

	z Olomouce.
➤ e-mail	
➤ (www) stránka	
➤ zavináč (@)	
➤ tečka (.)	
Srov. i SP 6.3	
1.3 Telefonní číslo	
➤ telefon	
➤ telefonní číslo	
➤ telefon domů/do práce/na kolej	
➤ mobil/mobilní telefon	
➤ telefonní seznam	
pevná linka	
záznamník	
předvolba	
klapka	
operátor	
Srov. i JF 5.10	
1.4 Datum a místo narození	
➤ narodit se (<i>kdy, kde</i>)	Narodila jsem se 25. února 1980 v Praze.
➤ datum narození	
➤ místo narození	
➤ Narodil/Narodila jsem se ...	Narodila jsem se 21. září 1984 v Praze.
➤ Kdy ses narodil/narodila?	
➤ Kdy jste se narodil/narodila?	
➤ žít	
➤ zemřít (<i>kdy, kde</i>)	Karel Čapek zemřel v roce 1938.
➤ číslo pasu	
rodné číslo	
1.5 Věk	
Viz OP 5.1.11	
1.6 Pohlaví	
➤ pohlaví	
mužské	
ženské	
➤ muž	
➤ žena	
➤ chlapec/kluk	
➤ dívka/holka	
gay/homosexuál	
lesbička	

1.7 Stav	
➤ (rodinný) stav	
➤ svobodný/svobodná	
➤ ženatý	
➤ vdaná	
➤ rozvedený/rozvedená	
➤ vdovec/vdova	
➤ dítě/děti	
1.8 Národnost	
➤ národnost: česká, anglická, německá, americká, francouzská... <i>atd. dle původu studenta</i>	
➤ státní příslušnost: Česká republika, Velká Británie, USA/Spojené státy (americké), Německo, Francie <i>atd. dle původu studenta</i>	
➤ cizinec/cizinka	
Viz SP 1.9	
1.9 Původ	
➤ být z + G (<i>stát/město</i>)	Jsem z Ruska. Ondřej je z Prahy.
➤ být + N (<i>národnost</i>)	Jsem Česka. Kevin je Kanad'an.
1.10 Zaměstnání	
1.10.1 Obecně	
➤ Kde pracuješ/pracujete?	
➤ Co děláš/děláte?	
➤ práce	
➤ zaměstnání	
➤ zaměstnavatel/zaměstnavatelka	
zaměstnanec/zaměstnankyně	
povolání	
➤ být + N (<i>profese</i>)	Jsem učitel. Matthew je lektor.
➤ pracovat jako + N	Pracuju jako učitelka.
(být) nezaměstnaný/nezaměstnaná	Už jsem dva měsíce nezaměstnaný.
(být) v důchodu	Moji prarodiče už jsou v důchodu.
(být) v domácnosti	Moje maminka je v domácnosti.
(být) na mateřské (dovolené)	Teď jsem na mateřské dovolené.
Viz SP 1.10.4; Vzdělání viz SP 8.1	

1.10.2 Názvy povolání	
<i>dle studentovy profese</i>	
(auto)mechanik	
architekt/architektka	
➤ číšník/číšnice	
dělník/dělnice	
➤ doktor/doktorka	
ekonom/ekonomka	
➤ herec/herečka	
holič/holička	
informatik/informatička	
inženýr/inženýrka	
kadeřník/kadeřnice	
kuchař/kuchařka	
➤ lékař/lékařka	
lektor/lektorka	
malíř/malířka	
manažer/manažerka	
novinář/novinářka	
podnikatel/podnikatelka	
➤ policista/policistka	
politik/politička	
poslanec/poslankyně	
➤ právník/právníčka	
➤ prodavač/prodavačka	
programátor/programátorka	
průvodce/průvodkyně	
průvodčí	
překladatel/překladatelka	
redaktor/redaktorka	
ředitel/ředitelka	
řidič/řidička	
sekretářka	
sochař/sochařka	
spisovatel/spisovatelka	
➤ student/studentka	
tlumočník/tlumočnice	
➤ učitel/učitelka	
umělec/umělkyně	
úředník/úřednice	
➤ zdravotní sestra	
zedník/zednice	
➤ zpěvák/zpěvačka	
Srov. i SP 6.5	

1.10.3 Názvy pracovišť	
➤ škola	
➤ univerzita	
➤ nemocnice	
➤ obchod – <i>Srov. i SP 9.1, 9.2</i>	
➤ banka	
➤ pošta	
➤ restaurace	
➤ nádraží	
kadeřnictví	
holičství	
firma	
továrna	
úřad	
1.10.4 Pracovní činnosti	
<i>dle studentovy profese</i>	
➤ pracovat + <i>kde</i>	Pracuju ve škole.
➤ pracovat jako + <i>N</i>	Jan pracuje jako dělník.
dělat + <i>kde (neformální)</i>	Otec dělá v továrně.
➤ studovat + <i>A/kde</i>	Zuzana studuje politologii. Studuju na gymnáziu.
učit + <i>A/kde</i>	Můj dědeček učil na univerzitě. Učím češtinu.
➤ prodávat + <i>A/kde</i>	Můj otec prodává počítače. Moje teta prodává v hypermarketu.
➤ opravovat + <i>A</i>	Roman opravuje auta.
➤ hrát + <i>A</i>	Michal hraje hokej.
➤ hrát na + <i>A</i>	Jitka hraje na klavír. (= Je klavíristka.)
1.11 Rodinné vztahy	
➤ rodina	
příbuzný/příbuzná	
➤ rodiče	
➤ matka/maminka/máma	
➤ otec/tatínek/táta	
➤ manžel/manželka	
druh/družka	
partner/partnerka	
➤ přítel/přítelkyně	
mileneček/milénka	
➤ dítě – děti	
➤ syn	
➤ dcera	
➤ bratr	
➤ sestra	

prarodiče	
➤ babička	
➤ dědeček	
strýc	
teta	
bratranec	
sestřenice	
nevlastní	
adoptivní	
1.12 Náboženství	
<i>dle studentova vyznání</i>	
Jakého jsi/jste náboženství/vyznání?	
náboženství/vyznání	
ateista/ateistka	
bez vyznání	
buddhista/buddhistka	
evangelík/evangelička	
katolík/katolička	
křesťan/křesťanka	
muslim/muslimka	
pravoslavný/pravoslavná	
protestant/protestantka	
Bůh, bůh	
věřit v Boha	Věříš v Boha?
1.13 Záliby	
<i>Viz SP 4</i>	
1.14 Charakter a povaha	
aktivní	
egoista/egoistka	
➤ hloupý/hloupá	
➤ hodný/hodná	
➤ chytrý/chytrá	
inteligentní	
➤ líný/líná	
➤ milý/milá	
optimista/optimistka	
otevřený/otevřená	
pasivní	
pesimista/pesimistka	
pracovitý/pracovitá	
realista/realistka	
➤ smutný/smutná	

sympatický/sympatická	
uzavřený/uzavřená	
➤ veselý/veselá	
➤ zlý/zlá	
1.15 Tělesný vzhled	
➤ být <i>jaký</i>	Zdeněk je štíhlý a vysoký.
vypadat jako + <i>N</i>	František vypadá jako James Dean.
vypadat <i>jak</i>	Vypadá dobře.
➤ vysoký/vysoká	
➤ malý/malá	
hubený/hubená*	
➤ štíhlý/štíhlá*	
➤ plnoštíhlý/plnoštíhlá*	
➤ silný/silná*	
tlustý/tlustá*	
obézní	
➤ hezký/hezká	
➤ krásný/krásná	
➤ ošklivý/ošklivá	
➤ starý/stará	
➤ mladý/mladá	
➤ mít modré oči	
➤ mít zelené oči	
➤ mít hnědé oči	
➤ mít černé oči	
➤ mít krátké vlasy	
➤ mít dlouhé vlasy	
➤ mít tmavé vlasy	
➤ mít šedivé vlasy	
➤ mít světlé vlasy	
mít zrzavé vlasy	
➤ mít černé vlasy	
➤ mít blond vlasy	
➤ mít hnědé vlasy	
mít pleš	
➤ mít vousy	
➤ mít knír	
➤ mít brýle	
vážit <i>kolik</i>	Kolik vážíš? Vážím asi padesát osm kilo.
měřit <i>kolik</i>	Kolik měříš? Měřím skoro metr osmdesát.
černoč/černoška	
běloch/běloška	
asiat/asiatka	
indián/indiánka	
Srov. i OP 5.1.11, 5.1.2.3	

2 DŮM, DOMÁCNOST, OKOLÍ

2.1 Typy ubytování

➤ dům	
➤ byt	
➤ bydlet <i>kde</i>	Bydlíme v přízemí.
➤ žít <i>kde</i>	Žije v tom starém domě.
1+1, 2+1, 3+1 ...*	Prodám 3+1 v Kutné Hoře.
garsoniéra/garsonka (<i>neformální</i>)	Mám jenom garsonku.
➤ pokoj	
kolej	
podnájem	
ubytovna	
➤ hotel	
zařízený/nezařízený	
➤ koupit/kupovat + <i>A</i>	Kupujeme tady byt.
pronajmout si + <i>A</i>	Pronajmeme si malý byt.
k pronajmutí	Tento pokoj je k pronajmutí.
na prodej	Byt je na prodej.
➤ stěhovat se (<i>kam</i>)	Zítra se stěhuju (do Plzně).
správce	
bytný/bytná	

2.2 Prostory

místnost	
➤ pokoj	
➤ kuchyně	
➤ koupelna	
ložnice	
obývací pokoj/obývací (<i>neformální</i>)	
dětský pokoj	
➤ chodba	
➤ záchod/WC/toaleta	
➤ poschodí/patro*	Bydlíme ve druhém patře.
➤ přízemí*	
➤ schody	
➤ výtah	
➤ dveře	
➤ okno	
zeď/stěna	
podlaha	
strop	
dvůr	
suterén	

sklep	
půda	
➤ zahrada	
2.3 Zařízení bytu	
➤ nábytek	
➤ stůl	
➤ židle	
➤ křeslo	
➤ postel	
povlečení	
prostěradlo	
polštář	
deka	
peřina	
➤ skříň	
skříňka	
koberec	
linoleum/lino (<i>neformální</i>)	
parkety	
➤ světlo	
➤ lampa	
zásuvka	
sporák	
kamna	
(kuchyňská) linka	
➤ (ústřední) topení	
bojler	
➤ vana	
➤ umývadlo	
➤ záchod/WC/toaleta	
dřez	
sprcha/sprchový kout	
➤ lednička	
➤ pračka	
myčka	
žehlička	
➤ televize	
➤ video	
➤ rádio	
➤ telefon	
➤ (hi-fi) věž	
➤ počítač	
2.4 Náklady na byt	
➤ cena	

➤ stát <i>kolik</i>	Byt stojí 4000 korun na měsíc.
➤ nájem	
inkaso	
➤ platit/zaplatit (+ <i>A</i>)	Budete platit nájem každý měsíc.
včetně <i>G</i>	Nájem je včetně topení.
2.5 Služby	
➤ voda	
➤ teplá	
➤ studená	
téct/netéct	Neteče teplá voda.
➤ elektřina/proud	Nejde proud.
➤ plyn	
➤ (ústřední) topení	
➤ elektrický	
➤ plynový	
➤ automatický	
➤ zapnout/vypnout + <i>A</i>	Neumím vypnout pračku.
zapnutý/vypnutý	Žehlička je zapnutá.
pustit + <i>A</i>	Chceš pustit topení?
➤ fungovat/nefungovat	Topení nefunguje.
➤ jít/nejít	Nejde proud.
2.6 Úklid	
➤ uklidit/uklízet (+ <i>A</i>)	Musím uklidit chodbu.
➤ mýt/umýt + <i>A</i>	Kdo umyje podlahu?
➤ mýt/umýt nádobí	Musím umýt nádobí.
➤ čistit/vyčistit + <i>A</i>	Petr vyčistí vanu.
➤ čistý	
➤ špinavý	
vysát/vysávat (koberec)	Musíme vysát koberec.
ustlat (si) (postel)	Usteleš postel, ano?
(odpadkový) koš	
hadr	
koště/smeták	
kbelík	
čisticí prostředky	
vysavač	
Srov. i OP 5.1.12.4	
2.7 Okolí	
okolí	Dům má hezké okolí.
krajina	
➤ město	
➤ vesnice	
průmysl	

zemědělství	
příroda	
městský	
vesnický	
průmyslový	
zemědělský	
➤ ticho/tichý	
hluk/hlučný	
➤ čistý	
➤ špinavý	
rovina	
➤ kopec/hora	
➤ řeka	
potok	
jezero	
rybník	
➤ moře	
pole	
louka	
➤ les	
tráva	
➤ voda	
➤ země	
➤ vzduch	
2.8 Fauna	
➤ zvíře	
domácí	
divoký	
➤ pták	
➤ ryba	
➤ kočka	
➤ pes	
morče	
křeček	
prase	
slepice	
kráva	
hmyz	
2.9 Flóra	
➤ květina/kytka (<i>neformální</i>)	
➤ strom	
➤ růže	
tráva	
tulipán	
karafiát	

3 KAŽDODENNÍ ŽIVOT

3.1 Doma	
➤ vstávat	V kolik hodin vstáváš?
➤ mýt se/umýt se	Myju se po snídani.
koupat se	Ráda se sprchuju, ale nerada se koupu.
sprchovat se	Sprchuju se ráno a večer.
➤ oblékat se/obléknout se	Snídám a pak se oblékám.
➤ svlékat se/svléknout se	U lékaře se musím někdy svléknout.
➤ vařit + A	Dnes vařím polévku.
➤ dělat/udělat + A	Pavla dělá salát.
➤ pracovat	Pracuju na zahradě.
➤ odpočívát	Odpočívám každý víkend.
relaxovat	Občas potřebujeme relaxovat.
➤ spát	Spím osm hodin.
➤ jít spát	Dnes jdu spát brzo.
➤ koupit + A	Musím koupit zeleninu.
➤ nakupovat	Zuzana ráda nakupuje.
➤ jít kam	Otec jde do města.
➤ přijít odkud/kam	Kdy přijdeš z práce? Přijdu domů v šest hodin.
➤ vrátit se odkud/kam	Vrátím se z práce večer.
➤ dívat se na + A	Každý večer se dívám na televizi. Občas se dívám na film
➤ poslouchat + A	Někdy poslouchám rádio. Včera jsem poslouchal jazzový koncert.
➤ číst (+ A)	Rád čtu. Každé ráno čtu noviny.
Srov. i SP 4.1, 4.2	
3.2 V práci	
➤ pracovat	
➤ dělat + A	
pracovní doba	
➤ ordinační hodiny	
➤ úřední hodiny	
konzultační hodiny	
poloviční/plný úvazek	
stávka	
➤ začínat	
➤ končit	
➤ přestávka	
➤ volno	V neděli je volno.
➤ (státní) svátek	
➤ víkend	

➤ dovolená	
➤ prázdniny	
➤ kolega	
➤ kolegyně	
➤ jídelna	
bufet	
menza	
<i>Srov. i SP 1.10</i>	
3.3 Příjem	
<i>dle studentovy situace v ČR</i>	
➤ peníze	
➤ plat	
mzda	
příjem	
➤ vysoký	
➤ nízký	
➤ vydělávat + A	Vydělávám dvacet tisíc korun.
daň/daně	
➤ pojištění (zdravotní, sociální)	
podpora v nezaměstnanosti	
sociální dávka	
stipendium	
důchod	
důchodce/důchodkyně	
příspěvek na A	Dostáváme příspěvek na dopravu.
3.4 Vzdělání	
<i>Viz SP 8</i>	

4 VOLNÝ ČAS, ZÁBAVA

4.1 Obecně

➤ volný čas/volno	Nemám žádný volný čas. Zítra odpoledne mám volno.
➤ prázdniny	
➤ dovolená	
➤ odpočívat relaxovat	
➤ jít/chodit ven	
➤ jít/chodit na procházku	Každé odpoledne chodím na procházku.

4.2 Zájmy a koníčky

➤ koníček	
➤ hobby	
➤ zajímat se o + A	Zajímám se o historii.
➤ dělat + A	Dělám atletiku.
baví mě/tě/vás + N	Co vás baví? Baví mě sport.
➤ jít/chodit kam #	Chodím na procházku.
sbírat + A	Petr sbírá známky.
➤ mít rád/ráda + A	Mám ráda plavání.
➤ rád/ráda + V	Ráda plavu.
➤ zpívat	
➤ tancovat	
➤ hrát na + A (<i>hudební nástroj</i>)	Jitka hraje na kytaru.
➤ kytara	
➤ klavír	
➤ housle	
➤ hrát (<i>sport</i>) – Viz SP 4.8	Hrála jsem volejbal.
➤ sportovat	
➤ cestovat	
pěstovat + A	Pěstuju kaktusy.
chovat + A	Otec chová psy.

Srov. i SP 4.8

4.3 Média

4.3.1 Tisk

➤ číst + A	Čtu Lidové noviny.
➤ noviny	
➤ časopis	
➤ obrázek	
➤ fotografie/fotka (<i>neformální</i>)	

➤ inzerát	
➤ program	
➤ strana	Je to na straně šest.
článek	
reklama	
4.3.2 Rozhlas	
rozhlas	
➤ rádio (<i>i jako označení přijímače</i>)	
➤ stanice	
➤ program	
pořad	
➤ poslouchat + <i>A</i>	Poslouchám zprávy.
➤ zpráva/zprávy	
naladit + <i>A</i>	Můžeš naladit Frekvenci 1?
VKV, FM...	
4.3.3 Televize a video	
➤ televize (<i>i jako označení přístroje</i>)	
➤ stanice	
➤ program	
➤ dávat + <i>A</i>	Co dávají dnes v televizi?
➤ dívat se na + <i>A</i>	
➤ zprávy	
➤ film	
➤ seriál	
pořad	
➤ televizní	
černobílý	
barevný	
němý	
➤ s titulky	
➤ dabovaný	
diskusní pořad	
dokument	
pohádka	
dětský pořad	
detektivka	
thriller	
➤ komedie	
➤ video(přehrávač)	
➤ videokazeta	
videopůjčovna	
➤ půjčit si (kazetu)	
➤ vrátit (kazetu)	
nahrát + <i>A</i>	Můžeš nahrát ten film?
smazat + <i>A</i>	Smažu tu starou pohádku.

4.3.4 Internet, počítač	
➤ internet	
internetový	
➤ počítač	
počítačový	
připojení	
➤ (www) stránka	
➤ adresa	
➤ e-mail	
➤ zavináč (@)	
➤ tečka (.)	
➤ otevřít + A	Otevři si tu stránku.
➤ zavřít + A	Chci ten soubor zavřít.
➤ poslat + A	Musím mu poslat e-mail.
uložit + A	Uložím ten soubor jako jazyk.doc.
vypálit + A	Můžeš mi vypálit to CD?
monitor	
klávesnice	
myš	
soubor	
složka	
➤ disketa	
➤ CD, cédéčko (<i>neformální</i>)	
➤ DVD, dévédéčko (<i>neformální</i>)	
chatovat	
4.4 Reprodukce hudby	
➤ poslouchat + A	Poslouchám Bedřicha Smetanu.
➤ píseň/písnička	
➤ hudba	
➤ folk(ový)	
➤ pop(ový)	
➤ jazz(ový)	
➤ rock(ový)	
➤ klasická hudba	
pustit si + A	Pustíme si jazz.
nahrávat + A	Nahrávám si písničky.
gramofon	
deska	
➤ magnetofon	
➤ kazeta	
CD přehrávač	
➤ CD/cédéčko	
➤ (hi-fi) věž	

4.5 Kino, divadlo, koncert, představení	
➤ kino	
➤ film	
➤ divadlo	
➤ hra	
➤ drama	
➤ komedie	
➤ tragédie	
➤ koncert	
➤ diskotéka	
ples	
➤ balet	
➤ opera	
➤ opereta	
➤ muzikál	
představení	
➤ program	
➤ dávat + <i>A</i>	V kině dávají ten nový film.
➤ hrát + <i>A</i>	Dnes hrají tu komedii
➤ lístek/vstupenka	
➤ vstupné	
➤ <i>N</i> začíná <i>kdy</i>	Koncert začíná v sedm.
➤ <i>N</i> končí <i>kdy</i>	Představení končí v deset hodin.
➤ <i>N</i> trvá <i>jak dlouho</i>	Film trvá tři hodiny.
➤ pokladna	
➤ zamluvit si + <i>A</i>	Chcete si zamluvit vstupenku?
➤ rezervovat (si) + <i>A</i>	Chtěl bych si zamluvit dva lístky. Můžete mi rezervovat lístek na středu?
předprodej	Předprodej začíná ve středu.
hlediště	
jeviště	
sedadlo/místo	
➤ řada	
➤ balkon	
➤ galerie	
➤ přízemí	
➤ šatna	
➤ záchod/toaleta/WC	
➤ přestávka	
➤ dívat se na + <i>A</i>	Ráda se dívám na anglické filmy.
➤ poslouchat + <i>A</i>	Poslouchám operu.
➤ tancovat	
➤ zpívat	
➤ hrát	Hraje tam několik známých českých herců.
dirigovat	
➤ herec/herečka	
➤ zpěvák/zpěvačka	

orchestr	
dirigent	
sólista/sólistka	
skupina/kapela (<i>neformální</i>)	
DJ/diskžokej	
4.6 Výstavy, muzea	
➤ muzeum	
➤ galerie	
➤ výstava	
➤ otvírací doba	
➤ otevřeno/zavřeno	
➤ obraz	
➤ socha	
architektura	
malíř/malířka	
sochař/sochařka	
architekt/architektka	
výtvarník/výtvarnice	
➤ starý	
➤ moderní	
(výtvarné) umění	
4.7 Četba	
➤ číst + <i>A</i>	Čtu anglickou i americkou literaturu.
➤ kniha	
➤ učebnice	
➤ próza	
román	
➤ poezie	
báseň	
➤ drama	
➤ knihkupectví	
➤ knihovna	
➤ půjčit si + <i>A</i>	Můžeš mi půjčit tu českou knihu?
➤ vrátit + <i>A</i>	Tuto knihu chci vrátit.
➤ psát + <i>A</i>	Píšu poezii.
➤ autor/autorka	
spisovatel/spisovatelka	
básník/básnířka	
dramatik/dramatička	
➤ literatura	
historický	
zábavný	
dobrodružný	
sci-fi	

psychologický	
romantický	
detektivka	
thriller	
4.8 Sport	
➤ sport	
➤ sportovat	
➤ dělat + <i>A</i>	Jan dělá atletiku.
➤ hrát + <i>A</i>	Katka hraje basketbal a volejbal.
➤ plavat	
➤ lyžovat	
➤ bruslit	
➤ jezdit na kole	
➤ běhat	
fanoušek/fanynka	
fandit – fandím, fandíš	
trénovat	
trénink	
trenér	
hřiště	
➤ stadion	
zimní stadion	
➤ bazén	
➤ hra	
zápas	
závod	
závodit	
vyhrát/prohrát	
branka	
gól	
bod	
výsledek	
1:0 (jedna nula)	
nerozhodně/remíza	
➤ hokej	
➤ fotbal	
➤ tenis	
➤ basketbal	
➤ volejbal	
atletika	
aerobik	
turistika	
cyklistika	
lyžování	
bruslení	
plavání	

dres	
sportovní boty	
➤ míč/míček	
raketa	
hokejka	
síť	
plavky	
lyže	
lyžařské boty	
➤ brýle	
(lyžařské) hole	
brusle	
➤ kolo	

5 CESTOVÁNÍ

5.1 Veřejná doprava obecně

5.1.1 Pohyb

➤ jet/jezdit # + <i>I/kam</i>	Do práce jezdím autem. Do práce jezdím do Prahy.
➤ jet/jezdit # jedničkou/dvojkou..., jet áčkem, béčkem, céčkem	Do práce jezdím šestkou.
➤ zastavovat <i>kde</i>	Zastavuje tento autobus na Černém mostě?
➤ vystupovat <i>kde</i>	Vystupuju na zastávce Výtoň.
➤ nastupovat	
➤ přestupovat <i>kde/na + A</i>	Na Masarykově nádraží přestupujete na tramvaj.
➤ ujel/ujela/ujelo mi/nám + <i>N</i>	Ujel mi vlak. Ujela mi tramvaj. Ujelo mi poslední metro.
stihnout + <i>A</i>	Stihneme vlak v sedm (hodin)?

Srov. i OP 2.4.1

5.1.2 Dopravní prostředky

➤ autobus	
➤ vlak	
➤ tramvaj	
➤ metro	
➤ letadlo	
➤ loď	
trajekt	
trolejbus	

5.1.3 Na nádraží

➤ autobusové/vlakové nádraží	
➤ zastávka	
➤ stanice	
➤ příští zastávka/stanice	
➤ trasa A, B, C/áčko, béčko, céčko	Přestup na trasu B. Musíte přestoupit na céčko.
➤ informace	
spojení z <i>G</i> do <i>G</i>	Můžete mi najít spojení z Prahy do Brna?
➤ zpoždění	Omlouvám se, vlak měl půl hodiny zpoždění.
➤ čekárna	
➤ jízdní řád	
➤ pokladna	
➤ jízdenka	
jednodenní/týdenní/měsíční/čtvrtletní	

jízdenka	
➤ zpáteční jízdenka	
➤ místenka	
➤ rezervace	
příplatek (na + A)	Potřebujete příplatek na vlak InterCity.
➤ příjezd	
➤ odjezd	
➤ příchod k vlakům	
vyhlídková jízda	
5.2 Letecká doprava	
➤ letět <i>kam</i>	Zítřa letím do Istanbulu.
➤ přiletět (<i>kdy, kam</i>)	Přiletím zítřa v 7:30 ráno. Přiletím na Ruzyň.
➤ odletět (<i>kdy, kam</i>)	Odletím v pondělí ráno.
➤ odlet	
➤ přilet	
➤ letadlo	
➤ letiště	
➤ letenka	
➤ let	
být zrušen (kvůli + D)	Let byl kvůli špatnému počasí zrušen.
být odložen	Let byl odložen.
5.3 Železniční doprava	
➤ řadová číslovka + nástupiště	Vlak odjede z pátého nástupiště.
➤ vlak	
mezinárodní vlak	
➤ rychlík	
➤ expres	
vlak InterCity	
vlak EuroCity	
spěšný vlak/spěšňák (<i>neformální</i>)	
➤ osobní vlak/osobák (<i>neformální</i>)	
vagón	
jídelní vůz	
➤ kuřák/nekuřák	
lůžkový/lehátkový vůz	
5.4 Lodní doprava	
➤ loď	
plavba	
vyhlídková plavba	

5.5 Taxislužba	
➤ taxi/taxík	
taxa	
taxikář/taxikářka	
5.6 Soukromá doprava	
➤ auto	
➤ kolo	
motocykl/motorka	
➤ řídit + <i>A</i>	Umiš řídit auto?
➤ jet/jezdit + <i>I</i> /na kole	Pojedeš autem nebo na kole?
➤ (jít/chodit) pěšky	
autopůjčovna/půjčovna automobilů/kol	
brzdit	
Brzdi!	
➤ Stůj!/Stůjte!	
zastavit	
5.7 Silniční provoz	
➤ ulice	
➤ silnice	
hlavní silnice	
vedlejší silnice	
dálnice	
➤ most	
➤ křižovatka	
na rohu (+ <i>G</i>)	
objížďka	
➤ parkovat	
➤ parkoviště	
pěší zóna	
semafor	
vjezd	
benzínová pumpa/benzínka	
stanice LPG	
benzin – natural, special, super	
nafta	
bionafta	
plyn	
(auto)servis/autoopravna	
dát + <i>A</i> do opravy/servisu	Museli jsme dát auto do opravy.
odtáhnout auto	
tlačit auto	
Srov. i OP 2.4.3.3, SP 11.5	

5.8 Účastníci silničního provozu	
chodec/chodkyně	
řidič/řidička	
cyklista/cyklistka	
5.9 Silniční kontrola	
➤ řidičský průkaz/řidičák (<i>neformální</i>)	
technický průkaz/techničák (<i>neformální</i>)	
➤ doklady	
SPZ/státní poznávací značka	
dechová zkouška	
odběr krve	
➤ pokuta	
➤ platit + <i>A</i>	
➤ nehoda	
lékárnička	
dopravní policie	
➤ policista/policistka	
5.10 Prázdniny, dovolená	
➤ cesta	Šťastnou cestu. Jakou jsi měl cestu?
➤ výlet <i>kam</i>	výlet do Prahy
turista/turistka	
cestovní kancelář	
průvodce/průvodkyně	
průvodce (<i>kniha</i>)	
➤ mapa	
➤ pas	
➤ doklady	
➤ očkování proti + <i>D</i>	Nemáte očkování proti chřipce.
➤ pojištění	
➤ navštívit + <i>A</i>	Chci navštívit Plzeň a Tábor.
➤ jet <i>kam</i>	Letos jedeme k moři. Pojedeme k babičce. Chtěli jsme jet do Norska. Jedeme na hory.
➤ hrad	
➤ zámek	
➤ kostel	
katedrála	
chrám	
skanzen	
zahraničí	
➤ Afrika	
➤ Amerika	
➤ Antarktida	
➤ Austrálie	

➤ Asie	
➤ Evropa	
➤ stát/země	
➤ Česká republika	
➤ Francie	
➤ Německo	
➤ Rusko	
➤ USA/Spojené státy (americké)	
➤ Velká Británie/Anglie	
<i>dále státy dle studentova původu apod.</i>	
Srov. i OP 2.1.4	
5.11 Ubytování	
➤ bydlet <i>kde</i>	Bydleli jsme v hostelu. Budeme bydlet v soukromí.
➤ spát <i>kde</i>	Spali jsme v kempu. Spali jsme u kamaráda.
➤ hotel	
➤ hostel	
➤ kemp	
➤ penzion	
stan	
v soukromí	
chata/chalupa	
➤ jednolůžkový/dvojlůžkový pokoj	
přistýlka	
apartmá	
➤ plná penze	
➤ polopenze	
ubytování	
ubytování se snídaní	
➤ rezervovat (si) + <i>A</i>	Chtěl bych si rezervovat pokoj.
➤ rezervace	
➤ volný	
➤ obsazený	
➤ recepce	
➤ klíč	
➤ vzkaz	
➤ účet	
5.12 Zavazadla	
➤ zavazadlo	
➤ taška	
➤ batoh	
➤ kufr	
➤ kabelka	
krosna	

ledvinka	
➤ peněženka	
➤ (video)kamera	
➤ fotoaparát/foťák (<i>neformální</i>)	
5.13 Vstup do země a její opuštění	
➤ hranice	
➤ pasová kontrola	
➤ pas	
➤ celnice	
➤ proclít + <i>A</i>	Musím proclít alkohol?
➤ Máte něco k proclení?	
➤ clo	
5.14 Nedobrovolné opuštění země	
<i>dle studentovy situace</i>	
emigrovat (<i>odkud</i>) (<i>kam</i>)	Můj strýc emigroval z Československa do USA v roce 1968.
žádat o azyl	Minulý měsíc jsme žádali o azyl v České republice.
běženec/běženka	
azylant/azylantka	
uprchlík/uprchlice	
uprchlický tábor	
5.15 Cestovní doklady	
➤ doklad(y)	Vaše doklady, prosím.
➤ pas	
➤ platný/neplatný	
➤ pojištění	
➤ očkování proti + <i>D</i>	Nemáte očkování proti tetanu.
➤ vízum	

6 VZTAHY S LIDMI

6.1 Druhy vztahů

➤ kamarád/kamarádka	
➤ přítel/přítelkyně	
druh/družka	
partner/partnerka	
milene/milenska	
➤ manžel/manželka	
➤ souse/souseka	
spolužák/spolužačka	
➤ kolega/kolegyně	
zaměstnanec/zaměstnankyně	
➤ zaměstnavatel/zaměstnavatelka	
➤ znát + A	Neznám tvoji přítelkyni.
➤ mít/nemít rád/ráda + A	Mám ráda svoje spolužačky.
➤ milovat + A	Miluju tě.
➤ nesnášet + A	Petr nesnáší Honzu.
být sympatický/sympatická	Petra není sympatická.

Rodinné vztahy viz SP 1.11

6.2 Pozvání, návštěva

➤ zvat + A	Zvu vás na večeři.
➤ Můžu/Můžeme tě/vás pozvat kam/na + A (otázka)	Můžu vás pozvat na koncert? Můžu tě pozvat do divadla?
➤ Děkuju/Děkujeme za pozvání.	
➤ čekat + A/na + A	Čekáme vás v šest hodin večer. Čekali jsme na Davida jen deset minut.
➤ návštěva	
➤ přijít/jít na návštěvu	Nechceš přijít na návštěvu?
➤ přijet/jet na návštěvu	V sobotu jedu na návštěvu k babičce.
➤ sejít se (kdy, kde)	Sejdeme se zítra v sedm na náměstí.
➤ večírek	
➤ party	
➤ dárek	
➤ Na zdraví!	

Srov. i OP 4.10, 4.12

6.3 Korespondence

➤ psát + D/kam + A	Píšu dopis kamarádce. Píšu často domů.
psát si s + I	Píšu si s Němkou.
➤ pošta	
➤ internet	
➤ pohled/pohlednice	

➤ dopis	
➤ balík	
➤ e-mail	
➤ SMS/zpráva	
➤ adresa	
➤ obálka	
➤ známka	
➤ dopisní papír	
➤ pero	
➤ tužka	
➤ poslat + <i>D</i> + <i>A</i>	Poslala jsem rodičům dopis.
➤ poslat + <i>A</i> + letecky	Pošlu to letecky.
➤ poslat + <i>A</i> + doporučeně	Chtěla bych ten dopis poslat doporučeně.
➤ poslat + <i>A</i> + expres	Musíme to poslat expres.
➤ poslat + <i>A</i> + obyčejně	Pošleme ten balík obyčejně, ano?
➤ dostat + <i>A</i> (od <i>G</i>)	Dostala jsi můj dopis? Fanda dostal dopis od Katky.
6.4 Členství v organizacích	
➤ být + <i>N</i>	Jsem sociální demokrat.
člen/členka + <i>G</i>	Nejsem člen Občanské demokratické strany.
klub	
6.5 Vláda a politika	
<i>dle studentova zaměření a postavení</i>	
vláda	
parlament	
senát	
prezident/prezidentka	
ministr/ministryně	
premiér/premiérka	
senátor/senátorka	
poslanec/poslankyně	
politik/politička	
politika	
politický	
(politická) strana	
pravičák	
levičák	
➤ stát/země	
➤ ambasáda/velvyslanectví	
velvyslanec/velvyslankyně	
➤ konzulát	
konzul/konzulka	
➤ Evropská unie/EU	
➤ NATO	

6.6 Zločin a právo	
➤ mít (u sebe) + <i>A</i>	Máte u sebe cigarety? Máte pas?
➤ ukrást (+ <i>D</i>) + <i>N</i>	Ukradli mi doklady. Nic jsem neukradl!
znásilnit + <i>A</i>	Já jsem nikoho neznásilnil!
vydírat + <i>A</i>	Unesli mi ženu a teď mě vydírají.
unést + <i>A</i>	Unesli mi syna! Teroristé unesli letadlo.
opilý/opilá	
➤ bomba	
➤ drogy	
➤ alkohol	
➤ cigareta	
➤ policie	
➤ policista/policistka	
➤ právník/právnička	
být vinný/vinná	
být nevinný/nevinná	
zločin	
kriminalita	
6.7 Válka a mír	
➤ mír	
➤ válka	
občanská válka	
teroristický útok	
terorista/teroristka	
6.8 Problémy a specifické rysy společnosti	
➤ nezaměstnaný/nezaměstnaná	Petr je nezaměstnaný.
nezaměstnanost	V Polsku je vysoká nezaměstnanost.
alkoholik/alkoholička	
➤ kuřák/kuřačka	
➤ nekuřák/nekuřačka	
závislý na + <i>A</i>	Nejsem závislá na drogách. Filip je závislý na alkoholu.
bezdomovec/bezdomovkyně	
prostitut/prostitutka	

7 ZDRAVÍ

7.1 Části těla

➤ tělo

Názvy částí těla a důležitých orgánů:

➤ břicho

➤ hlava

➤ jazyk

koleno

kotník

➤ krk

loket

➤ noha

➤ nos

➤ oko/oči

plíce

prsa

➤ prst

rameno

➤ ruka

➤ srdce

➤ ucho/uši

➤ vlasy

➤ záda

➤ zub/zuby

➤ žaludek

7.2 Fyzický stav

➤ Jak je ti/vám?

➤ Jak se cítíš/cítíte?

➤ Co je ti/vám?

➤ cítit se *jak*

Jak se cítíte?
Cítím se dost špatně.

➤ být + mi/ti/vám + *jak*

Jak je ti?
Bylo mi špatně.

➤ unavený

Jsem moc unavená.

➤ spát

Chci spát.

➤ odpočívát

Ted' musíš odpočívát.

vypadat *jak*

Vypadáte dobře.

7.3 Osobní hygiena

➤ čistý

➤ špinavý

➤ mýdlo

sprchový gel	
➤ šampon	
➤ krém	
➤ kosmetika	
(pleťové) mléko	
hřeben	
➤ kartáček (na zuby)	
➤ pasta (na zuby)	
➤ ručník	
nůžky (na nehty)	
holící strojek	
pěna na holení	
voda po holení/aftershave	
česat se/učesat se	
➤ mýt se/umýt se	
➤ mýt si/umýt si + A	Umyj si ruce.
➤ čistit si zuby	
holit se	
barvit si vlasy	
dát se ostříhat	Musíš se už dát ostříhat.
7.4 Zdravotní potíže	
➤ mít/dostat + A (<i>název nemoci</i>)	Mám angínu. Dostal chřipku.
➤ zdravý	
➤ nemocný	
zdraví	Jeho zdraví je dobré.
nemoc	Chřipka je nemoc.
nastydlý	
➤ rýma	
➤ kašel	
➤ chřipka	
➤ angína	
➤ horečka/teplota*	Máte horečku?
➤ bolí + D pers. + N	Bolí mě hlava.
➤ alergie na + A	Mám alergii na mléko.
➤ Co je ti/vám?	
➤ Co tě/vás bolí?	
operace	Potřebujete operaci.
operovat + A	Budeme operovat srdce.
rána	
zranit se	Máte zranění na ruce.
zranění	
zraněný	Mám zraněnou nohu.
zlomit si + A	Zlomil si ruku.
sádra	Dáme nohu do sádry.
obvaz	
náplast/rychloobvaz	

➤ žít	Bude určitě žít.
živý	
➤ zemřít	
mrtvý	Je bohužel mrtvá.
➤ mít dietu	
➤ brát + A	Budete brát ty kapky.
➤ ...krát denně	Beru prášky třikrát denně.
být na neschopence	
být v rekonvalescenci	
být diabetik/diabetička	
7.5 Zdravotnické služby	
➤ nemocnice	
➤ pohotovost	
➤ poliklinika	
➤ ordinace	
➤ sanitka	
➤ lékař/doktor	
➤ lékařka/doktorka	
➤ sestra	
➤ pacient/pacientka	
➤ objednat se	Musíte se objednat.
prohlídka	
ošetření	
➤ recept (na léky)	
➤ lékárna	
➤ lék/léky	
tableta/prášek	
kapky	
inzulín	
➤ antibiotika	
antikoncepce	
➤ vitamín	
injekce	
➤ brýle	
kontaktní čočky	
<i>základní označení pro lékaře specialisty:</i>	
➤ zubař/dentista, zubařka/dentistka	
➤ chirurg	
➤ oční lékař/lékařka	
psycholog/psycholožka	
psychiatr/psychiatricka	
rentgen	
➤ další	Další, prosím.
➤ být na řadě	Kdo je na řadě?

7.6 Zdravotní pojištění	
➤ (zdravotní) pojištění	
➤ být pojištěný zdravotní pojišťovna	Jste určitě pojištěný?

8 VZDĚLÁNÍ

8.1 Škola, vzdělání

dle studentovy situace a zaměření

➤ škola	
➤ vzdělání	
➤ základní/ZŠ	
➤ středoškolské/SŠ	
➤ vysokoškolské/VŠ	
vyučování	
➤ hodina	
kurs	
➤ učitel/učitelka	
lektor/lektorka	
profesor/profesorka	
➤ student/studentka	
učit + <i>A pers.</i>	Učím studenty.
učit + <i>A (předmět)</i>	Učím matematiku.
➤ učit se + <i>A (předmět)/jak (jazyk)</i>	Učím se češtinu. Učím se česky.
➤ studovat + <i>A (předmět)</i>	Studujeme češtinu.
základní škola	
střední škola	
vyšší odborná škola	
vysoká škola	
univerzita	

8.2 Vyučovací předměty

předmět	Které předměty máš?
<i>názvy předmětů – podle zaměření studia</i>	

8.3 Kvalifikace, zkoušky

➤ zkouška (<i>z + G</i>)	Jitka má zkoušku z angličtiny.
➤ dělat + <i>A</i>	Zkoušku dělám zítra.
přijímací zkouška	
závěrečná zkouška	
maturita	
státní zkouška	
test	
známka	
výsledek	
vysvědčení	
➤ učebnice	
➤ diplom	
➤ certifikát	
➤ specializace	

9 NÁKUPY

9.1 Druhy obchodů

➤ obchod

➤ obchodní dům

obchodní centrum

➤ supermarket

➤ hypermarket

➤ samoobsluha

➤ trh/tržnice

stánek

9.2 Nakupování

➤ koupit/kupovat + *A*

Koupíme pomeranče.

➤ jít nakupovat

Jdeš s námi nakupovat?

nákup

být na řadě

Jste na řadě, paní.

➤ Co si přejete?

➤ Prosím?

➤ Vezmu si + *A*

Vezmu si dvě kila pomerančů.

➤ Chtěl/Chtěla bych + *A*

Chtěla bych deset rohlíků.

➤ potřebovat + *A*

Potřebuju nějaké dobré víno..

➤ Je to všechno?

➤ Ještě něco?

ukázat + *A*

Můžete mi ukázat tu košili?

zabalit + *A*

Můžete mi to zabalit?

vybírat/vybrat (+ *A*)

Vybíráš?

Vybírám nějaké tričko.

➤ drahý

➤ levný

➤ prodavač/prodavačka

➤ sleva/akce

➤ potraviny

➤ ovoce a zelenina

➤ pekařství

➤ maso a uzeniny

➤ oděvy

➤ obuv

➤ drogerie

➤ tabák

➤ Jen se dívám.

Srov. i OP 5.1.2.1, 5.1.12.3, 5.1.12.5

9.3 Potraviny

Viz SP 10.1

9.4 Oblečení, móda	
➤ šaty	
➤ boty	
➤ kalhoty	
➤ sukně	
➤ tričko	
➤ košile	
➤ svetr	
➤ spodní prádlo	
➤ ponožky	
➤ oblek	
➤ bunda	
➤ kabát	
plavky	
šála	
čepice	
klobouk	
rukavice	
➤ hodinky	
➤ kabelka	
➤ peněženka	
➤ taška	
➤ kravata	
➤ obléknout se/oblékat se	Obléknu se a jdeme.
➤ obléknout/oblékat si + A	Večer si obléknu sako.
➤ vzít si + A	Vezmu si tu košili a kravatu.
➤ svléknout se/svlékat se	Večer se svléknu a jdu spát.
převléknout se/převlékat se	Musím se ještě převléknout.
➤ mít na sobě + A	Má na sobě kabát.
➤ nosit + A	Často nosíš kalhoty, že?
sundat/sundávat si + A (<i>neformální</i>)	Sundám si boty, venku prší. Sundej si svetr, je tu teplo.
zout se*	Zuj se tady.
9.5 Kuchyňské potřeby	
➤ lžíce	
➤ vidlička	
➤ nůž	
➤ lžička	
příbor*	
➤ talíř	
mísa	
otvírák	
➤ sklenice	
➤ šálek	
➤ hrnek	

hrnec	
pánev	
konvice	
➤ zápalky	
9.6 Kouření	
➤ cigareta	
doutník	
dýmka	
➤ tabák	
popelník	
➤ kouřit (+ <i>A</i>)	V pokoji nekouřím.
➤ zapalovač	
➤ zápalky	
➤ kouření zakázáno/zákaz kouření	
9.7 Placení	
➤ cena	
➤ peníze	
➤ drobné	Máte drobné, paní?
➤ (platební/kreditní) karta	
➤ platit/zaplatit (+ <i>A</i>)	Zaplatím hned. Platíš polévku, ano?
➤ stát <i>kolik</i>	Kolik to stojí?
➤ koruna	
➤ haléř	
➤ dolar	
➤ euro	
➤ cent	
➤ šek	
➤ hotově	
➤ kartou	
➤ šekem	
spropitné*	
<i>Srov. i OP 5.2.1</i>	

10 JÍDLO A PITÍ

10.1 Jídlo a pití

10.1.1 Pojmy spojené obecně s jídlem a pitím

➤ jídlo	
➤ pití	
➤ nápoj	
➤ snídaně	
➤ oběd	
➤ večeře	
➤ svačina	
➤ jíst (+ A)	Jíme v 10 hodin. Budeš jíst ten guláš?
➤ pít (+ A)	Piju černou kávu.
➤ (mít) hlad	Mám hlad.
➤ (mít) žízeň	Máš žízeň?
➤ snídat (+ A)	Snídám doma.
➤ obědvat (+ A)	Obědváme v restauraci.
➤ večeřet (+ A)	Večeřím jen chléb.
(být) vegetarián/vegetariánka	

10.1.2 Ovoce a zelenina

➤ ovoce	
➤ jablko	
➤ hruška	
švestka	
broskev	
meruňka	
banán	
pomeranč	
citron	
mandarínka	
třešeň	
hroznové víno	
ořech	
➤ zelenina	
➤ rajče	
➤ salát	
paprika	
česnek	
cibule	
mrkev	
špenát	
zeli	

hrách/hrášek	
kapusta	
petržel	
celer	
10.1.3 Koření a přísady do jídel	
➤ sůl	
➤ pepř	
koření	
➤ cukr	
➤ vejce	
mouka	
➤ mléko	
smetana	
➤ šlehačka	
olej	
ocet	
➤ hořčice	
➤ kečup	
➤ tatarská omáčka/tatarka (<i>neformální</i>)	
10.1.4 Hlavní jídla a přílohy	
10.1.4.1 Hlavní jídla	
➤ polévka	
➤ guláš	
➤ omáčka	
➤ omeleta	
➤ pizza	
➤ řízek	
➤ smažený sýr	
➤ špagety	
10.1.4.2 Přílohy	
➤ brambory (vařené, opékané, americké)	
➤ hranolky	
➤ knedlíky (houskové, bramborové)	
➤ rýže	
➤ těstoviny	
➤ (bramborová) kaše	
10.1.5 Pečivo a potraviny konzumované s pečivem	
➤ pečivo	
➤ chléb/chleba (<i>neformální</i>)	

➤ rohlík	
➤ houska	
bageta	
➤ džem	
➤ med	
➤ máslo	
➤ salát	
➤ jogurt	
➤ sýr	
margarín	
10.1.6 Sladká jídla	
➤ dezert/zákusek	
➤ sušenka	
➤ palačinka	
➤ zmrzlina	
➤ dort	
➤ čokoláda	
bonbon	
koláč	
koblih	
buchta	
10.1.7 Maso a uzeniny	
➤ maso	
➤ vepřové	
➤ hovězí	
➤ kuře	
➤ ryba	
skopové	
uzeniny	
➤ párek	
➤ salám	
➤ šunka	
klobása	
paštika	
10.1.8 Teplé a studené nápoje	
➤ káva	
➤ čaj (černý/ovocný/zelený)	
➤ minerálka (perlivá/neperlivá)	
➤ voda	
➤ džus	
➤ pivo (desítka, dvanáctka, nealkoholické, velké, malé, světlé, tmavé)	

➤ limonáda	
➤ víno (červené, bílé)	
➤ alkohol	
➤ alkoholický	
➤ nealkoholický/nealko (<i>neformální</i>)	
10.1.9 Základní způsoby přípravy jídla a pití	
➤ vařit (+A)	Ráda vařím. Vařím polévku.
➤ dělat/udělat + A	Udělám čaj.
péct (+A)	
smažit (+A)	
ohřát + A	
krájet + A	
míchat + A	
10.2 Stravování mimo domov	
➤ Co si dáš/dáte?	
➤ Dám/Dáme si...	
➤ Něco k pití/jídlu?	
➤ Co si přejete?	
➤ restaurace	
➤ hospoda	
➤ kavárna	
➤ cukrárna	
➤ bar	
➤ jídelna	
bufet	
menza	
➤ samoobsluha	
➤ číšník/číšnice	
vrchní	
servírka	
➤ jídelní lístek/menu	
➤ nápojový lístek	
➤ dát si + A	Dáme si pizzu.
➤ účet	
➤ platit/zaplatit (+ A)	Zaplatíme. Platím polévku a pivo.
➤ dohromady*	
➤ zvlášť*	
➤ Platit, prosím.	
spropitné*	
➤ To je dobré.	
➤ To je v pořádku.	
Srov. i SP 9.2	

11 SLUŽBY

11.1 Pošta

➤ pošta	
(poštovní) úředník/úřednice	
(poštovní) doručovatel/doručovatelka	
pošťák/pošťáčka (<i>neformální</i>)	
➤ dostat + <i>A</i>	Kdy dostaneš ten dopis?
doručit + <i>A</i>	Pošta Vám doručí balík.
vyzvednout si + <i>A</i>	Musím si vyzvednout telegram.
➤ poslat + <i>A</i>	Poslala jsi dopis domů?
➤ obyčejně	
➤ doporučeně	
➤ letecky	
➤ expres	
na dobírku	
➤ dopis	
➤ doporučený	
do vlastních rukou	
➤ slovo	
➤ balík	
telegram	
složenko/poštovní poukázka	
zásilka	
(poštovní) schránka	
přepážka	
P.O.BOX/poštovní přihrádka	

11.2 Telefon

➤ telefon	
➤ mobilní telefon/mobil	
➤ (telefonní) číslo	
➤ telefonní seznam	
➤ zatelefonovat/telefonovat <i>D/kam</i>	Často telefonuju domů. Zítra ti zatelefonuju.
➤ volat/zavolat <i>D/kam</i>	Komu voláš? Volám do školy.
➤ obsazeno	
➤ mimo provoz	
záznamník	
telefonní budka	

Srov. i JF 5.10, SP 1.3

11.3 Fax, e-mail, internet

➤ fax	
-------	--

faxovat (<i>D/kam</i>)	Musím faxovat (Pavlovi/do Prahy).
➤ číslo (faxu)	
➤ e-mail	
(e-mailová) adresa	
mailovat (<i>neformální</i>)	
Srov. i SP 4.3.4	
11.4 Banka	
➤ banka	
➤ vybrat + <i>A</i>	Chci si vybrat tisíc korun.
➤ uložit + <i>A</i>	Chcete uložit peníze?
➤ (bankovní) účet	
➤ (platební/kreditní) karta	
➤ číslo (úctu/karty)	
➤ půjčit si + <i>A</i>	Potřebuju si půjčit 10 000 korun.
úrok	
poplatek	
➤ směnárna	
➤ kurs	
➤ měnit <i>A</i> na <i>A</i>	Měním sto dolarů na koruny.
➤ koruna	
➤ dolar	
➤ euro	
měna	
➤ bankomat	
➤ šek	
➤ otevřít účet	
➤ zrušit účet	
11.5 Policie	
➤ policie	
policejní stanice	
➤ policista/policistka	
➤ ztratit + <i>A</i>	Ztratila jsem telefon.
hlásit/ohlásit + <i>A</i>	Musím ohlásit krádež.
Srov. i SP 6.6	
11.6 Diplomatické služby	
➤ velvyslanectví/ambasáda	
velvyslanec/velvyslankyně	
➤ konzulát	
konzul/konzulka	
➤ vízum	
žádat o vízum	
vízová povinnost	

azyl	
žádat o azyl	
Srov. i SP 5.14	
11.7 Zdravotnická zařízení	
<i>Viz SP 7.5</i>	
11.8 Autoservis	
➤ opravit/opravovat mi/ti/nám/vám + A	Můžete mi opravit motor? Ano, opravíme vám ho.
➤ rozbitý	Mám rozbité světlo.
➤ porucha	
➤ fungovat/nefungovat	Motor nefunguje.
➤ jít/nejít	Nejde mi tachometr.
➤ jet/nejet	To auto nejede.
➤ garáž	
(auto)servis/autoopravna	
mechanik	
kolo	
pneumatika	
motor	
➤ světlo	
brzdy	
řízení	
výfuk	
nádrž	
tachometr	
11.9 Benzinová stanice	
benzinová stanice	
benzin	
olej	
nafta	
➤ voda	
➤ vzduch	
tankovat/natankovat + A	Budete tankovat naftu?
➤ plný	
➤ prázdný	
dolít olej	
Plnou nádrž, prosím.	
➤ litr + G	Dvacet litrů nafty, prosím
myčka	
kompresor	
nahustit pneumatiky	
Srov. i SP 5.7	

11.10 Další služby	
kadeřnictví	
holičství	
oholit (vousy)	
➤ ostříhat (vlasy)	
➤ umýt (vlasy)	
učesat (vlasy)	
zkrátit (vlasy)	
nalíčit	
čistírna	
➤ vyčistit + A	Můžete mi vyčistit bundu?
prádelna	
prádlo	
➤ vyprat + A	Potřebuju vyprat 5 košil.
opravna obuvi	
➤ opravit + A	Dám si opravit boty.
hodinářství	
foto-kino	
vyvolat (film)	
udělat (fotografie)	
dát se + <i>inf.</i>	Dám se ostříhat.
dát si + <i>inf.</i> + A	Dáš si vyvolat ten film?

12 HLEDÁNÍ CESTY A MÍSTA

12.1 Hledáme cestu a místo

➤ mapa	
plán	
směr	
➤ Kde je (tady) + <i>N (otázka)</i>	Kde je tady supermarket, prosím?
➤ Jak se dostanu <i>kam (otázka)</i>	Jak se dostanu na nádraží?
➤ Jed'te/Pojedete <i>kudy/kam</i>	Jed'te pořád rovně. Pojedete doleva.
➤ Jděte/Půjdete <i>kudy/kam</i>	Jděte na náměstí. Půjdete doprava.
➤ rychle	
nejrychleji	
kudy	Kudy se dostanu na náměstí?
➤ rovně	
➤ doleva/vlevo	
➤ doprava/vpravo	
➤ tam	Lékárna je tam.
➤ tady	Pošta je tady nalevo.
➤ jít	
➤ jet	
➤ daleko	
➤ blízko	
Srov. i OP 2	

13 JAZYK

13.1 Komunikace v jazyce

➤ jazyk	
➤ <i>názvy jazyků (dle potřeby):</i> čeština, angličtina, němčina, francouzština, ruština <i>aj.</i>	
➤ <i>výrazy pro jazyk v kombinaci s V (dle potřeby):</i> česky, anglicky, německy, francouzsky, rusky <i>aj.</i>	
➤ <i>mluvit jak</i>	Mluvím trochu česky.
➤ <i>rozumět jak</i>	Nerozumím anglicky.
➤ <i>psát jak</i>	Bratr píše rusky.
➤ <i>číst jak</i>	Dnes čtu česky.
➤ <i>hláskovat + A</i>	Můžete to hláskovat?
➤ <i>opakovat + A</i>	Můžeš to opakovat?
<i>přeložit + A</i>	Neumím to přeložit.
<i>vysvětlit + A</i>	Můžete to vysvětlit?
slovo	
věta	
fráze	
slovník	
➤ dobrý	
➤ dobře	
správný	
správně	
➤ špatný	
➤ špatně	
➤ chyba	

14 POČASÍ

14.1 Počasí a podnebí

➤ Jaké je/bylo/bude počasí?	
➤ Jak je venku?	
➤ počasí	
podnebí/klima	
předpověď počasí	
➤ teplota – <i>Srov. i OP 5.1.2.7</i>	
➤ slunce	
➤ svítit	
déšť	
➤ pršet (<i>bez subjektu</i>)	Bude pršet.
přeháňka	
bouřka	
mrak	
blesk	
hrom	
➤ sníh	
➤ sněžit (<i>bez subjektu</i>)	
➤ mráz	
mrznout (<i>bez subjektu</i>)	
➤ vítr	
foukat	
➤ mlha	
➤ hezky	
➤ ošklivo	
➤ teplo	
➤ zima/chladno	
➤ horko	
mokro	
sucho	
dusno	
jasno	
polojasno	
zataženo	

POSLECH TEXTŮ (KAPITOLA 10)

OBSAH:

- 1 Veřejná hlášení – kolektivní adresát**
 - 1.1 Hlášení ve veřejných dopravních prostředcích, na nádražích, letištích atd.**
 - 1.2 Předpověď počasí (v rozhlase)**
- 2 Výzvy – kolektivní adresát/konkrétní adresát**
 - 2.1 Pokyny policie, hasičů, organizátorů**
 - 2.2 Výstražná zvolání**
- 3 Instrukce, pokyny a dotazy – konkrétní adresát**
 - 3.1 Instrukce a pokyny lékaře**
 - 3.2 Nakupování, restaurace**
 - 3.3 Pokyny k pohybu v terénu (informace o cestě)**
- 4 Metodické doporučení k dovednosti poslechu s porozuměním**

Student na úrovni A1 by měl rozumět především takovým komunikátům, které umožňují jeho orientaci v čase a prostoru, příp. které ho informují o možném nebezpečí, ohrožení jeho života. Z hlediska komunikační role jde o pozici příjemce oficiálních, polooficiálních a neoficiálních (soukromých) komunikátů. Jsou to zejména:

1 VEŘEJNÁ HLÁŠENÍ – KOLEKTIVNÍ ADRESÁT

1.1 Hlášení ve veřejných dopravních prostředcích, na nádražích, letištích atd. (podle konkrétních potřeb studenta)

Nejčastěji jde o vymezení času, místa, resp. směru, např.:

- *Vlak odjede v deset hodin dvacet pět minut od nástupiště číslo tři.*
- *(Ukončete výstup a nástup, dveře se zavírají.) Příští stanice...*
- *Rychlík (opožděný rychlík) číslo ... přijede k prvnímu ... nástupišti.*
- *Přestupujte urychleně do vlaku/rychlíku ...*
- *K nástupišti číslo ... přijel vlak z*
- *Vlak bude opožděn o ... minut.*
- *Konečná stanice – vystupte, prosím. Vlak zde jízdu končí.*
- *Kontrola jízdenek.*

Významné místo mají v těchto komunikátech především číselné údaje, a to v pořadí desítky – jednotky (nikoli jednotky – desítky), např. *padesát tři* (nikoli *třiapadesát*), a řadové číslovky, např.: *k prvnímu nástupišti, vlak odjede v deset hodin dvacet pět minut z pátého nástupiště* atd.

1.2 Předpovědi počasí (v rozhlase)

Bez vizuální opory (např. v podobě ikon na obrazovce) by měl student úrovně A1 rozumět základním údajům, např. vztahujícím se k řízení auta v různých povětrnostních podmínkách:

- *Zataženo, polojasno, jasno.*
- *Prší, sněží, je mlha.*
- *Teplota ... stupeň/stupně/stupňů ... Celsia nad/pod nulou.*

2 VÝZVY – KOLEKTIVNÍ ADRESÁT/KONKRÉTNÍ ADRESÁT

2.1 Pokyny policie, hasičů, organizátorů

Tyto pokyny mají zásadní význam z hlediska ochrany života člověka a jsou obvykle spojeny s dramatickým průběhem nějaké krizové události, avšak většinou bývají pronášeny pomalu, zřetelně a opakovaně. Jejich nedodržení ale může být spojeno se sankcemi ze strany policie apod.:

- *Rozejděte se! Odejděte! Opusťte prostor/budovu! Všichni ven!*

- *Pojďte se mnou!*
- *Váš řidičský průkaz/pas, prosím..*
- *Jménem zákona otevřete...*
- *Hoří! Pozor! Ticho!*

2.2 Výstražná zvolání

S těmito zvoláními se student může setkat ve vypjatých situacích, kdy je třeba na výzvu bezprostředně reagovat, např. zastavit se a nevstoupit do jízdny dráhy. Z tohoto důvodu by měli být studenti seznámeni s výzvami tak dobře, aby je identifikovali i ve velmi rychlé realizaci a v komunikačním šumu, protože jejich autory jsou běžní uživatelé jazyka.

K takovým výzvám patří např.:

Stůj! Stůjte! Pomoc! Pozor! Dál(e)! Uteč/Utečte! Pryč! Ven! Ticho! Nech/Nechte mě (být)!

3 INSTRUKCE, POKYNY A DOTAZY – KONKRÉTNÍ ADRESÁT

3.1 Instrukce, pokyny a dotazy lékaře

Student na úrovni A1 rozumí takovým instrukcím, které souvisejí se základními vyšetřovacími úkony lékaře, především lékaře záchranné služby. Nejfrekventovanější a z hlediska úrovně A1 nejkomplicovanější gramatickou formou je v těchto komunikátech imperativ, např.:

- *Otevřete ústa.*
- *Zavřete oči.*
- *Nejezte, nepijte, nehýbejte se.*
- *Otočte se na záda/na břicho.*
- *Kde to bolí?*
- *Berete nějaké léky? Máte na něco alergie?*
- *Máte zdravotní pojištění? Vaši průkazku zdravotní pojišťovny, prosím.*
- *Kdo je na řadě?*
- *Další, prosím.*

3.2 Nakupování, restaurace

Vyjádření jsou provázena přítomným předmětem komunikace – tedy s vizuální oporou. Velmi často obsahují číselné údaje, které jsou jejich jádrem, ale které nemusejí být pronášeny v tzv. pořadí desítky – jednotky (srov. i kapitolu 7 Kompenzační strategie):

- *Máte drobné?*
- *Je to všechno? Ještě něco?*
- *Zabalit?*
- *Tady nebo s sebou?*
- *Platit? Dohromady? Zvlášť?*
- *Zavíráme.*
- *Stojí to ... ,stojí jednu korunu, dvě ... koruny, pět ... korun.*

3.3 Pokyny k pohybu v terénu (informace o cestě)

Tyto pokyny jsou obvykle přímo vázány na konkrétní prostorovou orientaci – záchytné body v prostoru, které pomáhají porozumět sdělovanému, neverbální doprovodné prvky, gesta produktora, např.:

- *Zahněte vlevo/vpravo* (s doprovodným gestem).
- *Jděte/Běžte k tomu obchodu* (s doprovodným gestem směrem k objektu), *pak je to druhá... ulice vpravo....*
- *Běžte nahoru/dolů...* (s doprovodným gestem)
- *Chcete jít pěšky? Jed'te autobusem/tramvají/trolejbusem číslo... Jed'te metrem...*

4 METODICKÉ DOPORUČENÍ K DOVEDNOSTI POSLECHU S POROZUMĚNÍM

V komunikátech, které nemají upravené tempo (veřejná hlášení, komunikáty určené rodilým mluvčím) by měli studenti na úrovni A1 umět jen vyhledat konkrétně požadované informace (čas odjezdu, číslo nástupiště, cenu výrobku, předpokládanou teplotu vzduchu atd.).

Významnou oporou jsou vizualizace s využitím jiných kódů (matematické značky, ikony pro počasí, přítomný předmět komunikace atd.).

Základním předpokladem porozumění individuálně adresovaným sdělením cizinci s dosaženou úrovní A1 je pomalejší mluvní tempo (ve srovnání s rodilými uživateli jazyka), pečlivá výslovnost, dlouhé pomlky a produkce realizovaná ve spisovném jazyce.

Úspěšnost poslechu s porozuměním zásadně ovlivňuje interaktivní citlivost produktora (rodilého uživatele češtiny) – jeho ochota minimalizovat v promluvě orientované k cizinci podíl nespisovných prvků. Mísení spisovných a nespisovných prvků, resp. celá promluva realizovaná v obecné češtině, tvarově podstatně odlišné od češtiny spisovné, má především pro cizince, jejichž mateřština je tzv. velmi vzdálená, fatálně nežádoucí důsledky. Na úrovni A1 totiž nedokáží ovládat obojí tvary (spisovné i nespisovné) a není to ani žádoucí vzhledem k jejich produkci. Nemohou ale většinou vůbec identifikovat vztahy (najít vazbu) mezi ovládnutými prvky spisovného jazyka a jejich nespisovnými protějšky, jinými slovy, nedokáží si převést sdělení ze substandardu do spisovného jazyka, a proto ani nemohou dekódovat komunikát. Nerozumí tedy např. sdělením typu: *Za támhletěma domama si vodbočte. Vod tý školy furt dál. Bejt tu dycky ten malej stůl, je to tu dobrý. Ten starej je vod vedle. Čéče, dyk vo nic nejde. Od té šaliny deset metrů. Co s tym dělaš? Pod'me do sklípka na sklénku červeného.* atd.

ČTENÍ TEXTŮ (KAPITOLA 11)

OBSAH:

- 1 **Úvod**
- 2 **Psané komunikáty určené kolektivnímu adresátovi**
 - 2.1 **Veřejné nápisy, orientační pokyny, informační tabule, nápisy výstražné**
 - 2.1.1 Názvy základních obchodů, provozoven a institucí
 - 2.1.2 Orientační, výstražné a informační nápisy
 - 2.2 **Plakáty propagující konkrétní akce**
 - 2.3 **Inzertní rubriky**
 - 2.4 **Reklamní tiskopisy**
 - 2.5 **Jízdní řády**
 - 2.6 **Jídelníčky**
 - 2.7 **Instrukce k užívání léků**
- 3 **Psané komunikáty určené konkrétnímu adresátovi**
 - 3.1 **Formuláře**
 - 3.2 **Jednoduchá korespondence – fyzická pošta**
 - 3.2.1 Individuální korespondence k významné životní události
 - 3.2.1.1 Blahopřání
 - 3.2.1.2 Kondolence
 - 3.2.1.3 Přání brzkého uzdravení
 - 3.2.2 Přání k tradičním celospolečenským svátkům
 - 3.2.3 Pozdravy z výletu, dovolené, prázdnin
 - 3.3 **Písemný vzkaz zaznamenávající místo pobytu (pohybu) autora**
 - 3.4 **Písemný vzkaz od třetí osoby**
- 4 **Čtení elektronické pošty a krátkých textových zpráv**
- 5 **Metodické doporučení k dovednosti čtení s porozuměním**

1 ÚVOD

Student, který dosáhne úrovně A1, by měl být jazykově vybaven tak, aby dokázal vyhledat v jednoduše a standardně psaném textu (opakující se textové prefabrikáty) nejdůležitější informace.

Měl by být schopen vyhledat tyto údaje především v textech tištěných, případně psaných tiskacími písmeny. Schopnost číst texty psané rukou je třeba nahlížet v souvislosti se vztahem mateřštiny cizince (resp. mediačního jazyka) a češtiny. Např. u studentů, jejichž jazyk nevyužívá k zápisu latinky, nelze na úrovni A1 tuto dovednost vyžadovat (Japonci, Arabové, Rusové atd.). Je ale naopak bezpečně dosažitelná u Slovanů s mateřštinou využívající latinky (např. Poláci, Slováci atd.).

Při čtení se studenti sice mohou podle potřeby vracet k problematickým místům v textu (neznámá slova, flexi proměněné podoby výraziva), ale tato skutečnost není z hlediska schopnosti porozumět těmto textům (vyhledat v nich potřebné údaje) relevantní. Vzhledem k typologické charakteristice češtiny nelze automaticky předpokládat efektivní využití slovníků, což je zásadním limitujícím prvkem pro Neslovany, kteří jsou v prvním kontaktu s flexivním jazykem. Kvůli elementární znalosti gramatických pravidel disponují na úrovni A1 jen částečně zpětnovazebními mechanismy, které by jim umožnily vyhledat neznámý výraz ve slovníku, a to zejména v důsledku rozličnosti forem (*na podlaze – podlaha, nepracujeme – pracovat* atd.).

Pro studenty na úrovni A1 je výhodou, mohou-li částečně anticipovat obsah psaného sdělení na základě podobnosti komunikační situace (pozdravy, blahopřání na pohlednicích), případně s využitím vizuální opory (schémata, šipky, nákresy, mapy, čísla, matematické, chemické a jiné značky, dopravní značení, barevné signalizace atd.).

Specifickým problémem je čtení textů určených dětským čtenářům (rodilým mluvčím).

Cizinci často tyto texty vyžadují, aby se tzv. učili cizímu jazyku jako děti. V češtině jsou tyto texty z hlediska nerodilého mluvčího nevhodné, přestože často obsahují vizuální oporu, protože jsou v nich ve velmi hojné míře zastoupena deminutiva (zdrobněliny), která nepatří do základní slovní zásoby nerodilého uživatele jazyka, zejména na úrovni A1. Využívání tohoto lexika může být zdrojem komického účinku.

Jako čtenáři rozumí cizinci na úrovni A1 známým jménům, slovům a velmi jednoduchým větám. Texty, ve kterých se studenti umí orientovat, jsou charakteristické svou krátkostí a jednoduchostí. Jsou to především typy komunikátů v následujících podkapitolách.

2 PSANÉ KOMUNIKÁTY URČENÉ KOLEKTIVNÍMU ADRESÁTOVI

2.1 Veřejné nápisy, orientační pokyny, informační tabule, nápisy výstražné

Studenti na úrovni A1 by měli ovládnout základní lexikum spojené s orientací v terénu, aby se mohli řídit pokyny, např. z orientačních tabulí:

2.1.1 Názvy základních obchodů, provozoven a institucí (viz i kapitolu 9 Obecné a Specifické pojmy)

Občerstvení, Potraviny, Ovoce a zelenina, Maso (a) uzeniny, Tabák, Restaurace, Kavárna, Cukrárna, Drogerie, Obuv, Nemocnice, Ordinace, Pohotovost, Pošta, Směnárna, Banka, Divadlo, Kino, Policie, Nádraží, Informace atd.

2.1.2 Orientační, výstražné a informační nápisy (viz i kapitolu 9 Obecné a Specifické pojmy)

Pozor, schod. Mimo provoz. Porucha. Kouření zakázáno/Zákaz kouření. Zákaz parkování. Parkoviště. Nevstupovat. Vstup zakázán/Zákaz vstupu. Chod'te vlevo. WC – muži/páni, WC – ženy/dámy. Konečná stanice. Vchod. Východ. Nouzový východ. Nástupiště. Příchod k vlakům. Otevřeno. Zavřeno. Úřední hodiny. Ordinační hodiny. Otvírací doba. apod.

2.2 Plakáty propagující konkrétní akce (viz i kapitolu 9 Obecné a Specifické pojmy)

Začátek – konec filmu/představení/koncertu, vstupné, předprodej vstupenek, změna, program, zrušeno atd.

2.3 Inzertní rubriky

Koupě/koupím, prodej, hledá, nabízí, podnájem, výměna atd.

2.4 Reklamní tiskopisy

Sleva, akce, zdarma/zadarmo atd.

2.5 Jízdní řády

Odjezd, příjezd, nástupiště, informace, zpoždění, rychlík, osobní vlak, jídelní vůz, zavazadlo, jede, nejede atd.

2.6 Jídelníčky (jen základní výrazy)

Nealkoholické nápoje – voda, minerálka, džus, čaj, káva; alkoholické nápoje – malé/velké pivo, červené/bílé víno; polévky; hlavní jídla, dezerty atd.

2.7 Instrukce k užívání léků

Jednou/Dvakrát... denně, ráno, v poledne, večer, před jídlem, po jídle, mezi jídlem, ...kapky, ...kapek, jen na recept atd.

3 PSANÉ KOMUNIKÁTY URČENÉ KONKRÉTNÍMU ADRESÁTOVI

3.1 Formuláře

Studenti by měli porozumět základním požadavkům k identifikaci osoby, např.:
Věk, pohlaví, jméno (křestní jméno, příjmení, rodné jméno, titul), datum narození, místo narození, bydliště (trvalé, přechodné), adresa (obec, směrovací číslo), číslo pasu, zdravotní pojišťovna, stav (svobodný/á, ženatý, vdaná, rozvedený/á, vdovec, vdova), manžel/manželka, děti (syn/dcera) příp. další.

3.2 Jednoduchá korespondence – fyzická pošta

Studenti by měli porozumět jednoduchým textům, které souvisejí s významnými či životními příležitostmi např.:

3.2.1 Individuální korespondence k významné životní události

3.2.1.1 Blahopřání

Narozeniny, popř. jmeniny:

Všechno nejlepší k Tvým/Vaším narozeninám/jmeninám přeje + podpis

Vše nejlepší k Tvému/Vašemu svátku přeje + podpis

Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje + podpis

Promoce (úspěch obecně): *Blahopřeji/Blahopřeju (k Tvému/Vašemu úspěchu) + podpis*

Narození dítěte:

Blahopřeji/Blahopřeju k narození Tvé/Vaší dcery//Tvého/Vašeho syna + podpis

3.2.1.2 Kondolence

Upřímnou soustrast + podpis

3.2.1.3 Přání brzkého uzdravení

Brzo se uzdrav/uzdravte. + podpis

3.2.2 Přání k tradičním celospolečenským svátkům

Vánoční blahopřání spojené s přáním k novému roku:

Veselé Vánoce a šťastný nový rok.... přeje + podpis

Přání k novému roku:

PF ... (rok) + podpis

Šťastný nový rok přeje + podpis

Velikonoční přání:

Veselé Velikonoce přeje + podpis

3.2.3 Pozdravy z výletu, dovolené, prázdnin, služební cesty, z konference

Výlet, dovolená, prázdniny:

Posílám/Posíláme Ti/Vám pozdrav z + G (město/stát) + podpis

Krásný pozdrav z výletu/ z dovolené/ z prázdnin posílá + podpis

Krásný pozdrav z (město/stát) posílá + podpis

3.3 Písemný vzkaz zaznamenávající místo pobytu (pohybu) autora

Přijdu hned.

Přijdu za chvíli.

Jsem kde. (Jsem na obědě.)

Přestávka.

Dovolená.

Sejdeme se kdy/kde. (Sejdeme se v sedm večer na náměstí. Sejdeme se za hodinu.)

Zavolám Ti/Vám kdy. (Zavolám Ti v pět. Zavolám Ti za pět minut.)

3.4 Písemný vzkaz od třetí osoby

Volal/Volala pan/paní

Pan.../Paní... bude volat v

4 ČTENÍ ELEKTRONICKÉ POŠTY A KRÁTKÝCH TEXTOVÝCH ZPRÁV

Předmětem sdělování prostřednictvím těchto kanálů budou tematicky obdobné komunikáty – informace o aktuálním pobytu autora textu, omluvy, výzvy apod. Zvláštním problémem při dekódování těchto textů (SMS vždy) je ale absence diakritických znamének, která cizinci usnadňují porozumění: *Ve středu nemám čas. ALE: VE STREDU NEMAM CAS.*

Je vhodné, aby student ověřil, má-li pochybnosti plynoucí z absence diakritiky, správnost svého pochopení krátké textové zprávy.

5 METODICKÉ DOPORUČENÍ K DOVEDNOSTI ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

U studentů na úrovni A1 nepředpokládáme porozumění celému veřejnému textu, ale dovednost vyhledat požadované informace, zejména o čase (odjezd atd.), ceně, místu konání, o aktuálním pobytu autora textu atd. Kompletní porozumění autentickým textům, s nimiž se může student setkat, není vzhledem k omezenému repertoáru ovládnutých gramatických pravidel možné.

PSANÍ TEXTŮ (KAPITOLA 12)

OBSAH:

- 1 **Kompetence v oblasti produkce psaného komunikátu**
- 2 **Technika psaní**
- 3 **Písemná produkce**
 - 3.1 **Zpracování textu**
 - 3.2 **Zápis podle diktátu**
 - 3.3 **Formuláře**
 - 3.4 **Písemný vzkaz**
 - 3.4.1 Informace o místě pobytu (pohybu) autora
 - 3.4.2 Písemný vzkaz od třetí osoby
 - 3.5 **Jednoduchá korespondence – fyzická pošta**
 - 3.5.1 Individuální korespondence k významné životní události
 - 3.5.2 Kondolence
 - 3.5.3 Přání k tradičním celospolečenským svátkům
 - 3.5.4 Přání brzkého uzdravení
 - 3.5.5 Pozdravy z výletu, dovolené prázdnin
 - 3.6 **Kontakt pomocí elektronické pošty a krátkých textových zpráv**
- 4 **Metodické doporučení k dovednosti psaní**

1 KOMPETENCE V OBLASTI PRODUKCE PSANÉHO KOMUNIKÁTU

Produkce psaného komunikátu je na úrovni A1 velmi elementární. Student, který jí dosáhne, by měl být schopen vyplnit ve formulářích základní údaje o své osobě (jméno, příjmení, rodinný stav, jméno cizincovy země a jeho národnost, adresa, zaměstnání, profese), měl by dále umět napsat text na pohlednici, zaznamenat formou vzkazu místo svého pobytu, přijmout (poslechem) a zaznamenat písemně vzkaz pro třetí osobu a využívat zápisu neznámých slov k odstraňování neporozumění. Student by měl umět napsat jednoduché fráze a věty o sobě, smyšlených postavách, o tom, kde žijí a co dělají.

Z těchto důvodů se studenti na úrovni A1 musejí seznámit s českou abecedou a naučit se nejen poznávat (čtení), ale i vytvářet malá a velká písmena naší abecedy, zejména tiskací. Zároveň by měli nabýt i určité elementární znalosti o gramatických a lexikálních prostředcích. Musejí ovládnout základní pravidla převodu zvukového plánu v grafický, např. diakritická znaménka.

Není vhodné, aby využívali fonetické transkripce na bázi své mateřštiny nebo mediačního jazyka, protože takto vzniklé zápisy mají pouze individuální význam (jen pro svého autora, maximálně některé jeho krajany) a nelze jich použít v komunikaci s rodilými uživateli nebo jinými cizinci dorozumívajícími se česky, nelze takto např. zapsat vzkaz pro třetí osobu apod.

2 TECHNIKA PSANÍ

Student by měl být schopen produkovat správné tvary písmen české abecedy, a to velkých i malých, tiskacích (zcela) i psacích. Viz i kapitolu 4 Sociokulturní kompetence.

3 PÍSEMNÁ PRODUKCE

3.1 Zpracování textu

Student dokáže opsat jednotlivá slova, krátké texty, pokud mají standardní, a to (nejlépe) tištěnou podobu.

3.2 Zápis podle diktátu – hláskování

Na úrovni A1 by měl student umět zapsat slovo (jméno) podle hláskování. K tomu potřebuje umět hláskovací podobu písmen české abecedy (velkých a malých) a pojmenování diakritických znamének a dalších užívaných značek:

Á, bé, cé, čé, dé, dě, é, ef, gé, há, chá, í, já, ká, el, em, eh, ó, pé, q – kvé, er, eř, es, eš, té, tě, ú (ú s čárkou, ů s kroužkem), vé, popř. jednoduché vé, w – dvojité vé, x – iks, y – ypsilon, zet, žet, krátké a/dlouhé á atd., velké bé, y – tvrdé i/ypsilon, i – měkké i, čárka, kroužek, tečka, popř. tečka (za větou), čárka (interpunkční), @ – zavináč.

Výběr těchto značek by měl respektovat potřeby cizince, např. matematik bude patrně potřebovat pojmenování některých matematických značek, chemik chemických atp.

3.3 Formuláře (jen doplnění údajů)

Studenti by měli porozumět základním požadavkům k identifikaci osoby a umět doplnit požadovanou informaci, např.:

Věk (doplnit číslicí), *pohlaví* (*muž/žena*), *jméno* (*křestní jméno, příjmení, rodné jméno, titul*), *datum narození* (číslicí v pořadí den–měsíc–rok, např. *01.10.1992*), *místo narození, bydliště* (*trvalé, přechodné*), *adresa* (*obec, směrovací číslo*), *číslo pasu, zdravotní pojišťovna, stav* (*svobodný/á, ženatý, vdaná, rozvedený/á, vdovec, vdova*), *manžel/manželka, děti* (*syn/dcera*) příp. další.

3.4 Písemný vzkaz

3.4.1 Informace o místě pobytu (pohybu) autora

Přijdu hned.

Přijdu za chvíli.

Jsem kde. (Jsem na obědě.)

Přestávka.

Dovolená.

Sejdeme se kdy/kde. (Sejdeme se v sedm večer na náměstí. Sejdeme se za hodinu.)

Zavolám Ti/Vám kdy. (Zavolám Ti v pět. Zavolám Ti za pět minut.)

3.4.2 Písemný vzkaz od třetí osoby

Volal/Volala pan/paní... ..

Pan..../Paní bude volat v

Máš/máte volat číslo... ..

3.5 Jednoduchá korespondence – fyzická pošta

Studenti by měli umět vytvořit jednoduché texty, které souvisejí s významnými či životními příležitostmi např.:

3.5.1 Individuální korespondence k významné životní události

Narozeniny, popř. jmeniny:

Všechno nejlepší k Tvým/Vaším narozeninám/jmeninám přeje + podpis

Vše nejlepší k Tvému/Vašemu svátku přeje + podpis

Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje + podpis

Promoce (úspěch obecně):

Blahopřeji/Blahopřeju (k Tvému/Vašemu úspěchu) + podpis

Narození dítěte:

Blahopřeji/Blahopřeju k narození Tvé/Vaší dcery//Tvého/Vašeho syna + podpis

3.5.2 Kondolence

Upřímnou soustrast + podpis

3.5.3 Přání k tradičním celospolečenským svátkům

Vánoční blahopřání spojené s přáním k novému roku:

Veselé Vánoce a šťastný nový rok.... přeje + podpis

Přání k novému roku:

PF ... (rok) + podpis

Šťastný nový rok přeje + podpis

Velikonoční přání:

Veselé Velikonoce přeje + podpis

3.5.4 Přání brzkého uzdravení

Brzo se uzdrav/uzdravte. + podpis

3.5.3 Pozdravy z výletu, dovolené, prázdnin

Výlet, dovolená, prázdniny:

Posílám/Posíláme Ti/Vám pozdrav z + G (město/stát) + podpis

Krásný pozdrav z výletu/z dovolené/z prázdnin posílá + podpis

Krásný pozdrav z (město/stát) posílá + podpis

3.6 Kontakt pomocí elektronické pošty a krátkých textových zpráv

Předmětem sdělování prostřednictvím těchto kanálů budou tematicky obdobné komunikáty – informace o aktuálním pobytu autora textu, omluvy, výzvy apod. Komunikáty většinou neobsahují diakritiku.

4 METODICKÉ DOPORUČENÍ K DOVEDNOSTI PSANÍ

U studentů na úrovni A1 nepředpokládáme produkci složitých textů. Dovednost psaní by však měla být rozvíjena v souladu s ostatními řečovými dovednostmi – student by měl umět zapsat veškerý jazykový materiál, který aktivně ovládá, a též podle hláskování jazykové prostředky neznámé.

Zápis neznámé jazykové jednotky může pomoci odstraňovat nepochopení, protože při elementární znalosti gramatických pravidel umožňuje dohledat slovíčko, např. ve slovníku, příp. konzultovat jeho význam s rodilými uživateli, učitelem atd.

Dovednost zapsat jazykové prostředky je významná i proto, že umožňuje překlénout komunikační šum v důsledku fonetického filtru cizincovy mateřštiny, např. nedostatečné produkční rozlišování hlásek *r* a *l* u japonských studentů může být příčinou nedorozumění (*ruka – luka, vrak – vlak, prát – plát* atd.), podobně nedostatečné rozlišování *h – ch* u polských studentů atd. (viz kapitolu 5 Presentace zvukové stánky češtiny absolutním začátečníkům).

GRAMATICKÉ MINIMUM (KAPITOLA 13)

OBSAH:

1	Úvod
2	Morfologie
2.0	Úvodní informace
2.1	Jména, jmenná flexe, jmenné kategorie
2.1.1	Jmenný rod
2.1.2	Gramatické číslo
2.1.3	Pád
2.1.3.1	Funkce českých pádů
2.1.3.1.1	Nominativ
2.1.3.1.2	Genitiv
2.1.3.1.3	Dativ
2.1.3.1.4	Akuzativ
2.1.3.1.5	Vokativ
2.1.3.1.6	Lokál
2.1.3.1.7	Instrumentál
2.1.4	Jmenné slovní druhy
2.1.4.1	Podstatná jména
2.1.4.2	Přídavná jména
2.1.4.3	Zájmena
2.1.4.4	Číslovky
2.2	Slovesa, slovesná flexe, slovesné kategorie
2.2.1	Osoba
2.2.2	Číslo
2.2.3	Čas a vid
2.2.4	Způsob
2.2.5	Slovesný rod
2.2.6	Metodologická poznámka ke slovesné flexi
2.3	Neohebné slovní druhy
2.3.1	Příslovce
2.3.2	Předložky
2.3.3	Spojky
2.3.4	Částice
2.3.5	Cítoslovce
3	Elementární informace o slovo tvorbě

4	Syntax
4.0	Úvodní informace
4.1	Věta
4.1.1	Poznámka ke slovosledu
4.1.2	Věta bez podmětu
4.1.3	Věta s podmětem
4.2	Typy přísudku
4.3	Podmět a přísudek
4.3.1	Shoda podmětu a přísudku
4.3.2	Nevyjádřený podmět
4.4	Nevalenční větné členy
4.5	Modalita
4.5.1	Slovesný způsob
4.5.2	Modální slovesa
4.5.3	Modální částice
4.6	Souvětí

1 ÚVOD

Gramatická část popisu úrovně A1 pro český jazyk přehledně informuje o formální stránce minima gramatických tvarů, struktur a typů vět či souvětí charakteristických pro tuto úroveň. Předeseíláme, že následující kapitoly (stejně jako ostatní části popisu A1) mají sloužit učitelům, případně autorům učebnic a učebních materiálů, nikoli tedy přímo osobám studujícím češtinu jako cizí jazyk.

Zařazení gramatické části do popisu téměř agramatické úrovně jazyka se může na první pohled jevit jako paradoxní, ale i radikální stoupenci agramatického přístupu k výuce cizích jazyků (v tomto případě češtiny) jistě připustí platnost následujících argumentů:

Čeština je jazyk s výraznou dominancí flexe jako typu tvoření tvarů. I v jednoduše strukturovaných komunikátech se setkáváme s tvary obsahujícími nesamostatný koncový gramatický morf (koncovku). Takové tvary dokonce mohou tvořit celý komunikát, aniž by příjemci poskytovaly kontext potřebný k uvědomení si vztahu tvaru k „základní“ či „slovníkové“ formě (například infinitivu u sloves nebo nominativu singuláru u jmen). Zatímco v jazycích s převládajícím izolačním typem si mnohdy vystačíme s eliptickými větami a znalostí několika výrazů (*Coffee? – Yes, please.*), v češtině tomu tak není, protože nerodilý mluvčí není s to automaticky postřehnout a pochopit souvislost mezi „slovníkovou“ formou a užitým tvarem (*káva – Kávu?*). Učební materiály by měly studentům úrovně A1 látku prezentovat tak, aby je vedly k užívání jazykových forem v **komunikační interakci**. Jen tak budou studující schopni reagovat na eliptické komunikáty a porozumět vztahu forem stejného druhu v replikách dialogu (A: *Jaký je ten svetr, paní?* – B: *Trochu velký*).

Přes snahu co nejvíce redukovat množství gramatických znalostí, které by student na úrovni A1 měl mít, bude v českém jazyce ono „nezbytné minimum“ nepochybně rozsáhlejší než například v převážně izolační angličtině.

Gramatická správnost, třebaže se týká jen velmi omezeného množství jazykových forem, je koneckonců jedním z předpokladů komunikační úspěšnosti.

Při deskripci „gramatického minima“ pro českou úroveň A1 vycházíme z následujících předpokladů:

a) Popisované jazykové prostředky v podstatě odpovídají současné mluvené (zčásti i psané) normě, i když některé formy jsou dosud vnímány jako mírně substandardní (např. 1. os. sg. prez. akt. *děkuju*). **Soustavnou** prezentaci „bimorfismu“ češtiny (zároveň její standardní i substandardní podoby) studentům úrovně A1 pokládáme za nevhodnou. Domníváme se, že zvládnutí silně zjednodušené podoby současné mluvené normy (včetně rychle se prosazujících kolokvialismů) nejlépe poslouží studentovi, aby dokázal adekvátně komunikovat v různých situacích a na celém území České republiky.

b) Pro úroveň A1 pokládáme za žádoucí dodržovat zásadu **jediné přirozené formy**. To znamená vyhýbat se dubletám nebo, přesněji řečeno, z dubletních tvarů vybírat ty, s nimiž se student setká častěji. **Přirozenými** formami rozumíme takové jazykové prostředky, které rodilí mluvčí skutečně užívají při komunikaci. Je nežádoucí, aby v rámci zjednodušení gramatiky byl studentům předkládány nesprávné jazykové formy (například nesprávný pád jména tvořícího ve větě objekt). Výjimku z pravidla jedné přirozené formy tvoří tvary **osobních zájmen**, u nichž se variantnosti tvarů nelze vyhnout.

c) Pro úroveň A1 je třeba počítat s **redukcí gramatických prostředků** (tvarů, větných a souvětých typů). Neznamená to, že studentovi bude něco zatajováno (například existence

kondicionálu nebo některých pádů). Výrazně omezen bude počet jazykových prostředků, u nichž se předpokládá, že je student bude aktivně zvládat (přijímat i produkovat). U ostatních prostředků doporučujeme individualizovaný přístup, a to ve dvojitým smyslu:

1) Skupina studentů, jejichž rodný (mediační) jazyk má typově blízko k češtině, si bude osvojovat české formy snáze a rychleji než skupina s rodným (mediačním) jazykem výrazně odlišným.

2) Každý student si pak bude samostatně (v závislosti na osobních komunikačních potřebách a záměrech) budovat vlastní soubor prostředků, které bude potřebovat v několika konkrétních formách, aniž by byl nucen znát podstatu daného jevu a produkovat ostatní tvary téhož typu. (Například stavební dělník bude potřebovat pouze některé imperativní tvary: *poďej mi to*, *poľoť to sem*, *zapni vrtačku* atd.)

d) Zvládnutím úrovně A1 by mělo být rozuměno především získání schopnosti komunikovat způsobem vymezeným deskriptory pro tuto úroveň. Užívání správných tvarů a správné tvoření vět a souvětí je pouze jedním z předpokladů komunikační úspěšnosti, třebaže důležitým.

2 MORFOLOGIE

2.0 Úvodní informace

Morfologická část popisu úrovně A1 pojednává o tvarech, které si studenti této úrovně mají aktivně osvojit a užívat je při komunikaci. Tvary, jejichž výčet je tu uveden, jsou většinou prostředky **současné mluvené spisovné češtiny**. V menší míře se zde objeví mírně substandardní, kolokviální tvary, jejichž správnost sice není obecně přijímána, ale v úzu převládají nad nesporně korektními, knižnějšími tvary (*mocť – moci, děkuju – děkuji*). Popis postupuje po slovních druzích, které jsou zde uspořádány podle ohebnosti či neohebnosti a podle typu flexe.

Jak bylo uvedeno výše, popis postihne pouze vybranou část tvarů, a sice ty, u nichž se předpokládá aktivní znalost. U jazykových prostředků, jejichž znalost úroveň A1 nepředpokládá vůbec (např. přechodníky, kondicionál), popis zcela vynecháváme.

2.1 Jména, jmenná flexe, jmenné kategorie

Jména, mezi něž řadíme podstatná jména (substantiva), přídavná jména (adjektiva), zájmena (pronomina) a ohebné typy číslovek (numerálií), vytvářejí tvary způsobem, který označujeme jako jmenná (nominální) flexe, případně též skloňování (deklinace). Tvary vzniklé při ohýbání jmen nazýváme pádovými tvary. Jednotlivé pádové tvary mají příslušný koncový gramatický morf, pádovou koncovku (*pán-i*), mající někdy podobu funkční nuly (*žen-Ø*). V češtině existují slova, která syntakticky fungují jako jména (plní ve větě funkce primárně spojované se jmény), ale flexi nemají, jsou nesklonná. I s takovými výrazy se studenti úrovně A1 setkají (*fajn, super* aj.).

U jmen rozeznáváme tři jmenné kategorie: **jmenný rod, číslo a pád**. Nejprve pojednáme o těchto kategoriích, které určujeme u všech jmen, a poté se budeme zabývat jednotlivými slovními druhy se jmennou flexí.

2.1.1 Jmenný rod

Jmenný rod je jmenná kategorie odrážející jednak přirozené třídění jmen podle příslušnosti/nepříslušnosti k pohlaví (přirozený rod – *muž, žena, dítě*), jednak formální třídění jmenných tvarů podle jejich zakončení (gramatický rod – *stůl, židle, křeslo*). Jmenný rod je v češtině trojí: **mužský, ženský a střední**. Zvláštní subkategorii v rámci mužského rodu tvoří **životnost**. Jelikož jména patřící do třídy životných mají flexi částečně odlišnou od jmen neživotných, je z gramatického hlediska nutné dělit jména mužského rodu na **životná a neživotná**. Podle příslušnosti k rodu (a životnosti) se jména označují jako **maskulina (animata a inanimata), feminina a neutra**. Přítomnost gramatického rodu v češtině (formální přiřazování jmen k rodu podle zakončení) způsobuje, že jmenný rod je v podstatě závazný (každé jméno musí patřit k některému z uvedených rodů). Výjimku tvoří nepočtená skupina zájmen označovaných jako **bezrodá**. Tyto výrazy odkazují k jevu či skupině jevů, aniž by prozrazovaly jeho/jejich rod (*já, ty, my, vy, se*).

V syntaxi je kategorie jmenného rodu (spolu s ostatními jmennými kategoriemi) signálem vztahu mezi větnými členy vyjádřenými primárně jménem (*to malé město*), v některých případech i mezi větným členem „jmenným“ a „slovesným“ (*Jana odjela*). Tato formální signalizace syntaktické sounáležitosti je označována jako **gramatická shoda** (kongruence).

2.1.2 Gramatické číslo

Kategorie gramatického čísla je společná pro jmennou a slovesnou flexi. Gramatické číslo je dvojí: **jednotné číslo** (singulár), označující entity v počtu jedna, a **množné číslo** (plurál) pro entity v počtu vyšším než jedna. Formálně se číslo jmen realizuje zejména prostřednictvím singulárních a plurálních pádových koncovek (*okn-o – okn-a*). Shoda v gramatickém čísle je hlavním formálním signálem shody subjektu a predikátu (*Student-Ø čt-e. – Student-i čt-ou.*) Existují dvě třídy jmen, u nichž je protiklad singularity a plurality porušen:

- a) **singularia tantum**, tj. jména pouze v singuláru (*káva*)
- b) **pluralia tantum**, tj. jména pouze v plurálu (*Vánoce*)

Studenti úrovně A1 se setkají i s pozůstatky duálových tvarů (tvarů dvojného čísla). Jde o tvary substantiv označujících **párové orgány** (*oči, uši, ruce, nohy, prsa, ramena, kolena*) a zejména číslovky **dva/dvě** a **oba/obě**. Doporučujeme zbytky duálových forem prezentovat jako nepravidelné formy plurálu a upozornit na skutečnost, že jmenné výrazy, které je determinují a mají s nimi shodu, jsou v plurálovém tvaru (*bez těch černých očí*).

2.1.3 Pád

Pád je jmennou kategorií vymezující syntaktickou funkci jména ve větě (či nevětné výpovědi). Tato funkce může být jménu „přidělena“ organizačním jádrem věty, slovesným či sponovým predikátem. Je-li tomu tak, hovoříme o **valenčních pozicích**. Není-li přítomnost jistého tvaru jména vyžádána predikátem (jako jeho valenční doplnění), je jméno v pozici **nevalenční**. V české pádové soustavě je celkem sedm pádů a většina z nich je s to plnit více syntaktických funkcí. Sémantika pádů je dále obohacena schopností některých pádových tvarů pojit se s předložkami.

Pro „negramatickou“ úroveň A1 pokládáme za žádoucí **omezit počet pádových tvarů**, včetně jejich kombinací s předložkami, které by student měl zvládat aktivně. Tento přístup je velmi neobvyklý, ale zřejmě nikoli nerealizovatelný. K úspěšné komunikaci na průlomové úrovni by měla postačit aktivní znalost tvarů **nominativu, akuzativu a genitivu** v obou číslech.

V případě nominativu a akuzativu pro volbu hovoří zásadní role, kterou sehrávají při utváření základové struktury nejběžnějších typů vět, v případě genitivu pak jeho užití s důležitými a frekventovanými předložkami (*od, do, z, bez, u*) a význam genitivu posesivního (*dveře auta*) a numerativního (*šest korun*). Zatímco znalost nominativu a akuzativu je naprosto nezbytná, aktivní zvládnutí genitivních tvarů představuje určitý kompromis. Pro úroveň A1 je například nežádoucí zatěžovat studenty slovesy s genitivním pravostranným valenčním doplněním (*Vážím si tatínka.*)

Existenci ostatních pádů není třeba před studenty skrývat – s pádovými tvary se budou jako posluchači setkávat běžně. Jako vhodný způsob kompenzace neznalosti kompletního paradigmatu se nám jeví **vysvětlení významu běžných předložek** pojících se s „neznámými pády“ a **individualizace studentova tvarového rejstříku**. Student má například skupinu lidí, s nimiž pracuje, stýká se, baví se atd. Od jejich jmen (může jít i o apelativa typu *šéf* či *kamarád*) si s pomocí vyučujícího snadno vytvoří třeba instrumentálové tvary, které pak může užívat, aniž by znal instrumentálové koncovky všech deklinačních typů. Za vhodné pokládáme zvládnutí **všech** pádových tvarů (i s nutnými dubletními tvary) **osobních zájmen**, kterými čeština dokáže funkčně nahradit pádové tvary substantiv (*To je Petr. S ním chodím do kina.*)

Důležitým kritériem pro volbu míry „agramatičnosti“ úrovně A1 budou rovněž typová blízkost či odlišnost studentova rodného jazyka a češtiny. Polský student jistě porozumí funkci českých pádů snáze a rychleji než například Francouz nebo Arab.

2.1.3.1 Funkce českých pádů

2.1.3.1.1 Nominativ

Nominativ (N) je první z řady českých pádů, jeho singulárový tvar je formou, v níž jsou jmenné výrazy (s výjimkou plurálií tantum) uvedeny ve slovníku. Jde o bezpředložkový pád. Aktivní znalost jeho tvarů je pro studenty A1 **závazná**. Ze syntaktických funkcí, které N plní, by student A1 měl znát tyto:

- a) Subjekt věty podmětové: **Klára pracuje v Praze.**
- b) Predikativ sponového přísudku: **Klára je ředitelka.** / **Klára je mladá.** / **Jmenuju se Klára.**
- c) Adverbiále srovnání po výrazech *jako* a *než*: **Klára je stará jako já.** **Jsem lepší než Klára.**

2.1.3.1.2 Genitiv

Genitiv (G) je druhý z řady českých pádů a může se pojít s předložkou. Aktivní znalost jeho tvarů je pro studenty A1 **závazná**. Ze syntaktických funkcí, které G plní, by student A1 měl znát tyto:

- a) Numerativní genitiv: **Klára má pět bratrů.**
- b) Posesivní genitiv: **Sestra Kláry je učitelka.**
- c) Objektový komplement u omezeného počtu sloves: **Klára se bojí psů.**
- d) Neshodný přívlastek s předložkami *bez*, *z*, *od*, *do*, *u*: **Klára je studentka z Prahy.**
- f) Doplnění slovesa s předložkami *bez*, *z*, *od*, *do*, *u*: **Klára jede do Prahy.**

Předložky s genitivem pro úroveň A1: *bez*, *do*, *kolem*, *od*, *u*, *vedle*, *z/ze*, *vlevo/vpravo od*.

2.1.3.1.3 Dativ

Dativ (D) je třetí z řady českých pádů a může se pojít s předložkou. Aktivní znalost jeho tvarů není pro studenty A1 **závazná**. Student by se měl seznámit s významem dativních předložek *k/ke* a *proti*. Měl by si vytvořit individuální rejstřík zejména substantivních výrazů, které bude schopen užít v dativu. **Závazně** by si měl osvojit jen příklonné dativní tvary osobních zájmen *mi/ti/vám*, případně ostatní dativní tvary osobních zájmen. Ze syntaktických funkcí dativu by měl rozumět následujícím:

- a) Proživatel stavu nebo děje: **Je mi dvacet let.**
- b) Valenční doplnění slovesa: **Dám ti oběd, ano?**
- c) Nevalenční doplnění slovesa: **Půjdeme k tobě.**

Předložky s dativem pro úroveň A1: *k/ke*, *proti*.

2.1.3.1.4 Akuzativ

Akuzativ (A) je čtvrtý z řady českých pádů a může se pojít s předložkou. Aktivní znalost jeho tvarů je pro studenty A1 **závazná**. Studenti by se měli rovněž seznámit s významem

předložek pojících se s A. Ze syntaktických funkcí, které A plní, by student A1 měl znát především tyto:

- a) Objektový komplement slovesa: *Petr zná Kláru.*
- b) Proživatel děje u neosobních sloves: *Kláru bolí hlava.*
- c) Doplnění slovesa s významem časovým: *Budeme tam tři týdny.*
- d) Valenční předložkové doplnění slovesa: *Myslím na Kláru.*
- e) Nevalenční předložkové doplnění slovesa: *Zpívám pro Kláru.*
- f) Neshodný přívlástek: *To je kniha pro Kláru.*

Předložky s akuzativem pro úroveň A1: *mezi, na, nad, pod, pro, před, přes, v/ve, za.*

2.1.3.1.5 Vokativ

Vokativ (Voc) je pátý z řady českých pádů a nepojí se s předložkou. Jako jediný z pádů nevstupuje do větných vztahů. Slouží pouze k označení oslované osoby nebo personifikovaného jevu. Aktivní znalost jeho tvarů není pro studenty A1 závazná. Studenti by měli ovládat pouze vokativní tvary *pane, paní a slečno*, které se užívají (se jménem nebo samostatně) při formální komunikaci k oslovení, případně individualizovaný repertoár vokativních tvarů pro osoby, s nimiž udržují každodenní styk (učitel, kolegové, přátelé).

2.1.3.1.6 Lokál

Lokál (L) je šestý z řady českých pádů a pojí se vždy s předložkou. Aktivní znalost jeho tvarů není pro studenty A1 závazná. Studenti by si měli osvojit pouze lokálové tvary individualizované skupiny osobních zájmen a substantiv. Studenti by se měli rovněž seznámit s významem předložek pojících se s L. Ze syntaktických funkcí lokálu by měl student A1 rozumět především následujícím:

- a) Valenční doplnění sloves s předložkou *o*: *Mluvíme o Kláře.*
- b) Místní doplnění sloves s předložkami *v/ve, na*: *Klára bydlí v Olomouci.*
- c) Omezený repertoár časových určení s předložkou *o*: *O půlnoci nechodím ven.*

Předložky s lokálem pro úroveň A1: *o, na, v/ve.*

2.1.3.1.7 Instrumentál

Instrumentál (I) je sedmý z řady českých pádů a může se pojit s předložkou. Aktivní znalost jeho tvarů není pro studenty A1 závazná. Studenti by si měli osvojit pouze instrumentálové tvary individualizované skupiny osobních zájmen a substantiv a instrumentálové výrazy pro dopravní prostředky (*jet vlakem*). Měli by se seznámit též s významem předložek pojících se s I (zejména *s/se*, v omezené míře též *před, za, nad, pod a mezi*). Studenti úrovně A1 by neměli užívat I v pozici predikativu. Ze syntaktických funkcí instrumentálu by měli rozumět především těmto:

- a) Nevalenční doplnění slovesa ve významu dopravního prostředku: *Klára jede rychlíkem.*
- b) Doplnění slovesa s předložkou *S*: *Petr mluví s Klárou. Jedu tam s tebou.*
- c) Místní doplnění slovesa s předložkami (*před, za* atd.): *Budeme čekat před školou.*

Předložky s instrumentálem pro úroveň A1: *mezi, nad, po, pod, před, s/se.*

Poznámka: Nominální tvary rozvíjející jméno mohou s daným jménem být v gramatické shodě (shodné atributy). V případě pádů, jejichž aktivní znalost není na úrovni A1 vyžadována, doporučujeme užívat pouze shodné tvary demonstrativa *ten (s tím klukem)*, případně využít maximálně kontextu a nahradit substantiva zájmeny (*s ním*).

2.1.4 Jmenné slovní druhy

2.1.4.1 Podstatná jména (substantiva)

Substantiva (S) jsou jména sloužící k označení pojmenování jevů (osob, věcí, zvířat, institucí atd.). Podle způsobu, jímž jevy označují, je rozdělujeme do dvou skupin:

a) **Obecná jména** (apelativa) označují celé třídy jevů (tedy každý jev, který lze daným výrazem označit): *učitel, pes, růže, země, město, místo, radost, čaj* atp. Obecná jména obvykle začínají malým písmenem (s výjimkou začátků vět, nadpisů atd.).

b) **Vlastní jména** (propria) pojmenovávají jevy jedinečné (jména osob, zvířat, institucí, států, konkrétních přírodních útvarů atd.): *Karel Novák, Azor, Česká republika, Labe, Hradec Králové* atp. Jsou-li jednoslovná, začínají velkým písmenem, jsou-li víceslovná podléhají zvláštním pravidlům (studenti úrovně A1 by měli znát pouze základní typy vlastních jmen a pravidel jejich psaní). Propria mají většinou pouze formu singuláru a chovají se jako *singulária tantum* (viz výše 2.1.2).

Substantiva představují svébytný typ jmenné flexe realizované prostřednictvím **substantivních koncovek**. Ze syntaktického hlediska je primární funkcí substantiv sehrávat roli levostranného (subjektového) a pravostranného (objektového) valenčního doplnění predikátu (*Auto jede. Vidím auto.*) Sekundárně pak mohou substituovat jiné slovní druhy. V českém jazyce existuje řada typů substantivní flexe, lišících se souborem pádových koncovek. Zde podáváme jejich přehled uspořádaný podle příslušnosti typu ke gramatickému rodu. Uvádíme zde i tzv. adjektivní typy substantiv, protože se syntakticky chovají jako substantiva a přejímají od substantiv některé pádové koncovky.

Studenti A1 mají aktivně zvládnout N, G a A obou čísel následujících substantivních deklinačních typů:

Maskulina animata typu *student, muž, táta, průvodce, příbuzný a průvodčí*.

Maskulina inanimata typu *rohlík a pokoj*.

Feminina typu *žena, růže, skříň, radost, příbuzná a průvodčí*.

Neutra typu *město, moře, kuře, nádraží a vstupné*.

Deklinační vzory užití zde odpovídají svou povahou běžně užívaným vzorům, jen jsme v některých případech volili za vzory paradigmata slov vhodnějších pro popisovanou úroveň.

2.1.4.1.1 Poznámky k flexi substantiv

a) K **dubletám** u substantivních tvarů a požadavku **jediné přirozené formy** je třeba uvést, které z dubletních tvarů na úrovni A1 volit. Jednoznačně dáváme přednost frekventovanějším z dubletních tvarů:

N pl. m. anim. – *studenti, muži, tátové, průvodci*

b) Je třeba upozornit na ojedinělé odlišnosti v pádových koncovkách u maskulin typu *učitel* (N pl. *učitelé*) a *les* (G sg. *lesa*)

c) Alternační změny typu *dům – domu* (změna vokálu ve slovním základu), *pes – psa* (vypouštění kořenného *e*), *sedadlo – sedadel* (epenteze *e* do tvarového základu) či *kluk – kluci* (alternace základového konsonantu – na úrovni A1 zejména u N pl. maskulin animat) je možno prezentovat systematicky (studentům slovanského původu či hovořícím slovanským jazykem) nebo jako „výjimky“ v kontextu redukováného paradigmatu (ostatní studenti). U studentů hovořících jazyky typologicky výrazně odlišnými od češtiny lze opomenutí alternačních pravidel očekávat a částečně tolerovat.

Syntaktické funkce substantiva pro úroveň A1:

- a) Subjekt podmětové věty: *Moje televize nefunguje. Bydlí tu patnáct lidí.*
- b) Objektový komplement: *Čtu noviny. Koupím si dvacet pomerančů.*
- c) Predikativ sponového přísudku: *Pavel je řidič.*
- d) Adverbiální komplement: *Zastavíme u supermarketu.*
- e) Nevalenční okolnostní doplnění slovesa: *Studuju matematiku v Praze.*
- f) Nevalenční determinace jména: *Dům mého bratra je nový. Líbí se mi ten člověk z Prahy.*

2.1.4.2 Přídavná jména (adjektiva)

Adjektiva (ADJ) jsou jména označující především vlastnosti (*nový*) a vztahy (*městský*). Dělí se na několik typů podle zakončení v N sg. a podle funkce. Pro úroveň A1 předpokládáme znalost dvou typů adjektivní flexe v příslušných pádech (N, A, G) obou čísel:

- a) *mladý, mladá, mladé* – trojvýchodný, tvrdý typ
- b) *cizí, cizí, cizí* – jednovýchodný, měkký typ

Znalost jmenných tvarů adjektiv a adjektiv přivlastňovacích se na úrovni A1 nepředpokládá.

Adjektiva uvedených dvou typů mají charakteristické pádové koncovky. Primární syntaktickou funkcí adjektiv je rozvíjet (determinovat) jméno. Formálním znakem závislosti na jménu je gramatická shoda mezi jménem a adjektivem (*Vidím malého psa.*) Adjektivní tvary najdeme většinou před rozvíjeným jménem (*velké město*). Adjektivum má schopnost funkčně substituovat jiné slovní druhy – pro studenta A1 je důležité uvědomit si alespoň užití nominativních tvarů ADJ v predikativu (*Je mladý. Jsou mladí.*). Formu adjektiva mají i některé výrazy, které řadíme k jiným slovním druhům, jako zájmena (*který*), číslovky (*první*) nebo substantiva (*vstupné*). Studenti úrovně A1 se seznámí i s některými adjektivy neskloňnými (*fajn, super*).

Systematickou znalost gramatických prostředků ke **stupňování** adjektiv na úrovni A1 nepředpokládáme. Studenti se seznámí s komparativními a superlativními tvary pouze několika českých adjektiv (*dobrý, špatný, malý, velký*) spolu s výrazy užívanými ke srovnávání míry vlastnosti u dvou a více jevů: *Je tak dobrý jako já. – Je lepší (než já). – Je nejlepší (z nás).*

Poznámka: Ve tvarech N sg. m. anim. trojvýchodných adjektiv typu *mladý* dochází před koncovkou k alternaci. Alternační pravidla jsou pro úroveň A1 komplikovaná. Navrhujeme proto tolerovat (zejména v mluvené komunikaci) substandardní tvar homonymní s N sg.

tohoto typu (*starý člověk – starý lidi*). Stejnou formu ADJ lze patrně tolerovat i u tvarů N sg. m. inanim. (*starý dům – starý domy*).

Syntaktické funkce adjektiva pro úroveň A1:

- a) Predikativ sponového přívlastku: *Náš soused je ženatý.*
- b) Nevalenční determinace jména: *Měl jsem moc hezkou dovolenou.*

2.1.4.3 Zájmena (pronomina)

Pronomina (PRON) mají zejména funkci deiktickou (ukazovací či odkazovací) – odkazují k jevům a vlastnostem. Syntakticky se chovají jako substantiva či adjektiva (viz v této kapitole 2.1.4.1 a 2.1.4.2).

Výjimečnou pozici z hlediska syntaktického užití mají zájmena **vztažná**, která fungují jako spojovací výrazy uvozující vztažné (relativní) věty. Pro úroveň A1 postačí užívat zájmenná relativia v souvětích typu *Vím/Nevím, PRON + věta: Vím, kdo jsi.*

Pronomina se třídí podle několika kritérií:

- a) Podle schopnosti být nositelem kategorie jmenného rodu – rodová / bezrodá
- b) Podle typu flexe: měkká / tvrdá / adjektivní / smíšená / zvláštní
- c) Podle funkce: osobní / přívlastňovací / ukazovací / tázací / vztažná / neurčitá / záporná

U **osobních zájmen**, tázacích/vztažných zájmen **kdo** a **co** a u zájmena **to** pokládáme za vhodné porušit jinak důsledně uplatňované zásady jedné přirozené formy a redukování tvarů – právě proto, že tato zájmena mají schopnost zastoupit jiná jména a mohou částečně suplovat neužívání některých substantivních tvarů. Dubletám se u zájmen rovněž nevyhneme. Užívat například pouze příklonné (*mi*) či pouze důrazové tvary (*mně*) nebo zastřít existenci samostatných a předložkových podob zájmen (*ji/ni*) by znamenalo ignorovat požadavek přirozenosti jazyka.

Pro úroveň A1 předpokládáme aktivní znalost N, A a G obou čísel (případně celého paradigmatu u tučně vtištěných) následujících zájmen (děleno podle funkce):

Osobní zájmena: ***já, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony, ona, se***

Přívlastňovací zájmena: ***můj, tvůj, jeho, její, náš, váš, jejich, svůj***

Ukazovací zájmena: ***ten, tento*** (popř. *tenhle*)

Tázací zájmena: ***kdo, co, jaký, který, či***

Vztažná zájmena: ***kdo, co, jaký, který, či***

Neurčitá zájmena: ***někdo, něco, nějaký, některý, něčí***

Záporná zájmena: ***nikdo, nic, nič, žádný***

Totalizátory: ***každý, všechen, sám***

Poznámka: U zájmena *všechen* se předpokládá pouze znalost plurálových tvarů a tvaru sg. neutra *všechno*.

Syntaktické funkce zájmen pro úroveň A1:

- a) „Substantivní“ zájmena substituuji podstatná jména v jejich funkcích: *Vidím ho dobře.*
- b) „Adjektivní“ zájmena substituuji přídavná jména v jejich funkcích: *Nemám žádné auto.*

- c) Tázací zájmena tvoří tázací výraz v doplňovacích otázkách a zároveň se syntakticky chovají jako substantiva či adjektiva: **Jaký čaj je dobrý? Kdo bydlí nahoře?**
- d) Vztažná zájmena uvozují obsahové věty po *vím/nevím*: *Vím, kdo tam bydlí.*

2.1.4.4 Číslovky (numeralia)

Numeralia (NUM) jsou výrazy udávající počet, číselnou hodnotu či pořadí. Z morfologického hlediska jsou velmi různorodé, protože využívají různé typy jmenné flexe (substantivní, adjektivní či zájmené), případně mohou být neohebné (*tříkrát*). Na úrovni A1 je nutné znalost číslovkových tvarů **výrazně omezit**. Student zvládne číslovky několika základních typů (podle funkce).

a) Základní číslovky: Zde se předpokládá jednak znalost číslovkových tvarů v příslušných pádech (zájmené a substantivní koncovky), jednak schopnost přiřadit správný tvar počítaného jevu (substantiva) k dané základní číslovce (*jeden dům – dva domy – pět domů*) – viz výklad o pádech jmen 2.1.3.1.1–2.1.3.1.3. Student by rovněž měl ovládat čtení základních číselných a časových údajů zapsaných číslicemi nebo číslovkami.

b) Řadové číslovky: Zde postačí aktivní znalost N, G a A sg. číslovek *první, druhý... dvanáctý* (ponecháváme na zvážení autora učebnice a vyučujících – většinou si mluvčí vystačí s několika prvními číslovkami v řadě). Řadové číslovky jsou formálně a syntakticky adjektiva trojvýchodného a jednovýchodného typu.

c) Násobné číslovky: Na úrovni A1 by měly být zastoupeny pouze výrazem *jednou* a složeninami s komponentem *-krát* (včetně *mockrát* a *ani jednou*).

d) Neurčité číslovky udávají blíže neurčený počet či množství, případně slouží jako tázací slova (*kolik*). Vedle tázacích *kolik, kolikátý* a *kolikrát* doporučujeme aktivní znalost výrazů *moc, hodně, málo, několik* a *pár*, které se pojí s G substantiva, a záporných zájmen *nic* a *žádný* s kvantitativním významem.

e) Číselnou/kvantitativní platnost mají též některá substantiva odvozená od základních číslovek: *dvojka/sedmička* vína, *dvacka / padesátka / stovka / pětistovka / tisícovka* (kolokviální označení mincí a bankovek).

f) Podílové číslovky: *čtvrt, půl, tři čtvrtě*. Student se setká i se substantivizovanými podobami těchto číslovek, *čtvrťka, půlka*, často následovanými genitivem.

Aktivní znalost ostatních typů číslovek (druhové, souborové, úhrnné atd.) na úrovni A1 nepředpokládáme.

Syntaktické funkce číslovek pro úroveň A1:

- a) Základní číslovky tvoří nevalenční determinant S: *Vidím tři ulice. Máš šest bratrů.*
- b) Řadové číslovky plní adjektivní syntaktické funkce: *Chci ten druhý svetr.*
- c) Násobné složeniny s **-krát** tvoří (samostatně, nebo se S/ADV výrazem pro časový úsek) nevalenční okolnostní doplnění přísudku: *Viděl jsem ten film dvakrát. Plavu dvakrát za týden.*
- d) Neurčité číslovky plní funkce číslovek základních, řadových a násobných: **Kolikátý jsi?**
- e) Číselná substantiva se syntakticky chovají jako substantiva: *Vezmu si dvě stovky.*

f) Podílové číslovky (i jejich S verze) plní substantivní syntaktické funkce: *Chci čtvrtku chleba.*

2.2 Slovesa (verba), slovesná flexe, slovesné kategorie

Slovesa (verba, V) jsou slovním druhem se svébytným druhem flexe, časováním (konjugací). Konjugace je realizována prostřednictvím osobových koncovek obou čísel. U slovesných tvarů určujeme slovesné kategorie: **osobu, číslo, čas, způsob, slovesný rod a vid.** Tvary, u nichž lze určit slovesné kategorie, označujeme jako **určité** (finitní, Vf). Nalézají důležité uplatnění v syntaxi, protože coby slovesné přísudky rozhodují o podobě základové větné struktury. Z významu slovesa totiž vyplývá jeho **valence**, schopnost vázat na sebe (valenční) větné členy a vytvářet základovou větnou strukturu, jakési strukturální jádro, jehož porušením bychom vytvořili gramaticky nesprávnou větu.

Neurčité (infinitní) tvary, u nichž nelze určit především osobu a číslo, nemohou samostatně tvořit přísudek, ale plní v syntaxi řadu jiných funkcí.

Z českých neurčitých verbálních tvarů poznají studenti úrovně A1 pouze infinitiv a přičestí minulé (jako součást tvarů préterita).

Infinitiv jako „slovníkový“ slovesný tvar by studenti úrovně A1 měli vnímat pouze prostřednictvím zakončení na -t. Progresivní tvary typu *říct* by měly plně zastoupit knižnější infinitivy na -ci.

Z rolí, které infinitiv sehrává v morfologii i v syntaxi, by na úrovni A1 měly být prezentovány především tyto:

- a) Součást opisného futura: *Budu studovat.*
- b) Součást složeného slovesného přísudku: *Musím studovat.*
- c) Substitute substantivních tvarů: *Studovat je těžké.*
- d) Substitute imperativních tvarů verba: *Studovat!*
- e) Adverbiále účelu: *Jedu tam studovat.*

Minulé přičestí by studenti průlomové úrovně měli poznat jen jako součást tvaru préterita (*studovala jsem*) a v konstrukci *chtěl/chtěla bych + A/inf.*

2.2.1 Osoba

Kategorie osoby u slovesa určuje, jakou roli v komunikačním aktu podmět sehrává (1. osoba/mluvčí – 2. osoba/příjemce – 3. osoba/nezúčastněný jev). Slovesnou osobu kromě koncovky tvaru explicitně vyjadřují osobní zájmena (viz 2.1.4.3), která mohou substantivum v roli podmětu substituovat. Osobní zájmeno jako podmět můžeme slovesnému tvaru s levostrannou valencí „přičíst“ i tehdy, pokud podmět není vyjádřen, protože osobu signalizuje osobová koncovka tvaru – (*my*) *Bydlíme v Brně.*

Kategorie osoby a čísla konstituují slovesnou flexi, kterou tvoří slovesné tvary s **osobovými koncovkami** v obou časech (singuláru i plurálu).

Studenti úrovně A1 aktivně zvládnou **všech šest tvarů** omezeného počtu slovesných paradigmat (viz níže).

2.2.2 Číslo

Číslo je kategorie **společná pro slovesa i jména**. Prostřednictvím shody v této kategorii (někdy též ve jmenném rodě, protože minulé přičestí je jméno a existují i jmenné přísudky) je dáván signál formální spjatosti podmětu a přísudku. Podmět a přísudek bývají většinou ve stejném čísle (*Auto jede./Auto jedou*).

V češtině existuje druh porušení výše uvedené shody, s jehož znalostí se na úrovni A1 počítá, a sice případ, kdy podmět tvoří numerativní genitiv determinovaný číslovkou (*Šest/Několik studentů bydlí/bydlelo tady*.) Užije se slovesný tvar, který odpovídá subjektu ve tvaru N sg. neutra.

Jak bylo uvedeno výše, kategorie čísla se podílí na utváření paradigmatu určitých slovesných tvarů, které se většinou skládá ze šesti forem, z nichž každá je opatřena zvláštní osobovou koncovkou: tři osoby v obou číslech, singuláru a plurálu.

Tvary sloves ve 2. osobě plurálu spolu se zájmeny *vy/váš* slouží jako prostředek formální komunikace s jednotlivcem. Jde o tzv. **vykání**. (*Vy neznáte Prahu, že?*) Student úrovně A1 by měl být schopen jednoduché formální komunikace. Měl by též vědět, že při vykání zůstává minulé přičestí v singulárovém tvaru (*Kde jste byl?*).

2.2.3 Čas a vid

Čas je slovesná kategorie, která umožňuje relativní chronologizaci dějů vzhledem k okamžiku promluvy (předčasnost – současnost – následnost). I na úrovni A1 by si student měl uvědomovat, že existuje rozdíl mezi formou (tvary/paradigmaty jednotlivých časů) a významem (schopností tvarů nést časovou informaci).

Se slovesným časem se úzce pojí kategorie **vidu**. Jelikož je problematika prolínání vidu s časem v češtině komplikovaná, snažili jsme se preferovat tvary sloves imperfektivních a maximálně redukovat užívání slovesných tvarů opačného vidu. Ani při jednoduché komunikaci se však perfektivním tvarům zcela vyhnout nelze. **Perfektivní slovesa** (Vpf) tvoří mezi slovesy ve vokabuláři pro úroveň A1 výraznou menšinu. Doporučujeme je prezentovat jako zvláštní třídu sloves, kterou charakterizují následující rysy:

- a) Vpf nevyjadřují průběh děje/stavu, ale jeho **výsledek** či **uzavřenost**.
- b) Vpf nemají tvary opisného futura. Jejich přítomní tvary odkazují k budoucnosti.

Doporučujeme též spojovat konkrétní Vpf s konkrétními situacemi, aby si je student mohl zafixovat jako typ reakce.

Studenti A1 se seznámí i s několika **iterativními** slovesy (*jezdí, chodí*). Formálně jde o nedokonavá slovesa, bude pouze třeba upozornit na jejich význam (opakovaná či pravidelná činnost).

Tvary paradigmat jednotlivých gramatických časů budou tvořit velkou většinu slovesných forem, s nimiž se student A1 seznámí. Jde o tyto časy:

Prézens je utvořen přítomním kmenem a příslušnými osobovými koncovkami obou čísel. Na úrovni A1 nepokládáme za vhodné seznamovat studenty s dělením sloves podle zakončení přítomního kmene. Všechna slovesa (včetně atematických) lze snadno rozdělit do dvou skupin podle koncovek 1. osoby sg. na U-typ a M-typ. Tyto dvě skupiny se liší také koncovkou 3. osoby singuláru, ale jinak osobové koncovky sdílejí. Aby takovéto dělení bylo možné, je třeba odstranit dubletu v 1. osobě sg. u 3. třídy přítomního kmene a užívat jen hovorovější tvary *myju, kupuju*. Tvarů, které se vymykají tomuto členění, je nemnoho (např. *jsi*). Je nutné vyložit, že „menšinová“ perfektivní slovesa mají v přítomtu význam futurální.

Préteritum je analytický slovesný minulý tvar skládající se z gramatického slovesa *být* v přítomnosti a tvarů minulého příčestí zakončených podle jmenného rodu a čísla podmětu. Préteritum tvoří slovesa obou vidů. Tvary minulého příčestí v préteritu při vykání zůstávají v singuláru (viz 2.2.2). Studenti úrovně A1 by měli aktivně zvládnout celé paradigma préterita.

Opisné futurum je analytický slovesný tvar tvořený „futuraálními“ gramatickými tvary slovesa *být* (jde vlastně o přítomní flexi s jiným kmenem) a infinitivem nedokonavých sloves. Dokonavá slovesa opisné futurum netvoří.

2.2.4 Způsob

Slovesný způsob je kategorií, která odráží **postoj mluvčího** (k realitě, druhému účastníku komunikace či k obsahu promluvy). Čeština rozeznává trojí způsob – oznamovací (indikativ), rozkazovací (imperativ) a podmiňovací (kondicionál). Studenti úrovně A1 by měli aktivně zvládnout pouze **indikativ**, který se formálně realizuje prostřednictvím paradigmát jednotlivých časů (viz 2.2.3).

Imperativ má zvláštní koncovky. Vyjadřuje přímý apel mluvčího na jiné účastníky komunikace. Systematické zvládnutí imperativního paradigmátu se na úrovni A1 nepředpokládá. Tvary imperativu (nikdy však 1. osoba pl.) budou pouze tvořit součást frází pro jednotlivé komunikační situace.

Kondicionál slouží k vyjádření hypotetičnosti či potenciality děje/stavu. Z tvarů kondicionálu se student A1 seznámí pouze s 1. osobou sg. slovesa *chtít*: *Chtěl/Chtěla bych + A/inf.*

2.2.5 Slovesný rod

Slovesný rod je formálním odrazem tzv. **diateze** – uspořádání sémantických participantů větné struktury. Rozlišujeme dva slovesné rody, a sice **činný** (aktivum) a **trpný** (pasivum). Diateze spojená s aktivem je pokládána za základní (primární), zatímco diateze pasivní je odvozená (transformovaná).

Formálně se rod realizuje pomocí tvarů jednotlivých časových a způsobových paradigmát, slovesný rod však vykazují i neurčité tvary slovesné. Ve větách s aktivním slovesným predikátem (s primární, neodvozenou diatezí) vidíme, že subjekt (vyžaduje-li Vf subjektové doplnění) je v sémantické rovině spojen s rolí vykonavatele či proživatele děje. Ve větách s pasivem (s druhotnou diatezí) je subjekt této role zbaven.

Studenti úrovně A1 budou aktivně zvládat jen aktivní slovesné tvary. Trpné (pasivní) příčestí poznají jen ve frázích a nápisech (*zavřeno, vyprodáno*).

2.2.6 Metodologická poznámka ke slovesné flexi

Slovesná flexe, slovesné kategorie a slovesné tvary představují patrně nejobtížnější složku morfologických znalostí na úrovni A1. Je tedy třeba jim věnovat patřičnou pozornost a při výuce dodržovat jisté zásady:

a) Je vhodné, aby si studenti pamatovali 4 důležité tvary každého slovesa a učili se je jako celek. **Infinitiv** (*jet*) tvoří součást opisného futura a slovesných přísudků složených a samostatně plní některé důležité substituční funkce v syntaxi. **1. osoba sg.** (*jedu*) přiřadí sloveso k jednomu ze dvou základních typů přítomní flexe (U-typ, M-typ). **3. osoba sg.** (*jede*) vybavená nulovou koncovkou poskytne studentovi „tvarový základ“, k němuž bude

připojovat přítomní osobové koncovky. **Minulé přičestí (sg. m.) (jel)** poslouží jako základ pro tvoření tvarů préterita.

b) Student by zároveň se slovesem měl poznat i jeho **valenční pole**, tedy vědět, jakou strukturu musí mít věta, vyskytne-li se v ní dané sloveso jako přísudek. Slovesa by rovněž měla být od samého počátku výuky užívána s **předložkami** tvořícími spolu s pádem jména součást (valenčního i nevalenčního) doplnění slovesného predikátu. Jako vhodná příručka poslouží vyučujícím i studentům valenční slovník českých sloves *Čeština pro praxi* (Svozilová, H., Prouzová, H., Jirsová, A., Academia, Praha 1997).

c) Aby bylo možné zjednodušit prezentaci přítomní flexe sloves, doporučujeme vyhnout se výkladům o přítomním kmene. Postačí, když student bude rozlišovat 2 typy přítomní konjugace: **M-typ** (atematická slovesa + 4. a 5. třída prez. kmene) a **U-typ** (slovesa 1., 2. a 3. třídy prez. kmene). Aby bylo možné provést toto zjednodušení, bude třeba akceptovat jako přijatelné tvary 1. osoby sg. *myju, kupuju* a 3. os. pl. *myjou, kupujou*. Výjimky pak budou tvořit pouze dva tvary slovesa *být*: *jsi* a *jsou*.

Syntaktické funkce slovesných tvarů pro úroveň A1:

a) Funkce infinitivu a préterita jsou uvedeny v úvodní pasáži kapitoly 2.2.

b) Finitní tvary slovesa (Vf) tvoří slovesný přísudek věty: *Pavel bude jezdit do Olomouce*.

2.3 Neohebné slovní druhy

Neohebné slovní druhy mají většinou pouze jeden tvar (s výjimkou těch příslovcí, která se mohou stupňovat, a „slovesných“ spojek *aby* a *kdyby*). Plní však důležité funkce v syntaxi.

2.3.1 Příslowce (adverbia)

Adverbia (ADV) slouží ve větě zejména jako výrazy vymezující okolnosti děje/stavu vyjádřeného přísudkem. Jde především o okolnosti **místní** (udání polohy, východiska, cíle, dráhy či směru), **časové** (čas, doba trvání, začátek či konec trvání, frekvence, časový horizont) a v širším slova smyslu **způsobové** (způsob, zřetel, míra, srovnání). Ze syntaktického hlediska jsou adverbia valenčními nebo nevalenčními okolnostními doplněními predikátu (případně slovesného tvaru v jiné funkci).

Z dalších syntaktických funkcí adverbí by student úrovně A1 měl znát zejména následující:

a) Adverbiální determinace adjektiv a adverbí. K tomuto účelu na úrovni A1 poslouží pouze příslowce *trochu, docela* a *moc/velmi*: *docela drahý oběd – oběd je docela drahý*

b) Tázací adverbia. Tato slova (*kde, odkud, kam, kudy, kdy, jak dlouho, jak, proč*) spolu s tázacími zájmeny a číslovkami stojí na začátku doplňovací otázky a vymezují, jaký typ informace mluvčí požaduje.

c) Vztažná adverbia mají stejnou podobu jako adverbia tázací. Na úrovni A1 se uplatní pouze v obsahových větách následujících po *vím/nevím*.

Adverbia odvozená (většinou resuffixací) od kvalitativních adjektiv lze stupňovat. Prostředky stupňování ADV student úrovně A1 systematicky ovládat nebude. Seznámí se pouze s několika stupňovacími řadami (*dobře–líp–nejlíp, špatně–hůř–nejhůř, málo–míň–nejmíň, hodně–více–nejvíce*). Jiným komparativním tvarům ADV se ve frázích vyhýbáme (např. *Mluvte*

nahlas. místo *hlasitěji*, *Mluvte pomalu* místo *pomaleji* apod.), studenti by si měli ovšem osvojit komparativ *později* (např. *Můžete zavolat později?*).

Syntaktické funkce adverbíí pro úroveň A1:

- a) Valenční ADV komplement přísudku: *Ten koncert trvá dlouho.*
- b) Nevalenční okolnostní doplnění přísudku: *Jídlo kupuju tady.*
- c) Nevalenční ADV determinace adjektiva či adverbia: *Je to moc dobré. Pracuje docela dobře.*
- d) Tázací slovo v doplňovacích otázkách: *Kdy to bude hotové?*
- e) Spojovací prostředky uvozující obsahovou větu po *vím/nevím*: *Nevím, odkud jsi.*

2.3.2 Předložky (prepozice)

Prepozice (PREP) jsou výrazy stojící vždy **před pádem jména** (krom N a Voc). Upřesňují a doplňují význam a syntaktickou funkci pádového tvaru. Výčet předložek, jejichž aktivní znalost se na úrovni A1 předpokládá, je uveden u výkladu k jednotlivým pádům (viz 2.1.3.1.1–2.1.3.1.7). Studenti by si měli být vědomi skutečnosti, že předložky se mohou pojít s více pády a že mohou nabývat různých významů (*Přijel o půlnoci. – Mluvil o otci.*). Znalost předložek a jejich významu je na úrovni A1 důležitá i proto, že do jisté míry supluje značně neúplnou znalost tvarosloví.

Ze syntaktických funkcí, které pádové tvary jména s předložkami plní, by měl student úrovně A1 znát především následující:

- a) Valenční předmětové doplnění slovesa: *Díváme se na film.*
- b) Valenční okolnostní doplnění slovesa (ADV komplement): *Zítřejedeme do Brna.*
- c) Nevalenční okolnostní doplnění slovesa (adverbiále): *Pavel hraje tenis u školy.*
- d) Determinace jména (neshodný přívlástek): *Ten dům u nádraží je nový.*

Syntaktické funkce prepozic pro úroveň A1:

Prepozice nabývají syntaktické role teprve s pádem jména (viz 2.1.4.1–2.1.4.4). Ojedinele se mohou vyskytnout samostatně ve frázích: *Jsem pro. (= Souhlasím.)*

2.3.3 Spojky (konjunkce)

Konjunkce (KONJ) jsou neohebné výrazy (se „slovesnými“ *aby* a *kdyby* studenti úrovně A1 aktivně pracovat nebudou), které spojují věty, větné členy téhož druhu i slova mimo větnou strukturu a vymezují charakter syntaktických vztahů mezi nimi.

Pro úroveň A1 se počítá s jednoduchou stavbou vět a minimem nekomplikovaných souvětí. Počet aktivně užívaných spojek bude nevelký a většinou půjde o výrazy signalizující **koordinální** (rovnocenný) vztah (tradičně označovaný jako **poměr**) mezi spojovanými útvary. Student úrovně A1 by měl aktivně ovládat tyto spojky:

<i>a</i>	Slučovací spojka ve významu „plus“.
<i>Bydlíme v České republice a studujeme češtinu. Mám bratra a sestru.</i>
<i>ani</i>	Slučovací spojka užívaná s větnou negací.
<i>Nejezdím autem ani nemám garáž. Neznám Jitku ani Davida.</i>

<i>ale</i>	Odporovací spojka kontrastující protikladné jevy, vlastnosti a děje. <i>Nejsem bohatý, ale mám se dobře. To víno je drahé, ale dobré.</i>
<i>nebo</i>	Slučovací (slabě disjunktivní) spojka s významem blížícím se „plus“. <i>Dáme si zmrzlinu nebo půjdeme tancovat. Koupím si pivo nebo víno.</i> Vylučovací (silně disjunktivní) spojka, volba jen jedné z více alternativ. <i>Pomůžeš mi, nebo s tebou nepojedu. Je hloupý, nebo chytrý?</i>
<i>(a) tak</i>	Spojka pojící příčinu s důsledkem. Spojuje jen věty. Spojované věty jsou si rovnocenné pouze formálně. <i>Mám čas, tak můžu jít do kina.</i>
<i>že</i>	Jediná podřadící spojka pro úroveň A1. Bude užívána pouze po slovesech <i>vím/nevím a myslím/nemyslím</i> . Uvozuje obsahové věty. <i>Vím, že máš čas. Myslím, že zítra je čtvrtek.</i>

Podobnou funkci jako spojky mají v češtině spojovací výrazy. Na úrovni A1 je možné vyžadovat znalost vztažných zájmen a vztažných/tázacích adverbii jako výrazů uvozujících obsahovou větu po *vím/nevím*: *Vím, **proč** tady nebydlíš.*

Syntaktické funkce konjunkcí pro úroveň A1:

Konjunkce tvoří větné členy. Jejich účelem spojit věty v souvětí a určovat vztah (poměr) mezi nimi a vymezovat vztah (poměr) mezi prvky zmnožené pozice téhož větného členu:

*Hraju hokej, **ale** fotbal se mi nelíbí. Máš bratra, **nebo** sestru?*

2.3.4 Částice (partikule)

Partikule (PART) jsou výrazy vymezující postoj mluvčího, v širším smyslu je můžeme vnímat jako nástroje pro vyjádření **modality**. Tvoří součást větné struktury, modifikují význam věty jako celku.

Na úrovni A1 naleznou uplatnění především tyto skupiny částic:

- Přítakávací: *ano, jo, no, určitě, jistě, jasně, prosím, dobře, fajn*
- Odmítací: *ne, bohužel (ne)*
- Vyjadřující jistotní modalitu: *určitě, možná, asi, prý*
- Tázací dovětky: *co?, že (ano/ne)?*

Syntaktické funkce partikulí pro úroveň A1:

Partikule tvoří součást větné struktury. Modifikují význam celé věty (někdy i rozsáhlejších celků). Jsou buď odděleny od věty interpunkcí (*Je zima, že?*), nebo od věty nejsou odděleny a vymezují jistotní modalitu (*Dnes je **určitě** vyprodáno.*).

2.3.5 Citoslovce (interjekce)

Interjekce (INTERJ) jsou výrazy sloužící k vyjádření emocí. Stejně jako částice nevstupují do struktury věty, stojí samostatně. Pro úroveň A1 se počítá s aktivní znalostí pouze několika citoslovcí, která se výrazně uplatňují při komunikaci:

<i>haló</i>	navázání kontaktu, ohlášení v telefonu	<i>Haló, jsi to ty?</i>
<i>pardon</i>	vyjádření lítosti, omluva	<i>Pardon, to jsem zase já.</i>
<i>pst</i>	výzva ke ztišení	<i>Pst, Jitka už jde.</i>

Syntaktické funkce interjekcí pro úroveň A1:

Interjekce tvoří součást struktury věty. Buď tvoří samostatnou nevětnou výpověď (***Haló?***), nebo jsou od věty odděleny interpunkcí (***Haló, to jsi ty?***).

3 ELEMENTÁRNÍ INFORMACE O SLOVOTVORBĚ

Úroveň A1 předpokládá pouze schopnost napodobit několik výrazných tvarových prototypů. Jde především o následující formy:

a) Ženská příjmení

Dobeš (S) – Dobešová

Starý (tvrdé ADJ) – Stará

Dolejší (měkké ADJ) – Dolejší

Kočí (adjektivní S) – Kočí

Janů (nesklonné – např. přivlastňovací tvar ADJ) – Janů

b) Přechýlená obecná jména

profesor – profesorka

přítel – přítelkyně

dělník – dělnice

c) Jména zemí a kontinentů

Rusko, Polsko

Turecko, Německo

Anglie, Asie, Austrálie

Kuba, Afrika, Evropa, Amerika

d) Jména obyvatel zemí a kontinentů (přechylování viz výše)

Čech, Rus

Slovák, Polák

Angličan, Kanadčan

Ukrajinec, Korejec

e) Adjektiva od národností, adverbia od národností po slovesech, jednoslovná označení pro jazyk

český – česky – čeština

řecký – řecky – řečtina (němčina!)

Poznámka: Tuto skupinu je na úrovni A1 třeba individualizovat. Systematická znalost není nutná.

f) Slovesa typu *kupovat* odvozená od mezinárodních výrazů

telefon – telefonovat – telefonuju

mail – mailovat – mailuju

4 SYNTAX

4.0 Úvodní informace

Charakter syntaxe na úrovni A1 je dán požadavky negramaticnosti, redukce jmenných a slovesných tvarů a limitované slovní zásoby. Ústní i písemný projev studenta na úrovni A1 bude složen zejména z jednoduše strukturovaných vět a nevětných výpovědí. Výraznou menšinu v něm budou tvořit souvětí (většinou souřadná), v nichž vztahy mezi větami budou vymezeny malým počtem spojovacích výrazů s pokud možno jednoznačným významem. **Fráze**, které doplní slovní zásobu k jednotlivým komunikačním situacím, nelze pokládat za porušení výše zmíněných požadavků. Student si je zapamatuje jako užitečné komunikační nástroje, ale nebude je analyzovat.

4.1 Věta

Věta je intonačně uzavřený útvar, jehož základová struktura (ZVS, strukturální jádro, které nelze změnit, aniž bychom porušili gramatickou správnost věty) je dána valenčním polem slovesa ve funkci přísudku (či spony). Věta tedy musí obsahovat **přísudek**, který má podobu určitého tvaru slovesa (Vf) nebo spony doplněné nominativním tvarem S či ADJ. Instrumentálové tvary S v predikativu student na úrovni A1 užívat nebude.

*Pavel Tomášek **studuje** matematiku.*

*Pavel Tomášek **je** student.*

4.1.1 Poznámka ke slovosledu

Slovosled ve větě je v češtině poměrně volný. Jednotlivé participanty větné struktury nemají pevně dané místo ve slovním pořádku. Studenty je třeba upozornit na to, že syntaktickou roli výrazu poznají z jeho tvaru, nikoli z jeho postavení ve větě:

*Jitka učí **Tomáše**. – Jitka **Tomáše** učí.*

*Tomáš přijede **v neděli**. – **V neděli** přijede Tomáš.*

Znovu je třeba připomenout, že bez znalosti gramatického minima se student na úrovni A1 neobejde.

4.1.2 Věta bez podmětu

Chybí-li ve valenčním poli slovesa „levostranná“ valenční pozice, pozice podmětu, mluvíme o bezpodmětých větách. Pro úroveň A1 doporučujeme zvládnutí těchto základových větných struktur (ZVS) bez podmětové pozice:

a) 0 – Vf – 0

Typ: *(Včera) přišlo.*

Jde o věty se slovesným přísudkem a prázdným valenčním polem. Slovesa v přísudku vesměs popisují děje související s počasím. Přísudkové sloveso může být rozvíto nevalenčními členy udávajícími okolnosti děje.

b) **0 – Spona + Predikativum – 0** Typ: *(Dnes) je teplo.*

Jde o věty se sponovým přísudkem a prázdným valenčním polem. Přísudek (spona + predikativum) popisuje stav, nezřídka opět související s počasím. Přísudek může být rozvit nevalenčními členy udávajícími okolnosti děje.

c) **0 – Spona + Predikativum – D^{pers}** Typ: *Je ti (tady) zima?*

Jde o věty se sponovým přísudkem a pravostrannou dativní valenční pozicí. Dativ jména, který je z formálního hlediska vnímán jako objektový komplement predikátu, má rys personálnosti a označuje proživatele stavu. Na úrovni A1 doporučujeme tvořit tento typ vět pouze s dativními tvary *mi/ti/vám*. Přísudek může být rozvit nevalenčními členy udávajícími okolnosti děje.

4.1.3 Věta s podmětem

Je-li součástí valenčního pole predikátu pozice podmětu, mluvíme o větách podmětových. Pro úroveň A1 doporučujeme zvládnutí těchto základových větných struktur (ZVS) s podmětovou pozicí:

a) **S^{nom} – Spona + S/ADJ^{nom}** Typ: *Kamila je studentka/mladá.*

Jde o věty se sponovým přísudkem, levostrannou valencí a bez pravostranného valenčního doplnění. Podmětu přisuzujeme nějakou roli (S) nebo vlastnost (ADJ).

b) **S^{nom} – Spona + ADJ^{nom} – D^{pers}** Typ: *Ten kabát je mi malý.*

Jde o věty se sponovým přísudkem a levostrannou valencí. Dativ (na úrovni A1 pouze zájmenné tvary *mi/ti/vám*) je formálně předmětovým komplementem predikátu a má rys personálnosti a význam beneficienta.

c) **S^{nom} – Vf** Typ: *Roman nakupuje (docela často).*

Častý typ věty se slovesným přísudkem, podmětem a bez pravostranné valence. Subjekt může mít různé sémantické role, záleží na významu slovesa. Substantivum v subjektu může nahradit zájmeno.

d) **S^{nom} – Vf – S^{acc}** Typ: *(Můj) bratr čte noviny.*

Velmi běžný typ věty se slovesným přísudkem, podmětem a pravostranným předmětovým komplementem. Substantivní tvary v ZVS může nahradit zájmeno v příslušném pádu.

e) **S^{nom} – Vf – D^{pers} – S^{acc}** Typ: *Petr mi dal kazetu.*

Jde o věty se slovesným přísudkem, podmětem a dvěma předmětovými komplementy. Jméno v dativu (druhý předmět) označuje osobu v roli beneficienta, jméno v akuzativu je předmětový komplement. Na úrovni A1 doporučujeme místo S^{dat} užívat pouze zájmenné tvary *mi/ti/vám*.

f) **S^{nom} – Vf – ADV_{kompl}** Typ: *Vlak zastavil vlevo.*

Jde o věty se slovesným přísudkem, podmětem a tzv. adverbialním komplementem (valenčním okolnostním doplněním přísudku). Tvar S lze nahradit zájmenem. Adverbium lze substituovat předložkovým pádem S (*ve stanicích*).

Typy vět uvedené v oddílech 4.1.1 a 4.1.2 představují jaderné věty pro úroveň A1. Členy tvořící ZVS lze rozvíjet nevalenčními členy. Studenti úrovně A1 se seznámí jen s minimem syntaktické terminologie. Je proto vhodné, aby si slovesa i sponové konstrukce tvořící

přísudek zapamatovali i s valenčním polem (vybudovali si elementární jazykový cit, aby dokázali poznat, jaké doplnění daný typ přísudku vyžaduje).

4.2 Typy přísudku

I studenti úrovně A1 si povšimnou, že přísudek (organizační jádro věty) má několikerou podobu. Není třeba jim jednotlivé typy přísudku pojmenovat, ale musíme popsat jejich stavbu.

a) Jmenný přísudek se sponou: *Tomáš je učitel. Jídlo bylo dobré.*

Skládá se ze **spony** (sloveso *být* ve všech finitních tvarech pro A1) a **predikativu** (S nebo ADJ v nominativu). Instrumentálové tvary S na úrovni A1 užívat nedoporučujeme. Spona je sice pouhým prostředkem přiřazení role nebo vlastnosti subjektu, ale v češtině je závazná. Na to je třeba upozornit zejména studenty hovořící jazyky, které v tomto typu přísudku sponu nemají. V češtině se mohou sponové přísudky objevit i ve větách bez podmětu (viz 4.1.1).

b) Jednoduchý slovesný přísudek: *Určitě půjdeme do kina. Včera jsme přijeli domů.*

Tento typ je v češtině nejfrekventovanější. Tvar jednoho slovesa může tvořit více slov. Jednoslovné i víceslovné slovesné formy studenti A1 poznají jako tvary jednotlivých časů.

c) Složený slovesný přísudek: *Petr musí koupit mléko. Začínám pracovat v šest třicet.*

Tento typ přísudku tvoří finitní tvar modálního nebo fázového slovesa a infinitiv slovesa plnovýznamového, tedy **dva slovesné tvary**.

Modální slovesa pro úroveň A1: *mocet, muset, mít, nesmět*

Fázová slovesa pro úroveň A1: *začínat, končit*

4.3 Podmět a přísudek

Mezi podmětem přísudkem je zvláštní syntaktický vztah, který je možné popsat jako oboustrannou závislost. Zatímco přísudek rozhoduje, zda podmět ve větě vůbec má být (viz 4.1), podmět ovlivňuje formu přísudku. Je tomu tak proto, že přísudkem vypovídáme o podmětu.

4.3.1 Shoda podmětu a přísudku

Formálním signálem vztahu mezi podmětem a přísudkem je gramatická shoda (kongruence). Gramatickou kategorií, v níž se podmět a přísudek shodují téměř vždy, je gramatické číslo.

Auto jede. Auta jedou.

Tvary minulého času obsahují minulá příčestí, jejichž zakončení je jmenné, takže umožňuje realizovat shodu i je jmenném rodu (rod podmětu ovlivní tvar příčestí). Charakter jména mají i S a ADJ predikativy.

Jitka spala. Karel studoval.

Jitka je chytrá. Karel je student.

Studenti na úrovni A1 se seznámí se dvěma případy porušení shody mezi podmětem a přísudkem:

a) Podměty rozvitě základní číslovkou, která vyžaduje tvar počítaného jevu v G pl., mají shodu s tvarem slovesného i sponového přísudku, který odpovídá podmětu ve tvaru N sg. neutra.

Šest žen bydlelo tady. Třináct studentů jede do Prahy.

b) I sponový přísudek obsahuje jmenný tvar (predikativ). Je-li tímto jménem substantivum, pak jeho rod nemusí vždy odpovídat rodu podmětu.

Jitka je sportovec.

Zvláštním typ shody najdeme ve větách, v nichž je valenční pozice subjektu zmnožena. Několikanásobný podmět je obvykle následován přísudkem v plurálovém tvaru. Má-li však slovesný přísudek podobu préterita (a obsahuje minulé příčestí), je v češtině nutné zachovávat jistá pravidla rozhodující o shodě. Se zjednodušenou podobou těchto pravidel by se měl seznámit i studenti úrovně A1.

Karel a Jitka studovali. Cizinci a cizinky cestovali. Kniha a céděčko ležely na stole.

4.3.2 Nevyjádřený podmět

Tvar slovesného přísudku či spony (osoba, číslo, jmenný rod nominálních součástí přísudku) v české větě umožňují **nevyjadřovat podmět**. Uvedené tvary obsahují informace (počet, role v komunikačním aktu), které v jiných jazycích často nesou osobní zájmena. I studenti na úrovni A1 musí vědět, že není-li podmět ve větě explicitně (tvarově) zastoupen, nemusí to znamenat, že jde o větu bez podmětu. Je třeba je připravit na skutečnost, že v české větě obvykle není třeba užívat osobní zájmena ve funkci subjektu (jako substituenty substantiv). *Jsme tady šťastní (my). Máš velké problémy (ty).*

4.4 Nevalenční větné členy

Části věty označované jako nevalenční větné členy, ať se jedná o výrazy determinující jmenné tvary, či o formy sloužící k vyjádření okolnosti děje/stavu vyjádřeného slovesem/sponovým přísudkem, nebudou studenti na úrovni A1 pojmenovávat termíny. Základní syntaktické funkce, které plní tvary jednotlivých slovních druhů, jsou zde popsány v oddílu Morfologie, a sice vždy v závěru oddílu obsahujícímu výklad o daném slovním druhu.

4.5 Modalita

4.5.1 Slovesný způsob

Slovesný způsob (modus) je kategorie odkazující k postojové a možnostní modalitě. Neutrálním typem modu je **indikativ**, oznamovací způsob. Slovesa v indikativu slouží primárně k prostému sdělování. Indikativní slovesné tvary budou na úrovni A1 převažovat. I indikativní tvary se však mohou (za přispění intonace, situačního kontextu atp.) stát nositeli modality. Věta *Je mi zima* může být vnímána jako výzva, aby druhý komunikant zavřel dveře. **Imperativ** primárně spojovaný s modalitou výzvovou či apelovou na úrovni A1 systematicky prezentován není. Student se s ním seznámí pouze ve frázích k jednotlivým komunikačním situacím.

Ani tvary **kondicionálu** (s výjimkou tvaru *chtěl/chtěla bych + A/inf.*) studenti úrovně A1 nepoznají. Modální zabarvení (přací, možnostní), které tvary kondicionálu mají, budou moci alespoň částečně suplovat užitím modálních částic (*asi, prý, určitě* atp.).

4.5.2 Modální slovesa

Modální slovesa, která ve spojení s infinitivem plnovýznamového slovesa tvoří složený slovesný přísudek (viz 4.2), jsou dalšími nositeli modaloty. Na úrovni A1 by měla vyjadřovat především modalotu **postojovou** (svolení, zákaz, povinnost). Jejich užití pro vyjádření modaloty možnostní není vyloučeno (*To musí být on. = To je určitě on.*), ale hlavními nositeli této funkce budou modální částice (viz 4.5.3).

Pro úroveň A1 se počítá s těmito modálními slovesy: *muset, mít, moct, nesmět*.

Modální náboj má i sloveso *chtít*, ale mezi modální slovesa se obvykle neřadí. Infinitiv, který ho doplňuje, stejně jako akuzativ jména, je pokládán za předmětový komplement. (*Chci tancovat/pivo*).

Pozornost by měla být věnována i slovesu *umět* (se stejným valenčním polem jako *chtít*), jehož význam (schopnost, dovednost) vyjadřuje v mnoha jazycích modální sloveso.

4.5.3 Modální částice

Hlavními nositeli možnostní modaloty budou na úrovni A1 modální částice. Vyjadřují míru jistoty mluvčího i pravděpodobnosti (*Petr je asi chytrý. Zítra bude asi pršet.*) Pro úroveň A1 se počítá s užíváním následujících modálních částic: *asi, možná, určitě, prý, fakt*.

Formy pro vyjadřování modaloty viz v kapitole 9 Jazykové funkce (2).

4.6 Souvětí

Vedle jednoduchých vět a nevětných výpovědí se při komunikaci na úrovni A1 mohou uplatnit i jednoduchá **souřadná souvětí**. Jejich charakter je dán velmi omezeným repertoárem spojovacích výrazů pro A1 (viz 2.1.4.3, 2.3.2, 2.3.3). Souvětí budou tvořit většinou dvě syntakticky (formálně) rovnocenné věty. Následující přehled ukazuje, jaké typy vztahů (poměrů) budou studenti schopni vyjádřit:

a) Slučovací (kopulativní) poměr – A + B

Spojovací výrazy v tomto typu souvětí: *a, ani, nebo*, apozice (asyndeton)

Jsem cizinec a studuju v České republice.

Nepojedu do Prahy ani nepůjdu do kina. (záporné tvary v přísudku)

Dáme si oběd nebo budeme odpočívat.

Můj bratr je učitel, pracuje tady.

b) Odporovací (adverzativní) poměr – mezi A a B je rozpor

Spojovací výraz v tomto typu souvětí: *ale*

Jsem nemocný, ale mám se dobře.

c) Vylučovací (disjunktivní) poměr – A nebo B, nikoli A i B

Spojovací výraz v tomto typu souvětí: *nebo*

*Dám si pivo, **nebo** budu mít žízeň.*

d) Důsledkový poměr – z A vyplývá B

Spojovací výraz pro tento typ souvětí: *(a) tak*

*Prší, **a tak** jsem smutná.*

Poznámka: Rovnocennost obou vět je pouze formální.

Na úrovni A1 lze užívat i jednoduchá souvětí podřadná s tzv. **obsahovými větami** (zde substituují jméno v předmětovém komplementu). Doporučujeme však, aby studenti obsahové věty kladli pouze za přítomné tvary sloves *vědět/nevědět* a *myslet/nemyslet*. Vedlejší větu bude uvozovat spojka *že* nebo relativum. Slovesné tvary v první větě by měli studenti vnímat pouze jako „uvozovací formulaci“ sdělující vědomost nebo názor.

*Vím, **kde** bydlíš.*

*Nemyslím, **že** bude pršet.*

VOKABULÁŘ (KAPITOLA 14)

Výrazy jsou řazeny abecedně. Zkratka za výrazem odkazuje ke kapitole (JF = Jazykové funkce, OP = Obecné pojmy, SP = Specifické pojmy), číslo k oddílu v kapitole. Lexikum, které by měli zvládnout všichni uživatelé A1, čítá necelých 900 jednotek (perfektiva a imperfektiva počítáme jako dvě lexikální jednotky, do celkového počtu jsou zahrnuta i osobní a posesivní pronomina apod., ovšem nezapočítáváme femininní podoby substantiv tvořených příponou *-ka*). „Povinné“ lexikální jednotky značíme ➤.

- a JF 5.6, OP 4.1.7, OP 7.7.1
- a taky OP 7.7.1
- áčko SP 5.1.1, SP 5.1.3
- adoptivní SP 1.11
- adresa SP 4.3.4, SP 6.3
- aerobik SP 4.8
- Afrika SP 5.10
- aftershave SP 7.3
- ahoj JF 4.3.1, JF 4.3.2, JF 4.5.3, JF 5.10.9, JF 5.11.1, JF 5.11.8
- Ach jo! JF 2.12.9
- akce SP 9.2
- aktivní SP 1.14
- ale JF 1.3.1, JF 3.3.2, JF 5.6, OP 7.7.3
- ale ano JF 1.3.3, JF 2.2.3
- ale jo JF 1.3.3, JF 2.2.3
- ale ne JF 1.3.3, OP 7.7.4
- ale! JF 2.12.8
- alergie SP 7.4
- alkohol SP 6.6, SP 10.1.8
- alkoholický SP 10.1.8
- alkoholička SP 6.8
- alkoholik SP 6.8
- ambasáda SP 6.5, SP 11.5
- americké brambory SP 10.1.4.2
- americký SP 1.8
- Amerika SP 5.10
- angína SP 7.4
- anglicky SP 13.1
- anglický SP 1.8
- angličtina SP 13.1
- Anglie SP 5.10
- ani jednou OP 4.1.3
- ani OP 7.7.1
- ani – ani OP 7.7.1
- ano JF 1.5.1.1, JF 2.1, JF 2.10.3.1, JF 2.12.8, JF 3.1.2.1, JF 3.3.1, JF 3.13.2.1, JF 5.7
- ano? JF 3.1.1, JF 3.13.1, JF 5.10.1.2
- Antarktida SP 5.10
- antibiotika SP 7.5
- antikoncepce SP 7.5
- apartmá SP 5.11

architekt SP 4.6, SP 1.10.2
architektka SP 1.10.2, SP 4.6
architektura SP 4.6
➤ asi JF 2.6.3, OP 3.5, OP 4.3.4, OP 5.1.2.5
➤ asi ano JF 2.6.3
➤ asi jo JF 2.6.3
➤ asi ne JF 2.6.3, JF 3.14.2.2
asiat SP 1.15
asiatka SP 1.15
➤ Asie SP 5.10
at' JF 3.5
ateista SP 1.12
ateistka SP 1.12
atletika SP 4.8
➤ Austrálie SP 5.10
➤ autem OP 2.4.2
➤ auto SP 5.6
➤ autobus SP 5.1.2
➤ autobusem OP 2.4.2
autobusový SP 5.1.3
automatický SP 2.5
automechanik SP 1.10.2
autoopravna SP 5.7, SP 11.8
autopůjčovna SP 5.6
➤ autor SP 4.7
➤ autorka SP 4.7
(auto)servis SP 5.7, 11.8
azyl SP 5.14, SP 11.5
azylant SP 5.14
azylantka SP 5.14
až OP 3.15.2
➤ babička SP 1.11
bageta SP 10.1.5
balení OP 5.1.2.5
➤ balet SP 4.5
balíček OP 4.2.1
➤ balík SP 6.3, SP 11.1
➤ balkon SP 2.2, SP 4.5
banán SP 10.1.2
➤ banka SP 1.10.3, SP 11.4
➤ bankomat SP 11.4
➤ (bankovní) účet SP 11.4
➤ bar SP 10.2
barevný OP 5.1.10, SP 4.3.1, SP 4.3.3
➤ barva OP 5.1.9
barvit si (vlasy) – barvím si, barvíš si SP 7.3
báseň SP 4.7
➤ basketbal SP 4.8
básník SP 4.7
básnířka SP 4.7

- bát se – bojím se, bojíš se JF 2.12.11, JF 3.8, OP 6.1.2
- batoh SP 5.12
- baví mě/tě/vás SP 4.2
- bavlna OP 5.1.12.5
- bavlněný OP 5.1.12.5
- bazén SP 4.8
- béčko SP 5.1.1, SP 5.1.3
- běh OP 2.4.3.1
- běhat – běhám, běháš OP 2.4.1, SP 4.8
- běloch SP 1.15
- běloška SP 1.15
- benzin SP 5.7, SP 11.9
- benzínka SP 5.7
- benzinová pumpa SP 5.7
- benzinová stanice SP 11.9
- beton OP 5.1.12.5
- betonový OP 5.1.12.5
- bez vyznání SP 1.12
- bez vzoru OP 5.1.10
- bezdomec SP 6.8
- bezdomekyně SP 6.8
- běžec SP 5.14
- běžka SP 5.14
- běžet – běžím, běžíš OP 2.4.1
- bílý OP 5.1.9, SP 10.1.8
- bionafta SP 5.7
- blahopřát – blahopřeju, blahopřeješ JF 4.8.4, JF 5.11.6
- blesk SP 14.1
- blízko OP 2.3, OP 5.1.2.1.5, SP 12.1
- blond OP 5.1.9, SP 1.15
- bod SP 4.8
- bohužel JF 3.1.2.2, JF 3.3.2, JF 5.10.7
- bohužel ne JF 2.10.3.2, JF 3.1.2.1
- bojler SP 2.3
- bolet – bolí (mě) *impers.* SP 7.4
- bomba SP 6.6
- bonbon SP 10.1.6
- boty SP 9.4
- bouřka SP 14.1
- (bramborová) kaše SP 10.1.4.2
- bramborové knedlíky SP 10.1.4.2
- brambory SP 10.1.4.2
- branka SP 4.8
- brát – беру, bereš SP 7.4
- bratr SP 1.11
- bratranec SP 1.11
- bruskev SP 10.1.2
- brusle SP 4.8
- bruslení SP 4.8
- bruslit – bruslím, bruslíš OP 2.4.1, SP 4.8

- brýle SP 1.15, SP 4.8, SP 7.5
- brzdit – brzdím, brzdíš SP 5.6
- brzdy SP 11.8
- brzo OP 3.5, OP 3.7.4
- březem OP 3.2.3
- břicho SP 7.1
- buddhista SP 1.12
- buddhistka SP 1.12
- bufet SP 3.2, SP 10.2
- Bůh/bůh SP 1.12
- buchta SP 10.1.6
- bunda SP 9.4
- bydlet – bydlím, bydlíš SP 1.2, SP 2.1, SP 5.11
- být – jsem, jsi OP 1.1, OP 1.2, OP 1.4, SP 1.6, SP 1.10.1, SP 6.4
- být mi/ti/vám ... let OP 5.1.11.1
- být (*komu*) *jak* SP 7.2
- být *jaký* SP 1.15
- být *kde* OP 1.3.1-2
- být na řadě OP 4.1.2, SP 7.5, SP 9.2
- byt SP 2.1
- být v důchodu SP 1.10.1
- být v rekonvalescenci SP 7.4
- být z/ze (*materiál*) OP 5.1.12.5
- být z/ze (*stát, město*) OP 2.5.10, SP 1.2, SP 1.6
- bytná SP 2.1
- bytný SP 2.1
- CD přehrávač SP 4.4
- CD SP 4.3.4, SP 4.4
- céčko SP 5.1.1, SP 5.1.3
- cédéčko SP 4.3.4, SP 4.4
- celá/celé/celých (*ve zlomcích*) OP 4.1.7
- celer SP 10.1.2
- celý OP 4.1.5, OP 5.1.2.7, OP 5.1.12.2
- cena OP 5.2.1, SP 2.4, SP 9.7
- cent OP 4.1.6, SP 9.7
- centimetr (cm) OP 5.1.2.2
- centrum OP 2.2
- certifikát SP 8.3
- cesta SP 5.10
- cestovat – cestuju, cestuješ OP 2.4.1, OP 2.4.2, SP 4.2
- cestovní kancelář SP 5.10
- cibule SP 10.1.2
- cigareta SP 6.6, SP 9.6
- cítit se – cítím se, cítíš se SP 7.2
- citron SP 10.1.2
- cizinec SP 1.6
- cizinka SP 1.6
- clo SP 5.13
- co JF 1.4.2, JF 2.9.2, JF 6.1, OP 3.3.2, OP 8.1.5, OP 8.1.7
- cože? JF 5.8

- cukr SP 10.1.3
- cukrárna SP 10.2
- cyklista OP 2.4.3.2, SP 5.8
- cyklistika SP 4.8
- cyklistka OP 2.4.3.2, SP 5.8
- čaj SP 10.1.8
- čas OP 3.1
- časopis SP 4.3.1
- často OP 3.14.4
- čau JF 4.3.1
- Čech SP 1.9
- čekárna SP 5.1.3
- čekat – čekám, čekáš JF 5.11.3, SP 6.2
- čepice SP 9.4
- černobílý SP 4.3.1, SP 4.3.3
- černochoch SP 1.15
- černoška SP 1.15
- černý OP 5.1.9, SP 1.15, SP 10.1.8
- čerstvý OP 5.1.12.2
- červen OP 3.2.3
- červenec OP 3.2.3
- červený OP 5.1.9, SP 10.1.8
- česat se – češu se, češeš se SP 7.3
- Česká republika SP 1.8, SP 5.10
- česky JF 6.10-11, SP 13.1
- český SP 1.8
- česnek SP 10.1.2
- Češka SP 1.9
- čeština SP 13.1
- čí JF 1.4.2, OP 7.5, OP 8.1.5, OP 8.1.7
- číslo JF 5.10.11, OP 4.1.7, OP 5.1.2.1, SP 10.3
- číslo (domu) SP 1.2
- číslo (faxu) SP 11.3
- číslo (karty/účtu) SP 11.4
- číslo pasu SP 1.4
- číslo popisné SP 1.2
- číst – čtu, čteš SP 3.1, SP 4.3.1, SP 4.7
- číst *jak* SP 13.1
- čistící prostředky SP 2.6
- čistírna OP 5.1.12.4, SP 11.10
- čistit – čistím, čistíš OP 5.1.12.4, SP 2.6
- čistit si (zuby) – čistím si, čistíš si SP 7.3
- čistý OP 5.1.12.4, SP 2.6, SP 2.7, SP 7.3
- číšnice SP 1.10.2, SP 10.2
- číšník SP 1.10.2, SP 10.2
- článek SP 4.3.1
- člen SP 6.4
- členka SP 6.4
- člověk OP 8.5
- čokoláda SP 10.1.6

čtrnáct dní OP 3.2.1

- čtvrt OP 3.2.1, OP 3.3.1, OP 4.1.5
- čtvrtek OP 3.2.4

čtvrťka OP 4.1.5

čtvrtletní SP 5.1.3

- čtyři OP 4.1.6
- dabovaný SP 4.3.3
- dál/dále JF 4.12, OP 3.13.2
- daleko OP 2.3, OP 5.1.2.1.5, SP 12.1

dálnice SP 5.7

- další OP 4.1.2, SP 7.5

daň SP 3.3

- dárek SP 6.2
- dát + *A* + *kam* – dám, dáš OP 2.6.2

dát do opravy SP 5.7

dát do servisu SP 5.7

dát nahlas OP 5.1.5

dát potichu OP 5.1.5

dát se (ostříhat) – dám se, dáš se SP 7.3, SP 11.10

- dát si – dám si, dáš si JF 2.11.2, JF 3.15.1, JF 4.12, SP 10.2, SP 11.10
- datum narození SP 1.4
- datum OP 3.3.3
- dávat – dávám, dáváš SP 4.3.3, SP 4.5
- dcera SP 1.11
- deci (*decilitr*) OP 5.1.2.4
- decilitr (dl) OP 5.1.2.4
- dědeček SP 1.11

dechová zkouška SP 5.9

- deko (*dekagram*) OP 5.1.2.3

deka (*přikrývka*) SP 2.3

- dekagram (dkg) OP 5.1.2.3
- děkovat – děkuju, děkuješ JF 2.13.5, JF 5.11.2, OP 6.2, SP 6.2
- dělat – dělám, děláš JF 1.4.2, OP 8.6, SP 1.10.1, SP 3.1, SP 3.2, SP 4.2, SP 4.8, SP 8.3, SP 10.1.9

dělat *kde* SP 1.10.4

děleno OP 4.1.7

dělnice SP 1.10.2

dělník SP 1.10.2

- den JF 4.2.1, OP 3.2.1, OP 3.3.2
- denně SP 7.4

dentista SP 7.5

desítka SP 10.1.8

deska SP 4.4

děšť SP 14.1

detektivka SP 4.3.3, SP 4.7

dětský pokoj SP 2.2

dětský pořad SP 4.3.3

děvéděčko SP 4.3.4

dezert SP 10.1.6

diabetik/diabetička SP 7.4

- díky JF 2.13.5
- diplom SP 8.3
- dirigent SP 4.5
- dirigovat – diriguju, diriguješ SP 4.5
- disketa SP 4.3.4
- diskotéka SP 4.5
- diskusní pořad SP 4.3.3
- diskžokej SP 4.5
- dít se – děje se *impers.* JF 1.4.2, JF 2.12.11, OP 1.2
- dítě/děti OP 5.1.11.1.1, SP 1.6, SP 1.11
- divadlo SP 4.5
- dívat se (na) – dívám se, díváš se SP 3.1, SP 4.3.3, SP 4.5, SP 9.2
- dívka OP 5.1.11.1.1, SP 1.6
- divoký SP 2.8
- DJ SP 4.5
- dlouho OP 3.7.1, OP 5.1.2.1.1
- dlouhý OP 5.1.2.1.1, SP 1.15
- dnes OP 3.4
- dneska OP 3.4
- do kolika hodin OP 3.7.3
- do OP 2.5.2, OP 2.5.4, OP 3.7.3, OP 3.8, OP 5.1.2.1.5
- do práce SP 1.3
- do vlastních rukou SP 11.1
- doba OP 3.1
- dobrodružný SP 4.7
- dobrou chuť JF 4.11
- dobrý OP 5.1.6, OP 5.2.2.1, OP 5.2.3, SP 10.2, SP 13.1
- dobře JF 2.12.1, JF 2.12.4, JF 3.1.2.1, JF 3.3.1, JF 3.13.2.1, JF 4.4.2, OP 5.1.12.1, OP 5.2.2.1, OP 5.2.3, SP 13.1
- docela hodně OP 4.3.6
- docela málo OP 4.3.6
- docela JF 4.4.2, OP 5.2.8
- dohromady OP 4.1.7, OP 7.6, SP 10.2
- dokdy OP 3.7.3, OP 8.3
- doklad(y) SP 5.9, SP 5.10, SP 5.15
- doktor SP 1.10.2, SP 7.5
- doktorka SP 1.10.2, SP 7.5
- dokument SP 4.3.3
- dolar SP 9.7, SP 11.4
- dole OP 2.2
- doleva OP 2.5.7, SP 12.1
- dolít (olej) – doleju, doleješ SP 11.9
- dolů OP 2.5.6
- doma OP 2.1.1
- domácí SP 2.8
- domů OP 2.5.4, SP 1.3
- dopis JF 5.11.2, OP 6.2, SP 6.3, SP 11.1
- dopisní papír SP 6.3
- dopoledne JF 4.2.1, OP 3.2.5
- doporučeně SP 6.3, SP 11.1

doporučený SP 11.1
➤ doprava OP 2.5.7, SP 12.1
dopravní policie SP 5.9
doprostřed OP 2.5.8
dopředu OP 2.5.5
➤ dort SP 10.1.6
doručit – doručím, doručíš SP 11.1
doručovatel SP 11.1
doručovatelka SP 11.1
dospělý OP 5.1.11.1.1
➤ dost OP 4.1.1, OP 4.2.1, OP 4.3.4, OP 5.2.8
➤ dostat – dostanu, dostaneš JF 3.17, SP 6.3, SP 7.4, SP 11.1
dostat se – dostanu se, dostaneš se SP 12.1
dostupný JF 5.10.10
➤ doufat – doufám, doufáš JF 2.12.10, OP 6.1.1
doutník SP 9.6
➤ dovnitř OP 2.5.4
dovolat se – dovolám se, dovoláš se JF 5.10.10
➤ dovolená OP 3.2.6, SP 3.2, SP 4.1
dozadu OP 2.5.5
➤ drahý OP 5.2.1, SP 9.2
➤ drama SP 4.7, SP 4.5
dramatička SP 4.7
dramatik SP 4.7
dres SP 4.8
➤ drobné SP 9.7
➤ drogerie SP 9.2
➤ drogy SP 6.6
druh OP 4.1.4, SP 1.11, SP 6.1
družka SP 1.11, SP 6.1
dřevěný OP 5.1.12.5
dřevo OP 5.1.12.5
dřez SP 2.3
➤ dřív/dříve OP 3.4
➤ duben OP 3.2.3
důchod SP 3.3
důchodce OP 5.1.11.1.1, SP 3.3
důchodkyně OP 5.1.11.1.1, SP 3.3
důležitý OP 5.2.5
➤ dům SP 2.1
dusno SP 14.1
➤ dva/dvě OP 4.1.6
dvanáctka SP 10.1.8
➤ DVD SP 4.3.4
➤ dveře SP 2.2
dvojka (*vína*) OP 5.1.2.4
dvojka SP 5.1.1
dvoubarevný OP 5.1.10
➤ dvoulůžkový SP 5.11
dvůr SP 2.2

dýmka SP 9.6

- džem SP 10.1.5
- džus SP 10.1.8

egoista SP 1.14

egoistka SP 1.14

- ehm JF 5.2

ekonom SP 1.10.2

ekonomka SP 1.10.2

elektrický SP 2.5

- elektřina SP 2.5
- e-mail JF 5.11.2, OP 6.2, SP 1.2, SP 4.3.4, SP 6.3, SP 11.3

e-mailová adresa SP 11.3

emigrovat – emigruju, emigruješ SP 5.14

- EU SP 6.5
- euro OP 4.1.6, SP 9.7, SP 11.4

EuroCity SP 5.3

evangelík SP 1.12

evangelička SP 1.12

- Evropa SP 5.10
- Evropská unie SP 6.5

existovat – existuju, existuješ OP 1.1

- expres SP 5.3, SP 6.3, SP 11.1
- fajn JF 2.12.1, JF 2.12.4, JF 3.1.2.1, JF 3.13.2.1, JF 4.4.2, OP 5.2.2.1

fakt JF 2.1.1, JF 2.6.6, JF 2.12.8

fandit – fandím, fandíš SP 4.8

fanoušek SP 4.8

fanyňka SP 4.8

- fax SP 11.3

faxovat SP 11.3

- fialový OP 5.1.9
- film SP 4.3.3, SP 4.5

firma SP 1.10.3

flaška OP 5.1.2.5

FM SP 4.3.2

- folk SP 4.4

folkový SP 4.4

foťák SP 5.12

- fotbal SP 4.8
- fotka SP 4.3.1
- fotoaparát SP 5.12
- fotografie SP 4.3.1

foto-kino SP 11.10

foukat – fouká *impers.* SP 14.1

- Francie SP 1.8, SP 5.10
- francouzsky SP 13.1
- francouzský SP 1.8
- francouzština SP 13.1

fráze SP 13.1

- fungovat – funguje *impers.* OP 5.1.12.2, SP 2.5, SP 11.8
- galerie SP 4.5, SP 4.6

- garáž SP 11.8
- garsoniéra SP 2.1
- garsonka SP 2.1
- gay SP 1.6
- gól SP 4.8
- gram (g) OP 5.1.2.3
- gramofon SP 4.4
- guláš SP 10.1.4.1
- gymnázium SP 8.1
- hádat se – hádáme se, hádáte se
- hadr SP 2.6
- halěř OP 4.1.6, SP 9.7
- haló JF 4.1, JF 5.10.1.2, JF 5.10.4.1
- hele JF 4.1
- herec SP 1.10.2, SP 4.5
- herečka SP 1.10.2, SP 4.5
- hezký JF 2.12.3, JF 4.2.2, JF 4.3.2, OP 5.2.2.2, SP 1.15
- hezky JF 2.11.1, JF 4.2.2, JF 4.3.2, JF 5.10.9, JF 5.11.8, SP 14.1
- hinduista SP 1.12
- hinduistka SP 1.12
- historický SP 4.7
- hlad SP 10.1.1
- hladký OP 5.1.8
- hlásit – hlásím, hlásíš SP 11.5
- hláskovat – hláskuju, hláskuješ JF 6.7, SP 13.1
- hlava SP 7.1
- hlavní OP 5.2.5, SP 5.7
- hlediště SP 4.5
- hloupý OP 6.1.1, SP 1.14
- hluboký OP 5.1.2.1.3
- hlučný OP 5.1.5, SP 2.7
- hluk OP 5.1.5, SP 2.7
- hm JF 2.12.2, JF 3.1.2.1, JF 5.7
- hmyz SP 2.8
- hned OP 3.4
- hnědý OP 5.1.9, SP 1.15
- hobby SP 4.2
- hodina OP 3.2.1, OP 3.3.1, SP 8.1
- hodinářství SP 11.10
- hodinky SP 9.4
- hodit se – hodím se, hodíš se (mi/ti/vám) OP 5.2.3
- hodně JF 4.8.1, OP 4.1.1, OP 4.2.1, OP 5.1.2.5, OP 5.2.8
- hodný SP 1.14
- hokej SP 4.8
- hokejka SP 4.8
- holicí strojek SP 7.3
- holič SP 1.10.2
- holička SP 1.10.2
- holičství SP 1.10.3, SP 11.10
- holit se – holím se, holíš se SP 7.3

- holka OP 5.1.11.1.1, SP 1.6
- homosexuál SP 1.6
- hora SP 2.7
- horečka OP 5.1.2.7, SP 7.4
- horko OP 5.1.2.7, SP 14.1
- horký OP 5.1.2.7
- horší OP 5.2.2.1
- hořčice SP 10.1.3
- hořet – hoří *impers.* JF 3.7
- hořký OP 5.1.6
- hospoda SP 10.2
- hostel SP 5.11
- hotel SP 2.1, SP 5.11
- hotově SP 9.7
- hotový OP 1.4
- houska SP 10.1.5
- houskové knedlíky SP 10.1.4.2
- housle SP 4.2
- hovězí SP 10.1.7
- hra SP 4.5, SP 4.8
- hrad SP 5.10
- hrách/hrášek SP 10.1.2
- hranice SP 5.13
- hranolky SP 10.1.4.2
- hrát – hraju, hraješ SP 1.10.4, SP 4.2, SP 4.5, SP 4.8
- hrát na + *A* SP 1.10.4
- hrnec SP 9.5
- hrnek OP 5.1.2.5, SP 9.5
- hrom SP 14.1
- hroznové víno SP 10.1.2
- hrubý OP 5.1.8
- hruška SP 10.1.2
- hřeben SP 7.3
- hřiště SP 4.8
- hubený OP 5.1.2.1.4, SP 1.15
- hudba SP 4.4
- hurá JF 2.12.1
- hůř/hůře OP 5.1.12.1
- hýbat – hýbám, hýbáš OP 2.6.1
- hypermarket SP 9.1
- chalupa SP 5.11
- chata SP 5.11
- chatovat – chatuju, chatuješ SP 4.3.4
- chirurg SP 7.5
- chladno OP 5.1.2.7, SP 14.1
- chlapec OP 5.1.11.1.1, SP 1.6
- chléb SP 10.1.5
- chleba SP 10.1.5
- chodba SP 2.2
- chodec OP 2.4.3.2, SP 5.8

- chodit – chodím, chodíš OP 2.4.1, OP 3.16.1, SP 4.2
- chodkyně OP 2.4.3.2, SP 5.8
- chovat – chovám, chovám SP 4.2
- chrám SP 5.10
- chřipka SP 7.4
- chtěl/chtěla bych JF 2.11.2, JF 3.17, JF 4.6.1, JF 5.9, SP 9.2
- chtít – chci, chceš JF 2.9, JF 2.11.2, JF 3.1.1, JF 3.13.1, JF 3.14.1, JF 3.15.1
- chutnat mi/ti/vám – chutná/chutnají *impers.* JF 2.12.3, OP 5.1.6
- chůze OP 2.4.3.1
- chvíle OP 3.2.1
- chvilka OP 3.2.1
- chyba OP 5.2.3, SP 13.1
- chytrý OP 6.1.1, SP 1.14
- indián SP 1.15
- indiánka SP 1.15
- informace SP 5.1.3
- informatička SP 1.10.2
- informatik SP 1.10.2
- injekce SP 7.5
- inkaso SP 2.4
- intelligence OP 6.1.1
- inteligentní OP 6.1.1, SP 1.14
- InterCity SP 5.3
- internet SP 4.3.4, SP 6.3
- internetový SP 4.3.4
- inzerát SP 4.3.1
- inzulín SP 7.5
- inženýr SP 1.10.2
- inženýrka SP 1.10.2
- Itálie SP 5.10
- já JF 1.1, OP 8.1.1
- jablko SP 10.1.2
- jak JF 1.4.2, JF 6.5-7, SP 7.2, SP 14.1
- jak často JF 1.4.2, OP 3.14.1
- jak dlouho JF 1.4.2, OP 3.7.1, OP 3.8
- jak moc JF 1.4.2
- jako OP 7.4
- jaký JF 1.4.2, OP 3.3.3, OP 5.1.1, OP 8.1.5, OP 8.1.7, SP 14.1
- jaro OP 3.2.2
- jasně JF 2.1, JF 2.10.3.1, JF 3.3.1
- jasno SP 14.1
- jazyk OP 6.2, SP 7.1, SP 13.1
- jazz SP 4.4
- jazzový SP 4.4
- jde + *infinitiv* JF 2.7.1
- je (*výsledek při počtech*) OP 4.1.7
- jé JF 2.12.7
- jeden/jedna/jedno OP 4.1.6
- jednička SP 5.1.1
- jedno JF 2.12.2, JF 2.12.5

jednobarevný OP 5.1.10

jednodenní SP 5.1.3

➤ jednolůžkový SP 5.11

➤ jednou OP 4.1.3

jednou za čas OP 3.14.8

➤ jeho OP 7.5, OP 8.1.6

➤ její OP 7.5, OP 8.1.6

➤ jejich OP 7.5, OP 8.1.6

➤ jen/jenom OP 4.3.5

ještě jeden/jedna/jedno OP 4.1.2

ještě jednou JF 5.8, JF 6.2, JF 6.13

ještě OP 3.13.2, OP 7.6

➤ ještě něco? SP 9.2

➤ jet – jede *impers.* OP 5.1.12.2, SP 11.8

➤ jet – jedu, jedeš OP 2.4.1, OP 2.5.11, OP 3.16.2, SP 5.1.1, SP 5.6, SP 5.10, SP 6.2, SP 12.1

jeviště SP 4.5

➤ jezdit – jezdí *impers.* OP 5.1.12.2

➤ jezdit – jezdím, jezdíš OP 2.4.1, OP 3.16.1, SP 5.1.1, SP 5.6

➤ jezdit na kole – SP 4.8

jezero SP 2.7

➤ jídelna SP 3.2, SP 10.2

➤ (jídelní) lístek SP 10.2

jídelní vůz SP 5.3

➤ jídlo SP 10.1.1, SP 10.2

➤ jih OP 2.1.3

➤ jinak OP 7.4

➤ jiný OP 1.5, OP 7.4

➤ jíst – jím, jíš SP 10.1.1

jistě JF 1.5.1.1, JF 2.1, JF 2.6.1, JF 2.6.5, JF 2.10.3.1, JF 3.3.1

jistěže ano JF 2.2.3

jistěže ne JF 2.1.3

jistý JF 2.6.5

➤ jít – jde (to) *impers.* OP 5.2.4

➤ jít – jde *impers.* OP 5.1.12.2, SP 2.5, SP 11.8

➤ jít – jdu, jdeš OP 2.4.1, OP 2.4.2, OP 2.5.11, OP 3.16.2, SP 3.1, SP 4.2, SP 6.2, SP 12.1

➤ jít spát SP 3.1

jízda OP 2.4.3.1

➤ jízdenka SP 5.1.3

➤ jízdní řád SP 5.1.3

➤ jižní OP 2.1.3

➤ jméno SP 1.1

➤ jmenovat se – jmenuju se, jmenuješ se SP 1.1

➤ jo JF 1.5.1.1, JF 2.1, JF 2.10.3.1, JF 2.12.8, JF 3.1.2.1, JF 3.3.1, JF 5.7

➤ jo? JF 3.1.1, JF 3.13.1

➤ jogurt SP 10.1.5

k/ke OP 2.5.2

➤ kabát SP 9.4

➤ kabelka SP 5.12, SP 9.4

kadeřnice SP 1.10.2

kadeřnictví SP 1.10.3, SP 11.10
 kadeřník SP 1.10.2
 ➤ kalhoty SP 9.4
 ➤ kam JF 1.4.2, OP 2.5.1, OP 8.3, SP 12.1
 ➤ kamarád SP 6.1
 ➤ kamarádka SP 6.1
 kamna SP 2.3
 kapela SP 4.5
 kapky SP 7.5
 kapusta SP 10.1.2
 karafiát SP 2.9
 ➤ kartáček (na zuby) SP 7.3
 ➤ kartou SP 9.7
 ➤ kašel SP 7.4
 katedrála SP 5.10
 katolička SP 1.12
 katolík SP 1.12
 ➤ káva SP 10.1.8
 ➤ kavárna SP 10.2
 ➤ kazeta SP 4.4
 ➤ každý OP 3.14.3, OP 4.1.1
 kbelík SP 2.6
 ➤ kde JF 1.4.2, OP 2.1.1, OP 8.3, SP 12.1
 ➤ kdo JF 1.4.2, OP 8.1.5, OP 8.1.7
 ➤ kdy JF 1.4.2, OP 3.3.3, OP 3.4, OP 3.7.4, OP 8.3, SP 1.4
 když OP 3.10, OP 7.8.3
 ➤ kečup SP 10.1.3,
 ➤ kemp SP 5.11
 keramický OP 5.1.12.5
 keramika OP 5.1.12.5
 keř SP 2.9
 ➤ kilo (*kilogram*) OP 4.1.5, OP 5.1.2.3
 ➤ kilogram (kg) OP 5.1.2.3
 ➤ kilometr (km) OP 5.1.2.2
 ➤ kino SP 4.5
 klapka SP 1.3
 ➤ klasická hudba SP 4.4
 klávesnice SP 4.3.4
 ➤ klavír SP 4.2
 klesat – klesám, klesáš OP 2.5.6
 ➤ klíč SP 5.11
 klima SP 14.1
 klobása SP 10.1.7
 klobouk SP 9.4
 ➤ kluk OP 5.1.11.1.1, SP 1.6
 ➤ knedlík(y) SP 10.1.4.2
 ➤ kniha SP 4.7
 ➤ knihkupectví SP 4.7
 ➤ knihovna SP 4.7
 knír SP 1.15

koberec SP 2.3
koblíh SP 10.1.6
➤ kočka SP 2.8
koláč SP 3.2, SP 6.1, SP 10.1.6
➤ kolega SP 3.2, SP 6.1
➤ kolegyně SP 3.2, SP 6.1
kolej SP 2.1
➤ kolem OP 2.5.11
koleno SP 7.1
➤ kolik JF 1.4.2, OP 3.3.1, OP 3.7.1, OP 4.1.1, OP 4.2.1, OP 5.1.11.1, OP 5.1.2.1.5, OP 8.2
kolikátý OP 3.3.3, OP 3.14.1, OP 4.1.2
kolikery OP 4.1.1
kolikrát OP 4.1.3
➤ kolo SP 4.8, SP 5.6
kolo (*pneumatika*) SP 11.8
➤ komedie SP 4.3.3, SP 4.5
kompresor SP 11.9
komunikace JF 5.10.10
➤ koncert SP 4.5
➤ končit – končí *impers.* SP 4.5
➤ končit – končím, končíš OP 3.13.3, SP 3.2
➤ konec OP 2.2, OP 3.13.3
koníček SP 4.2
kontaktní adresa SP 1.2
kontaktní čočky SP 7.5
konvice SP 9.5
konzul SP 6.5, SP 11.5
➤ konzulát SP 6.5, SP 11.5
konzulka SP 6.5, SP 11.5
konzultační hodiny OP 3.2.6, SP 3.2
kopec SP 2.7
➤ koruna OP 4.1.6, SP 9.7, SP 11.4
koření SP 10.1.3
➤ kosmetika SP 7.3
➤ kostel SP 5.10
kostkovaný OP 5.1.10
➤ košile SP 9.4
koště SP 2.6
kotník SP 7.1
koupání zakázáno JF 2.10.1
koupat se – koupu se, koupeš se SP 3.1
➤ koupelna OP 5.1.12.4, SP 2.2
➤ koupit – koupím, koupíš OP 5.2.1, SP 2.1, SP 3.1, SP 9.2
➤ kouření zakázáno JF 2.10.1, SP 9.6
➤ kouřit – kouřím, kouříš SP 9.6
kousek OP 4.1.5, OP 4.2.1, OP 5.1.2.5
kov OP 5.1.12.5
kovový OP 5.1.12.5
kožený OP 5.1.12.5
krabíčka OP 5.1.2.5

krájet – krájím, krájíš SP 10.1.9
 krajina SP 2.7
 ➤ krásný OP 5.2.2.2, SP 1.15
 krát OP 4.1.7
 ➤ ...krát SP 7.4
 ➤ krátký OP 5.1.2.1.1, SP 1.15
 kráva SP 2.8
 ➤ kravata SP 9.4
 ➤ (kreditní) karta SP 9.7, SP 11.4
 ➤ krém SP 7.3
 kriminalita SP 6.6
 ➤ krk SP 7.1
 krosna SP 5.12
 křeček SP 2.8
 křehký OP 5.1.8
 ➤ křeslo SP 2.3
 křesťan SP 1.12
 křesťanka SP 1.12
 ➤ křestní jméno SP 1.1
 křičet – křičím, křičíš OP 5.1.5
 křižovatka SP 5.7
 ➤ který JF 1.4.2, OP 3.3.2, OP 8.1.5, OP 8.1.7
 kudy JF 1.4.2, OP 2.5.11, OP 8.3, SP 12.1
 ➤ kufr SP 5.12
 kuchař SP 1.10.2
 kuchařka SP 1.10.2
 ➤ kuchyně SP 2.2
 (kuchyňská) linka SP 2.3
 ➤ kupovat – kupuju, kupuješ OP 5.2.1, SP 2.1
 kurs SP 8.1, SP 11.4
 ➤ kuřáček SP 6.8
 ➤ kuřák SP 5.3, SP 6.8
 ➤ kuře SP 10.1.7
 ➤ kus OP 4.1.5, OP 4.2.1, OP 5.1.2.5
 kůže OP 5.1.12.5
 ➤ květen OP 3.2.3
 ➤ květina SP 2.9
 květovaný OP 5.1.10
 kyselý OP 5.1.6
 ➤ kytara SP 4.2
 kytky SP 2.9
 ➤ L (*velikost*) OP 5.1.2.1
 ➤ láhev OP 5.1.2.5
 ➤ lampa SP 2.3
 láska JF 4.8.1, OP 6.1.2
 látka (= textil) OP 5.1.12.5
 ➤ led OP 5.1.12.5
 ➤ leden OP 3.2.3
 ➤ lednička SP 2.3
 ledvinka SP 5.12

- lehátkový vůz SP 5.3
- lehký OP 5.1.2.3, OP 5.2.7
 - lék SP 7.5
 - lékárna SP 7.5
- lékárníčka SP 5.9
- lékař SP 1.10.2, SP 7.5
 - lékařka SP 1.10.2, SP 7.5
- lektor SP 1.10.2, SP 8.1
- lektorka SP 1.10.2, SP 8.1
- lépe/líp OP 5.1.12.1
 - lepší OP 5.2.2.1
 - les SP 2.7
- lesbička SP 1.6
- let OP 2.4.3.1, SP 5.2
 - letadlo SP 5.1.2, SP 5.2
 - letecky SP 6.3, SP 11.1
 - letenka SP 5.2
 - letět – letím letíš OP 2.4.1, OP 2.4.2, SP 5.2
 - letiště SP 5.2
 - léto OP 3.2.2
- letos OP 3.4
- levičák SP 6.5
- levný OP 5.2.1, SP 9.2
 - ležet – ležím, ležíš OP 2.1.2
 - líbit se – líbím se, líbíš se (mi/ti/vám) JF 2.12.3, OP 5.2.2.2, OP 6.1.2
 - lidé OP 8.5
 - limonáda SP 10.1.8
- lino SP 2.3
- linoleum SP 2.3
- líný SP 1.14
 - lístek SP 4.5
 - listopad OP 3.2.3
 - literatura SP 4.7
 - líto JF 2.12.6, JF 2.13.1, JF 4.9
 - litr (l) OP 4.1.5, OP 5.1.2.4, SP 11.9
 - loď SP 5.1.2, SP 5.4
- loket SP 7.1
- loni OP 3.4
- louka SP 2.7
- ložnice SP 2.2
- lůžkový vůz SP 5.3
- lyžařské boty SP 4.8
- lyžařské hole SP 4.8
- lyže SP 4.8
- lyžování SP 4.8
- lyžovat – lyžuju, lyžuješ OP 2.4.1, SP 4.8
 - lžice OP 5.1.2.5, SP 9.5
 - lžička SP 9.5
 - M (*velikost*) OP 5.1.2.1
 - magnetofon SP 4.4

mailovat – mailuju, mailuješ OP 6.2, SP 11.3

- malé pivo OP 5.1.2.5, SP 10.1.8

malíř SP 1.10.2, SP 4.6

malířka SP 1.10.2, SP 4.6

- málo OP 4.1.1, OP 4.2.1, OP 5.1.2.5
- malý (*o dětech*) OP 5.1.11.1
- malý OP 5.1.2.1, OP 5.1.2.1.3, OP 5.1.2.4, OP 5.1.2.6, SP 1.15

mám ... let OP 5.1.11.1

- máma SP 1.11

maminka SP 1.11

manažer SP 1.10.2

manažerka SP 1.10.2

mandarínka SP 10.1.2

- manžel SP 1.11, SP 6.1
- manželka SP 1.11, SP 6.1
- mapa SP 5.10, SP 12.1

margarín SP 10.1.5

- máslo SP 10.1.5
- maso SP 10.1.7
- maso (a) uzeniny SP 9.2
- materiál OP 5.1.12.5
- matka SP 1.11

maturita SP 8.3

maximálně OP 4.3.5

- med SP 10.1.5

mechanik SP 1.10.2, SP 11.8

- měkký OP 5.1.8

měna SP 11.4

- méně/míň než OP 4.3.4
- měnit – měním, měníš SP 11.4

menší OP 5.1.2.1

- menu SP 10.2

menza SP 3.2, SP 10.2

meruňka SP 10.1.2

měřit – měřím, měříš (*teplotu*) OP 5.1.2.7

měřit – měřím, měříš OP 5.1.2.1, SP 1.15

- měsíc OP 3.2.1, OP 5.1.11.1

měsíční SP 5.1.3

- město SP 1.2, SP 2.7

městský SP 2.7

metalíza OP 5.1.9

metr čtvereční OP 5.1.2.6

metr krychlový OP 5.1.2.4

- metr (m) OP 5.1.2.2

metrák OP 5.1.2.3

- metrem OP 2.4.2
- metro SP 5.1.2

mezi OP 2.2

mezinárodní SP 5.3

- míč SP 4.8

míček SP 4.8
 míchat – míchám, mícháš SP 10.1.9
 milenec SP 1.11, SP 6.1
 milenka SP 1.11, SP 6.1
 ➤ milimetr (mm) OP 5.1.2.2
 ➤ milovat – miluju, miluješ OP 6.1.2, SP 6.1
 ➤ milý JF 3.13.2.1, JF 4.5.3, JF 5.11.1, SP 1.14
 miminko OP 5.1.11.1.1
 ➤ mimo provoz OP 5.1.12.2, SP 11.2
 ➤ minerálka SP 10.1.8
 minimálně OP 4.3.5
 ministr SP 6.5
 ministryně SP 6.5
 ➤ minulý OP 3.4
 ➤ minus OP 4.1.7, OP 5.1.2.7
 ➤ minuta OP 3.2.1, OP 3.3.1
 ➤ mír SP 6.7
 mísa SP 9.5
 ➤ místenka SP 5.1.3
 místnost SP 2.2
 ➤ místo narození SP 1.4
 ➤ místo OP 5.1.2.4, OP 5.1.2.6, SP 4.5
 ➤ mít – mám, máš OP 1.1, OP 1.4, OP 3.7.1, OP 7.5, SP 7.4
 ➤ mít (u sebe) SP 6.6
 mít + *infinitiv* JF 2.8, JF 3.10
 ➤ mít dietu SP 7.4
 ➤ mít na sobě SP 9.4
 ➤ mít rád/ráda – mám rád/ráda, máš rád/ráda JF 2.12.3, OP 6.1.2, SP 4.2, SP 6.1
 mít radost – mám/máš radost JF 2.12.1, OP 6.1.2
 ➤ mít se – mám se, máš se JF 4.4.1, JF 4.2.2, JF 4.3.2, JF 5.10.9, JF 5.11.2, JF 5.11.8
 mladistvý OP 5.1.11.1.1
 ➤ mladší (než) OP 5.1.11.1
 ➤ mladý OP 5.1.11.1, SP 1.15
 ➤ mléko SP 10.1.3
 ➤ mlha OP 5.1.4, SP 14.1
 ➤ mluvit – mluvím, mluvíš JF 5.10.5, OP 6.2
 ➤ mluvit *jak* SP 13.1
 ➤ mnoho OP 4.2.1
 ➤ mobil SP 1.3, SP 11.2
 ➤ mobilní telefon SP 1.3, SP 11.2
 moc málo OP 4.3.6
 moc OP 4.1.1, OP 4.2.1, OP 5.2.8, OP 5.2.8
 mockrát JF 2.13.5, OP 3.14.6
 ➤ moct – můžu, můžeš JF 2.7, JF 2.10, JF 3.2, JF 3.10, JF 4.6.2, JF 5.9
 ➤ moderní OP 5.1.11.2, SP 4.6
 ➤ modrý OP 5.1.9, SP 1.15
 mokro OP 5.1.3, SP 14.1
 ➤ mokrý OP 5.1.3
 ➤ moment JF 5.2, JF 5.9, JF 5.10.6, OP 3.2.1
 monitor SP 4.3.4

morče SP 2.8
 ➤ moře SP 2.7
 ➤ most SP 5.7
 motocykl SP 5.6
 motor SP 11.8
 motorka SP 5.6
 mouka SP 10.1.3
 ➤ možná JF 2.6.4
 možný JF 2.7.1
 mrak SP 14.1
 ➤ mráz OP 5.1.2.7, SP 14.1
 mrkev SP 10.1.2
 mrtvý OP 5.1.12.1, SP 7.4
 mrzet – mrzí (to) + A JF 2.12.9, JF 2.13.1
 mrznout – mrzne *impers.* SP 14.1
 mrznout – mrznu, mrzneš OP 5.1.2.7
 ➤ můj/moje OP 7.5, OP 8.1.6
 ➤ muset – musím musíš JF 2.7.1, JF 2.8, JF 3.4
 muslim SP 1.12
 muslimka SP 1.12
 ➤ muzeum SP 4.6
 ➤ muzikál SP 4.5
 ➤ muž SP 1.6
 mužské SP 1.6
 ➤ my JF 1.1, OP 8.1.1
 myčka OP 5.1.12.4, SP 2.3, SP 11.9
 ➤ mýdlo SP 7.3
 ➤ myslet – myslím, myslíš – JF 2.6.2, JF 2.6.3, JF 2.6.5, JF 2.13.4, JF 5.3, JF 5.4, JF 5.5, JF 6.5, OP 6.1.1
 myš SP 4.3.4
 ➤ mýt – myju, myješ OP 5.1.12.4, SP 2.6
 ➤ mýt nádobí SP 2.6
 ➤ mýt se – myju se, myješ se OP 5.1.12.4, SP 3.1, SP 7.3
 ➤ mýt si – myju si, myješ si OP 5.1.12.4, SP 7.3
 mzda SP 3.3
 ➤ na OP 2.1.1
 ➤ na + A OP 2.5.2, OP 2.5.4, OP 3.8
 na dobírku SP 11.1
 ➤ na jaře OP 3.4
 na jih OP 2.1.3
 na jihu OP 2.1.3
 na kolej SP 1.3
 na konci OP 2.2
 na mateřské (dovolené) SP 1.10.1
 na neschopence SP 7.4
 ➤ na Nový rok OP 3.4
 ➤ na podzim OP 3.4
 na prodej SP 2.1
 na rohu OP 2.2, SP 5.7
 na řadě *viz* být na řadě

- na shledanou JF 4.2.2, JF 5.10.9
- na sever OP 2.1.3
- na severu OP 2.1.3
- na Silvestra OP 3.4
- na Vánoce OP 3.4
- na Velikonoce OP 3.4
- na východ OP 2.1.3
- na východě OP 2.1.3
- na začátku OP 2.2
- na západ OP 2.1.3
- na západě OP 2.1.3
- Na zdraví! JF 4.10, SP 6.2
- náboženství SP 1.12
- nábytek SP 2.3
- nad + I OP 2.2
- nad nulou OP 5.1.2.7
- (autobusové/vlakové) nádraží SP 1.10.3, SP 5.1.3
- nádrž SP 11.8
- nafta SP 5.7, SP 11.9
- nahlas OP 5.1.5
- nahoru OP 2.5.6
- nahoře OP 2.2
- nahrát – nahraju, nahraješ SP 4.3.3
- nahrávat – nahrávám, nahráváš SP 4.4
- nahustit (pneumatiky) – nahustím, nahustíš SP 11.9
- nájem SP 2.4
- nakonec OP 3.12
- nákup SP 9.2
- nakupovat – nakupuju, nakupuješ SP 3.1, SP 9.2
- naladit – naladím, naladíš SP 4.3.2
- nalevo OP 2.2
- nalíčit – nalíčím, nalíčíš SP 11.10
- náměstí SP 1.2
- nápad JF 3.1.1, JF 3.1.2.1, OP 6.1.1
- náplast SP 7.4
- nápodobně JF 4.11.2
- nápoj SP 10.1.1
- (nápojový) lístek SP 10.2
- napravo OP 2.2
- naproti OP 2.2
- například OP 7.7.4
- napsat – napíšu, napíšeš JF 6.9, OP 6.2
- narodit se – narodím se, narodíš se OP 1.5, SP 1.4
- národnost SP 1.8
- narozeniny JF 4.8.1, JF 5.11.4
- nástupiště SP 5.3
- nastupovat – nastupuju, nastupuješ OP 2.4.1, SP 5.1.1
- nastydlý SP 7.4
- náš/naše OP 7.5, OP 8.1.6
- natankovat – natankuju, natankuješ SP 11.9

- NATO SP 6.5
- natural SP 5.7
- návštěva SP 6.2
- navštívit – navštívím, navštívíš SP 5.10
- nazdar JF 4.3.1
- ne JF 1.5.1.2, JF 2.2, JF 2.10.3.2, JF 3.1.2.1, JF 5.3
- nealko SP 10.1.8
- nealkoholické pivo SP 10.1.8
- nealkoholický SP 10.1.8
- nebo JF 2.3, JF 3.6, OP 7.7.2
- něco JF 4.12, OP 8.1.8
- neděle OP 3.2.4
- nehoda SP 5.9
- nechat – nechám, necháš JF 2.10.4, JF 5.10.7
- nějaký OP 8.1.8
- nejdříve OP 3.12
- nejhorší OP 5.2.2.1
- nejlepší JF 4.8.1, JF 5.11.4, OP 5.2.2.1
- nejrychleji SP 12.1
- někam OP 2.5.1, OP 8.3
- někde OP 2.1.1, OP 8.3
- někdo OP 8.1.8
- někdy OP 3.4, OP 3.14.7, OP 8.3
- několik OP 4.1.1, OP 8.2
- několikrát OP 3.14.6
- některý OP 8.1.8
- nekuřačka SP 6.8
- nekuřák SP 5.3, SP 6.8
- němčina SP 13.1
- Německo SP 1.8, SP 5.10
- německy SP 13.1
- německý SP 1.8
- nemoc SP 7.4
- nemocnice SP 1.10.3, SP 7.5
- nemocný OP 5.1.12.1, SP 7.4
- nemocit JF 2.7.1, JF 2.10.1, JF 3.1.2.2, JF 3.3.2
- nemoderní OP 5.1.11.2
- nemuset JF 2.7.1
- němý SP 4.3.3
- není zač JF 2.13.6
- neperlivý SP 10.1.8
- neplatný SP 5.15
- nepořádek OP 5.1.12.4
- nerozhodně SP 4.8
- nervózní OP 6.1.2
- nesmět JF 2.10.1, JF 2.10.4
- nesnášet – nesnáším, nesnášíš OP 6.1.2, SP 6.1
- nést – nesu, neseš OP 2.6.2
- nešťastný OP 6.1.2
- nevhodný OP 5.2.3

nevinný SP 6.6
nevlastní SP 1.11
nezaměstnanost SP 6.8
nezaměstnaný SP 6.8, SP 1.10.1
nezařizený SP 2.1
než OP 4.3.1
nežít – nežiju, nežiješ OP 5.1.12.1
➤ nic JF 2.12.11.3, OP 4.1.1, OP 4.2.1
➤ nic moc JF 2.12.2, JF 4.4.3, OP 5.2.2.1
➤ nikam OP 2.5.1, OP 8.3
➤ nikde OP 2.1.1, OP 8.3
➤ nikdo OP 4.1.1
➤ nikdy OP 3.4, OP 3.14.9, OP 8.3
➤ nízký OP 5.1.2.1.3, OP 5.1.2.7, SP 3.3
no JF 1.5.1.1, JF 2.1, JF 2.10.3.1, JF 3.1.2.1, JF 3.3.1, JF 5.7
no jo JF 2.12.2
no tak JF 3.8
➤ noc JF 4.2.2, OP 3.2.1, OP 3.2.5
➤ noha SP 7.1
normálně OP 3.14.5
normální OP 5.2.6
➤ nos SP 7.1
➤ nosit – nosím, nosíš SP 9.4
novinář SP 1.10.2
novinářka SP 1.10.2
➤ noviny SP 4.3.1
➤ nový JF 4.8.3, OP 5.1.11.2
➤ Nový rok JF 4.8.3, JF 5.11.5, OP 3.2.7
➤ nula OP 5.1.2.7
nutný JF 2.8
➤ nůž SP 9.5
nůžky na nehty SP 7.3
o dovolené OP 3.4
o moc OP 4.3.2
o prázdninách OP 3.4
➤ o půlnoci OP 3.4
o Vánocích OP 3.4
o Velikonocích OP 3.4
➤ o víkendu OP 3.4
➤ oba/obě OP 4.1.1
➤ obálka SP 6.3
občanská válka SP 6.7
➤ občas OP 3.14.7
➤ obec SP 1.2
➤ oběd SP 10.1.1
➤ obědvat – obědvám, obědváš SP 10.1.1
obézni SP 1.15
➤ obchod SP 1.10.3, SP 9.1
obchodní centrum SP 9.1
➤ obchodní dům SP 9.1

- objednat se – objednáám se, objednáš se SP 7.5
- objížďka SP 5.7
- oblek SP 9.4
- oblékat se – oblékám se, oblékáš se SP 3.1, SP 9.4
- oblékat si – oblékám si, oblékáš si SP 9.4
- obléknout se – obléknu se, oblékneš se SP 3.1, SP 9.4
- obléknout si – obléknu si, oblékneš si SP 9.4
- obraz SP 4.6
- obrázek SP 4.3.1
- obsazeno OP 5.1.12.3, SP 11.2
- obsazený SP 5.11
- obuv SP 9.2
- obvaz SP 7.4
- obvykle OP 3.14.5
- obyčejně SP 6.3, SP 11.1
- obyčejný OP 5.2.6
- obývací pokoj SP 2.2
- ocet SP 10.1.3
- oči SP 1.15, SP 7.1
- očkování SP 5.10, SP 5.15
- oční lékař/lékařka SP 7.5
- od kolika hodin OP 3.7.2
- od/ode OP 2.5.2, OP 2.5.9, OP 3.7.2, OP 3.8
- odejít – odejdu, odejdeš OP 2.4.1, OP 2.5.2
- oděvy SP 9.2
- odjet – odjedu, odjedeš OP 2.4.1, OP 2.5.2
- odjezd OP 2.4.3.1, SP 5.1.3
- odjíždět – odjíždím, odjíždíš SP 5.1.3
- odkdy OP 3.7.2, OP 8.3
- odkud JF 1.4.2, OP 2.5.9, OP 2.5.10, OP 8.3
- odlet OP 2.4.3.1, SP 5.2
- odletět – odletím, odletíš OP 2.4.1, SP 5.3
- odložen SP 5.2
- odložit si – odložím si, odložíš si JF 4.12
- odnést – odnesu, odneseš OP 2.6.2
- odpadkový koš SP 2.6
- odpočívát – odpočívám, odpočíváš SP 3.1, SP 4.1, SP 7.2
- odpoledne JF 4.2.1, OP 3.2.5
- odpověď OP 6.2
- odtáhnout (auto) – odtáhnu, odtáhneš SP 5.7
- odvést – odvedu, odvedeš OP 2.6.2
- odvézt – odvezu, odvezeš OP 2.6.2
- ohlásit – ohlásím, ohlásíš SP 11.5
- oholit (vousy) – oholím, oholíš SP 11.10
- ohřát – ohřeju, ohřeješ SP 10.1.9
- okamžik OP 3.2.1
- okno SP 2.2
- oko SP 7.1
- okolí SP 2.7
- olej SP 10.1.3, SP 11.9

- omáčka SP 10.1.4.1
- omeleta SP 10.1.4.1
- omyl JF 5.10.11
- on JF 1.1, OP 8.1.2
- ona JF 1.1, OP 8.1.2
- oni JF 1.1, OP 8.1.2, OP 8.5
- ono JF 1.1, OP 8.1.2
- ony OP 8.1.2
- opakovat – opakuju, opakuješ JF 5.8, JF 6.2, JF 6.3, SP 13.1
- opatrně JF 3.7
- opékané brambory SP 10.1.4.2
- opera SP 4.5
- operace SP 7.4
- operátor SP 1.3
- opereta SP 4.5
- operovat – operuju, operuješ SP 7.4
- opilý SP 6.6
- opravdu JF 2.6.5, JF 2.6.6, JF 2.12.8
- opravit – opravím, opravíš OP 5.1.12.2, SP 11.8, SP 11.10
- opravna obuvi SP 11.10
- opravovat – opravuju, opravuješ SP 1.10.4, SP 11.8
- optimista SP 1.14
- optimistka SP 1.14
- oranžový OP 5.1.9
- ordinace SP 7.5
- ordinační hodiny OP 3.2.6, SP 3.2
- orchestr SP 4.5
- ořech SP 10.1.2
- osobák SP 5.3
- osobní vlak SP 5.3
- ostříhat (vlasy) – ostříhám, ostříháš SP 11.10
- ošetření SP 7.5
- ošklivo SP 14.1
- ošklivý OP 5.2.2.2, SP 1.15
- otázka OP 6.2
- otec SP 1.11
- otevřeno OP 5.1.12.3, SP 4.6
- otevřený SP 1.14
- otevřít – otevřu, otevřeš SP 4.3.4
- otevřít účet SP 11.4
- otvírací doba SP 4.6
- otvírák SP 9.5
- otvírat – otvírám, otvíráš OP 5.1.12.3
- ovoce a zelenina SP 9.2
- ovoce SP 10.1.2
- ovocný SP 10.1.8
- P.O.Box SP 11.1
- pacient SP 7.5
- pacientka SP 7.5
- padat – padám, padáš OP 2.4.1

- pak JF 5.6, OP 3.4, OP 3.11, OP 3.12
- palačinka SP 10.1.6
- pamatovat si – pamatuju si, pamatuješ si JF 2.5, OP 6.1.1
- pan JF 4.5.3, JF 5.1.1, JF 5.11.1, SP 1.1
- pánev SP 9.5
- paní JF 4.5, JF 5.1.1, JF 5.11.1, SP 1.1
- papír OP 5.1.12.5, SP 6.3
- papírový OP 5.1.12.5
- paprika SP 10.1.2
- pár OP 4.1.1
- pardon JF 2.13.1, JF 4.1, JF 5.1.2, JF 6.1
- párek SP 10.1.7
- parkety SP 2.3
- parkování zakázáno JF 2.10.1
- parkovat – parkuju, parkuješ SP 5.7
- parkoviště SP 5.7
- parlament SP 6.5
- partner SP 1.11, SP 6.1
- partnerka SP 1.11, SP 6.1
- party SP 6.2
- pas SP 5.10, SP 5.13, SP 5.15
- pasivní SP 1.14
- pasová kontrola SP 5.13
- pasta (na zuby) SP 7.3
- paštika SP 10.1.7
- pátek OP 3.2.4
- patro SP 2.2
- péct – peču, pečeš SP 10.1.9
- pečivo SP 10.1.5
- pekařství SP 9.2
- pěkně SP 14.1
- pěna na holení SP 7.3
- peněženka SP 5.12, SP 9.4
- peníze SP 3.3, SP 9.7
- penzion SP 5.11
- pepř SP 10.1.3
- perlivý SP 10.1.8
- pero SP 6.3
- peřina SP 2.3
- pes SP 2.8
- pesimista SP 1.14
- pesimistka SP 1.14
- pěstovat – pěstuju, pěstuješ SP 4.2
- pěší zóna SP 5.7
- pěšky OP 2.4.2, SP 5.6
- pět OP 4.1.6
- petržel SP 10.1.2
- pevná linka SP 1.3
- pevný OP 5.1.8
- PF JF 5.11.5

- píseň SP 4.4
- písnička SP 4.4
- pít – piju, piješ JF 4.12, SP 10.1.1
- pití JF 4.12, SP 10.1.1, SP 10.2
- pivo SP 10.1.8
- pizza SP 10.1.4.1
- pláč OP 6.1.2
- plakat – pláču, pláčeš OP 6.1.2
- plán JF 2.9.2, SP 12.1
- plast OP 5.1.12.5
- plastový OP 5.1.12.5
- plat SP 3.3
- (platební) karta SP 9.7, SP 11.4
- platit – platím, platíš SP 2.4, SP 5.9, SP 9.7, SP 10.2
- platný SP 5.15
- plavání SP 4.8
- plavat – plavu, plaveš OP 2.4.1, SP 4.8
- plavba OP 2.4.3.1, SP 5.4
- plavec OP 2.4.3.2
- plavky SP 4.8, SP 9.4
- plavkyně OP 2.4.3.2
- plech OP 5.1.12.5
- plechový OP 5.1.12.5
- ples SP 4.5
- pleš SP 1.15
- pleťové mléko SP 7.3
- plíce SP 7.1
- plná penze SP 5.11
- plnoštíhlý OP 5.1.2.1.4, SP 1.15
- plný OP 5.1.12.7, SP 11.9
- plný úvazek SP 3.2
- plus OP 4.1.7, OP 5.1.2.7
- plyn OP 5.1.12.5, SP 2.5, SP 5.7
- plynový SP 2.5
- pneumatika SP 11.8
- po OP 2.5.11
- počasí SP 14.1
- počítač SP 2.3, SP 4.3.4
- počítačový SP 4.3.4
- počítat – počítám, počítáš OP 4.1.7
- pod + *I* OP 2.2
- pod nulou OP 5.1.2.7
- podepsat se – podepíšu se, podepíšeš se SP 1.1
- podchod OP 2.4.3.1
- podjezd OP 2.4.3.1
- podlaha SP 2.2
- podnájem SP 2.1
- podnebí SP 14.1
- podnikatel SP 1.10.2
- podnikatelka SP 1.10.2

- podobně OP 7.4
- podobný OP 7.4
- podpis SP 1.1
- podpora v nezaměstnanosti SP 3.3
- podzim OP 3.2.2
- poezie SP 4.7
- pohádka SP 4.3.3
- pohlaví SP 1.6
- pohled JF 5.11.2, SP 6.3
- pohlednice SP 6.3
- pohotovost SP 7.5
- pohyb OP 2.4.3.1
- pohybovat – pohybuju, pohybuješ OP 2.6.1
- pochybovat – pochybuju, pochybuješ JF 2.6.2
- pojd'/pojd'me/pojďte JF 3.1.1
- pojištění SP 3.3, SP 5.10, SP 5.15
- pojištěný SP 7.6
- pokladna SP 4.5, SP 5.1.3
- pokoj SP 2.1, SP 2.2, SP 5.11
- pokračovat – pokračuju, pokračuješ OP 3.13.2
- pokuta SP 5.9
- pole SP 2.7
- poledne JF 4.2.1, OP 3.2.5
- polévka SP 10.1.4.1
- policejní stanice SP 11.5
- policie SP 6.6, SP 11.5
- policista SP 1.10.2, SP 5.9, SP 6.6, SP 11.5
- policistka SP 1.10.2, SP 5.9, SP 6.6, SP 11.5
- poliklinika SP 7.5
- politický SP 6.5
- politička SP 1.10.2, SP 6.5
- politik SP 1.10.2, SP 6.5
- politika SP 6.5
- polojasno SP 14.1
- polopenze SP 5.11
- poloprázdný OP 5.1.12.7
- poloviční úvazek SP 3.2
- polštář SP 2.3
- pomalu JF 5.8, JF 6.12, OP 2.4.4, OP 3.6
- pomalý OP 3.6
- pomeranč SP 10.1.2
- pomoc! JF 3.12
- pomoci – pomůžu, pomůžeš JF 3.12, JF 3.13.1
- pondělí OP 3.2.4
- ponožky SP 9.4
- pop SP 4.4
- popový SP 4.4
- popelník SP 9.6
- poplatek SP 11.4
- porcelán OP 5.1.12.5

porcelánový OP 5.1.12.5
portugalština SP 13.1
➤ porucha OP 5.1.12.2, SP 11.8
pořád OP 3.13.2, OP 3.14.2
pořad SP 4.3.2, SP 4.3.3
➤ pořádek OP 5.1.12.4
pořadí JF 5.10.10
posadit se – posadím se, posadíš se JF 4.12
➤ poschodí SP 2.2
posílat – posílám, posíláš JF 5.11.2
poslanec SP 1.10.2
poslankyně SP 1.10.2
➤ poslat – pošlu, pošleš OP 2.6.2, SP 4.3.4, SP 6.3, SP 11.1
➤ poslední OP 4.1.2
➤ poslouchat – poslouchám, posloucháš SP 4.3.2, SP 4.4, SP 4.5
➤ postel SP 2.3
➤ pošta SP 1.10.3, SP 6.3, SP 11.1
pošťáčka SP 11.1
pošťák SP 11.1
poštovní poukázka SP 11.1
poštovní přihrádka SP 1.2, SP 11.1
poštovní schránka SP 11.1
poštovní směrovací číslo SP 1.2
poštovní SP 11.1
potichu OP 5.1.5
potkat se – potkám se, potkáš se
potok SP 2.7
➤ potom JF 5.6, OP 3.4, OP 3.8, OP 3.12, OP 8.3
➤ potraviny SP 9.2
➤ potřebovat – potřebuju, potřebuješ SP 9.2
povlečení SP 2.3
povolání SP 1.10.1
➤ pozdě OP 3.5, OP 3.7.4
➤ později JF 3.15.2.2, JF 5.10.7, JF 5.10.8, OP 3.4
pozdrav JF 5.11.2
pozdravovat – pozdravuju, pozdravuješ JF 5.11.3
pozítří OP 3.4
➤ pozor! JF 3.7
➤ pozvat – pozvu, pozveš SP 6.2
➤ práce SP 1.10.1
➤ pracovat – pracuju, pracuješ SP 1.10.1, SP 3.1, SP 3.2
➤ pracovat *jako* SP 1.10.1, SP 1.10.4
➤ pracovat *kde* SP 1.10.4
pracovitý SP 1.14
pracovní den OP 3.2.6
pracovní doba OP 3.2.6, SP 3.2
➤ pračka OP 5.1.12.4, SP 2.3
prádelna OP 5.1.12.4, SP 11.10
prádlo SP 11.10
prarodiče SP 1.11

prase SP 2.8
 prášek SP 7.5
 prát – peru, pereš OP 5.1.12.4
 ➤ pravda JF 2.1.1, OP 5.2.3
 právě OP 4.3.4
 pravičák SP 6.5
 pravidelně OP 3.14.3
 ➤ právnička SP 1.10.2, SP 6.6
 ➤ právník SP 1.10.2, SP 6.6
 pravoslavná SP 1.12
 pravoslavný SP 1.12
 pravý OP 5.1.12.6
 ➤ prázdniny OP 3.2.6, SP 3.2, SP 4.1
 ➤ prázdňý OP 5.1.12.7, SP 11.9
 premiér SP 6.5
 premiérka SP 6.5
 prezident SP 6.5
 prezidentka SP 6.5
 prima JF 2.12.1, JF 3.1.2.1, JF 4.4.2, OP 5.2.2.1
 pro (být pro) JF 3.16
 ➤ problém OP 5.2.7, OP 8.5
 procento OP 4.1.7
 ➤ proclít – proclím, proclíš SP 5.13
 ➤ proč JF 1.4.2, OP 7.8.1, OP 7.8.2
 proč ne JF 3.1.2.1
 ➤ prodat – prodám prodáš OP 5.2.1
 ➤ prodavač SP 1.10.2, SP 9.2
 ➤ prodavačka SP 1.10.2, SP 9.2
 ➤ prodávat – prodávám, prodáváš OP 5.2.1, SP 1.10.4
 profesor SP 8.1
 profesorka SP 8.1
 ➤ program SP 4.3.1, SP 4.3.3, SP 4.5
 programátor SP 1.10.2
 programátorka SP 1.10.2
 prohlídka SP 7.5
 prohrát – prohraju, prohraješ OP 5.2.4, SP 4.8
 ➤ procházka SP 4.1
 ➤ promiň/promiňte JF 2.13.1, JF 3.3.2, JF 4.1, JF 5.1.2, JF 5.3, JF 5.9
 pronajmout si – pronajmu si, pronajmeš si SP 2.1
 ➤ prosím + A JF 3.15.1, JF 5.10.5
 ➤ prosím JF 2.13.6, JF 5.10.1.1
 ➤ prosím tě/vás OP 6.2
 ➤ Prosím? JF 5.8, JF 5.10.1.2, JF 6.1, JF 6.3, SP 9.2
 ➤ prosinec OP 3.2.3
 prosit – prosím, prosíš + A JF 2.11.2, JF 3.2, JF 5.1.2
 prostěradlo SP 2.3
 prostitut SP 6.8
 prostitutka SP 6.8
 prošlý OP 5.1.12.2
 protestant SP 1.12

protestantka SP 1.12
 protože OP 7.8.1
 proud SP 2.5
 ➤ próza SP 4.7
 prsa SP 7.1
 ➤ prst SP 7.1
 ➤ pršet – prší *impers.* SP 14.1
 pruhovaný OP 5.1.10
 průmysl SP 2.7
 průvodce (*kniha*) SP 5.10
 průvodce SP 1.10.2, SP 5.10
 průvodčí SP 1.10.2
 průvodkyně SP 1.10.2, SP 5.10
 prý JF 2.6.7
 ➤ pryč JF 3.7, OP 1.3.2, OP 2.1.1, OP 2.5.2, OP 5.1.12.3
 přát – přeju, přeješ JF 2.11.1, JF 4.8.1, JF 5.11.4
 ➤ přát si – přeju si, přeješ si JF 2.11.2, JF 2.11.2.1, SP 9.2, SP 10.2
 před + I OP 2.2, OP 3.4
 před + A OP 2.5.5
 předat – předám, předáš JF 5.10.6
 předevčirem OP 3.4
 předmět SP 8.2
 předpověď počasí SP 14.1
 předprodej SP 4.5
 představení SP 4.5
 ➤ představit – představím, představíš JF 4.6.1
 předtím OP 3.4, OP 8.3
 předvolba SP 1.3
 přehánka SP 14.1
 přechod OP 2.4.3.1
 ➤ přechodné bydliště SP 1.2
 přejezd OP 2.4.3.1
 překladatel SP 1.10.2
 překladatelka SP 1.10.2
 překvapení JF 2.12.7
 přeložit – přeložím, přeložíš SP 13.1
 přepážka SP 11.1
 přepojit – přepojím, přepojíš JF 5.10.6
 přes OP 2.5.11
 přesně OP 3.5, OP 4.3.4
 přestat – přestanu, přestaneš JF 2.10.4, OP 3.13.3
 ➤ přestávka SP 3.2, SP 4.5
 ➤ přestupovat – přestupuju, přestupuješ OP 2.4.1, SP 5.1.1
 převlékat se – převlékám se, převlékáš se SP 9.4
 převléknout se – převléknu se, převlékneš se SP 9.4
 příbor SP 9.5
 příbuzný SP 1.11
 ➤ příchod k vlakům SP 5.1.3
 příjem SP 3.3
 ➤ přijet – přijedu, přijedeš OP 2.4.1, OP 2.5.2, SP 6.2

- příjezd OP 2.4.3.1, SP 5.1.3
- přijímací zkouška SP 8.3
- přijít – přijdu, přijdeš OP 2.4.1, OP 2.5.2, SP 3.1, SP 6.2
- příjmení SP 1.1
- přilet OP 2.4.3.1, SP 5.2
- přiletět – přiletím, přiletíš OP 2.4.1, SP 5.3
- příliš OP 5.2.8
- příliš málo OP 4.3.6
- příliš mnoho OP 4.3.6
- přinést – přinesu, přineseš OP 2.6.2
- příplatek SP 5.1.3
- připojení SP 4.3.4
- příroda SP 2.7
- přírodní OP 5.1.12.6
- příspěvek SP 3.3
- přistýlka SP 5.11
- příští OP 3.4, SP 5.1.3
- přítel SP 1.11, SP 6.1
- přítelkyně SP 6.1
- přivést – přivezu, přivezeš OP 2.6.2
- přízemí SP 2.2, SP 4.5
- psát – píšu, píšeš JF 6.6, JF 6.8, OP 6.2, SP 4.7, SP 6.3
- psát *jak* SP 13.1
- psát se – píše se (to) *impers.* SP 1.1
- psát si (s) – píšu si, píšeš si SP 6.3
- PSC SP 1.2
- pst OP 5.1.5
- psychiatr SP 7.5
- psycholog SP 7.5
- psychologický SP 4.7
- pták SP 2.8
- ptát se – ptám se, ptáš se OP 6.2
- půda SP 2.2
- půjčit si – půjčím si, půjčíš si SP 4.3.3, SP 4.7, SP 11.4
- půjčovna automobilů SP 5.6
- půl OP 3.2.1, OP 3.3.1, OP 4.1.5, OP 5.1.2.4
- půlka OP 4.1.5
- půlnoc OP 3.2.5
- puntíkováný OP 5.1.10
- pustit – pustím, pustíš SP 2.5
- pustit si – pustím si, pustíš si SP 4.4
- rád/ráda JF 2.12.1, JF 3.13.2.1, OP 6.1.2, SP 4.2
- raději JF 3.11, JF 3.13.2.2
- rádio SP 2.3, SP 4.3.2
- radost JF 2.12.1, OP 6.1.2
- radši JF 3.11, JF 3.13.2.2
- rajče SP 10.1.2
- raketa SP 4.8
- rameno SP 7.1
- rána SP 7.4

- ráno JF 4.2.1, OP 3.2.5
- realista SP 1.14
- realistka SP 1.14
- recepce SP 5.11
- recept (na léky) SP 7.5
- redaktor SP 1.10.2
- redaktorka SP 1.10.2
- reklama SP 4.3.1
- relaxovat – relaxuju, relaxuješ SP 3.1, SP 4.1
- remíza SP 4.8
- rentgen SP 7.5
- restaurace SP 1.10.3, SP 10.2
- rezervace SP 5.1.3, SP 5.11
- rezervovat (si) – rezervuju, rezervuješ SP 4.5, SP 5.11
- rock SP 4.4
- rockový SP 4.4
- rodiče SP 1.11
- rodina SP 1.11
- rodinný stav SP 1.6
- rodné číslo SP 1.4
- rodné příjmení SP 1.1
- roh OP 2.2
- rohlík SP 10.1.5
- rok JF 4.8.3, OP 3.2.1
- rok/roky/let OP 5.1.11.1
- román SP 4.7
- romantický SP 4.7
- rovina SP 2.7
- rovně OP 2.5.5, SP 12.1
- rozbít – rozbiju, rozbiješ OP 5.1.12.2
- rozbít se – rozbiju, rozbiješ OP 5.1.12.2
- rozbitý OP 5.1.12.2, SP 11.8
- rozená SP 1.1
- rozhlas SP 4.3.2
- rozumět – rozumím, rozumíš JF 5.7, JF 5.8, JF 6.1, JF 6.14, OP 6.1.1
- rozumět *jak* SP 13.1
- rozvedený SP 1.6
- ručník SP 7.3
- ruka SP 7.1
- rukavice SP 9.4
- Rusko SP 5.10
- rusky SP 13.1
- ruština SP 13.1
- růže SP 2.9
- růžový OP 5.1.9
- ryba SP 2.8, SP 10.1.7
- rybník SP 2.7
- rychle OP 2.4.4, OP 3.6, SP 12.1
- rychlík SP 5.3
- rychlíkem OP 2.4.2

rychloobvaz SP 7.4
 ➤ rychlý OP 3.6
 ➤ rýma SP 7.4
 ➤ rýže SP 10.1.4.2
 ➤ řada SP 4.5
 ředitel SP 1.10.2
 ředitelka SP 1.10.2
 ➤ řeka SP 2.7
 ➤ říct – řeknu, řekneš JF 1.2.2, JF 5.2, OP 6.2
 řidič OP 2.4.3.2, SP 1.10.2, SP 5.8
 řidičák SP 5.9
 řidička OP 2.4.3.2, SP 1.10.2, SP 5.8
 ➤ řidičský průkaz SP 5.9
 řídit – řídím, řídíš SP 5.6
 ➤ říjen OP 3.2.3
 ➤ říkat – říkám, říkáš JF 1.2.2, JF 5.5, OP 6.2
 ➤ řízek SP 10.1.4.1
 řízení SP 11.8
 ➤ S (*velikost*) OP 5.1.2.1
 ➤ s titulky SP 4.3.3
 sáček OP 5.1.2.5
 sádra SP 7.4
 ➤ salám SP 10.1.7
 ➤ salát SP 10.1.2, SP 10.1.5
 ➤ sám OP 7.6
 ➤ samoobsluha SP 9.1, SP 10.2
 samozřejmě JF 2.10.3.1
 ➤ sanitka SP 7.5
 sbírat – sbírám, sbíráš SP 4.2
 sci-fi SP 4.7
 se OP 7.3, OP 8.1.3
 se snídání SP 5.11
 sedadlo SP 4.5
 ➤ sedět – sedím sedíš OP 2.1.2
 sedmička (*vína*) OP 5.1.2.4
 ➤ sejít se – sejdu se, sejdeš se SP 6.2
 sekretářka SP 1.10.2
 ➤ sekunda OP 3.2.1, OP 3.3.1
 ➤ sem OP 2.5.2, OP 8.3
 sem tam OP 3.14.7
 semafor SP 5.7
 semestr OP 3.2.6
 senát SP 6.5
 senátor SP 6.5
 senátorka SP 6.5
 ➤ seriál SP 4.3.3
 servírka SP 10.2
 servis SP 5.7
 ➤ sestra SP 1.11
 ➤ sestra (*zdravotní*) SP 1.10.2, SP 7.5

sestřenice SP 1.11
 ➤ sever OP 2.1.3
 ➤ severní OP 2.1.3
 ➤ schody SP 2.2
 signál JF 5.10.10
 ➤ silnice SP 5.7
 ➤ silný OP 5.1.2.1.4, SP 1.15
 ➤ Silvestr OP 3.2.7
 síť SP 4.8
 skanzen SP 5.10
 skleněný OP 5.1.12.5
 ➤ sklenice OP 5.1.2.5, SP 9.5
 sklep SP 2.2
 sklo OP 5.1.12.5
 skopové SP 10.1.7
 skoro OP 3.14.8, OP 4.3.4
 ➤ skříň SP 2.3
 skříňka SP 2.3
 skupina SP 4.5
 ➤ sladký OP 5.1.6
 ➤ slaný OP 5.1.6
 ➤ slečna JF 4.5, JF 5.1.1, JF 5.11.1, SP 1.1
 slepice SP 2.8
 ➤ sleva OP 5.2.1, SP 9.2
 slovník SP 13.1
 slovo SP 11.1, SP 13.1
 složenka SP 11.1
 složka SP 4.3.4
 ➤ slunce SP 14.1
 ➤ slyšet – slyším, slyšíš JF 5.10.4.1, OP 5.1.5
 smát se – směju se, směješ se OP 6.1.2
 smazat – smažu, smažeš SP 4.3.3
 ➤ smažený sýr SP 10.1.4.1
 smažit – smažím, smažíš SP 10.1.9
 směnárna SP 11.4
 smět – smím, smíš JF 2.10
 smeták SP 2.6
 smetana SP 10.1.3
 smích OP 6.1.2
 smrdět – smrdím, smrdíš OP 5.1.7
 ➤ sms OP 6.2, SP 6.3
 smůla OP 5.2.4
 smutek OP 6.1.2
 ➤ smutný OP 6.1.2, SP 1.14
 ➤ sněžit – sněží *impers.* SP 14.1
 ➤ snídaně SP 10.1.1
 ➤ snídat – snídám, snídáš SP 10.1.1
 ➤ sníh SP 14.1
 ➤ sobota OP 3.2.4
 sociální dávka SP 3.3

sociální demokracie SP 6.4
sociální pojištění SP 3.3
socha SP 4.6
sochař SP 1.10.2, SP 4.6
sochařka SP 1.10.2, SP 4.6
sólista SP 4.5
sólistka SP 4.5
sotva JF 2.6.2
soubor SP 4.3.4
➤ souhlasit – souhlasím, souhlasíš JF 2.1, JF 2.3, JF 3.16, JF 5.5, OP 5.2.3
➤ soused SP 6.1
➤ sousedka SP 6.1
➤ spát – spím, spíš SP 3.1, SP 5.11, SP 7.2
speciál SP 5.7
➤ specializace SP 8.3
speciální OP 5.2.6
spěchat – spěchám, spěcháš OP 2.4.1
spěšňák SP 5.3
spěšný vlak SP 5.3
spisovatel SP 1.10.2, SP 4.7
spisovatelka SP 1.10.2, SP 4.7
spočítat – spočítám, spočítáš OP 4.1.7
spodní prádlo SP 9.4
Spojené státy (americké) SP 1.8, SP 5.10
spojení SP 5.1.3
spojit – spojím, spojíš JF 5.10.6
spokojený JF 2.12.4
spolu OP 7.6
spolužačka SP 6.1
spolužák SP 6.1
sporák SP 2.3
sport SP 4.8
➤ sportovat – sportuju, sportuješ SP 4.2, SP 4.8
sportovní boty SP 4.8
spousta OP 4.2.1
správce SP 2.1
správně OP 5.2.3, SP 13.1
správný OP 5.2.3, SP 13.1
sprcha SP 2.3
sprchovat se – sprchuju se, sprchuješ se OP 5.1.12.4, SP 3.1
sprchový gel SP 7.3
sprchový kout SP 2.3
spropitné SP 9.7, SP 10.2
SPZ SP 5.9
➤ srdce SP 7.1
➤ srpen OP 3.2.3
➤ SŠ SP 8.1
➤ stadion SP 4.8
stan SP 5.11
stánek SP 9.1

stanice LPG SP 5.7

- stanice SP 4.3.2, SP 4.3.3, SP 5.1.3
- starší (než) OP 5.1.11.1
- starý OP 5.1.11.1, OP 5.1.11.2, SP 1.15, SP 4.6
- stát *kolik* – stojí (to) *impers.* OP 5.2.1, SP 2.4, SP 9.7
- stát – stojím, stojíš OP 2.1.2
- stát se – stane se *impers.* JF 1.4.2, JF 2.13.2, OP 1.2
- stát SP 1.2, SP 6.5, SP 5.10

státní poznávací značka SP 5.9

- státní příslušnost SP 1.6
- (státní) svátek OP 3.2.6, SP 3.2

státní zkouška SP 8.3

stav SP 1.6

stávka SP 3.2

- stěhovat se – stěhuju se, stěhuješ se SP 2.1
- stejně OP 7.4
- stejný OP 7.4

stěna SP 2.2

stihnout – stihnu, stihneš SP 5.1.1

stipendium SP 3.3

- sto OP 4.1.1

stoupat – stoupám, stoupáš OP 2.5.6

strach JF 2.12.11, OP 6.1.2

- strana SP 4.3.1, SP 6.5

strom SP 2.9

strop SP 2.2

strýc SP 1.11

- středa OP 3.2.4

střední škola SP 8.1

středoškolské SP 8.1

- stříbrný OP 5.1.9, OP 5.1.12.5
- stříbro OP 5.1.12.5
- student SP 1.10.2, SP 8.1
- studentka SP 1.10.2, SP 8.1
- studený OP 5.1.2.7, SP 2.5
- studovat – studuju, studuješ SP 1.10.4, SP 8.1
- Stůj/Stůjte! SP 5.6
- stůl SP 2.3
- stupeň (Celsia) OP 5.1.2.7

sucho OP 5.1.3, SP 14.1

- suchý OP 5.1.3
- sukně SP 9.4
- sůl SP 10.1.3

sundat si – sundám si, sundáš si SP 9.4

sundávat si – sundávám si, sundáváš si SP 9.4

super JF 2.12.1, SP 5.7

- supermarket SP 9.1
- sušenka SP 10.1.6

suterén SP 2.2

- svačina SP 10.1.1

svátek JF 4.8.1, JF 5.11.4, SP 3.2
světlo- OP 5.1.9
světlé pivo SP 10.1.8
➤ světlo OP 5.1.4, SP 2.3, SP 11.8
➤ světly OP 5.1.9, SP 1.15
➤ svetr SP 9.4
➤ svítit – svítí *impers.* SP 14.1
➤ svlékat se – svlékám se, svlékáš se SP 3.1, SP 9.4
➤ svléknout se – svléknu se, svlékneš se SP 3.1, SP 9.4
➤ svobodný SP 1.6
➤ svůj/svoje OP 7.5, OP 8.1.6
sympatický SP 1.14, SP 6.1
➤ syn SP 1.11
➤ sýr SP 10.1.5
šála SP 9.4
➤ šálek OP 5.1.2.5, SP 9.5
➤ šampon SP 7.3
➤ šatna SP 4.5
➤ šaty SP 9.4
➤ šedivý OP 5.1.9, SP 1.15
➤ šedý OP 5.1.9
➤ šek SP 9.7, SP 11.4
➤ šekem SP 9.7
široký OP 5.1.2.1.2
➤ škoda JF 2.12.6, JF 2.12.9, JF 2.13.3
➤ škola SP 1.10.3, SP 8.1
školní rok OP 3.2.6
➤ šlehačka SP 10.1.3
➤ špagety SP 10.1.4.1
španělština SP 13.1
➤ špatně – JF 4.4.4, JF 5.10.4.2, OP 5.1.12.1, OP 5.2.2.1, OP 5.2.3, SP 13.1
špatný na OP 5.2.3
➤ špatný JF 5.10.11, OP 5.2.2.1, OP 5.2.3, SP 13.1
špenát SP 10.1.2
špetka OP 5.1.2.5
➤ špinavý OP 5.1.12.4, SP 2.6, SP 2.7, SP 7.3
➤ šťastný OP 6.1.2
Štědrý den OP 3.2.7
šťěstí JF 4.8.1, OP 5.2.4
➤ štíhlý OP 5.1.2.1.4, SP 1.15
➤ šunka SP 10.1.7
švestka SP 10.1.2
➤ ta OP 8.1.4
➤ tabák SP 9.2, SP 9.6
tableta SP 7.5
➤ tady JF 5.10.2, JF 5.10.4.2, OP 1.3.1, OP 2.1.1, OP 5.1.12.3, OP 8.3 SP 12.1, SP 12.1
tahle OP 8.1.4
tachometr SP 11.8
tak JF 2.1.1, JF 2.3
tak jo JF 3.1.2.1

- taky JF 4.7.2, JF 4.11.2, OP 7.6
- talíř SP 9.5
- tam JF 5.10.4.1, JF 5.10.4.2, OP 2.1.1, OP 2.5.2, OP 8.3, SP 12.1
- tamta OP 8.1.4
- tamten OP 8.1.4
- tamto OP 8.1.4
- tancovat – tancuju, tancuješ OP 2.4.1, SP 4.2, SP 4.5
- tankovat – tankuju, tankuješ SP 11.9
- taška SP 5.12, SP 9.4
- táta SP 1.11
- tatarka SP 10.1.3
- tatarská omáčka SP 10.1.3
- tatínek SP 1.11
- tato JF 4.6.1, OP 3.4, OP 8.1.4
- taxa SP 5.5
- taxi SP 5.5
- taxík SP 5.5
- taxikář SP 5.5
- taxikářka SP 5.5
- téct – teče (voda) *impers.* SP 2.5
- tečka (.) SP 1.2, SP 4.3.4
- teď OP 1.5, OP 3.4, OP 8.3
- technický průkaz SP 5.9
- techničák SP 5.9
- telefon SP 1.3, SP 2.3, SP 11.2
- telefonní budka SP 11.2
- telefonní číslo JF 5.10.11, SP 1.3, SP 11.2
- telefonní seznam SP 1.3, SP 11.2
- telefonovat – telefonuju, telefonuješ OP 6.2, SP 11.2
- telegram SP 11.1
- televize SP 2.3, SP 4.3.3
- televizní SP 4.3.3
- tělo SP 7.1
- ten JF 1.1, JF 4.6.1, OP 3.4, OP 8.1.4
- tenhle OP 8.1.4
- tenis SP 4.8
- tenký OP 5.1.2.1.4
- tento JF 4.6.1, OP 3.4, OP 8.1.4
- teplo OP 5.1.2.7, SP 14.1
- teploměr OP 5.1.2.7
- teplota OP 5.1.2.7, SP 7.4, SP 14.1
- teplý OP 5.1.2.7, SP 2.5
- teprve OP 3.15.2
- terorista SP 6.7
- teroristický útok SP 6.7
- teroristka SP 6.7
- test SP 8.3
- těstoviny SP 10.1.4.2
- těší mě JF 4.7
- těšit se – těším se, těšíš se JF 5.11.3

teta SP 1.11
těžko JF 2.6.2
➤ těžký OP 5.1.2.3, OP 5.2.7
thriller SP 4.3.3, SP 4.7
➤ ticho OP 5.1.5, SP 2.7
➤ tichý OP 5.1.5, SP 2.7
➤ tisíc OP 4.1.1
➤ titul SP 1.1
tlačit (*auto*) – tlačím, tlačíš SP 5.7
tlumočnice SP 1.10.2
tlumočník SP 1.10.2
tlustý OP 5.1.2.1.4, SP 1.15
➤ tma OP 5.1.4
tmavé pivo SP 10.1.8
tmavo- OP 5.1.9
➤ tmavý OP 5.1.9, SP 1.15
➤ to JF 1.1, JF 4.6.1, OP 8.1.4
to dělá OP 4.1.7
➤ toaleta SP 2.2, SP 4.5
toaletní papír
tohle JF 1.1, JF 4.6.1, OP 8.1.4
➤ toto JF 1.1, JF 4.6.1, OP 3.4, OP 8.1.4
továrna SP 1.10.3
➤ tragédie SP 4.5
trajekt SP 5.1.2
➤ tramvaj SP 5.1.2
➤ tramvají OP 2.4.2
➤ trasa (*metro*) SP 5.1.3
tráva SP 2.7, SP 2.9
trenér SP 4.8
trénink SP 4.8
trénovat – trénuju, trénuješ SP 4.8
➤ trh SP 9.1
➤ tričko SP 9.4
➤ trocha OP 4.2.1
➤ trochu OP 4.3.2, OP 5.1.2.5
trolejbus SP 5.1.2
trolejbusem OP 2.4.2
➤ trvalé bydliště SP 1.2
➤ trvat – trvá *impers.* OP 3.13.2, SP 4.5
tržnice SP 9.1
třeba OP 7.7.4
třešeň SP 10.1.2
➤ tři čtvrtě OP 3.2.1, OP 3.3.1, OP 4.1.5
➤ tři OP 4.1.6
třída SP 1.2
tudy OP 2.5.11
tulipán SP 2.9
tuna OP 5.1.2.3
turista OP 2.4.3.2, SP 5.10

turistika SP 4.8
 turistka OP 2.4.3.2, SP 5.10
 ➤ tužka SP 6.3
 ➤ tvrdý OP 5.1.8
 ➤ tvůj/tvoje JF 5.11.8, OP 7.5, OP 8.1.6
 ➤ ty JF 1.1, OP 8.1.1
 ➤ týden OP 3.2.1
 týdenní SP 5.1.3
 typický OP 5.2.6
 u *koho* SP 1.2
 ➤ u OP 2.1.1
 ubytování SP 5.11
 ubytovna SP 2.1
 účastník JF 5.10.10
 ➤ učebnice SP 4.7, 8.3
 učesat (vlasy) – učešu, učešeš SP 11.10
 učesat se – učešu se, učešeš se SP 7.3
 ➤ účet SP 5.11, SP 10.2
 učit – učím, učíš SP 1.10.4, SP 8.1
 ➤ učit se – učím se, učíš se SP 8.1
 ➤ učitel SP 1.10.2, SP 8.1
 ➤ učitelka SP 1.10.2, SP 8.1
 ➤ udělat – udělám, uděláš OP 5.2.4, OP 8.6, SP 3.1, SP 10.1.9
 udělat (fotografie) SP 11.10
 ➤ ucho SP 7.1
 ➤ ujet – ujede *impers.* SP 5.1.1
 ➤ ujít – ujde (to) *impers.* JF 2.12.2, JF 4.4.3
 ukázat – ukážu, ukážeš SP 9.2
 ➤ uklidit – uklidím, uklidiš OP 5.1.12.4, SP 2.6
 uklizený OP 5.1.12.4
 ➤ uklízet – uklízím, uklíziš OP 5.1.12.4, SP 2.6
 ➤ ukrást – ukradnu, ukradneš SP 6.6
 ➤ ulice SP 1.2, SP 5.7
 ➤ uložit – uložím, uložiš SP 4.3.4, SP 11.4
 umělec SP 1.10.2
 umělkyně SP 1.10.2
 umělý OP 5.1.12.6
 ➤ umět – umím, umíš JF 2.7.2, JF 2.7.3
 ➤ umýt – umyju, umyješ SP 2.6, SP 11.10
 ➤ umýt nádobí SP 2.6
 ➤ umýt se – umyju se, umyješ se SP 3.1, SP 7.3
 ➤ umýt si SP 7.3
 ➤ umývadlo SP 2.3
 ➤ unavený SP 7.2
 unést – unesu, uneseš SP 6.6
 univerzita SP 1.10.3, SP 8.1
 ➤ únor OP 3.2.3
 úplně OP 5.2.8
 uprchlice SP 5.14
 uprchlický tábor SP 5.14

uprchlík SP 5.14

- uprostřed OP 2.2
- upřímnou soustrast JF 4.9, JF 5.11.7

určitě JF 1.5.1.1, JF 2.1.2, JF 2.6.1, JF 2.6.5, JF 2.10.3.1

úrok SP 11.4

úřad SP 1.10.3

- úřední hodiny OP 3.2.6, SP 3.2

úřednice SP 11.1

úředník SP 11.1

- USA SP 5.10

úspěch OP 5.2.4

ustlat (postel) – ustelu, usteleš SP 2.6

ustlat si – ustelu si, usteleš si SP 2.6

- (ústřední) topení SP 2.3, SP 2.5
- uši SP 7.1
- Uteč!/Utečte! JF 3.7, OP 2.5.2
- úterý OP 3.2.4

uzavřený SP 1.14

- uzdravit se – uzdravím se, uzdravíš se JF 2.11.1, JF 4.8.2

uzeniny SP 10.1.7

úzký OP 5.1.2.1.2

už OP 3.9, OP 3.15.1

- v/ve OP 2.1.1, OP 3.4

v domácnosti SP 1.10.1

v důchodu *viz* být v důchodu

- v kolik hodin JF 1.4.2, OP 3.4
- v létě OP 3.4
- v pořádku OP 5.1.12.1, OP 5.1.12.2, SP 10.2

v rekonvalescenci *viz* být v rekonvalescenci

v soukromí SP 5.11

- v zimě OP 3.4

vagón SP 5.3

- válka SP 6.7
- vana SP 2.3
- Vánoce JF 4.8.3, JF 5.11.5, OP 3.2.7

vařené brambory SP 10.1.4.2

- vařit – vařím vaříš OP 5.1.2.7, SP 3.1, SP 10.1.9
- váš/vaše JF 5.11.8, OP 7.5, OP 8.1.6

vážít – vážím, vážíš OP 5.1.2.3, SP 1.15

- včas OP 3.5
- včera OP 3.4

včetně SP 2.4

- vdaná SP 1.6
- vdova SP 1.6
- vdovec SP 1.6
- věc OP 8.5
- večer JF 4.2.1, OP 3.2.5
- večere SP 10.1.1
- večeret – večerím, večeríš SP 10.1.1
- večírek SP 6.2

- vědět – vím, víš JF 2.4, OP 6.1.1
- vedle OP 2.2
- vedlejší SP 5.7
- vegetarián/vegetariánka SP 10.1.1
- vejce SP 10.1.3
- vejít se – vejdu se, vejdeš se OP 5.1.2.4
- věk OP 5.1.11.1
- Velikonoce JF 4.8.3, JF 5.11.5, OP 3.2.7
- velikost OP 5.1.2.1
- Velká Británie SP 1.8, SP 5.10
- velké pivo OP 5.1.2.5, SP 10.1.8
- velký OP 5.1.2.1, OP 5.1.2.1.3
- velký OP 5.1.2.4, OP 5.1.2.6
- velmi málo OP 4.3.6
- velmi mnoho OP 4.3.6
- velmi OP 5.2.8
- velvyslanec SP 6.5, SP 11.5
- velvyslanectví SP 6.5, SP 11.5
- velvyslankyně SP 6.5, SP 11.5
- ven JF 3.7, OP 2.5.4, SP 4.1
- venku OP 2.2, SP 14.1
- vepřové SP 10.1.7
- věřit – věřím, věříš OP 6.1.1
- věřit (v Boha) – věřím, věříš SP 1.12
- veselý JF 4.8.3, OP 6.1.2, SP 1.14
- vesnice SP 1.2, SP 2.7
- vést – vedu, vedeš OP 2.6.2
- věta SP 13.1
- větší OP 5.1.2.1
- vevnitř OP 2.2
- vézt – vezu, vezeš OP 2.6.2
- věž (hi-fi) SP 2.3, SP 4.4
- vhodný OP 5.2.3
- vchod OP 2.4.3.1, OP 2.5.4
- více/víc než OP 4.3.4
- video SP 2.3, SP 4.3.3
- (video)kamera SP 5.12
- videokazeta SP 4.3.3
- video(přehrávač) SP 4.3.3
- videopůjčovna SP 4.3.3
- videorekordér SP 4.3.3
- vidět – vidím, vidíš OP 5.1.4
- vidlička SP 9.5
- víkend OP 3.2.1, JF 4.2.2, SP 3.2
- vinný SP 6.6
- víno SP 10.1.8
- vitamín SP 7.5
- vítat – vítám, vítáš JF 4.12
- vítr SP 14.1
- vízová povinnost SP 11.5

- vízum SP 5.15, SP 11.5
- vjezd OP 2.4.3.1, SP 5.7
- vjezd zakázán JF 2.10.1
- VKV SP 4.3.2
- vláda SP 6.5
- vlak SP 5.1.2, SP 5.3
- vlakem OP 2.4.2
- vlakový SP 5.1.3
- vlasy SP 1.15, 7.1
- vlevo OP 2.2, OP 2.5.7, SP 12.1
- vlhký OP 5.1.3
- vlna OP 5.1.12.5
- vlněný OP 5.1.12.5
- voda OP 5.1.12.5, SP 10.1.8, SP 2.5, SP 2.7, SP 11.9
- voda po holení SP 7.3
- volaný JF 5.10.10
- volat – volám, voláš OP 6.2, SP 11.2
- volejbal SP 4.8
- volno OP 3.2.6, OP 5.1.12.3, SP 3.2, SP 4.1
- volný čas SP 4.1
- volný SP 5.11
- vonět – voním, voním OP 5.1.7
- vousy SP 1.15
- vpravo OP 2.2, OP 2.5.7, SP 12.1
- vpředu OP 2.2
- vracet se – vracím se, vracíš se OP 2.5.3
- vrátit – vrátím, vrátíš SP 4.3.3, SP 4.7
- vrátit + *A* + *kam* – vrátím, vrátíš OP 2.6.2
- vrátit se – vrátím se, vrátíš se OP 2.5.3, SP 3.1, SP 4.7
- vrchní SP 10.2
- vstávat – vstávám, vstáváš OP 2.4.1, SP 3.1
- vstup zakázán JF 2.10.1
- vstupenka SP 4.5
- vstupné OP 5.2.1, SP 4.5
- VŠ SP 8.1
- všechno SP 9.2
- všechno nejlepší JF 4.8.1, JF 5.1.14
- všichni OP 4.1.1
- všude OP 2.1.1
- vteřina OP 3.2.1, OP 3.3.1
- vy JF 1.1, OP 8.1.1
- vybírat – vybírám, vybíráš SP 9.2
- výborně JF 3.1.2.1, OP 5.2.3
- výborný OP 5.2.2.1, OP 5.2.3
- vybrat – vyberu, vybereš SP 9.2, SP 11.4
- vyčistit – vyčistím, vyčistíš OP 5.1.12.4, SP 2.6, SP 11.10
- vyčistit si – vyčistím si, vyčistíš si OP 5.1.12.4
- vydělávat – vydělávám, vyděláváš SP 3.3
- vydírat – vydírám, vydíráš SP 6.6
- výfuk SP 11.8

vyhlídková jízda SP 5.1.3
 vyhlídková plavba SP 5.4
 vyhrát – vyhraju, vyhraješ OP 5.2.4, SP 4.8
 ➤ východ (*světová strana*) OP 2.1.3
 ➤ východ (*exit*) OP 2.4.3.1, OP 2.5.4
 ➤ východní OP 2.1.3
 ➤ výlet SP 5.10
 vypadat – vypadám, vypadáš SP 1.15, SP 7.2
 vypálit – vypálím, vypálíš SP 4.3.4
 vypnout – vypnu, vypneš SP 2.5
 vypnutý SP 2.5
 ➤ vyprat – vyperu, vypereš SP 11.10
 ➤ vyprodáno OP 1.4, OP 5.1.12.3
 vyřídít – vyřídím, vyřídíš JF 5.10.7
 vysát – vysaju, vysaješ SP 2.6
 vysavač SP 2.6
 vysávat – vysávám, vysáváš SP 2.6
 výsledek SP 4.8, SP 8.3
 vysoká škola SP 8.1
 vysokoškolské SP 8.1
 ➤ vysoký OP 5.1.2.1.3, OP 5.1.2.7, SP 1.15, SP 3.3
 ➤ výstava SP 4.6
 ➤ vystupovat – vystupuju, vystupuješ OP 2.4.1, SP 5.1.1
 vysvědčení SP 8.3
 vysvětlit – vysvětlím, vysvětlíš SP 13.1
 vyšší odborná škola SP 8.1
 ➤ výtah SP 2.2
 výtvarné umění SP 4.6
 výtvarnice SP 4.6
 výtvarník SP 4.6
 vyučování SP 8.1
 vyvolat (film) – vyvolám, vyvoláš SP 11.10
 vyznání SP 1.12
 vyzvednout si – vyzvednu si, vyzvedneš si SP 11.1
 ➤ vzadu OP 2.2
 ➤ vzdělání SP 8.1
 ➤ vzduch OP 5.1.12.5, SP 2.7, SP 11.9
 ➤ vzít si – vezmu si, vezmeš si JF 2.11.2, SP 9.2, SP 9.4
 ➤ vzkaz JF 5.10.7, SP 5.11, SP 6.3
 vzor OP 5.1.10
 vzorovaný OP 5.1.10
 vždycky OP 3.14.2
 ➤ WC SP 2.2, SP 2.3, SP 4.5
 ➤ (www) stránka SP 1.2, SP 4.3.4
 ➤ XL (*velikost*) OP 5.1.2.1
 ➤ XXL (*velikost*) OP 5.1.2.1
 ➤ z/ze OP 2.5.4, OP 2.5.9, OP 4.3.3, OP 5.1.2.1.5
 ➤ za + A OP 2.5.5, OP 3.7.4, OP 3.11, OP 3.8
 za + I OP 2.2
 za jak dlouho OP 3.7.4

zabalit – zabalím, zabalíš SP 9.2
zábavný SP 4.7

- začátek OP 2.2, OP 3.13.1
- začínat – začínám, začínáš OP 3.13.1, SP 3.2
- začínat – začíná *impers.* SP 4.5
- začít – začnu, začneš OP 3.13.1
- záda SP 7.1
- zadarmo OP 5.2.1
- zahnout – zahnu, zahneš OP 2.5.7
- zahrada SP 2.2

zahrát si – zahraju si, zahraješ si

- záchod SP 2.2, SP 2.3, SP 4.5
- zajímat se (o) – zajímám se, zajímáš se SP 4.2
- zajímavý OP 5.2.2.1

zákaz koupání JF 2.10.1

- zákaz kouření JF 2.10.1, SP 9.6

zákaz parkování JF 2.10.1
zákaz vjezdu JF 2.10.1

- zákaz vstupu JF 2.10.1

základní SP 8.1
základní škola SP 8.1

- zákusek SP 10.1.6
- zámek SP 5.10

zaměstnanec SP 1.10.1, SP 6.1

- zaměstnání SP 1.10.1

zaměstnankyně SP 1.10.1, SP 6.1

- zaměstnavatel SP 1.10.1
- zaměstnavatelka SP 1.10.1
- zamluvit si – zmluvím si, zmluvíš si SP 4.5

zanechat – zanechám, zanecháš JF 5.10.10

- západ OP 2.1.3
- západní OP 2.1.3

zapálit si – zapálím si, zapálíš si

- zápalky SP 9.5, SP 9.6
- zapalovač SP 9.6

zápas SP 4.8

- zaplatit – zaplatím, zaplatíš SP 2.4, SP 9.7, SP 10.2

zaplavat si – zaplavu si, zaplaveš si
zapnout – zapnu, zapneš SP 2.5
zapnutý SP 2.5

zapomenout – zapomenu, zapomeneš JF 2.5.1, OP 6.1.1

- září OP 3.2.3

zařízený SP 2.1
zásilka SP 11.1

zastavit – zastavím, zastavíš SP 5.6

- zastávka SP 5.1.3
- zastavovat – zastavuje *impers.* OP 2.4.1, SP 5.1.1

zásuvka SP 2.3
zataženo SP 14.1

- zatelefonovat – zatelefonuju, zatelefonuješ OP 6.2, SP 11.2

- zavazadlo SP 5.12
- závěrečná zkouška SP 8.3
- zavěšovat – zavěšuju, zavěšuješ JF 5.10.10
- zavináč (@) SP 1.2, SP 4.3.4
- zavírat – zavírám, zavíráš OP 5.1.12.3
- závislý SP 6.8
- závod SP 4.8
- závodit – závodím, závodíš SP 4.8
- zavolání JF 5.10.10
- zavolat – zavolám, zavoláš JF 5.10.5, JF 5.10.6, OP 6.2, SP 11.2
- zavřeno OP 5.1.12.3, SP 4.6
- zavřít – zavřu, zavřeš SP 4.3.4
- záznamník SP 1.3, SP 11.2
- zaznění JF 5.10.10
- zbytečný OP 5.2.5
- zdarma OP 5.2.1
- zdraví JF 4.8.1, SP 7.4
- (zdravotní) pojištění SP 3.3, SP 7.6
- zdravotní pojišťovna SP 7.6
- zdravotní sestra SP 1.10.2
- zdravý OP 5.1.12.1, SP 7.4
- zed' SP 2.2
- zedník SP 1.10.2
- zelenina SP 10.1.2
- zelený OP 5.1.9, SP 1.15, SP 10.1.8
- zelí SP 10.1.2
- země SP 1.2, SP 2.7, SP 6.5, SP 5.10
- zemědělský SP 2.7
- zemřít – zemřu, zemřeš OP 1.5, SP 1.4, SP 7.4
- zepředu OP 2.5.9
- zeptat se – zeptám se, zeptáš se OP 6.2
- zezadu OP 2.5.9
- zima OP 3.2.2, OP 5.1.2.7, SP 14.1
- zimní stadion SP 4.8
- zítra OP 3.4
- zkažený OP 5.1.12.2
- zkouška SP 8.3
- zkrátit (vlasy) – zkrátím, zkrátíš SP 11.10
- zlato OP 5.1.12.5
- zlatý OP 5.1.12.5, OP 5.1.9
- zleva OP 2.5.9
- zlobit se – zlobím se, zlobíš se OP 6.1.2
- zločin SP 6.6
- zlomit si – zlomím si, zlomíš si SP 7.4
- zlý SP 1.14
- změna OP 1.5
- změřit – změřit, změříš (*teplotu*) OP 5.1.2.7
- zmrzlina SP 10.1.6
- znamenat – znamená *impers* JF 6.4
- známka SP 6.3, SP 8.3

znásilnit – znásilním, znásilníš SP 6.6

- znát – znám, znáš JF 2.4, JF 4.3.1, OP 6.1.1, SP 6.1

zout se – zuju se, zuješ se SP 9.4

- zpáteční SP 5.1.3

zpátky OP 2.5.3

- zpět OP 2.5.3
- zpěvačka SP 1.10.2, SP 4.5
- zpěvák SP 1.10.2, SP 4.5
- zpívat – zpívám, zpíváš SP 4.2, SP 4.5
- zpoždění SP 5.1.3

zprava OP 2.5.9

- zpráva OP 6.2, SP 4.3.2, SP 6.3
- zprávy SP 4.3.2, SP 4.3.3

zranění SP 7.4

zraněný SP 7.4

zranit se – zraním se zraníš se SP 7.4

zrušen SP 5.2

- zrušit účet SP 11.4

zrzavý OP 5.1.9, SP 1.15

- ZŠ SP 8.1

ztišit – ztiším, ztišíš OP 5.1.5

- ztratit – ztratím, ztratíš SP 11.5
- zub SP 7.1
- zubař SP 7.5
- zubařka SP 7.5
- zůstat – zůstanu, zůstaneš OP 2.1.2
- zvát – zvu, zveš JF 3.14.1, SP 6.2
- zvíře SP 2.8
- zvlášť OP 7.6, SP 10.2

zvláštní OP 5.2.6

žadat (o) – žádám, žádáš SP 5.14, SP 11.5

- žádný OP 4.1.1, OP 4.2.1
- žaludek SP 7.1

že JF 1.2.2, JF 3.6, JF 5.4, OP 6.1.2

žehlička SP 2.3

železný OP 5.1.12.5

železo OP 5.1.12.5

- žena SP 1.6
- ženatý SP 1.6

ženské SP 1.6

- židle SP 2.3
- žít – žiju, žiješ OP 1.5, OP 5.1.12.1, SP 1.4, SP 2.1, SP 7.4

živý OP 5.1.12.1, SP 7.4

- žízeň SP 10.1.1
- žlutý OP 5.1.9

INDEX KOMUNIKAČNÍCH SITUACÍ (KAPITOLA 15)

JF odkazuje ke kapitole 9 k Jazykovým funkcím, OP k téže kapitole k Obecným pojmům a SP k téže kapitole k Specifickým pojmům. V ostatních případech odkazuje číslo v závorce za kapitolou k příslušné části dané kapitoly.

cestujeme SP 5.1, SP 5.10, SP 5.11, SP 5.13, SP 5.15, KAPITOLA 2 (2.6), KAPITOLA 4 (6.8), KAPITOLA 8 (3.4), KAPITOLA 10 (1.1), KAPITOLA 11 (2.5)
děkujeme JF 2.13.5, JF 2.13.6, KAPITOLA 6 (5, 6)
dovolení JF 2.10
komunikace s veřejným činitelem SP 5.13, SP 5.15, SP 6.6, SP 11.5, KAPITOLA 2 (2.2), KAPITOLA 6 (36), KAPITOLA 8 (3.5)
korespondence viz písemný styk
lékař OP 5.1.12.1, SP 7.2, SP 7.4, SP 7.5, SP 7.6, KAPITOLA 4 (6.9), KAPITOLA 6 (37), KAPITOLA 8 (3.8), KAPITOLA 10 (3.1), KAPITOLA 11 (2.7)
nakupování OP 5.1.12.3, OP 5.2.1, SP 9.2, SP 9.7, SP 10.2, KAPITOLA 2 (2.1), KAPITOLA 4 (6.7), KAPITOLA 6 (39), KAPITOLA 8 (3.6, 3.7), KAPITOLA 10 (3.2), KAPITOLA 11 (2.6)
navrhujeme JF 3.1
návštěva viz pozvání
nebezpečí viz varování
nerozumíme JF 5.8, JF 6.1, JF 6.2, JF 6.3, JF 6.4, JF 6.5, JF 6.10, JF 6.11, JF 6.12, SP 13, KAPITOLA 6 (31, 32), KAPITOLA 7 (2.1.2), KAPITOLA 8 (3.3)
nesouhlasíme JF 1.3.1, JF 1.3.2, JF 1.3.3, JF 1.5.1.2, JF 2.2, JF 3.1.2.2, JF 3.3.2, JF 3.13.2.2, JF 3.14.2.2, JF 3.15.2.2, KAPITOLA 6 (9)
omlouváme se JF 2.13.1, JF 2.13.2, KAPITOLA 6 (23, 24)
opravujeme výraz, myšlenku atp. JF 1.3, JF 5.3
osobní údaje SP 1.1–1.9, SP 1.12
písemný styk JF 4.5.3, JF 5.11, SP 6.3, KAPITOLA 2 (3.3), KAPITOLA 4 (5), KAPITOLA 7 (2.4), KAPITOLA 8 (2), KAPITOLA 11 (3.2), KAPITOLA 12 (2, 3)
počasí SP 14
pomoc JF 3.12, JF 3.13, KAPITOLA 6 (28, 29)
pozdravy viz společenský styk
pozvání, návštěva JF 3.14, JF 3.15, JF 3.16, JF 4.12, SP 6.2, KAPITOLA 4 (6.3, 6.5, 6.6), KAPITOLA 6 (26), KAPITOLA 8 (3.2)
prosba, žádost JF 3.2, JF 3.3, JF 3.10, JF 3.12, JF 3.17
přání JF 2.11, JF 4.8, JF 4.11, JF 5.11.4, JF 5.11.5, JF 5.11.6, KAPITOLA 4 (5.3.3, 5.3.4), KAPITOLA 6 (25), KAPITOLA 11 (3.2.1, 3.2.2), KAPITOLA 12 (3.5)
představování JF 4.6, JF 4.7, KAPITOLA 4 (4.2), KAPITOLA 6 (4)
přípitek JF 4.10
ptáme se na cestu SP 12, KAPITOLA 2 (2.7), KAPITOLA 10 (3.3)
restaurace viz nakupujeme
rozumíme JF 5.7, SP 13
služby SP 11.1, SP 11.4, SP 11.10
souhlasíme JF 1.5.1.1, JF 2.1, JF 2.3, JF 3.1.2.1, JF 3.3.1, JF 3.13.2.1, JF 3.13.2.1, JF 3.16, KAPITOLA 6 (7, 8, 10)
společenský styk JF 4, KAPITOLA 2 (2.4), KAPITOLA 4 (4.1–4.3), KAPITOLA 6 (1, 2, 3), KAPITOLA 8 (3.1)

telefonujeme JF 5.10, SP 1.3, SP 11.2, KAPITOLA 2 (2.8), KAPITOLA 4 (4.4), KAPITOLA 6 (33), KAPITOLA 8 (3.9)
varování, nebezpečí JF 3.7, KAPITOLA 4 (3), KAPITOLA 6 (13), KAPITOLA 10 (2.1, 2.2), KAPITOLA 11 (2.1)
vyjadřujeme emoce JF 2.12, JF 4.9, JF 5.11.7, OP 6.1.2, KAPITOLA 6 (15, 16, 17, 18, 19, 20, 21)
zákaz JF 2.10

CHARAKTERISTIKA KOLEKTIVU ŘEŠITELŮ (KAPITOLA 16)

PhDr. MARIE HÁDKOVÁ, Ph.D. (nar. 1964) vystudovala českou a anglickou filologii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci (1987), disertační práci k získání titulu Ph.D. zpracovala na téma Znakovost ve vztahu ke komunikaci v cizím jazyce – na materiálu češtiny pro cizince (1999). Od roku 1991 pracuje jako odborná asistentka na Univerzitě Palackého v Olomouci – v letech 1991–1992 na Lékařské fakultě Univerzity Palackého, od roku 1992 až dosud na FF UP. Od počátku svého působení na UP se specializuje na češtinu jako cizí jazyk, na metodiku vyučování češtiny pro rodilé i nerodilé uživatele, od roku 2000 je též garantem disciplíny Sociální komunikace. V letech 1991–1998 vedla lektoráty češtiny pro cizince na LF UP, v letech 1991–2003 působila jako lektorka Letní školy slovanských studií na FF UP, od r. 1995 do r. 2004 byla členkou Kabinetu aplikované bohemistiky Katedry bohemistiky FF UP. Vede diplomové práce z oblasti češtiny jako cizího jazyka. Její publikační činnost a přednášková aktivita v tomto oboru čítá více než dvacet pět teoreticky i prakticky zaměřených příspěvků, prezentovaných na domácí i zahraniční půdě. Je členkou Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, Jazykovědného sdružení ČR, International Association of Teachers of Czech, International Pragmatics Association.

Mgr. JOSEF LÍNEK (nar. 1967) studoval v letech 1985–1992 obor čeština – angličtina na FF UP v Olomouci. V letech 1992–1995 působil jako asistent na Katedře bohemistiky a slavistiky FF UP v Olomouci. Od roku 1995 působí jako odborný asistent na Katedře bohemistiky FF UP v Olomouci. Vedl či vede semináře staroslověštiny, historické mluvnice, historické syntaxe, teorie a dějin spisovného jazyka, jazykové kultury a úvodu do obecné lingvistiky. V letech 1992–1998 spolupracoval na přípravě Letní školy slovanských studií (FF UP) jako organizační tajemník (do 1999) a pedagog. Od roku 1992 rovněž pravidelně vyučuje češtinu pro cizince v kurzech pořádaných FF UP Olomouc. Od roku 1993 působí jako překladatel z anglického jazyka (např. Fowles, J.: Mág. Volvox Globator 1996). V roce 2001 absolvoval stáž v Lublani (Slovinsko), kde vedl jazykový seminář pro bohemisty.

Mgr. KATEŘINA VLASÁKOVÁ (nar. 1980) vystudovala anglickou a českou filologii na FF UP v Olomouci. V diplomové práci, z níž byly některé kapitoly publikovány v překladatelském ToPu, se věnovala filmovému překladu. Jeden semestr absolvovala na Katedře politologie a současné historie na Univerzitě v Salfordu, Greater Manchester ve Spojeném království. Od roku 2002 působí na letních kurzech češtiny pořádaných Ústavem jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. Češtinu jako cizí jazyk vyučuje během roku na FF UP v Olomouci, jedná se zejména o kurzy pro programy Erasmus, Nebraska Semester Abroad, dříve i ACM. Vyučuje také jako externistka na Ústavu odborné a jazykové přípravy Univerzity Karlovy v Poděbradech. O zakázce MŠMT (LS0303) přednášela na Univerzitě v Sheffieldu ve Spojeném království. Příležitostně překládá (Marie-Laure Ryanová: Literary Cartography: Mapping the Territory, Thomas Pavel: Fictional Beings).

ČEŠTINA JAKO CIZÍ JAZYK

Úroveň A1

1. vydání

Vydalo: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Tisk: ÚIV – divize Nakladatelství TAURIS

Rok vydání: 2005

Náklad: 300 ks

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE